

**T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**FARKLI EĞİTİM MODELLERİ KULLANILARAK UYGULANAN
AİLE EĞİTİM VE AİLE KATILIM PROGRAMLARININ
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN UYGULAMALARINA
VE EBEVEYNLERİN GÖRÜŞLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

DOKTORA TEZİ

**Hazırlayan
Gülhan GÜVEN**

**Danışman
Prof. Dr. Z. Fulya TEMEL**

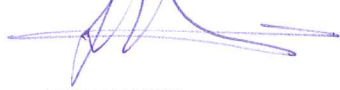
ANKARA - 2011

GAZİ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Gülhan GÜVEN'in "Farlı Eğitim Modelleri Kullanılarak Uygulanan Aile Eğitim ve Aile Katılım Programlarının Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uygulamalarına ve Ebeveynlerin Görüşlerine Etkisinin İncelenmesi" başlıklı tezi 03.02.2011 tarihinde jürimiz tarafından Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

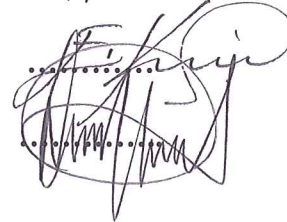
Adı Soyadı

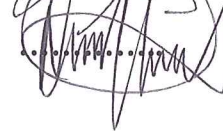
İmza

Üye (Tez Danışmanı):.....*Prof. Dr. Z. Fulya Temel*.....

Üye: Prof. Dr. Pınar BAYHAN.....

Üye: Prof. Dr. İsmihan ARTAN.....*Artan*.....

Üye: Prof. Dr. Fatma ALİSINAVOĞLU.....

Üye: Prof. Dr. Neriman ARAL.....

ÖNSÖZ

Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumlarında, aile katılım etkinliklerinin tam olarak gerçekleştirilebilmesi için, öğretmenlere ve öğretmenler aracılığıyla ebeveynlere yönelik olarak araştırmacı tarafından hazırlanarak uygulanan aile eğitim ve aile katılımı programının etkililiğini deneysel olarak araştırmak, öğretmen eğitiminde en etkili modeli saptamak, aile eğitimi ve aile katılım çalışmalarının etkililiği konusunda ebeveynleri bilinçlendirmek amacı ile yapılmıştır.

Beni her zaman yüreklendirici tavrıyla destekleyen, çalışmamın her aşamasında desteğini esirgemeyen danışmanım sayın Prof. Dr. Fulya TEMEL'e, çalışmamın her aşamasında desteğini hissettiğim ve beni her konuda cesaretlendiren sayın hocam Prof. Dr. Fatma Alisinanoğlu'na sonsuz teşekkür ederim.

Her zaman görüş ve önerileriyle çalışmama ışık tutan tez izleme komitesi üyeleri sayın Prof. Dr. İsmihan Artan ve Prof. Dr. Pınar Bayhan'a emeklerinden dolayı teşekkür ederim.

Araştırmamı gerçekleştirmiş sağlayan öğretmen ve ebeveynlere katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Araştırmanın her aşamasında görüşlerini esirgemeyen sayın Doç. Dr. Ümit Deniz'e, Yrd. Doç. Dr. Emre Ünal'a, Yrd. Doç. Dr. Gülümser Akduman'a, Yrd. Doç. Dr. Arzu özyürek'e, Uzm. Özlem Şimşek'e sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmanın başından sonuna kadar maddi manevi desteğini esirgemeyen sevgili dostum uzm. Betül Tokgöz'e teşekkür ederim.

Desteklerini ve sevgilerini her zaman yanımda hissettiğim canım aileme teşekkür ederim.

ÖZET

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA HAZIRLANAN AİLE EĞİTİM VE AİLE KATILIM PROGRAMLARININ ÖĞRETMEN VE EBEVEYNLERİN BİLGİ VE BECERİ DÜZEYLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

GÜVEN, Gülhan

Doktora, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Z. Fulya TEMEL

Şubat-2011

Okul öncesi eğitim kurumlarında, aile katılım etkinliklerinin tam olarak gerçekleştirilebilmesi için, öğretmenlere ve öğretmenler aracılığıyla ebeveynlere yönelik olarak araştırmacı tarafından hazırlanarak uygulanan aile eğitim ve aile katılımı programının etkililiğini deneysel olarak araştırarak, öğretmen eğitiminde en etkili modeli saptamak amacı ile yapılmıştır.

Araştırmada, tek denekli, yarı deneysel, ön test-son test kontrol gruplu desende nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntem uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara'daki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarında görev yapan toplam üç öğretmen ve bu öğretmenlerin sınıfına devam eden çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır (n=52). Araştırmanın nicel ve nitel boyutuna yönelik çalışma grubunun seçilmesinde amaçlı örnekleme yönteminden ölçüt örnekleme kullanılmıştır.

Araştırmada nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Nicel veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”, “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”, yolu ile nitel veriler ise, öğretmen ve ebeveynlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler, doküman inceleme ve gözlem yolu ile toplanmıştır..

Nicel verilerin analizinde Kruskal Wallis, Wilcoxon sıralı işaretler testi kullanılmıştır.

Deney1 ve deney 2'ye araştırmacı tarafından Öğretmen Eğitim Programı uygulanmıştır. Eğitim programı üç hafta, haftada üç gün olmak üzere toplam 10 saat sürmüştür. Araştırmanın kontrol grubunu oluşturan öğretmene eğitim verilmemiştir. Ö.E.P.

katılan öğretmenlerden ebeveynlere Ebeveyn Eğitim Programını uygulamaları istenmiştir. E.E.P.'ı beş hafta, hafta da iki gün olmak üzere toplam 10 saat sürmüştür. E.E.P. sırasında deney 1'e araştırmacı tarafından yüz yüze rehberlik, deney 2' ye ise uzaktan rehberlik sağlanmıştır. Kontrol grubunda yer alan ebeveynlere eğitim verilmemiştir.

Araştırmanın nicel verilerine ilişkin sonuçlar; Deney 1 de yer alan ebeveynlerin, öğretmenlere yönelik görüşlerinde olumlu oldukları ancak okula yönelik görüşlerinde fark olduğu, karşılaştıkları aile katılım etkinliklerinin çeşitliliğinde artış olduğu saptanmıştır.

Deney 2 de yer alan ebeveynlerin, öğretmen ve okula yönelik görüşlerinde son test lehine fark olduğu, karşılaştıkları aile katılım etkinliklerinde "Ebeveyn için Aile Katılımını Değerlendirme Formu" unda son test lehine farklılığın olduğu, ancak görüşlerinin bu sonucu desteklemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın nitel verilerine ilişkin sonuçlar; Deney 1 için elde edilen sonuçlar, öğretmen a'nın, Öğretmen Eğitim Programı sonrasında aile eğitimi ve aile katılımı konusunda bilgi düzeyinin arttığı, yüz yüze rehberlik sağlanması ile aile eğitimi ve aile katılım çalışmalarını uyguladığı, aile katılım çalışmalarına ilişkin dokümanlarının olduğu saptanmıştır.

Deney 1de yer alan ebeveynlerin, aile katılımının gerekliliğine inandıkları, aile eğitimi ve aile katılım çalışmalarına katılmada istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Deney 2 için elde edilen sonuçlar, öğretmen b'nin, Ö.E.P. sonucunda aile eğitimi ve aile katılımı konusunda bilgi düzeyinin arttığı, uzaktan eğitim modeli ile rehberlik sağlanmasına rağmen aile eğitimini uygulamadığı, aile katılımına yönelik dokümanlarının olmadığı saptanmıştır.

Deney 2 de yer alan ebeveynlerin, aile eğitimi ve aile katılım çalışmalarının gerekliliğine inandıkları, aile eğitimi ve aile katılım çalışmalarına katılmada istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Kontrol grubunda yer alan öğretmen ve ebeveynlerin görüşlerinde nicel ve nitel verilere göre herhangi bir değişikliğin olmadığı saptanmıştır.

ABSTRACT

An Analysis of the Effects of (Family) Parent Education and (Family) Parent Participation Programs', Prepared in Early Childhood Education Institutions, on Teachers' and Parents' Knowledge and Ability Levels

GÜVEN, Gülhan

Doctorate, Child Development and Trainin Main Study Field

Counsellor of Thesis: Z. Fulya TEMEL

February 2011

In order to entirely fullfil the family participation activities in pre school training institutions, it was done fort he aim of determining the most attractive model in training teacher by researching effectiveness experimentally of the family training and family involvement programme which was applied by being prepared by the researcher inclined to parents by means of teachers and teachers was done fort he aim of determining.

In the research, mixed method where the qualitative and quantitative procedures usud together was applied in the sole subject, semi-experimental, pre test-post tens group. Totally three teachers who work in pre classes of primary schools of the Ministry of National Education in Ankara and the students' parents who attend these teachers' classes contitutes the study group of the research (n=52). The criterion examplify was used from aimed examplify method in order to select the study group towards quantitative and qualitative dimension of the research.

The quantitative and qualitative desing were used together in the research. Quantitative data was collected by the way of "the form in which the opinion of parent for teacher and shool" "family participation evaluating form for parent" which were developed by the researcher and qualitative data was collected by the was of interviews which were done whith teachers and parents. At the same time, data was collected by examining and interview documents by the researcher.

While analyzing data, Kruskall Walls, Wilcoxon ordered Marks test was used.

Teacher Training Programme was applied to the “teacher a” and the “teacher b” by the researcher. The program lasted three weeks, three days per week, and total of ten hours. Training wasn’t given to the “teacher c” who constitutes the control group of the research. The teachers who participated in “Teacher Training Programme” was asked to implement parent training programme. The Teacher Training Programme lasted five weeks, two days per week, and total of ten hours. During parent training programme, face to face counselling to the teacher a and remote counselling to the teacher b were provided by the researcher.

Training wasn’t given to the parents who take place in control group.

The result according to quantitative data; the parents that take place in experiment 1 was determined to have positive opinions for teachers but difference according to school, the varieties becomes increasing in family involvement activities were determined.

It was concluded that the parents who took place in experiment 1 were willing to attend the study of family and family involvement activities, which they encountered, had an increase in variations rather than the quality of teacher opinions about school.

It was concluded that the parents who took place in experiment 2, in their opinions towards teacher and school have difference in favour of the post test, but their opinions weren’t supported the result.

The result according to qualitative data; the result obtained for experiment 1, it was determined that family training and family involvement knowledge level of the teacher a increased, by providing face to face counselling, there were documents included family training and family involvement activities, family involvement activities practises.

It was concluded that the parents who took place in experiment believed the necessity of family involvement and were willing to attend the family training and family involvement activities.

It was determined that there were no documents towards family involvement although remote training model was provided, family didn’t apply the training, and the teacher’s level of knowledge for family training and family involvement increased.

It was concluded that the parents who took place in experiment 2 believed the necessity of family training and family and family involvement activities, were willing to attend family training and family involvement activities.

It was determined that there was no alternation in the teachers and parents’ opinions according to quantitative and qualitative data.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GARAFİK LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Hipotezler.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.5. Varsayımlar.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve.....	6
2.1. Aile.....	6
2.1.1. Geleneksel Toplumlarda Aile.....	7
2.1.2. Modern Toplumlarda Aile.....	8
2.2. Aile Kuramları.....	8
2.2.1. Aile sistemleri kuramı.....	9
2.2.2. Hümanistik kuram.....	10
2.2.3. Ekolojik kuram.....	11
2.2.4. Yapısal İşlevsel Kuram.....	11
2.2.5. Sosyal Bilişsel Kuram.....	12
2.3. Etkili Okul-Aile-Toplum İlişkileri.....	12
2.3.1. Okul Aile İşbirliği.....	13
2.3.2. Toplum Katılım Çalışmaları.....	13

2.4. Aile Eğitimi	14
2.4. 1. Aile Eğitim Modelleri	15
2.4.1.1. Ev Merkezli Eğitim	15
2.4.1.2. Kurum Merkezli Aile Eğitim Programı.....	16
2.4.1.3. Kurumsal Okul Öncesi Eğitimle Bütünleştirilmiş Aile Eğitimi.....	17
2.4.1.4. Ev Okulları	17
2.4.1.5. Çocuktan Çocuğa Eğitim.....	18
2.4.1.6. Uzaktan Eğitim.....	19
2.4.1.7. Mobil Hizmetler	19
2.4.2. Aile Eğitiminin Önemi	20
2.4.3. Aile Eğitiminin Amacı	20
2.4.4. Aile Eğitimi Süreçleri.....	22
2.4.4.1. Aile Eğitimi Hazırlık Aşaması	22
2.4.4.2. Aile Eğitiminin Uygulanması.....	23
2.4.5. Aile Eğitimi Sürecinde Kullanılabilecek Yöntem ve Teknikler	24
2.5. Aile Eğitiminin Değerlendirilmesi	28
2.6. Aile Katılımı.....	29
2.6.1. Aile Katılımının Önemi.....	30
2.6.2. Aile Katılım Çalışmalarının Amacı.....	31
2.6.3. Aile Katılım Çalışmalarının Yararları.....	32
2.6.4. Aile Katılımında Sorumluluklar	34
2.6.4.1. Aile Katılımında Öğretmene Düşen Görevler.....	34
2.6.4.2. Aile katılım Çalışmalarında Ebeveyne Düşen Görevler	35
2.6.4.3. Aile Katılımında Kuruma Düşen Görevler.....	35
2.6.5. Aile Katılımını Olumsuz Etkileyen Faktörler	36
2.6.5.1. Aile Katılımını Olumsuz Etkileyen Öğretmen Tutumları.....	36
2.6.5.2. Aile Katılımını Olumsuz Etkileyen Aile Tutumları	37
2.6.5.3. Aile Katılımını Olumsuz Etkileyen Yönetici Tutumları	38
2.6.6. Aile Katılımı Sırasında Öğretmenin Kabul Etmesi Gereken Varsayımlar ve İlkeler	39
2.6.7. Aile Katılımı Etkinliklerinin Planlanması.....	40
2.6.7.1. Aile Katılım Çalışmaları.....	40

2.6.7.1.1 Aile Eğitim Etkinlikleri	41
2.6.7.1.2 Aile İletişim Etkinlikleri	43
2.6.7.1.3. Ebeveynlerin Eğitim Etkinliklerine Katılımı	50
2.6.7.1.4. Ev Ziyaretleri	51
2.6.7.1.5. Ebeveynlerin Yönetim ve Karar Verme Sürecine Katılımı	52
2.8. Konuyla İlgili Araştırmalar	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	65
3.1. Araştırmanın Modeli	65
3.2. Çalışma Grubu.....	67
3.3. Araştırmanın İç Geçerliliği.....	69
3.3.1.Zaman.....	69
3.3.2. Deney öncesi ölçme	70
3.3.3. Veri Toplama Aracı.....	70
3.3.4. Denek Kaybı.....	71
3.3.5. Deneklerin Geçmişi.....	71
3.4.Araştırmanın Dış Geçerliliği	71
3.4.1.Deneme Tepkisi.....	71
3.4.2. Bağımsız Değişkenlerin Etkileşimi:.....	72
3.4.3. Örneklem Etkisi.....	72
3.5. Veri Toplama Teknikleri	73
3.5.1. Nicel Verilerin Toplanması	73
3.5.1.1. Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu	73
3.5.1.2. Ebeveyn için Aile Katılımını Değerlendirme Formu	78
3.5.2. Nitel Verilerin Toplanması.....	79
3.5.2.1. Görüşme Formunun Hazırlanması	80
3.5.2.2. Görüşme kılavuzu.....	81
3.5.2.3. Görüşmenin yapılması.....	81
3.6. Doküman İnceleme	82
3.7. Gözlem	83
3.8. Eğitim Programının Hazırlanması.....	84

3.9. Aile Eğitim + Aile Katılımı Programının Uygulanması	85
3.9.1. Öğretmen Eğitim Programının Uygulanması.....	85
3.9.2. Ebeveyn Eğitim + Rehberlik Programının Uygulanması.....	89
3.10. Verilerin Analizi.....	92
3.10.1. Nicel Verilerin Analizi	92
3.10.2. Nitel Verilerin Analizi.....	93
3.10.2.1. Görüşme	93
3.10.2.2. Doküman İnceleme.....	94
3.10.2.4. Gözlem Verilerinin Analizi	95

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	96
4.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular	96
4.1.1. Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu Puanlarının Karşılaştırmasına Yönelik Bulgular.....	96
4.1.2. Ebeveyn için Aile Katılımını Değerlendirme Formu Puanlarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular	102
4.2. Nitel verilere ilişkin bulgular	109
4.2.1. Eğitim Öncesi ve Sonrası Öğretmen Yanıtlarına İlişkin Bulgular ve Tartışma..	109
4.2.2. Eğitim Öncesi ve Sonrası Ebeveyn Yanıtlarına İlişkin Sonuçlar.....	120
4.2.2.1. Ebeveyn Görüşme Bulguları	121
4.3. Doküman İncelemeye İlişkin Bulgular	138
4.4. Gözleme İlişkin Bulgular	142

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	148
5.1. Sonuçlar.....	148
5.1.1. Nicel Verilere İlişkin Sonuçlar.....	148
5.1.2. Nitel Verilere İlişkin Sonuçlar	149
5.1.3. Öğretmen Doküman inceleme sonuçları	152
5.1.4. Öğretmen Ebeveyn Eğitimi Gözlem sonuçları.....	152
5.2. Öneriler.....	152

5.2.1. Öğretmenlere Yönelik Öneriler.....	153
5.2.2. Ebeveynlere Yönelik Öneriler.....	154
5.2.3. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	155
KAYNAKÇA	157
EKLER.....	171
Ek I	171
Ek II.....	172
Ek III	173
Ek IV.....	173
Ek V	174
Ek VI.....	175
Ek VII.....	176
Ek VIII	177
Ek IX.....	178
Ek X	179
Ek XI.....	180
Ek XII.....	183
Ek XIII	187

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1	: “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Formu”nun Açımlayıcı Faktör Analizi (Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi) Sonuçları.....	86
Tablo 4.1.1.1.:	“ Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen ön test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Kruskall Wallis Testi Bulguları.....	107
Tablo 4.1.1.2.:	“ Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Kruskall Wallis Testi Bulguları.....	107
Tablo 4.1.1.3.:	Deney1 “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar testi Sonuçları	108
Tablo 4.1.1.4.:	Deney2 “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar testi Sonuçları	110
Tablo 4.1.1.5.:	Kontrol grubu “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasında yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları.....	111
Tablo 4.1.2.:	“Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen ön test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Kruskall Wallis testi sonuçları	113
Tablo 4.1.2.2.:	“Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Kruskall Wallis testi sonuçları	114
Tablo 4.1.2.3.:	Deney1 “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	115
Tablo 4.1.2.4.:	Deney2 “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	115

Tablo 4.1.2.5.: Kontrol grubu “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları..... 117

GARAFİK LİSTESİ

- Grafik 4.1.1.5.** Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu Deney 1, Deney 2 ve Kontrol Grubu ön-test son-test puanlarının karşılaştırılması 112
- Grafik 4.1.2.5.** Ebeveyn için Aile Katılımı Değerlendirme Formu deney 1, deney 2 ve kontrol grubu Ön test Son test Karşılaştırması 118

KISALTMALAR

E.E.P : Ebeveyn Eğitim Programı
Ö.E.P : Öğretmen Eğitim Programı

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Günümüzde sosyal ve kültürel yapılarıdaki değişiklikler ve bu değişikliklere uyum sağlayabilme çabası her yaşta eğitimi gündeme getirmektedir. Toplumsal yapının değişimi ile bireylerin ihtiyaçları ve hayata bakış açıları değişmesine rağmen, toplumun gelişmesinde eğitimin gerekli olduğu inancı aynı kalmaktadır. Çocuğun eğitiminde, temel yapı taşı oluşturulan ailenin eğitimi de gün geçtikçe daha da önem kazanmaktadır.

Türk dil kurumu sözlüğünde aile; evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik olarak tanımlanmaktadır (TDK 2010).

Toplumsal yaşamın sürdürülebilmesi ve çocuğun gelişiminde aile, önemli bir role sahiptir. Çocuk eğitiminin temeli ailede atılmakta, gereksinimleri özellikle anne olmak üzere yakın çevresindeki yetişkinler tarafından karşılanmaktadır. Bu nedenle; günümüzde çocuk merkezli eğitimden ziyade, ailenin de gereksinimlerinin göz önünde bulundurulduğu ve çocuğun gelişimindeki rolünün dikkate alındığı eğitim sistemine doğru geçiş söz konusudur. Çünkü çocuğun ilk öğretmeni olan ailelerin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda desteklenmesi, toplumun geleceğinin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır.

Aile eğitimi; anne babaları ve çocuğa bakan kişilerin özel bilgi ile çocuk yetiştirme becerileri ve çocukların yeteneklerini geliştirmelerini sağlama süreçleri olarak tanımlanabilir (Mahoney ve diğ., 1999: 138).

Çocuğun yaşamda başarılı olabilmesinde, aile eğitimi kadar ailenin de çocuğun eğitimine katılımı zorunluluk haline gelmiştir. Eğitimin temeli ailede atılmış olsa da kurumlarda devam eden eğitim sürecinin istenen başarıya ulaşabilmesi için okul aile arasında olumlu ilişkiler kurulması gerekmektedir. Bu olumlu ilişkilerin kurulabilmesi, ailenin eğitime katılımı vasıtasıyla sağlanabilmektedir.

Aile katılımı, okulla anne babalar arasındaki çok boyutluluğa dayalı her türlü iletişim ve etkileşim örüntüsü olarak tanımlanmaktadır (Epstein 2002).

Ailenin eğitime katılımı ile ailelerin çocuğun gelişimini takip edebilmeleri, okulun politikası ve programı hakkında bilgi sahibi olabilmeleri ve çocuğun eğitiminin evde de desteklenmesi sağlanmaktadır

Aile eğitimi ve ailenin eğitime katılımının başlaması, sürekli hale gelmesi ve istenen başarıya ulaşılmasında öğretmenler önemli role sahiptirler. Okul öncesi kurumlarda görev yapan öğretmenlerin görevi, yalnızca çocuğa hizmet vermek değil aynı zamanda aileye de çocuğun eğitiminde yardımcı olmaktır. Öğretmenlerin aile katılımına yönelik olumlu tutum ve davranışlar sergilemesi, aile katılımının sağlanabilmesi için yeterli bilgi ve beceriye sahip olması gerekmektedir. Ayrıca öğretmenler, ailenin çocuk yetiştirmedeki rolünü tanımalı ve onlarla işbirliğine açık davranmalıdır (Atabey 2008: 4, Tezel Şahin ve Özyürek 2010: 61).

Çocuğun gelişim alanlarının olumlu yönde desteklenmesinde ve akademik başarısının artırılmasında, toplumun gereksinim duyduğu nitelikli bireyler yetiştirme sorumluluğunu okul ve ailenin paylaşması önemli görünmektedir. Özellikle, çocukla bire bir ilişki içerisinde bulunan anneler ve öğretmenler, bu eğitim sürecinde işbirliğinin en önemli parçasını oluşturmaktadır. Aile eğitimi ve ailenin çocuğun okuldaki eğitim sürecine katılması eğitim sürecinin işleyişi ve belirtilen amaçlara ulaşmada en etkili yol olduğu söylenebilir.

1.1. Hipotezler

1- Araştırmacı tarafından hazırlanarak öğretmene uygulanan eğitim programı, öğretmenlerin aile katılımı konusundaki;

- Bilgi düzeyini arttıracaktır.
- Uygulama kalitesini arttıracaktır.

2- Araştırmacı tarafından hazırlanarak öğretmen tarafından ebeveynlere uygulanan aile eğitim programı, ebeveynlerin aile katılımı konusundaki;

- Bilgi düzeyini arttıracaktır.
- Ailelerin katılım düzeyini arttıracaktır.

3- **Model 1:** Eğitim olarak uygulama yapan öğretmene, araştırmacı tarafından aynı anda yüz yüze rehberlik sunulduğunda programın etkililiği artacaktır.

4- **Model 2:** Eğitim olarak uygulama yapan öğretmene, araştırmacı tarafından uzaktan eğitim yöntemi ile rehberlik sağlandığı zaman programın etkililiği yüz yüze rehberlik sunulmasına göre daha düşük olacaktır.

5- Aile eğitim programından yararlanmayan öğretmen ve ebeveynlerin son test puanları aile eğitim programından yararlanan öğretmen ve ebeveynlere göre daha düşük çıkacaktır.

6- Aile eğitim programına katılan ebeveynlerin öğretmen ve okula yönelik görüşlerinde olumlu yönde fark olacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarında, aile katılım etkinliklerinin tam olarak gerçekleştirilebilmesi için, öğretmenlere ve öğretmenler aracılığıyla ebeveynlere yönelik olarak araştırmacı tarafından hazırlanarak uygulanan aile eğitim ve aile katılımı programının etkililiğini deneysel olarak araştırmak, öğretmen eğitiminde en etkili modeli saptamak, aile eğitimi ve aile katılım çalışmalarının etkililiği konusunda ebeveynleri bilinçlendirmek amacı ile yapılmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönemde, hedeflenen gelişimsel amaç ve kazanımlara ulaşabilmek için ebeveynlerin eğitime katılımlarının sağlanması gerekliliği ve önemi bilinmektedir. İyi hazırlanmış bir eğitim programı, aileler tarafından desteklenmediği sürece istenen düzeyde etkili olamamaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklarda kalıcı davranış değişikliklerinin gerçekleşebilmesi, programda planlanan öğrenme yaşantılarının ailede de sürdürülmesi ile mümkün olabilir (Aral, Kandır, Can Yaşar. 2002: 168).

Eğitimin ev ve okul ortamında paralel olarak seyretmesi ve daha kalıcı izler oluşturmasında aile katılımının yeri tartışılmaz bir gerçektir. Çocuğun gelişimi ve eğitiminde belirleyici etkileri olan aile bireylerinin, çocuk gelişimi ve eğitimi konularında

bilgilendirilmeleri ve öğrendiklerini davranışa dönüştürebilmeleri için belli bir program çerçevesinde eğitilmeleri gerekmektedir. Ancak okul öncesi eğitim kurumlarının birçoğunda, aile eğitim programının dışında kalmakta; bu yüzden çocuğun kazandığı becerilerin kalıcılığı sağlanmamakta ve bu becerilerin günlük yaşama aktarılması mümkün olmamaktadır. Bu nedenle okul öncesi eğitimde en iyi yaklaşım, çocuğu tek başına birey olarak değil, aile ile birlikte ele alan yaklaşımdır. Çünkü ebeveynler çocukların ilk ve devamlı öğretmenleridir ve çocuklarla çalışmada eğitimcilere alternatif yollar önerilmektedir (Temel, 2008: 89, Tezel, Şahin ve Ersoy, 1999: 59).

Çocuğu yaşama hazırlamada önemli bir yere sahip olan aile katılımı, birçok araştırmaya konu olmuştur. Yapılan araştırmaların çoğu, genellikle anne eğitim programlarına odaklanmıştır. Ayrıca ülkemizde aile katılımının istendik düzeyde ve yaygınlıkta olmadığı da görülmektedir. Bu nedenle, öğretmen ve ebeveynlere bilgi, beceri ve bu konudaki istekliliklerini arttırmada okul öncesi eğitimde aile katılımı ve eğitim programlarının önemi gündeme gelmektedir.

Aile katılım programlarının uygulayıcısı olan öğretmenlerin yeni, güncel eğitim programları ile eğitilmeleri ve böylelikle katılımın kalitesinin artırılması önemlidir. Bu nedenle araştırmanın aile eğitimi ve aile katılım çalışmalarının uygulanmasında ebeveyn ve öğretmenden kaynaklanan sorunların çözülmesine ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma milli eğitim bakanlığına bağlı üç anasınıfı ile sınırlandırılmıştır. Araştırma seçilen üç anasınıfında görev yapan üç öğretmen ve bu üç öğretmenin ebeveynleri ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme sorularına içtenlikle cevap verdikleri,

2. Araştırmaya katılan ebeveynlerin “Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu” ve “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu” na içtenlikle cevap verdikleri,

3. Ebeveynlerin görüşme sorularına içtenlikle cevap verdikleri varsayılmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve

2.1. Aile

Toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen aile, insanın yaşamda ihtiyaçlarını karşılayabilecek doğal bir ortam olması nedeniyle önemli bir role sahiptir. Bireyin, kişilik yapısı ve davranışları aile içerisinde şekillenmekte ve topluma uygun bir kişi olarak yetişmesi aile çevresinde sağlanmaktadır.

Ailenin farklı tanımları yapılmaktadır. Tanımlar, aileyi meydana getiren ilişkilerden birisine ağırlık vermesi nedeniyle bir birinden farklıdır (Bilgin 1991; 41).

Aile; Bir toplumda hukuki temele dayalı evlilik ve aralarında akraba bağı (anne, baba, çocuklar, büyükanne ve büyükbaba ile yakın akrabalarından) oluşmuş aynı mekânda yaşayan en küçük toplumsal kurum olarak tanımlanmaktadır (I. Aile şurası, 1990)

Ayhan (1990), aileyi, evlilik ve hısımlık ilişkileriyle bağlı bulunan kişileri kapsayan hukuki bir süreç olarak tanımlamaktadır (Ayhan, 1990: 21).

Sonay (1990), aile, toplum ile kişi arasındaki bağı birincil planda sağlama görevini yerine getiren ve toplumun devamını sağlayan bir sosyal kurumdur (Sonay, 1990: 41).

Ülken (1991), aralarında gerçek veya uzlaşma bir akrabalık bağı olan yani bütün sosyal münasebetleri bir soy etrafında toplanmış olan zümrelere aile denir (Ülken 1991: 27).

Aile, bireylerin içinde doğup yetiştikleri ya da yaşamlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri sosyal grup olarak tanımlanmaktadır (Cavkaytar ve diğerleri 2010: 19).

Türk dil kurumu sözlüğünde aile; Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik olarak tanımlanabilir (TDK 2010).

Aile, kavram ve kurum olarak insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlık tarihindeki gelişmelere paralel olarak aile yapısı da değişime uğramıştır. Değişen zaman içerisinde,

ailenin toplumdaki yeri ve öneminde de bazı farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu farklılıklar, geleneksel ve modern aile yapısı olarak incelenebilir.

2.1.1. Geleneksel Toplumlarda Aile

Eski Türk toplumunda aile ve evlilik kurumunun, çok özel bir yeri olduğu bilinmektedir. Devlet ve aile arasında çok sıkı bir ilişki vardır ve devlet, dolaylı olarak toplumun biyolojik bakımdan yenilenmesinden ve nesillerin yetiştirilerek toplum hayatına katılmasından toplumu ve aileyi sorumlu tutmuştur. Aileye, toplumun çekirdeği ve devletin taşıyıcısı olma görevi yüklenmiştir (Eremrem, 2007:1).

Geleneksel Türk toplumunda, kadın çok önemli olmakla birlikte soy zinciri babaya bağlandığı için ailenin genel karakterini ataerkil özellikler teşkil etmektedir. Geleneksel toplumlarda aile kendine yeten başlı başına bir işletme ve üretim birimi olan bir yerde yaşamıştır. Ev ve çevresi birlikte üretim yapılan, işlenen, çalışılan, eğlenilen bir yerleşim yeridir. Ailenin ürettikleri ürünün satılması dışında, dış dünya ile ilişkisi sınırlıdır. Çocuklar ailede eğitilir, erkek çocuk baba mesleğini öğrenir, kız çocuğu ise annenin rol ve davranışlarını benimseyip davranışa dönüştürmesi aileden beklenen en önemli hedeflerdendir. Aile ile ilişkiler sıkı, aile rol dağılımı ve iş bölümü açıkça belirlenmiştir (Tor, 1998:45, Doğan, 2004:210).

Geleneksel toplumlarda aile ve genç kuşaklar arasındaki ilişkinin, özellikle çocuğun ilgi, yetenek ve genel eğilimlerinin serbestçe ifadesine fırsat tanımayacak biçimde tek taraflı olduğu görülmektedir (Doğan, 2004: 210).

Geleneksel toplumlarda aile içinde geniş aileyi de barındırmaktadır. Geniş aile; anne baba ve çocuklar ile büyükanne, büyükbaba, hala, amca gibi akrabalarından oluşan en az iki neslin bir arada yaşadığı kalabalık aile olarak tanımlanmaktadır. Kalabalık ailelerde bireyler arasında dayanışma ve iş bölümü bulunmaktadır. Bu nedenle bireysel sorumluluklar daha az ve davranış özgürlüğü kısıtlanmıştır. Geniş ailelerde sahip olunan değerler ve kurallar her şeyin üzerindedir (Çakıcı 2006; 5 TÜİK, 2006).

Toplumsal ve sosyo ekonomik yapılarda ki değişim ile birlikte geleneksel ve geniş aile yapısı yerini modern ve çekirdek aileye bırakmıştır.

2.1.2. Modern Toplumlarda Aile

Sanayileşmiş Batı toplumlarında, Şehirleşmenin aile yapısı ve değerleri üzerinde meydana getirdiği değişimi konu alan çalışmalar, bireyselleşmenin ön plâna çıktığı toplumlarda, ailede bireyin istek ve ihtiyaçlarını temel alan yeni bir aile yapısının şekillendiğini göstermektedir. Aile ilişkileri içerisinde, bireyin özel hayat tercihlerinin öncelik kazanmasının, çekirdek aile yapısının ve yalnız yaşayan bireylerin sayısının artmasında etkili olduğu görülmektedir. Ancak şehirleşme sürecinde, ailede meydana gelebilecek yapısal ve işlevsel değişimlerden hareketle, modern şehir toplumlarında ailenin yok olacağı sonucunu çıkarmak doğru olmamaktadır. Çünkü değişimin hızlı olduğu toplumlarda aile, yakınlık ve psikolojik açıdan bir güvenlik sistemi olarak anlam kazanmaktadır (Etzioni, Akt. Karaman 2003:109).

Modern toplumlarda aileyi etkileyen en önemli etken, aile bireylerinin rolleridir. Bu roller kimi zaman olumlu kimi zaman da olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Kadınların; anne olma rolü, eş olma rolü, kendi anne babasının çocuğu olma rolü, erkeklerin ise; kendi anne ve babasının çocuğu olma rolü, baba olma rolü ve koca olma rolü vardır (Köknel, 2004).

Kadınların iş yaşamına katılımı, sosyo ekonomik değişimler, şehirleşme, aileyi oluşturan bireylerin eğitim seviyelerinin yükselmesi aile birliğinin yapısını etkilemektedir.

Aileyle ilgili olarak çeşitli kuramlar ileri sürülmüştür. Bu kuramlar, aileyi farklı açılardan ele almışlardır.

2.2. Aile Kuramları

Her insan, farklı sistemlerden oluşan bir çevre içerisinde doğar. Bu sistemlerden bazıları; aile sistemi, eğitim sistemi, siyasal sistem, inanç sistemi, ekonomik sistem ve çalışma hayatını içeren iş sistemidir. İnsanoğlu tüm bu sistemler ile duygu, düşünce, bilgi, değer paylaşımını gerçekleştirebilmek için diğer insanlarla haberleşme ve etkileşim kurma yoluna gitmektedir. İletişim ve etkileşim süreçleri hareketli bir yapıya sahiptir. İnsanlar yaşamak için sistem ve teoriye ihtiyaç duymaktadırlar. Teoriler hem gözlenebilen hem de gözlenemeyen verileri açıklamayı sağlamasını ve önceden tahmin etmelerini kolaylaştırmaktır.

Aile sistem içerisinde yer alan en temel yapıdır ve aileye yönelik çeşitli kuramlar ileri sürülmüştür. Her kuram aileyi farklı açılardan ele almaktadır. Bu bölümde aileyi ele alan bazı kuramlara yer verilmiştir. Bu kuramlar şu şekilde sıralanabilir:

- Aile Sistemleri Kuramı
- Hümanistik Kuram
- Ekolojik Kuram
- Yapısal Fonksiyonel Kuram
- Sosyal İlişki Kuramı

2.2.1. Aile sistemleri kuramı

Aile sistemleri kuramı II. Dünya savaşından sonra fen bilimlerinde ortaya atılan genel sistemler kuramına dayanır. Bu kurama göre sistem, kendisini oluşturan öğeler arasındaki ilişkileri, etkileşimleri ve karşılıklı iç bağımlılığı içine alan bir bütündür. Sistemin en belirgin özelliği, bir bütün olmasıdır. Bütünü meydana getiren öğeler, tesadüfen bir araya gelmiş olmayıp her biri belli bir fonksiyonu yerine getirecek şekilde bir araya gelmiş ve bir bütünü oluşturmuştur (Eremrem, 2007: 11, Cheal 1991:65).

Aile sistemi, karşılıklı bilgi aktarımı içeren, karmaşık iletişim süreçleri aracılığıyla hem iç dengesini korumaya hem de çevrede meydana gelen değişime uyum sağlamaya çalışmaktadır. Aile sistemleri kuramına göre sistem, kendisini oluşturan öğeler arasındaki ilişkileri, etkileşimleri ve karşılıklı iç bağımlılığı içine alan bir bütündür. Sistemin en belirgin özelliği, bir bütün olmasıdır. Bütünü meydana getiren öğeler, tesadüfen değil her biri belli bir fonksiyonu yerine getirecek şekilde bir araya gelmektedir. Aile sistemi kuramında aile toplumsal yapının en temel taşı olarak kabul edilmektedir. Çünkü aile, birbiri içine geçmiş, karşılıklı işbirliği ve iletişim içerisinde bulunan üyelerin oluşturduğu bir sistemdir (Eremrem 2007: 12, Smith 1995: 15).

Aile sistemler kuramı, ailenin iç ve dış sorunlarla baş edebilmesi için bir sistem oluşturulması gerektiğini dikkat çekmektedir. Aile sistemi genellikle birkaç alt sistemi kendi bünyesinde barındırmaktadır. Aile yaşam döngüsü içinde, aile sistemindeki alt sistemlerin

sayısı ve niteliği zamanla değişiklik gösterebilmektedir. Alt sistemler arasındaki ilişkiler genel aile sistemini aynı şekilde genel aile sistemi içindeki değişiklikler ise alt sistemleri karşılıklı olarak etkilemektedir. Farklı alt sistemler arasındaki iletişim ve çatışmalar, sistem içerisindeki bireyi ve bütün olarak aile sistemini etkilemektedir. Ebeveyn ve çocuklar arasında var olan ilişkiler, alt sisteme benzetilmektedir. Herhangi bir üyeyi veya alt sistemi etkileyen bir değişim, bütün aileyi etkilemektedir (Özkan, 2010:91, Crosbie- Burnet ve Klein 2009: 6).

Aile sistemleri kuramına göre alt sistemler kadar üst sistemlerle de ilişki bulunmaktadır. Üst sistemlere akrabalık ilişkileri, sağlık sistemi, ekonomik yapı, toplumsal kurallar örnek verilebilir. Aile sistemi daha geniş bir toplumsal kültürel ilişkiler ağını, yani üst sistemin içinde yer aldığı sistemlerde meydana gelen değişimler aile üyelerini ve dolayısıyla aile içindeki ilişkileri etkileme gücüne sahip olmaktadır (Özkan 2010 :92).

2.2.2. Hümanistik kuram

Bu kurama göre insan kendine göre bir değerdir ve doğuştan getirdiği olumlu güdüler, çevresindekilerle etkileşime gider hep daha iyi bir düzene ulaşma çabası içindedir. Davranışı etkileyen etmenlerin içsel-psikolojik kökenli olabileceği belirtilmektedir. İçsel psikolojik güdüler Maslow'un(1954), gereksinimler piramidi fizyolojik gereksinimler, güvenlik gereksinimi, sevgi ve ait olma gereksinimi, saygı gösterme gereksinimi ve kendini gerçekleştirme gereksinimi olmak üzere beş katmandan oluşmaktadır. Maslow, gereksinimler hiyerarşisindeki en gelişmiş ve insani güdünün kendisini gerçekleştirme güdüsü olduğunu ifade etmiştir (Morris 2002: İnanç ve diğerleri 2008: 47).

Hümanistik kuramcılar, bu içsel güdülerin çocukların ve yetişkinlerin kendilerini gerçekleştirme çabalarını harekete geçirdiği üzerinde durmaktadırlar. Ebeveynler, çocuklarının kendini gerçekleştirme çabalarını destekleyerek gerekli özgürlüğü sağlamaları ve temel gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir. Çocukların fizyolojik, güvenlik, ait olma, sevilme, saygı duyma ve değerli hissetme gereksinimleri karşılanmadan kendini gerçekleştirme beklenmemelidir (Cowan Powel and Cowani1998: 52, Özkan, 2010: 88).

2.2.3. Ekolojik kuram

Ekolojik kuram, bireyin yaşadığı çevre ile arasındaki etkileşim üzerinde durmakta ve sosyal bağlam ve sosyal bağlamların birbirine etkisi üzerine odaklanmaktadır. Başka bir deyişle aile, fiziksel yaşamını sürdürebilmek için doğal çevreye, insani bağlamı ve yaşama ait bakış açısını sürdürebilmek için ise toplumsal çevreye ihtiyaç duymaktadır. Aile ve çevre arasında iki yönlü iletişim bulunmaktadır. Aile ve bireyler sadece çevresel etkiler tarafından şekillenmez, aynı zamanda çevresel etkileri de şekillendirir (Chibucos ve Liette 2005: 3).

Ekoloji kuramını ortaya çıkaran Urie Bronfenbrenner (1979), beş çevresel düzey üzerinde durmuştur. Bu düzeyler,, mikrosistem, mezosistem, ekzosistem, makrosistem ve kronosistem olarak adlandırmıştır.

Mikrosistem, bireyin içinde yaşadığı, doğrudan etkileşimde bulunduğu ve aileyi doğrudan etkileyen yakın ilişkiler ağını içermektedir. Mezosistem, ebeveynlerin içinde bulunduğu en az iki farklı mikrosistem arasındaki ilişkileri ifade etmektedir. Yani ebeveynlerin toplumsal rolleri ve bu roller içerisinde yaşadıkları duyguları aile bireyleri ile ilişkilerini olumlu veya olumsuz olarak etkilemektedir. Ekzosistem, ebeveynlerin doğrudan katılmadıkları veya yer almadıkları dışsal sistemlerin aile ve ebeveynleri etkilemesidir. Makrosistem, aileyi etkileyen toplumsal akış açısı, değer yargıları ve gelenek gibi yaşanan kültür ve alt kültürlerine ilişkin durumları oluşturmaktadır. Kronosistem ise, mikro, mezo, ekzo ve makro sistem içinde tarihsel süreçte meydana gelen değişimlerin aileyi etkilemesidir (Bronfenbrenner ve Morris, 1998: 997-1110 Özkan 2010: 99, Kıldan 2008:17-18).

2.2.4. Yapısal İşlevsel Kuram

Yapısal işlevsel kuram, farklı aile yapılarının belirli toplumsal görevleri yerine getirdiğini, belirli toplumsal görevlerin ise aile içi ilişkileri, rol ve statüleri oluşturarak aile yapısını şekillendirdiğini ve bu yapının içinde yer aldığı topluma fonksiyonel bağlarla bağlı olduğu görüşünü savunmaktadır (Nuruan 1988. akt. Topses 2008: 66).

Bu kuram, toplumu değişime karşı direnen mevcut yapısını olduğu gibi korumaya ve yaşamda kalmaya çalışan bir organizma olarak görmektedir. Toplum içerisinde bulunan tüm

sistemlerin temel işlevleri toplumun varlığını devam ettirmesine yardımcı olmaktadır. Yapısal işlevsel kuram önemli temsilcilerinden Talcolt Perons ailenin, çocuğun sosyalleşmesini sağlamak ve yetişkinlerin kişiliklerindeki dengenin oluşturulması ile ilgili iki temel işlevinin olduğunu vurgulamaktadır. Person, ailenin insan ilişkilerini oluşturan bir fabrika gibi olduğunu belirtmektedir (Kingsbury ve Scanzoni, 1993: 205, Özkan, 2010:93).

2.2.5. Sosyal Bilişsel Kuram

Sosyal bilişsel kuram, bilişsel davranışının sadece iç psikolojik güçler tarafından değil, aynı zamanda sosyal çevre tarafından şekillendiğini savunmaktadır. İnsan davranışları, dışsal olaylar ile kişisel donanım gibi kişisel belirleyicilerin karşılıklı etkileşiminin bir sonucudur. İnsan yaşam boyu çevreden bir şeyler öğrenmekte ve kendi davranışlarıyla da çevresini etkilemektedir.

Sosyal bilişsel kurama göre ebeveynlerin, kendi çocuklarının davranışlarını model alma, pekiştireçler ve cezalar aracılığıyla şekillendirdiğini ileri sürmektedir. Çocukların yetişkinleri model alması, yetişkinlerin davranışlarını basit bir şekilde taklit etmenin ötesinde bir anlam taşımaktadır. Çocuklar başkalarını ve özellikle kendi ebeveynlerinin gözleyerek toplumun kurallarını ve normlarını öğrenmektedirler (Özkan, 2010:90).

Bu kuram, davranışların öğrenilmesinde ve gelişimin gerçekleşmesinde sadece çevre uyaranları değil, modelin davranışına dikkat etme, dikkat ettiği davranışları bellekte tutma ve uygun ortamda kaydedilen davranışın gerçekleştirilmesi gibi bilişsel süreçlerin önemini vurgulamaktadır (Santroc 1995:4).

2.3. Etkili Okul-Aile-Toplum İlişkileri

Okul-aile-toplum ilişkileri çocuğun gelişiminin desteklenmesi ve başarısının artırılmasında önemli rol oynamaktadır. Okul aile toplum ilişkileri okul aile işbirliği, toplum katılım çalışmaları, aile eğitimi ve aile katılımı gibi birçok bölümden oluşmaktadır.

2.3.1. Okul Aile İşbirliği

Okul aile işbirliği sürecinde çocuk, aile, öğretmen ve kurum bir bütündür. Bu süreçte amaç aile, öğretmen ve kurumun birlikte çaba göstererek çocukların sağlıklı bir şekilde gelişimlerini sürdürmelerine yardımcı olmaktır. Carlise ve diğerleri (2005), okul aile işbirliğini, çocukların sağlıklı bir şekilde gelişebilmeleri ve okula hazırlanmaları amacıyla düzenlenen eğitim etkinliklerinin gerçekleştirilebilmesi için okul personeli ve aile bireylerinin birlikte çalışması olarak tanımlamaktadırlar. Çocuğun tüm gelişimi ve eğitimini dikkate aldığımızda, okul ve aile birbirine ihtiyaç duyan iki kurumdur. Eğitimde belirlenen amaçlara ulaşmak için aileler çocuklarının eğitim sürecine katılmalı ve destek olmalıdır. Okul da aile ile sağlıklı iletişim köprüsünü kurmak için anne babaları tanımalı, onlarla olumlu ilişki kurmalı, etkileşimi arttırmaya yönelik etkinliklere programda yer vermelidir. Okul ve ailenin çocuğun eğitiminde birlikte hareket etmeleri, çocukların en iyi şekilde yetişmelerini sağlayacaktır (Carlise ve Diğerleri 2005:157 Işık, 2007:8, Üstün 2010: 329).

2.3.2. Toplum Katılım Çalışmaları

Eğitim davranış değiştirme ve geliştirme yoluyla bireyin kişisel, sosyal, ekonomik ve kültürel yönden gelişmesine yardım etme görevini üstlenmiştir. Aynı zamanda bireyin içinde yaşadığı aile, toplum, ulus ve dünyanın gelişmesine hizmet etmesi gerekmektedir. Eğitim sadece geleneksel eğitim kurumları ile değil, bütün sosyal kurumlar aracılığı ile yürütülen herkese bilgiler veren davranışlar kazandıran bir süreçtir. Televizyon radyo, gazete gibi kitle iletişim araçları ile ya da birey kendi kendine deneyerek çevresindeki eş, aile, arkadaş grupları, çalışma ekipleri gibi çeşitli kişilerle diyalog kurarak bu eğitim sürecine katılmakta ve kazanımlarda bulunmaktadır (Güneş, 1996: 2).

Okulöncesi eğitim kurumları toplumsal eğitim sürecinde sürekli arayış içerisinde olmalıdır. Eğitim programlarını hazırlarken toplumu bilinçlendirmek adına bazı sorulara cevap aramalı ve uygulamalarını bu yönde geliştirmelidir. Örneğin, okulöncesi eğitim kurumu olarak “okulöncesinde daha fazla çocuğa ve aileye hizmet etme durumunu nasıl sağlayabiliriz?”, “okulöncesi eğitimin önemi konusunda toplumu nasıl bilinçlendirebiliriz?”, “toplumsal bilinç kazandırmada okulumuzdaki ebeveynlerden nasıl yararlanabiliriz?”,

“toplumsal bilinç kazandırmada diğer kurum ve kuruluşlarla yerel medyayı nasıl harekete geçirebiliriz?” gibi konuları sorgulamalı ve gerekli çalışmaları yapmalıdır. Bu çalışmalarını yaparken ise ebeveynlerden yararlanmalı ve onları yönlendirmelidir. Ebeveynler birçok konuda kurum ve kuruluşlar, dernekler vb. yerlerde gönüllü olarak toplumun kalkındırılmasında görev almalıdırlar (M.E.B. 2006: 88).

2.4. Aile Eğitimi

Toplumun ve toplumun temel yapı taşı olan ailenin yapısının değişmesi ve ihtiyaçlarının artması, aileye biçilen farklı roller, sorumluluklar beraberinde çocuk ve aileye yönelik eğitimi gündeme getirmektedir. Aile, anne baba, ebeveyn eğitimi olarak kullanılan terimden kasıt; anne babaya üstlendikleri rollerde yaşam kalitesini arttıracak bilgi ve gerekli becerileri kazanabilmeleri için rehberlik sağlanması ya da yol gösterilmesidir. Bireylerin yaşamlarını etkileyebilecek aile eğitimin çeşitli kaynaklarda farklı şekilde tanımlanmaktadır.

Aile eğitimi; anne babaların çocuklarını sağlıklı bir şekilde yetiştirmelerini sağlamak amacıyla geliştirilmiş etkinliklerin tümüdür (Üstünoğlu, 1991: 127).

Aile eğitimi, çocuğa bakan kişiyi desteklemek için zengin uyarıcı ev ortamını sağlamak, anne-baba- çocuk iletişimini gerçekleştirmek, çocuğun doğumundan ilkokulun başlangıcına kadar olan devrede gelişimlerine cevap vermek amacıyla düzenlenen öğrenme etkileri sürecidir (Ömeroğlu, 1991).

Aile eğitimi; anne babaları ve çocuğa bakan kişilerin özel bilgi ile çocuk yetiştirme becerileri ve çocukların yeteneklerini geliştirmelerini sağlama süreçleri olarak tanımlanabilir (Mahoney ve diğ., 1999: 141).

Anne- baba eğitimi; çocuklarının yetiştirilmesi, aile ilişkileri, ailede ve toplumda anne babaya düşen yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekli bilgi, tutum ve becerilerin sistemli biçimde geliştirilmesidir. (Çağdaş, 2008: 159).

Genel anlamı ile aile eğitimi anne-babaların aile kumrunun devamını, bireylerin sağlıklı gelişimini, toplumun uyumlu ve sorumlu üyeleri olmasını sağlamak amacıyla yapılan her tür ve düzeydeki eğitim sürecidir.(1. Aile şurası 1990).

2.4. 1. Aile Eğitim Modelleri

Ailelerin yaşam kalitesini arttırabilmek ve eğitimli bireylerin yetişebilmesi için her toplum farklı modeller geliştirerek ailelere ulaşma çabası içerisinde girmektedir. Bu bölümde yaygın kullanılan aile eğitim modellerine yer verilmiştir.

2.4.1.1. Ev Merkezli Eğitim

Ev merkezli aile eğitimi çocuğun gelişimi ve eğitiminde aileyi temel almaktadır. Ebeveynler çocuğun yürüme, konuşma gibi birçok gelişimsel beceriyi ve çevresi hakkındaki bilgileri geliştirmeye yardım eden ilk öğretmenleridir. Bu nedenle ev merkezli eğitim, çocuğun bütün gelişimlerine katkıda bulunan anne babaları bilinçlendirmeyi amaçlamaktadır (Sweet ve Appelbaun 2004:1436, Temel ve Ömeroğlu 1993: 58).

Ev merkezli aile eğitim programı eğitimcinin belirli aralıklarla aileyi evde ziyaret etmesi şeklinde uygulanmaktadır. Ev ziyaretlerinde ailelere, çocuğun sağlıklı olabilmesi, iyi beslenmesi ve tüm alanlardaki gelişimlerine yardımcı olacak ev ortamlarının yaratılmasına ilişkin bilgi ve rehberlik sağlanmaktadır (Tezsel Şahin ve İnal 2007: 28, Berkman 1990: 27, Aral 2001: 107).

Ev ziyaretleri belirlenen hedef kitlenin ihtiyaçlarına göre farklılık gösterebilmektedir. Hizmet temelli ev ziyaretleri çocukların daha sağlıklı yetişebilmeleri için aile üyelerinin sterslerini azaltmak amacı ile yürütülmektedir. Davranış temelli ev ziyaretleri, genç yaştaki annelerin çocuklarıyla ilişkilerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. İlişki temelli ev ziyaretleri ise aile bireyleri arasındaki ilişkileri geliştirmek ve güçlendirmek amacıyla yürütülmektedir. Ev merkezli eğitim sayesinde anne babalar çocuğun gelişimini desteklerken, kendi yeteneklerinin de farkına vararak olumlu benlik algısı geliştirmektedirler (Fraser 2001, Tezel Şahin ve Özyürek 2010:146).

Ülkemizde ve dünyada ev ziyaretli temelli birçok aile programı yürütülmektedir. Aşağıda bu programlardan örnekler verilmiştir.

Türkiye’de uygulanan ev merkezli aile eğitim programları, anne çocuk eğitim programı (AÇEP), Gazi Üniversitesi Aile Çocuk Eğitim Programı, Anne Baba Çocuk Eğitim Projesi

Dünyada uygulanan ev merkezli aile eğitim programları, Aile Eğitimi Projesi ile Erken Çocukluğun Desteklenmesi Projesi (Early Childhood Stimulation Through Parent Education Project), Okul Öncesi Çocuklar için Ev Merkezli Aile Eğitim Programı (Home Instruction Program For Preschool Youngsters Hippy), Ev Merkezli Anne Çocuk Programı (The Mother-Child Home Program) (Kartal 2010: 199).

2.4.1.2. Kurum Merkezli Aile Eğitim Programı

Kurum merkezli aile eğitim programı anne baba ve eğitimci etkileşimine dayanmaktadır. Bu program haftanın belirli günleri kurumda grup toplantıları düzenlenerek anne babaların bilgilendirilmesi şeklinde yürütülmektedir. Toplantıların olmadığı günlerde ise, anne babalara verilen eğitsel materyallerle evde çocukları ile çalışmalarını sağlanmaktadır. Ayrıca ayda iki kez eğitimciler ev ziyareti yaparak ailelere teknikler konusunda destek olmaktadır. Kurum merkezli aile eğitimi anne babaların haftanın belirli günleri çocuklarıyla birlikte eğitim kurumlarına gelmeleri şeklinde de yürütülebilmektedir. Bu uygulamada, anne baba eğitime devam ederken, çocuklar başka sınıfta öğretmen rehberliğinde etkinliklere katılabilmektedirler (Çağdaş ve Seçer 2006: 16).

Kurum merkezli aile eğitimi anne babaların düşük bir maliyetle, erken çocukluk döneminde çocuğun gelişimi ve bakımı hakkında bilgilendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca kısa sürede daha çok aileye ulaşılabilen ve benzer yaş grubundaki çocuğa sahip anne babaların birbirleriyle paylaşımlarda bulunabilmeleri sağlanmaktadır (Tezel Şahin ve Özyürek 2010: 147, Myers 1996:123).

Kurum merkezli aile eğitim programı Türkiye’de, Eğitici Anne Yetiştirme Programı, ana Baba okulu, Anne Baba destek Programları, Kadın ve Çocuk Merkezleri, 0-18 yaş Aile Eğitim Programı gibi programlarla uygulanmaktadır.

Çeşitli ülkelerde ise, Aile Eğitimi Projesi ile Erken Çocukluğun Desteklenmesi (Early Childhood stimulation Through Parent Education Project), Okul Öncesi Programı (The

preschool Program), Aile Çocuk Programı (Avençe Parent- child-Program), kurum merkezli aile eğitim programları arasında yer almaktadır (Kartal, 2010: 179, Tezel Şahin ve Özyürek 2010: 124).

2.4.1.3. Kurumsal Okul Öncesi Eğitimle Bütünleştirilmiş Aile Eğitimi

Okul öncesi dönemde verilen eğitimin hedeflerine ulaşılabilmesi ve eğitimde kalıcılığın sağlanabilmesi için çocuğun yaşamını, gelişimini ve eğitimini etkileyen iki kurum, yani aile ve okulun işbirliği yapmaları gerekmektedir. Bu işbirliği programda, okul öncesine devam eden çocukların anne babalarına, aynı anda kurumda ve evlerinde eğitim verilmesi şeklinde sağlanmaktadır. Bir başka ifadeyle çocukların eğitim programları ile aile eğitim programının bütünleştirilmesidir. Bu yaklaşımda amaç, çocuğun fiziksel, sosyal, duygusal, zihinsel ve dil gelişimini geliştirerek okulda başarılı olmasını sağlamaktır. Çocuklara uygulanan eğitim programıyla birlikte, eğitim toplantıları, ev ziyaretleri, bireysel görüşmeler, bilgilendirici broşürler gibi çeşitli çalışmalar yapılarak ailelerin katılımı sağlanmaya çalışılmaktadır (Çağdaş ve Seçer 2006: 18. Tezel Şahin ve Özyürek 2010: 148).

Kurumsal okul öncesi eğitimle bütünleştirilmiş aile eğitimine, Erken Eğitim (Head Start), Erken Güçlü Başlangıç (Early Head Start), Brookline Erken Eğitim Projesi (Brookline Early Education Project) örnek verilebilir (Kartal 2010: 161).

2.4.1.4. Ev Okulları

Ev okulu, dünyanın birçok ülkesinde, modern okula karşı iyi bir alternatif olarak görülmeye başlanan, okul öncesi yaşlardan üniversiteye kadar olan süreci kapsayan bir eğitim seçeneğidir. Ev okulu eğitimi; evde, parkta, müzede, bahçede, markette, kısacası her yerde verilebilmektedir. “bir okul öncesi yaş çocuğu için bütün dünya öğretici bir deneyimdir” düşüncesi vurgulanmaktadır (Temel ve Çatlık, 2002: 21).

Ev okulu uygulamasında çocuklar sistemli bir şekilde evde eğitim görmekte, okula genellikle gitmemektedirler. Çocukların birincil öğretmenleri ebeveynlerdir ve çocukların her

türlü sorumluluğu ebeveynlere aittir. Çocukların neyi ne kadar öğreneceğine aileler karar vermektedirler. Burada vurgulanması gereken konu, eğitimin önemini kavramış ve donanımlı anne babaların varlığının esas olması verilen eğitimin niteliğinin de iyi olmasını sağlamaktadır (Aksoy 2008).

Ev okulu uygulamalarına başlamadan önce uygulanacak kişilerin yani ebeveynlerin ev okulu seminerine katılarak bilgi almaları, ev okullu olan diğer ailelerle görüşmeleri ve onlara eğitim sırasında vakit geçirmeleri, kendi bölgelerinde bulunan destek grup toplantılarına katılmaları, ev okulu kitapları ve magazinleri alarak kendilerini hazırlamaları gerekmektedir. Ev okulu uygulamalarının, aile içerisindeki değerlerin çocuklara kazandırılması, bilgisayar ve internetin etkin olarak kullanılması, bu eğitimi veren diğer ailelerden oluşan destek grupları olması ve bu konuda çeşitli yayınlar bulunması gibi avantajları, uygulamanın yaygınlaşmasında çok önemli rol oynamaktadır (Dağlıoğlu ve Çamlıbel 2007: 34-36).

2.4.1.5. Çocuktan Çocuğa Eğitim

Çocuktan çocuğa eğitim programı, Uluslar arası Çocuk Yılı için yapılan çalışmaların bir kolu olarak Londra'daki Ana Çocuk Sağlığı Enstitüsü tarafından geliştirilmiştir. Çocuktan çocuğa yaklaşımı ile evde, okulda ya da dışarıda çocukların öğrendiklerini diğer çocuklara aktarması amaçlanmaktadır. Kırsal ve gecekondu bölgelerinde çocukların küçük kardeşleri ile ilgilenmelerin yoğun olması nedeniyle çocuktan çocuğa eğitim yaklaşımının okul öncesi eğitimde yaygınlaştırılmasında önemli katkılarının olabileceği düşünülmektedir. Yaşça büyük çocukların kendilerinden küçük kardeşlerine bakabilmesi için çocuğun öğrenme sürecine etkin bir biçimde katılmaya özendirilmesi, somut bilgiler verilmesi ve öğrendiklerini hemen uygulayabilmesi için yardımcı olunmalı ve okul, evi toplum arasında bağlantı kurabilmesi sağlanmalıdır (Temel 2001, Tezel Şahin ve Özyürek 2010: 151).

2.4.1.6. Uzaktan Eğitim

Özellikle coğrafi güçlükler nedeni ile okul öncesi eğitim olanaklarından yararlanamayan çocuklar ve ailelerine çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilendirmeye yönelik yazılı metinler, kitapçıklar, broşürler, bilgisayar, video kayıtları, televizyon ve radyo bağlantıları aracılığıyla ulaşılması amaçlanmaktadır (Aral 2001:119).

Eğitim hizmetlerinden yararlanmak için bireylerin belirli yaş ve öğrenim düzeylerinde olmaları ve belirli merkezlerde bulmaları gibi zorluklar ortadan kaldırılarak gereksinimlerine uygun öğrenme ortamları sunulabilmektedir ve yüz yüze eğitime göre daha esnek olabilmektedir. Fakat tek yönlü bir iletişim sağlanması nedeniyle ailenin o andaki davranış ve tepkileri belirlenememekte ve hedef kitleye ulaşıp ulaşılamadığı kontrol edilememektedir (Tezel Şahin ve Özyürek 2010:149).

Ülkemizde bazı üniversitelerin uzaktan eğitim uygulamaları bulunmaktadır. Ayrıca Anne Çocuk Eğitim Vakfı tarafından uygulanan “Aile Mektupları Projesi” “benimle “oyunmısın?” televizyon programı uzaktan eğitime örnek verilebilir.

2.4.1.7. Mobil Hizmetler

Okul öncesi eğitim hizmetlerinden yararlanmayan çocukların yaşadıkları yerlere gezici otobüsler giderek, belirli bir zaman diliminde okul öncesi öğretmeni tarafından, eğitim programı uygulanarak onları ilköğretime hazırlamayı amaçlamaktadır. Anaokullarının bulunduğu yere parasal ya da ailevi nedenlerle gelmeyen çocuklar için düşünülen gezici anaokulları, aileleri de kapsayan ve çocuk bakımını tüm yönleriyle ele alan bütünleştirici bir programdır. Program çocukların fiziksel, bilişsel, duyuşsal, sosyal gelişimini kültürel özellikleri göz önünde bulundurularak desteklemeye çalışmaktadır (Aral 2001: 120, Tezel Şahin ve Özyürek 2010: 150).

2.4.2. Aile Eğitiminin Önemi

Geçmişte anne babalığa ilişkin bilgiler genellikle aile büyüklerinden edinilirken bugün, çekirdek aile biçiminin benimsenmesi ve çalışan annelerin sayısının artması gibi nedenlerle ailelerin çocuk bakımı ve eğitimine ilişkin bilgi ve destek ihtiyaçlarını ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle anne babaların aile içindeki rollerini destekleyecek eğitim programlarının geliştirilerek uygulanması zorunlu hale gelmektedir (Tezel Şahin ve Özyürek 2010: 11).

Anne babaların çocuklarına istenilen davranış ve alışkanlıkları kazandırabilmeleri, kendi kendini destekleyen, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen ve girişimci bireyler olmalarını sağlayabilmeleri, öncelikle onları tanımaları ve onlarla sağlıklı bir iletişim kurmalarıyla mümkündür. Zaman zaman anne ve babalar, çocuklarının ilgi ve yeteneklerinden çok hayal ettikleri modele uygun bir çocuk yetiştirme çabası içinde görülmekte, bu amaçla da çocukların kapasitelerini aşarak yüksek bir beklenti içinde onları eğitmeye çalışmaktadırlar. Dolayısıyla anne ve babalar, çocuklarını geleceğe daha iyi hazırlayabilme ya da çağın ekonomik gereklerine ayak uydurabilme gayretiyle bazı yanlışlar yapabilmektedirler. İyi bir çocuk yetiştirmek için her anne-babanın gerekli bilgileri edinmesi gerekmektedir (Yavuzer, 2001: 130).

Aile eğitim programları, ailelerin anne babalık becerilerini ve bilgilerini geliştirme, çocuk gelişimi ve ailelerin sorunlarıyla başa çıkabilme deneyimlerini geliştirmeye odaklanmaları açısından son derece önemlidir.

2.4.3. Aile Eğitiminin Amacı

Aile eğitimi farklı yöntemlerle yürütülse de özünde aynı amaca hizmet etmekte ve temel iki amacı bulunmaktadır. Amaçlardan ilki, ailenin psikolojik ve sosyal açıdan bulunduğu yaşam şartlarına adapte olabilmesine yardımcı olmak, ikincisi ise; çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda onları bilgilendirmek ve onlara destek olmaktır (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010:14).

Aile eğitimi ebeveyn, çocuk ve toplum açısından üç amaca hizmet etmektedir.

Ebeveyn açısından aile eğitiminin amaçları;

- Anne babaları doğum öncesi ve doğum sonrası çocukların gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilendirmek,
- Aileleri çocuk yetiştirme tutumları konusunda bilgilendirerek onların hatalı tutumlarını değiştirmek,
- Ailelere çocukların hatalı davranış ve alışkanlıklarını değiştirme yollarını öğretmek,
- Ailelerin öğrendikleri bilgileri davranışa dönüştürmelerini sağlamak,
- Ailelere çocuk sağlığı ve beslenmesi ve cinsel eğitim konusunda yardımcı olmak,
- Aileleri çocuk ve aile hakları ile ilgili bilinçlendirmek,
- Aile bireylerine empati, iletişim ve sorun çözüme konusunda beceri kazandırmak,
- Ailenin kendi çocuğunun yaşamında ne kadar önemli role sahip olduğu konusunda bilinçlendirmek,
- Aileye çocuğun ev ortamında öğrenebilecekleri deneyimler hakkında bilgi vermek,
- Anne babanın iyi anne baba olma rolünde kendilerine güveni arttırmaktır.

Çocuk açısından aile eğitiminin amaçları

- Çocuğun ailedeki öğrenme ortamına katkıda bulunmak,
- Ailenin eğitime katılımını sağlayarak çocuğun okuldaki başarısını arttırmak,
- Çocuğun tüm gelişimine katkıda bulunmak,
- Çocukta görülen olumlu değişikliklerin devamlı olmasını sağlamak,
- Çocuğa zengin uyarıcı çevre sunmaktır.

Toplumsal açıdan aile eğitiminin amaçları

- Anne babaların eğitimi ile ailedeki veya çevredeki diğer bireylere ulaşarak eğitimin etkisini daha geniş kitlelere ulaştırmaktır (Üstünoğlu 1991, Erkan 2010 s; 25, Catron ve Allen 2003:74).

2.4.4. Aile Eğitimi Süreçleri

Aile eğitiminde amaç, ebeveynlerin çocukları için öğretmen rolü değil, çocuklarına gerekli becerileri doğal bir süreç içinde nasıl öğreteceklerini kazandırmaktır. Bu programlarda anne babalara kazandırılan beceriler, eğitim programlarının iyi yapılandırılması ve organize edilmesini gerektirmektedir.

Grupla ebeveyn eğitimi uygulamaları, hangi anne baba grubu ile çalışılacağına karar verilmesinden başlayıp ailelerin ihtiyaçlarının belirlenmesi, programın geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinden oluşan bir bütündür. Anne baba eğitimi programlarının geliştirme ve uygulama sürecinde yer alan adımlar aşağıda verilmiştir (Hamamcı ve Kuzgun 2007: 4).

1. Hazırlık aşaması
2. Uygulama Aşaması
3. Değerlendirme Aşması

2.4.4.1. Aile Eğitimi Hazırlık Aşaması

Anne babaların bilgi ve gereksinimleri farklılık gösterebilmektedir. Eğitim programları geliştirilirken öncelikle ulaşılmak istenen anne baba grubunun çocuk yetiştirmeye ilişkin bilgi ihtiyaçlarının belirlenmesi gerekmektedir. Ailelerin ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması eğitim sürecine katılımlarını arttırmada yarar sağlayabilir. Ailelerin ihtiyaç duydukları konuların belirlenmesi için “ihtiyaç belirleme formu” uygulanabileceği gibi, ailelerin katılacağı beyin fırtınası, kendileri için önemli konuların yazılı sıralaması, bireysel görüşmelerde konuların belirlenmesinde kullanılacak diğer yöntemlerdendir (Soderman ve diğerleri 2004: 215, Çekmecelioğlu 2010: 145, Çağdaş ve Seçer 2006:14).

Aile eğitiminde planlama yapılırken konunun belirlenmesi kadar eğitimin yapılacağı zaman da önem taşımaktadır. Çalışan annelerin yararlanmalarını sağlamak için mesai saatleri dışında ve uygun olan zamanları göz önünde bulundurulmalıdır. Aile eğitim programının uygulanacağı gün ve saatler katılacak ebeveynlerle görüşülerek belirlenmelidir. Eğitim programlarında oturum sayısı programın içeriğine ve grubun ihtiyaçlarına göre değişmekle

birlikte, oturma sayısının fazla olması, ailelerin programa devamlarında soruna yol açabilmektedir. Bu nedenle aile eğitim oturumlarının sıklığı haftada bir kez olacak şekilde planlanması tercih edilmektedir (Varol, 2005 , Hamamcı ve Kuzgun 2007: 13-14).

Eğitimin verildiği ortamın fiziksel koşulları, eğitime katılan kişi sayısı, kişilerin oturma düzenleri, oluşacak atmosferi belirleyen faktörlerdendir. Aile eğitiminde grup oluştururken, küçük gruplarla çalışılması ailelerin katılımını sağlamada olumlu bir unsur olabilmektedir. Gruplar oluşturulurken, grup üyelerinin yaşı, sosyo ekonomik düzey, eğitim durumu, çocuklarında benzer problemi olan ya da benzer yaşam deneyimlerine sahip anne babalardan oluşan homojen gruplar eğitimin başarılı olma şansını arttırabilir (Hamamcı ve Kuzgun 2007: Çekmecelioğlu 2010: 285, Campbell ve Palm 2004: 110, Miller 1999:350).

Aile eğitiminde uygulanacak programın içeriğinin eğitimci tarafından önceden hazırlanması gerekmektedir. İçerik “ihtiyaç analiz formu” sonucunda oluşturulmalı ve içerik oluşturulurken hedef, hedef davranışlar, yöntem ve tekniklere de yer verilmelidir. Eğitimci kullanacağı yöntem ve teknikler ile ilgili yeterli donanıma sahip olmalıdır.

Aile eğitimi için gerekli hazırlıklar tamamlandıktan sonra ailelere, yapılacak çalışmanın süresi, günleri, konusu hakkında bilgi verilmelidir. Konunun aileleri katılmaya ikna edecek şekilde dikkat çekici hazırlanması, aile eğitim programının tanıtımının iyi yapılması, çocuk bakım hizmetlerinin sunulması ailelerin katılımını sağlayan etmenler arasında yer almaktadır (Çekmecelioğlu, 2010: 283).

2. 4.4.2. Aile Eğitiminin Uygulanması

Aile eğitim uygulamalarının temeli aile ve eğitimci arasında oluşturulacak güven ve kurulacak olumlu iletişime dayanmaktadır. Kurulacak güven ortamı ailelerin kendilerini daha iyi ifade ederek sorunlarını ortaya koymalarını ve programdan maksimum düzeyde yararlanmalarını sağlayabilir. Aile eğitimi uygulamaları sırasında eğitimciler;

- Ailelerin görüşlerine saygı göstermeye,
- Hoş görülü bir ortam yaratmaya,
- Empati kurmaya,

- Göz kontağı kurmaya,
- Aktif dinleyici olmaya,
- Konuşmak için yeterince zaman tanımaya,
- Teşvik edici olmaya,
- Sabırlı olmaya,
- Sade ve düzgün bir dil kullanmaya,
- Zamana iyi kullanmaya,
- Farklı yöntem ve teknikler kullanmaya dikkat etmelidirler (Temel ve Diğerleri 2010: 333, Campbell ve Palm 2004: 73).

2.4.5. Aile Eğitimi Sürecinde Kullanılabilecek Yöntem ve Teknikler

Bir  retim programında bireylerin  renmeleri açısından en önemli unsur ‘‘ renme üretme’’ sürecidir.  renme üretme sürecinde bireylerin istedik davranışların kazandırılmasına yönelik olarak yapılan tüm etkinlikler büyük bir titizlikle planlanmalı ve konunun üretimi için grubun özelliklerine uygun üretim etkinliklerine yer verilmelidir (Tan, 2008:74).

Rol Oynama Tekniği: Rol oynama, grup içerisinde, insanlar arasındaki ilişkinin benzeri bir yaşantıyı yaratmaya çalışılarak  renme ortamının sağlanması olarak tanımlanabilmektedir. Rol oynama yönteminde bir fikir, durum, sorun ya da olay bir grup önünde dramatize edilmektedir. Grup  yeleri yalnızca tartışmak ya da dinlemek yerine olayın nasıl olduğunu izleyerek, konunun ayrıntısına inilmektedir. Rol oynama özellikle bir sorunu ortaya koymak veya grup üyelerinin bir duruma karşı duyarlılığını arttırmak amacıyla kullanılabilir. Rol oynama tekniğinin etkili kullanılabilmesi için grup üyelerinin birbirleri tanıdıktan sonra yani eğitimin daha ilerleyen zamanlarında kullanılması tercih edilmelidir (ekmecelioğlu, 2010: 311, Stephan and Stephan 1999, Küçükahmet, 2002:67).

Sıcak Sandalye Tekniği: Sıcak sandalye etkinliği, soru sorma, tartışma, görüşme yapma, danışma ve yaratıcılığın gelişiminde kullanılan bir yöntemdir. Uygulama kırmızı ve yeşil koltuk olmak üzere iki Şekilde yapılabilir. Kırmızı koltuk, grup üyelerinin uzman

bir kişiden bilgi almalarını sağlamak üzere, uzman kişiye sorular yönelterek konuyu tartışabilmelerine yardımcı olmaktır. yeşil koltuk, grup üyelerinin birbirlerini tanılamalarını sağlamak, bireylerin yaratıcı özelliklerini keşfetmek amacıyla uygulanmaktadır. Aile eğitiminde grup üyelerinin birbirlerini tanımalarının yanı sıra bir konu hakkında grubun diğer üyelerinin tartışmasını sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Sıcak sandalye tekniğinin uygulanmasında belirlenen konu doğrultusunda grup üyelerinden bir kişi konuşma yapar ve diğer grup üyeleri konuşmacıya konu doğrultusunda soru sorarak tartışmaları sağlanmaktadır (Erginer, 2004:310-311).

Konuşma Halkası Tekniği: Konuşma halkası, grup üyeleri arasındaki fikir ayrılıklarını ortaya koyma ve farklı görüşlere saygı duyma becerilerini geliştirmeye yönelik bir yöntemdir. Grup içerisinde güven ve saygı atmosferi oluşturularak grup üyeleri arasındaki ilişkileri geliştirmeyi amaçlanmaktadır. Konuşma halkası yönteminde eğitimci tarafından konu ile ilgili öykü, canlandırma, resim, olay vb. durumlar gruba sunularak grup üyelerinin tartışması istenmektedir. Konuşma halkası yöntemi uygulanmadan önce simge belirlenmesine, simgenin konuşmacının elinde olmasına, grup üyelerinin birbirlerini görebilecek şekilde halka oluşturularak oturma düzeninin hazırlanmasına dikkat edilmelidir. Tartışma esnasında grup üyelerinin sıra ile söz alarak konu üzerinde fikirlerini söylemeleri ve konuşmacının sözünün kesilmemesi önemlidir (Gözütok, 2006: 257, Wang 2010).

Konuşan Resimler Tekniği: Yaratıcı öğrenme etkinlikleri kapsamında ve görsel algıyı temel alan bu yöntemde grubun resim yada karikatürler üzerinde düşünce üretmeleri ve sorun çözmeleri amaçlanmaktadır. Bu teknik uygulanmadan önce eğitimcinin konu ya da tartışılmasını istediği durumla ilgili resim, karikatür veya görsel materyalleri önceden hazırlaması gerekmektedir. Eğitimci hazırladığı materyalleri grup üyelerine tek tek dağıtabilir veya projeksiyon vasıtasıyla gruba gösterebilmektedir. Grup üyelerinin görsel materyal üzerindeki yanlışları veya doğruları ayrıntılı olarak tartışmaları istenmektedir (Enginer, 2004: 438).

İstasyon Tekniği: İstasyon Yöntemi, grup üyelerinin uygulamanın her aşamasında, bir önceki grubun yaptığı uygulamaya katkı sağlayarak bir basamak ileri götürmeyi, yarım kalan işi tamamlamayı amaçlayan bir yöntemdir. İstasyon yönteminde üç ayrı masa bulunmakta ve masala istasyon olarak adlandırılmaktadır. Bu istasyonlar, “öykü”, “afiş”, ve “slogan” şeklinde gruplanmaktadır. Yöntem uygulanmadan önce grupların hangi konu

üzerlerinde çalışacakları ve istasyon şefleri belirlenmelidir. İstasyon şefleri buldukları istasyondaki çalışmalarını gözlemlemektedirler. Çalışmanın her aşamasında 10 dakika süre verilmektedir. İlk 10 dakikalık sürede çalışma başlatılmaktadır. İkinci 10 dakikalık sürede grupların yer değiştirmeleri istenerek diğer istasyondaki çalışmaya devam etmeleri beklenir. Üçüncü 10 dakikalık sürede gruplar tekrar yer değiştirerek diğer grubun çalışmasını tamamlamaktadırlar. Çalışma bitiminde ortaya çıkan ürün üzerinde tartışma yapılmaktadır (Gözütok 2006: 255).

Akvaryum Tekniği: Akvaryum tekniği, grup üyelerinin görüşlerini almak amacıyla yapılmaktadır. Eğitimci tekniği uygularken eğitim ortamının uygun bir yerine çember çizerek, çemberin içerisine sandalye koymaktadır. Gönüllü bir grup üyesi çemberin içerisindeki sandalyeye oturarak konu hakkında görüş ve düşüncelerini ifade etmelidir. Diğer grup üyeleri çemberin dışında not alarak konuşmacıyı dinlemelidirler. Eğitimci akvaryum tekniğinde tartışmayı yapılandırmak ve sürdürmek amacıyla önceden soru listesi hazırlamalıdır. Konuşacak kişiler bu liste doğrultusunda konu ile ilgili görüş ve düşüncelerini anlatabilmektedirler. Grubun her üyesine konuşma fırsatı verildikten sonra gruba tartışmanın özeti yapılmalıdır. Akvaryum tekniğinde gruplar kendi içerisinde bölünerek daha küçük tartışma grupları oluşturabilmektedirler. Küçük gruplarla çalışılırken 15-20 dakika tartışma süresi verilmeli ve her grubun bir temsilcisi olmalıdır. Grup temsilcisi, grubun fikirlerini diğer grup üyelerine açıklamakla görevlidirler.

Balık Kılıcı Tekniği: Bu teknikle sorunların analitik bir yaklaşımla göz önüne serilmesi ve bu doğrultuda fikir üretilmesi amaçlanmaktadır. Yöntem uygulanırken öncelikle bir sorun belirlenir ve sorunu ortaya çıkaracak nedenler kareler içerisine yazılarak ana gövdeye bağlanmaktadır. Alt kılıçlarda sorunun çözümü için seçenekler üretilmektedir. Uygulama sırasında beyin fırtınası etkinliğine yer verilmesi, sorunun çözümü için alternatif seçeneklerin artması ve uygulamayı daha nitelikli hale getirmeyi sağlayabilmektedir. Balık kılıcı yöntemi grup üyelerinin sorun çözme ve yaratıcılık becerilerini geliştirmesi yanında, gruplandırma, sınıflandırma, ögelere ayırma ve kavramsal becerilerin gelişmesine de katkı sağlamaktadır (Küçükler 2002, Enginer 2004: 329).

Kartopu Tekniği: Çalışma sürecinde bir konu hakkında sonuca ulaşmak ve uzlaşmaya varmak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Kartopu tekniğinde grup lideri tarafından konu belirlenerek katılımcıların tek başlarına düşünmeleri ve görüşlerini bir kâğıda

yazmaları sağlanmaktadır. Görüşlerin yazılımı tamamlanınca katılımcılar ikili gruplara ayrılarak yazdıkları düşünceler üzerinde tartışarak ortak bir noktada buluşurlar. İkili grup çalışması sonunda, gruplar dördü, sekizli olarak tartışmaya devam eder. Tartışma sonuçları diğer gruplarla paylaşılır. Her grubun sunumu tamamlanınca konu hakkında genel bir oturum yapılarak çalışma sonlandırılır. Kartopu tekniğinin özelliği, çalışma gruplarının giderek büyümesidir (Gülseven, 2009, Tok, 2009, :198).

Kavram Haritası Tekniği: Kavram haritaları, kavramlar arasındaki bir ilişkiyi genelden özele doğru ele alıp görsel hale getirerek somut veriler sunmayı amaçlayan görsel ve örgütsel bir tekniktir. Grup üyelerinin fikir üretmek, karmaşık yapıları netleştirmek ve önceki bilgileri ile yeni bilgileri arasında anlamlı bağlantı kurmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Bir konu ile ilgili kavramlar ve kavramlar arası ilişki grafiksel olarak gösterilmektedir. Kavramların nasıl algılandığı ve sentezlendiği, ön kavramlar ve alternatif kavramlar belirlenerek birbirine bağlanır. Haritanın değişik bölümleri arasında çapraz bağlar kurulabilir (Tokdemir, 2010: Eric, 1997 Tok, 2009:202).

Beyin Fırtınası Tekniği: Grup üyelerinin aktif katılımı ve belirlenen konu üzerinde etraflıca düşünmelerini sağlayan bir grup çalışmasıdır. Beyin fırtınası, belirli bir zaman içerisinde, belirli bir konu ya da soruna çözüm getirmek, karar vermek, konu hakkında çok fikir üretmek için kullanılan bir yöntemdir. Burada önemli olan grup üyelerinin hiçbir kısıtlama hissetmeden fikirlerini özgürce dile getirmelerini sağlamaktır. Her bir grup üyesinin söylediği yargılanmadan yaratıcılıkları güdülenerek farklı düşünceler ve çözüm yolları kabul edilmelidir (Kılıç ve diğerleri 2005: 160, Çelmecelioğlu 2010: 304, Wang 2010).

Yoklama Kâğıtları Tekniği: Grup üyelerinin dikkat etmeleri gereken konuya yönelik eğitimci tarafından hazırlanan formlardır. Grup üyeleri arasında seçilen gönüllü bir kişinin belirlenen konu üzerinde konuşması ve grup üyelerinin form üzerinde işaret koyarak değerlendirme yapması beklenmektedir. Yoklama formları, tartışmayı güçlendirmek, temel nedenleri araştırmak, bir çözümün veya iyileştirmenin sonuçlarını ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Yoklama formları çalışmaya başlamadan önce eğitimci tarafından hazırlanarak grup üyelerine dağıtılmalıdır (Küçükler 2002).

Ağaç Diyagramı Tekniği: Ağaç diyagramı, genel amaçların özel uygulama detaylarına indirgenmesinde, uygulama seçeneklerinin belirlenmesinde, temel sebeplerin belirlenmesinde, fikirlerin açığa kavuşturulmasında, bir uygulama gerçekleşirken olabilecek engelleri aksaklıkları ve bunların etkilerini azaltmak için ne yapılabileceğinin belirlenmesinde kullanılabilir. Eğitimci tarafından belirlenen amaca ilişkin izlenmesi gereken bütün yolları sistematik bir şekilde gösteren grafiksel bir yöntemdir. Grup üyeleri belirlenen amaç doğrultusunda görüşlerini ayrıntılı bir şekilde ortaya koymak için eğitimci tarafından yönlendirilmektedirler. Grup üyelerinin konu ile ilgili söyledikleri fikirler eğitimci tarafından tahtaya grafik olarak çizilmektedir. Ağaç diyagramı; analiz edilecek problem ve amacın belirlenmesi, panonun sol kenarından başlayarak sağa doğru konu ile ilgili ayrıntıların yazılması, ayrıntıları tanımlayan ana başlıkların oluşturulması, ana başlıklarla ilişkili alternatif sebepler, taktikler veya ilişkinin belirlenmesi ve ağaç diyagramının oluşturulması basamaklarından oluşmaktadır.

Aile eğitimi sürecinde kullanılacak strateji ve tekniklerin eğitim programının amaçları doğrultusunda ele alınması, grubun özelliklerinin göz önünde bulundurulması önemlidir. Tüm bu tekniklerin kullanılabilmesi, için, tekniği uygulayacak eğitimcinin yeterli donanıma sahip olması gerekmektedir (Küçükler 2002, Gülseven 2009).

2.5. Aile Eğitiminin Değerlendirilmesi

Eğitim programının başarılı olup olmadığının değerlendirilmesi, gerek daha sonra gerçekleştirilecek olan eğitim programlarının şekillendirilebilmesi gerekse söz konusu eğitim süreci hakkında bilgi sahibi olunabilmesi bakımından önem taşımaktadır. Değerlendirme süreci basit yöntemlerin kullanılmasından kapsamlı ve büyük çalışmalara kadar uzanabilecek çeşitlilikte olabilmektedir. Aile eğitiminde en temel değerlendirme eğitimcinin toplantı sonunda yapacağı değerlendirmelerdir. Bu tür değerlendirme, farklı formlardan hazırlanmış anketler vasıtasıyla ebeveynler tarafından yapılabilmektedir. Değerlendirme formlarının ebeveynler tarafından doldurulması, görüşlerinin önemsendiği iletisini vermek için önemlidir. Değerlendirme anketler vasıtasıyla yapılabileceği gibi eğitim boyunca ailelerin yapılan çalışmalara ilişkin tutacakları günlüklerle de yapılabilmektedir. Günlükler eğitime başlarken

ve eğitim süresince ailelerin kendilerindeki gelişmeyi ortaya koyabilmektedir (Campbell ve Palm 2004: 214, Çekmecelioglu 2010: 297).

2.6. Aile Katılımı

Okul öncesi eğitim kurumlarında, çocuklarda kalıcı davranış değişiklikleri sağlamak ve okul öncesi eğitimin amaçlarına ulaşmak için okul ve aile arasında güçlü bir işbirliğinin olması ve öğrenme deneyimlerinin ailede sürdürülebilmesi gerekir. Okul aile işbirliği sürecinde çocuk, aile, öğretmen ve kurum bir bütündür. Bu süreçte amaç her ögenin birlikte çaba göstererek çocukların sağlıklı bir şekilde gelişmelerini sürdürmelerine yardımcı olmaktır. Okul öncesi eğitimin hedefleri belirlenirken çocuk tek başına düşünülmemeli, başarılı bir okul öncesi eğitim için, okul aile işbirliği sağlanarak anne babada eğitim kapsamına alınmalıdır. Anne babaların çocuğun eğitim sürecine katılımı ile öğretmenin aileyi ve çocuğu daha iyi tanınmasına yardımcı olunmakta, ailenin de okulu daha yakından tanınmasını sağlamaktadır. Böylece aile, çocuğun hangi şartlarda ve nasıl bir eğitim gördüğünü gözleme ve öğrenme fırsatını bulmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2006: 58 Işık, 2007:17 Atabey, 2008:18).

Aile katılımı ilk zamanlarda sadece annenin okul öncesi eğitim kurumu çalışmalarında yer alması olarak değerlendirilirken, daha sonra babaların da bu çalışmalara katılımı teşvik edilmiş, son dönemde ise ailenin tüm fertlerinin katılımı önem kazanmıştır (Tezel Şahin ve Özbey, 2009:9). Aile katılımının literatürde birçok tanımı bulunmaktadır. Bu tanımlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Aile katılımı en genel olarak ebeveynlerin çocuklarının eğitimleri için kullandıkları kaynaklara yaptıkları yatırım olarak tanımlanabilir (Carlise ve diğerleri 2005:155).

Morrison (2003), ebeveynlerin ve aile fertlerinin kendilerine, çocuklarına ve erken çocukluk programına yarar sağlamak için yeteneklerini kullanmalarına yardımcı süreç olarak aile katılımını tanımlamaktadır.

Cömert ve Güleç (2004) göre aile katılımı; okul öncesi eğitim programlarının ailelerin katkıları ile zenginleştirilmesidir.

Mcbride, Wright (2002), aile katılımını, okul ve aile arasında kurulan işbirliği ile çocuğun öğrenmesini geliştiren süreç olarak tanımlamışlardır

Ömeroğlu, Kandır, Ersoy, (2006) aile katılımını, anne babaya konuya özgü becerilerin öğretilmesi, sosyal ve duygusal destek verilmesi, anne-baba ve profesyoneller arasında bilgi alışverişi, anne- babanın bir gruba katılması, uygun anne-baba çocuk ilişkilerinin geliştirilmesi ve anne babaya toplumsal kaynaklara ulaşmalarında yardımcı olmak olarak tanımlamışlardır.

Sonuç olarak aile katılımı çocukların eğitime ve gelişimlerine katkıda bulunabilmek için ebeveynlerinin okul öncesi eğitim programlarına dâhil edilme sürecidir.

2.6.1. Aile Katılımının Önemi

Çocukların öğrenme yaşantılarının temeli evde atılmaktadır. Çocuklar ailede ilk olarak duygu ve değer kavramını geliştirmektedirler. Ebeveynler çocuklarını direkt olarak eğitmekle kalmaz aynı zamanda, başka yerlerde öğrendiklerini onaylayarak, redderek, yönlendirerek de dolaylı olarak eğitmektedirler. Dolayısıyla anne babaların çocukları için önemli sorumlulukları üstlenmeleri gerekmektedir. Anne- babaların çocuk üzerindeki sorumlulukları temizlik, beslenme, giyinme gibi ihtiyaçlarıyla sınırlı değildir. Anne- baba- çocuk arasındaki etkileşim çocuğun davranışlarını biçimlendirmede, olumlu davranışlar geliştirmede de önemli rol oynamaktadır. (Kostelnik ve diğerleri, 2004:209, Özyürek, 2004:).

Çocuk eğitiminin öneminin artmasıyla birlikte evde de nitelikli bir eğitim verilmesi gerektiği bilincine varılmıştır. Anne babaların topluma faydalı çocuklar yetiştirebilmesi için çocuğun tanınması, çocuğun gelişim özelliklerini, ilgi ve ihtiyaçlarını bilmesi, ilgilerini geliştirmek ve çocuğa belli kavramları öğretmek için çocuğu ile yeterince ilgilenmesi ve ona zaman ayırması gerekmektedir. Çocuğu gelişim özelliklerini tanıyarak, neyi ne zaman yapılacağını bilerek çocuğun gelişimine destek sağlamak büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi eğitim programlarının temel amacı da ailelerin bu rolünü desteklemek ve güçlendirmek için çocukların eğitime katılımlarını sağlamaktır. (Zembar, Unutkan,2001: 152 Yılmaz ve diğerleri, 1990: , Atabey,2008:21).

Araştırmalar göstermektedir ki erken dönemde aile okul arasında kurulan ilişki çocuğun gelecekteki okul yaşantısının başarısını etkilemektedir. Çocuğun eğitimi, okul ve aile arasında paylaşılan bir sorumluluktur. Anne babalar sahip oldukları kültür, dil ve ihtiyaçları

bakımından farklılık gösterebilir de çocuğun eğitimsel başarısı için okul yaşantısının paylaşılması gerekmektedir. Ev ve okul arasındaki yakın ilişki hem aile üyeleri hem de öğretmenin çocuğun yetenekleri hakkında doğru bilgi edinmelerini, istenen hedefler doğrultusunda birlikte çalışma devamlılığını sağlamaktadır. Ayrıca ailelerin katılımı ile çocukların kendilerini güvende ve desteklenmiş hissetmeleri de sağlanmaktadır. (Beaty 2000:263, Kostelnik ve diğerleri: 2004:210, Erkan 2010: 30, Catron ve Allen 2003: 62).

2.6.2. Aile Katılım Çalışmalarının Amacı

Okul öncesi eğitimde aile katılımı ile ulaşılmak istenen nokta, eğitimde devamlılığı ve bütünlüğü sağlamaktır. Aile ile iletişim kurularak, okulda verilen eğitimin evde, evde verilen eğitimin okulda desteklenmesi gerekmektedir. Böylece çocuğun tüm gelişimine katkıda bulunularak onun sahip olduğu kapasiteyi maksimum düzeyde kullanabilmesi sağlanacaktır. Ayrıca çocuk ve aile açısından ilerleyen dönemde oluşabilecek problem durumları için önlem alınarak, eğitimin başarısı arttırılacaktır (Köksal Eğmez,2008:33).

Aile katılımının en önemli amacı, çocuğun bilimsel, dil, psiko-motor, duygusal ve sosyal gelişiminde ailenin desteklenmesidir. Aile katılımının diğer amaçları ise aşağıda verilmiştir.

- Çocuğun, ailedeki öğrenme ortamına katkıda bulunmak,
- Çocuğun tüm gelişim alanlarına katkıda bulunmak,
- Çocuğun ve ailenin gereksinimlerinin kurumdaki program tarafından sağladığına emin olmak,
- Çocukta görülen olumlu değişikliklerin devamlı olmasını sağlamak ,
- Aileye, çocuğun yaşamında ne kadar önemli olduğunu kavratmak,
- Aileye çocuğun ev ortamındaki öğrenecekleri deneyimler hakkında bilgi vermek.
- Eğitimin sürekliliğini sağlamak,
- Çocuk hakkında aileyle öğretmen arasında karşılıklı bilgi paylaşımını sağlamak,

- Ailelerin diğer ailelerle bir araya gelerek birbirlerinin deneyimlerinden yararlanmalarını sağlamak,
- Ebeveynlik görevlerinde kendilerini cesaretlendirmek,
- Anne babalara duygusal destek sunmak
- Ailelere toplumsal hizmetlerden yararlanmaları konusunda yardımcı olmak. (Eryorulmaz,1993:91 Oktay 2004:204, Aydoğan 2010: 105 Catron ve Allen 2003:62).

Tüm bu amaçlara ulaşıldığında aileler hem çocuklarının eğitimlerine katılıp, onların gelişimine katkıda bulunacaklar, hem de çocuklarının hayatlarında ne kadar önemli bir yere sahip olduklarının farkına varacaklardır.(Işık, 2007: 21).

Aile katılımı çalışmaları yalnızca aile bireyleri ya da öğretmenin bireysel olarak üstleneceği ve gerçekleştireceği bir etkinlik olmayıp kurumun üstleneceği bazı sorumluluklar bulunmaktadır.

2.6.3. Aile Katılım Çalışmalarının Yararları

Aile katılım çalışmaları uygulanıp varılmak istenen amaca ulaşıldığında ebeveynler, çocuklar ve öğretmenler bir takım kazanımlara sahip olacaklardır. Bu kazanımlar, çocuk, aile, öğretmen ve kurum açısından ele alınabilir.

Çocuk açısından aile katılımının yararları

- Çocuğu mutlu ve başarılı bir kişi olarak hayata hazırlanmasını sağlar,
- Okul hakkında olumlu tutum kazanmasına yardımcı olur ve etkinliklere katılımı kolaylaştır,
- Aileleri eğitimin önemli bir parçası olarak görürler
- Ebeveynlerin ve eğitimcilerin işbirliği içerisinde olması çocukların ilköğretime geçişte yaşayacakları zorlukların azalmasına ve kendilerini güvende hissetmelerini sağlar,

- Öğretmen ve aileler arasında kurulan iletişimle okulun aileler tarafından değer verilen bir yer olduğu mesajını alırlar ((Eliason ve Jenkins 2003:62, Carlise ve diğerleri 2005: 155, Henniger 2005:175).

Aile açısından aile katılımının yararları

- Aileler programın işleyişi hakkında bilgi sahibi olurlar,
- Çocuğun gelişim sürecini daha anlamalarını sağlar
- Çocuk yetiştirme yeteneklerine daha çok güvenirler,
- Zaman ayıramamaktan duyulan suçluluk duygusunu yok etmeyi sağlar,
- Çocukların eğitiminde kendi rollerinin önemini fark ederler,
- Kendilerini geliştirme ve değerlendirme fırsatı bulmaktadırlar (Oktay 2004: 206, Eldrige 2001 akt. Eliason ve Jenkins 2003 : 62).

Öğretmen açısından aile katılımının yararları

- Aile bireylerini tanıma fırsatı bulurlar,
- Eğitim programının çocukların bireysel gelişimlerini destekleyecek nitelikte hazırlanmalarını sağlar ve iş tatminini sağlayabilir
- Hazırlanan eğitim programının amacına ulaşmasında başarılı olmalarını sağlar
- Çocuklara ayıracak daha çok zaman bulmalarını sağlar (Arabacı, 2003: 13, Eliason ve Jenkins 2003: 62 Henniger 2005:174).

Kurum açısından aile katılımının yararları

- Eğitimin sürekliliğini sağlayabilme,
- Eğitimin kalitesini artırma,
- Sorumlulukları paylaşma,
- Amacına daha kolay ulaşabilmelerini sağlamaktadır (Oktay 2004: 206).

2.6.4. Aile Katılımında Sorumluluklar

Aile katılım çalışmalarının etkin olarak yürütülebilmesi için öğretmen, ebeveyn ve kuruma birçok görev düşmektedir.

2.6.4.1. Aile Katılımında Öğretmene Düşen Görevler

Aile katılımı çalışmalarında, öğretmen kilit rolü üstlenmektedir. Aile katılımının planlaması, yürütülmesi ve değerlendirilmesinde belki de en önemli görev öğretmene düşmektedir. Okulun, eğitim politikası doğrultusunda, belirlemiş olduğu aile katılım çalışmalarını ve aile eğitim etkinliklerini planlamak, aile ile bağlantıları kurmak, kendi sınıfı ile ilgili olan etkinlikleri belirleyerek okul ile işbirliği halinde aileyi eğitim programının içine katmak öğretmenin önemli sorumluluklarındandır. Ayrıca, öğretmen gerekli olduğu durumlarda, uzman desteğini okul yönetiminden talep etmek, yönetimin aile ile işbirliğini organize etmek ailelerin yönetime ve eğitim etkinliklerine katılımını teşvik etmek yapması gereken sorumluluklar arasında yer almaktadır.

Bunların dışında, öğretmenin aile katılım çalışmaları ile ilgili görevleri şu şekilde özetlenebilir.

- Öğretmen aile katılımı programını çok iyi bilmeli,
- Ailenin sorularını açık ve net olarak yanıtlamalı,
- Ebeveynlerle açık iletişim kurmalı,
- Ailelerin, verilen katılım programını tam ve doğru olarak uygulayıp uygulamadıklarını takip etmeli,
- Çocuklar ile ilgili notları düzenli olarak tutmalı,
- Yöneticisini sürekli olarak bilgilendirmeli, gerektiğinde yardım istemeli,
- Ailelerin ve çocukların ihtiyaçları doğrultusunda paket programlar hazırlayıp uygulamalı,

- Uyguladığı programı ailelere yolladığı değerlendirme formları aracılığı ile ayda bir kez olmak üzere değerlendirmelidir (Vural,2006: 48, Beaty 2000:263 Carlise ve diğerleri 2005: 159 Miller 1996: 350)

2.6.4.2 Aile katılım Çalışmalarında Ebeveyne Düşen Görevler

Okul öncesi eğitimde aile katılımı çalışmalarını organize eden okul ve öğretmenin sorumluluğunun yanında ailenin de üstlenmesi gereken bazı sorumluluklar vardır. Ailenin bilinçli olması, çocuğun eğitimine destek vermeye ve okulla işbirliği yapmaya istekli olması, çocukların hayatlarının çok daha kusursuz ve güvende olmasını sağlayabilmektedir. Aile katılımı ve aile eğitim çalışmalarında ailenin sorumlulukları şu şekilde sıralanabilir:

- Aileler toplantıları eksiksiz olarak takip etmeli, süreç içerisinde yaşadığı sorunları öğretmene aktarmalı,
- Programın kurallarını ve amaçlarını desteklemeli,
- Öğretmen ve yöneticilerle açık iletişim kurmalı,
- Gerçekleştirebileceği sorumlulukları üstlenmeli,
- Toplantılarda görüşlerini uygun bir şekilde ifade etmeli, yeni fikirler üretmeli,
- Evde çocuğu ile yapacağı çalışmaları eksiksiz olarak yerine getirmeli,
- Değerlendirme formlarını eksiksiz olarak doldurmalıdır (Carlise ve diğerleri 2005: 155, Kostelnik ve diğerleri 2004: 212).

2.6.4.3. Aile Katılımında Kuruma Düşen Görevler

Aile katılım çalışmasında öğretmen kadar kurum yöneticileri de önemli role sahiptir. Kurum yöneticilerinin bu konudaki sorumlulukları genel olarak şu şekilde sıralanabilir;

- Kurum politikası konusunda öğretmen ve ailelere bilgi vermeli,
- Aile katılım çalışmasında gerekli fiziksel ve materyal desteğini sağlamalı,

- Aile katılımı konusunda çevredeki kurumlarla işbirliği içinde olmalı,
- Aile katılımı konusunda üst kurumlarla gerekli durumlarda işbirliği yapmalı,
- Gerekli uzman desteğini sağlamalı,
- Yapılan çalışmaları kayıt altına alınmasını sağlamalı ve yazılı olarak üst kurumlarla paylaşmalıdır (Miller 1996: 366, Carlise ve diğerleri 2005: 158, Kostelnik ve diğerleri 2004: 212).

2.6.5. Aile Katılımını Olumsuz Etkileyen Faktörler

Eğitimin içine aileyi katma ve bu sayede çocuğun eğitimini en kaliteli hale getirme çabası okullar, öğretmenler ve aileler tarafından iyi bir uğraş olarak kabul görmesine rağmen, yine okul, öğretmen ve ailelerden kaynaklanan olumsuzluklardan dolayı sitemli bir işleyişe geçememekte ve ortaya bazı engeller çıkmaktadır (Tezel, Şahin ve Ünver 2005:24).

Aile katılımını engelleyen başlıca etmenler, öğretmen, aile ve yönetici açısından ele alınabilir.

2.6.5.1. Aile Katılımını Olumsuz Etkileyen Öğretmen Tutumları

Programın yürütülmesinde, birinci derecede sorumlu olan öğretmen tutumları, aile katılımı ve eğitiminin yürütülmesinde oldukça etkilidir. Aile katılımını olumsuz olarak etkileyebileceği düşünülen bu tutumlar;

- Öğretmenlerin, ailenin eğitime katılım etkinliklerinin yararlı olduğuna inanmamaları,
- Ailenin eğitime katılımı etkinliklerini planlamalarının çok zaman aldığına inanmaları,
- Öğretmenlerin, ailelere sınıf içi ve dışı uygulanan etkinliklere katılmaları için nasıl teşvik edeceklerini bilmemeleri,

- Öğretmenlerin, aileler sınıf içerisinde yer aldığı hem aile bireylerini hem de çocukları idare etmenin zor olacağı düşüncesi ile bu durumun kargaşaya yol açacağına inanmaları,
- Öğretmenlerin ailelerin kendileri ile ilgili durumları başka meslektaşlarına veya çevreye aktaracakları korkusu,
- İş stresi Öğretmenlerin aile katılımı hakkındaki inançları, geçmiş deneyimlerinden ve kültürel öğelerden yoğun bir şekilde etkilenmeleri
- Öğretmenlerin katılım programını nasıl yürüteceklerini bilmemeleridir
- Öğretmenlerin, ailelerin çeşitli özelliklerine karşı, aile katılım çalışmalarının yapılamayacağına dair, ön yargılı olmalarıdır (Vural,2006:49 Miller 1996: 351, Kostelnik ve diğerleri 2004: 211, Köksal Eğmez 2008:35),

2.6.5.2. Aile Katılımını Olumsuz Etkileyen Aile Tutumları

Aile katılım çalışmalarının en önemli ögesi ailedir. Bu konuda yapılan tüm çalışmalar aileyi hedeflemektedir. Aynı zamanda, bu süreçte verimliliğin üst düzeyde olabilmesinde etkin rol de aileye düşmektedir. Ancak, ailelerin sahip olduğu bazı tutumlar, davranışlar aile katılımını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Olumsuz etkilemeye neden olabilecek bu tutumlar;

- Ailelerin, önceki yaşantılarıyla ilgili olumsuz deneyimleri,
- Ailelerin, öğretmen ve yöneticiler ile iletişim yetersizliği,
- Ailelerin, çeşitli nedenlerle yeterince zamanının olmaması,
- Ailelerin, eğitim düzeyinin düşük olması veya farklı sosyokültürel yapıya sahip olmaları nedeni ile kendilerine karşı güven eksikliği,
- Ailelerin aile katılımı ve önemi konusunda bilgisinin olamaması,
- Ekonomik koşullarının elverişsizliği,
- Ailelerin yöneticilere ve öğretmenlere karşı olumsuz duygu ve düşüncelerinin olması,

- Ailelerin aile katılımının gerekliliğine inanmamaları,
- Evde başka çocuklarının olması ve bu çocuklara bakacak birisinin olmaması,
- Beklentiler arasındaki farklılıklar olarak sıralanabilir (Vural, 2006:49 Köksal Eğmez,2008: Miller 1996: 351, Kostelnık ve diğerleri 2004: 210, Aydoğan 2010:108),

2.6.5.3 Aile Katılımını Olumsuz Etkileyen Yönetici Tutumları

Okul yönetiminin tutumu, inançları aile katılımını etkileyen faktörlerden birisidir. Okul yönetimi ebeveynlerin rollerinin sınırlı olduğu ve lider rolünde olmayacakları inancında ise öğretmenler, anlamlı bir aile katılımına nasıl yaklaşılacağı ve geliştirileceği hakkında yanlış mesajlar alarak, aile katılım çalışmaları uygulamalarını istendik şekilde yürütemeyebilmektedirler. (Diffily, 2001:3).

Aile katılımını engelleyen yönetici tutumları genel olarak:

- Yöneticilerin ailelere ayıracak zamanın olmaması,
- Yöneticilerin işlerinin yoğun olması ve çok fazla dikkat gerektirmesi,
- Ailelerle iletişim kurmada problemlerin ortaya çıkması,
- Okulun kaynaklarının yeterli olmaması,
- Ev ve okul arasındaki kültür farklılığı
- Yöneticilerin ailelere karşı olumsuz tutumlarının olması ve onlara gerekli ilgiyi göstermemesi
- Yöneticilerin yeterli bilgi ve donanıma sahip olmaması şeklinde sıralanabilir (Vural,2006:49, Köksal Eğmez,2008:38).

2.6.6. Aile Katılımı Sırasında Öğretmenin Kabul Etmesi Gereken Varsayımlar ve İlkeler

Aile katılım çalışmaları planlanırken okulun ve öğretmenlerin anne babalarla çalışırken göz önünde bulundurmaları gereken bir takım ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkeler;

- Ebeveynler çocuğun asıl ve devamlı öğretmenidir.
- Ebeveynlerin her zaman çocuklarının tarafını tuttıkları bilinmelidir.
- Ebeveynler çocukları hakkında daha fazla tecrübeye sahiptir.
- Ebeveynler yargılanmamalı, onlarla çalışırken yargılar bir tarafta bırakılmalıdır.
- Ebeveynler çocuğun eğitiminde başarılı olmayı sağlayacak birçok yöntem ve teknik bilirler.
- Ebeveynlere karşı empatik bir tutum sergilemeli
- Ebeveynlerle çalışırken karşıt olmak yerine yandaş olunmalıdır.
- Çocukların evde de uygun davranış ve değerleri kazanması için ebeveynlere davranış yönetimi konusunda sağlıklı ve etkin yöntemler gösterilmelidir.
- Ebeveynlerin öfke ve kızgınlıkları ile başa çıkabilmelidir.
- Ebeveynler eğitim programı için önemli bir kaynak ve destek olabilirler.
- Ebeveynler yalnızca çocuğun dünyasında değil herkesin yaşadığı dünyada yaşayan ilgileri, ihtiyaçları ve hataları olan insanlardır (Temel, 2002:342, Temel, 2008: 90).

Başarılı bir aile katılımının gerçekleştirilebilmesi ve katılım ile ilgili hedeflere ulaşılabilmesi, öğretmenin planlamaları doğru yapmasıyla yakından ilgilidir. Hazırlanan aile katılım programı ailelerin, kültür seviyesi, yaşadıkları deneyimler, davranışsal ve gelişimsel beklentileri ile uyum sağlamalıdır.

Bu noktada öğretmenin en önemli görevi aileleri ve çocukları yakından tanımaya çalışmaktır (Arabacı, 2003: 24, Can yaşar 2001:367).

2.6.7. Aile Katılımı Etkinliklerinin Planlanması

Aile katılımını planlama çalışması, ailelerin çocuklarını okula kayıt ettirdikleri andan itibaren başlamaktadır. Kayıt ırasında çocuğa ve aileye ilişkin alınan bilgiler yıl içerisinde uygulanacak aile katılım programının genel çerçevesini oluşturmaktadır. Bu verilerden yola çıkılarak okulun politikası ve imkânlarına göre hazırlanacak “ihtiyaç belirleme formları” ailelere uygulanmalıdır. Bu formlar ailelerin ihtiyaçlarını belirleyerek, bu ihtiyaçlar doğrultusunda planlama yapmayı amaçlamaktadır. Formların analizi sonucunda ortaya çıkan ihtiyaçlara göre hangi konunun hangi etkinlikler yoluyla ne zaman yapılacağı ve ailelerden hangi konularda destek alınacağı planlanmalıdır. Aile katılım çalışmalarının eğitim yılı başında planlanması, gerekli hazırlıkların yapılmasını ve etkin katılımın sağlanmasını kolaylaştırmaktadır (Can yaşar 2001: 367, Ersoy 2003: 125, Temel 2008;90-91, Arabacı 2003: 24).

2.6.7.1. Aile Katılım Çalışmaları

Ailenin eğitime katılımını sağlamak için ailelere olumlu düşüncelerle yaklaşmak önemlidir. Aile bireylerinin çocuğu daha iyi tanıdığını ve çocuk hakkında öğretmenden daha fazla deneyime sahip olduğunu, kendi çocuğunun eğitimde geçerli olabilecek yöntemler bildiğini kabul etmek gerekir. Ayrıca aile bireyelerine karşı anlayışlı, hoşgörülü, esnek ve demokratik bir tutum sergilemek, ailenin çalışmalara katılımını kolaylaştırmak açısından önemlidir.

Ailenin eğitime katılımı, aile bireyelerinin okul öncesi eğitim hakkında görüş sahibi olmaları ve çalışmaların evde pekiştirilmesini desteklemeleri ve böylece eğitimde devamlılığın sağlanması için gereklidir. Eğitimde sürekliliğın sağlanması ise eğitimdeki, başarıyı artırır (MEB 2006:78).

Okul öncesi eğitim kurumu Aile Katılımı çalışmaları içinde,

1. Aile Eğitim Etkinlikleri: eğitim toplantıları, konferanslar
2. Aile İletişim Etkinlikleri: telefon görüşmeleri, kitapçıklar, ses/ görüntü kayıtları, fotoğraflar, duyuru panoları, bülten, haber mektupları, yazışmalar, portfolio

dosyaları, toplantılar, okul ziyaretleri, geliş-gidiş zamanları, internet ve dilek kutuları

3. Ebeveynlerin Eğitim Etkinliklerine Katılımı
4. Ev ziyaretleri
5. Ebeveynin Yönetim ve karar verme süreçlerine katılımı yer almaktadır

2.6.7.1.1 Aile Eğitim Etkinlikleri

Eğitim Toplantıları: Eğitim toplantılarının amacı, ailelerin çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili bilgilerinin artırılması ve anne babalık yeteneklerinin desteklenmesidir. Her aile çocukları hakkında konuşmaya, bilgi alışverişine ihtiyaç duymaktadır. Öğretmenler düzenli olarak planlanmış eğitim toplantıları yoluyla ailelerin bu ihtiyaçlarına cevap verebilmektedirler (Ömeroğlu ve Can yaşar 2005: 8 Diffily, 2001: 10).

Eğitim toplantıları ailenin yaşadıkları problemlerde yalnız olmadıklarını fark etmelerini, empati kurma becerisini geliştirmelerini, karşılaştıkları problemlerle baş edebilecekleri teknikleri öğrenmelerini, diğer anne babalar ile deneyimlerini paylaşarak çözüm yolları üretebilmelerini sağlamak açısından önemlidir. Çünkü eğitim toplantıları ailelere yol göstericidir. Eğitim toplantılarının ebeveyne katkılarının yanı sıra öğretmene de yarar sağlamaktadır. Bu yararlar, öğretmenlerin aynı anda daha çok ebeveyne ulaşması, zamanı iyi kullanabilmesi ve ebeveynlerin deneyimlerinden yararlanması şeklinde ifade edilebilmektedir (Temel ve diğerleri 2010: 332).

Eğitim toplantıları belli bir planlamayı gerektirmektedir. Planlamanın en önemli noktasını ise konunun belirlenmesi oluşturmaktadır. Bireysel gelişime yönelik teorik ve pratik bilgilerin yanı sıra, günlük yaşama ilişkin sorunların çözümüne dair ve yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik konular tercih edilebilir. Eğitim toplantılarında konuların belirlenebilmesi için ailelerin katılacağı beyin fırtınası veya ebeveynlerin kendileri için önemli olan konuların yazılı sıralamasının istenmesi gibi teknikler kullanılabilir (Kostelník ve diğerleri 2004:229, Ömeroğlu ve Can Yaşar 2005: 8).

Eğitim toplantıları öncesinde dikkat edilmesi gereken diğer önemli nokta ise çalışılacak grubun özelliğidir. Çalışılacak grubun bireylerinin eğitim, kültür, çocuk yetiştirme

durumları, sosyo ekonomik düzey gibi bir takım özelliklerde benzer olmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca çalışma verimini arttırmak için küçük gruplar (15-20 kişiden oluşan) tercih edilmelidir (Temel ve diğerleri 2010: 332).

Konferanslar: Ailelerin istek ve ihtiyaçları doğrultusunda çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi ve becerilerini arttırmak amacıyla öğretmen, yönetici ya da bir uzman eşliğinde düzenlenen toplantılardır. Öğretmen ve anne baba arasında çocuğa ilişkin duygu, bilgi ve inanışların karşılıklı olarak paylaşılması amaçlanmaktadır. konferanslar, toplum ilişkileri yönünden ailelere yardım etmek ve alanda uzman kişilerle bilgi paylaşımında bulunması açısından kritik değere sahiptir (Işık, 2007: 11, Morisson 1999: 350, Ersoy 2003: 214, Eliason ve Jenkins 2003:67).

Konferans hazırlığı sürecinde yapılması gereken ilk iş eğitim için oluşturulacak konunun grubun ihtiyaçları göz önünde bulundurularak seçilmesi ve konferansın adının belirlenmesidir. Belirlenen konu, konferansın yeri, zamanı ailelere ilgi çekici bir şekilde yazılı olarak duyurulmalıdır. Yazılı bilginin içeriği, konunun çok özel ya da genel ifade edilmemesi dikkat çekmesi amacıyla önemlidir. Konferans hazırlık sürecinde dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta ise, öğretmen hazırlığıdır. Öğretmen konferansın amaçlarını iyi belirleyerek konu içeriğini oluşturmalıdır. Konferansa uzaman çağırılmış ise uzman ile birlikte, hazırlanan konu içeriğinin sade ve anlaşılır bir dille, ailelerin günlük hayatta kullanabilecekleri ve gereksinimleri olan bilgilere yer verilmesine dikkat etmelidir. Konferans sürecinde teknik dil yerine ailelerin dili ile konuşulmasına, işbirliği ortamının oluşturulmasına, etkin katılımın sağlanması için açık uçlu soruların sorulmasına, ailelerin katılımlarının desteklenmesine, tüm ebeveynlere söz hakkı verilmesine özen gösterilmelidir. Ayrıca konferans sürecinde ebeveynlerin kendilerini rahat ve huzurlu hissetmeleri de dikkat edilmesi gereken diğer bir noktadır (Ersoy 2003: 218, Catron ve Allen 2003: 69, Temel ve Diğerleri 2010: 334).

Konferansın sonlandırılmasında ise önemli noktaların ve hedeflerin özetlenmesine, ailelerin değerlendirme yapmasına özen gösterilmelidir (Ersoy 2003: 219, Catron ve Allen 2003:69).

2.6.7.1.2 Aile İletişim Etkinlikleri

Telefon Görüşmeleri: Öğretmenin okul aile işbirliğini sağlamak için kullandığı yöntemlerden birisi de ailelerle telefon görüşmeleri yapmaktır. Telefon görüşmeleri ailelerle yüz yüze görüşülmediği zamanlarda iletişim kurmak için basit ve etkili bir araçtır (Işık, 2007:13, Henniger 2005:179).

Telefon görüşmeleri sadece acil durumları, olumsuz davranışlar iletmek ve tartışmak amacıyla değil, çocukların ve ailelerin ihtiyacı olduğu durumlarda ve olumlu duyguların paylaşılması amacıyla yapıldığı zaman daha etkili olmaktadır. Çünkü aileler öğretmenin çocukları ile ilgili konularda kendilerini aramalarından, olumlu mesajlar duymaktan ve ihtiyaç duydukları zaman öğretmenle telefon görüşmesi yapmaktan hoşlanmaktadırlar. (Eliason ve Jenkins 2003:70-71, Morrisson 2003: 360, Tezel Şahin ve Özyürek 2010:120).

Ailelerle yapılacak telefon görüşmelerinin verimli olabilmesi için her iki tarafında uygun zamanının seçilmesi, çevrede gürültünün olmaması, görüşmenin kısa tutulması ve gizliliğine özen gösterilmesi önemlidir. Ayrıca öğretmen, telefon aracılığı ile iletişim kurduğunda öncelikle kendini tanıtmalıdır. Çocuk hakkında bilgi vermeli ve olumlu yorumlarda bulunmalı, sorunları tartışmaktan, ebeveyne hassas ve duygusal konularda bilgi vermekten kaçınmalıdır. Telefon görüşmesi esnasında sadece öğretmen değil ebeveynin konuşmasına da fırsat verilmelidir (Işık,2007:13, Temel ve diğerleri, 2010: 336, Aydoğan, 2010: 114, Eliason ve Jenkins 2003:70-71).

Kitapçıklar: Kitapçıklar, anne babaların günlük yaşamlarında kullanabileceği ve ev ortamında çocuğun gelişimine katkıda bulunabileceği, çocuk eğitimi ile ilgili yeni bilgi ve gelişmeleri izleyebilecekleri, çocuklarının okulda yaptığı çalışmalardan haberdar olabilecekleri pratik bilgilerdir. Kitapçıkların içeriği ve türü kullanım amacına göre farklılık gösterebilmektedir. Her çocuğa özgü bireysel kitapçıklar hazırlanabileceği gibi tüm sınıflı ilgilendiren konularda da kitapçıklar hazırlanabilir (Temel 2001:345, Aydoğan 2010: 118).

Kitapçıkların farklı boyutlarda ve içerikte hazırlanması ilgi çekiciliğini arttırmada yararlı olabilir. Kitapçıklar hazırlanırken günlük yaşamda kullanılabilecek pratik bilgileri içermesine, kısa yazılı ve bol resimli olmasına özen gösterilmelidir. Okulun bulunduğu soysa-ekonomik düzey göz önüne alınarak ebeveynin eğitim düzeyine uygun anlatım tarzı kullanılmalıdır. Kitapçıklarda kullanılan metinlerin kısa, dili sade ve anlaşılır olmasına dikkat

edilmelidir (Tezel Şahin ve Özyürek 2010:193, Temel ve Diğerleri 2010: 336, Aydoğan 2010: 120).

Görüntü/ Ses Kayıtları: Aile katılım çalışmalarında görüntü ve ses kayıtlarının kullanılması ebeveynlerin sınıf içinde neler olduğuna ilişkin bilgilenmelerini sağlama, çocukları ile ilgili gelişmeleri takip edebilmeleri ve diğer aile katılım çalışmalarına teşvik edilmeleri açısından önemlidir. Bu nedenle her sınıfta öğretmenin kayıt yapabileceği cihazların olması ve bunları nasıl kullanacaklarını bilmeleri gerekmektedir. Öğretmenler, çocukların öğrendikleri şarkıyı, şiiri, arkadaşları ile konuşmalarını, ilginç bir olay karşısındaki izlenimlerini, kendi yarattıkları hikayeleri ses ve görüntü cihazına kaydederek ebeveynlerle paylaşmalıdırlar (Şahin ve Özyürek 2010 :121, Ömeroğlu,Can yaşar 2005 :5, Henniger, 2005:179, Temel ve Diğerleri 2010: 318, Aydoğan 2010: 122).

Fotoğraflar: Çocuklar, aileler ve öğretmenler için önemli olayların fotoğraf makinesiyle kaydedilerek paylaşılması okul öncesi eğitimin işlevleri açısından çok önemlidir. Her okul öncesi eğitim kurumunda bir fotoğraf makinesi mutlaka bulunmalı ve öğretmen fotoğraf makinesini kullanmayı bilmelidir. Çocuk için ilk olarak gerçekleşen gelişimsel olaylar ve diğer bütün hatırlanması gerek olaylar fotoğraf makinesi ile kayıt edilebilir. Fotoğraflar ve aktivitelerin yazılı açıklamaları eklendiğinde, çocukların öğrendikleri ve sınıftaki yaşamları hakkında aileler daha fazla bilgi sahibi olmaktadır (Diffily, 2001: 5, MEB 2006: 82)

Fotoğraflar gezilerde, yemek sırasında, kahvaltıda ya da etkinlikler sırasında çocuklar tarafından da çekilebilir. Günlük olaylar sırasında çekilen fotoğraflardan yapılan çalışmaları anlatan bir pano/album, broşür hazırlanabilir veya web sayfasında yayınlama yoluyla ebeveynlerle paylaşılabilir. Ayrıca çekilen fotoğraflar slayt olarak ebeveynlere veli toplantılarında gösterilebilir ya da toplumsal ve gönüllü kuruluş toplantılarında gösterilebilir (Temel ve Diğerleri 2010: 339, Aydoğan 2010: 120, MEB 2006: 82).

Duyuru Panoları: Panolar ailelerle çalışırken etkili şekilde kullanılabilen görsel iletişim araçlarıdır. Duyuru panoları okul ve aileler arasında iletişim ve haberleşmeyi sağlamak, velilere düzenli olarak bilgi vermek amacıyla hazırlanmaktadır. Duyuru panolarında okul ve sınıf hakkında haberler, öğretmenin hazırladığı özel notlar, acil telefon numaraları, güncel bazı bilgiler, çocukların etkinlik örnekleri, etkinlik fotoğrafları yer almaktadır (Tezel,Şahin ve Özyürek 2010:87, Henniger, 2005:180, Temel ve Diğerleri, 2010:331, Aydoğan 2010: 116).

Panolar ebeveynlerin görebilecekleri yerde, kolay okunabilir ve farklı materyaller kullanılarak dikkat çekici bir şekilde hazırlanmalıdır. Ayrıca ailelerin ilgisini çekmek için hem içerik hem de tasarım açısından düzenli olarak değiştirilmeli, bilgiler güncellenmelidir. Konular arası geçiş yaparken panonun kısa süre boş bırakılarak ailelerin konu değişikliğinin farkına varmaları sağlanmalıdır. Öğretmenler, ebeveynlerin çocuklarını bırakmaya ya da almaya geldiklerinde panoya dikkat çekmeli, ebeveynlerin panodaki yazıları okuyup okumadıklarını gözlemlemelidir (Temel ve diğerleri 2010:339, Aydoğan 2010:116).

Duyur panolarının yanında anne babaların inceleyebilecekleri, el ilanları, broşürler, dergi, gazetelerin bulunduğu bir masa veya küçük bir stant bulundurulabilir (Şahin ve Özyürek, 2010:87).

Haber Mektubu: Haber mektupları aile üyeleri ile program etkinlikleri arasında iletişim kurmak, evde çocuklarının gelişimleri ve eğitim ihtiyaçlarına yardımcı olmak için ailelere öğretmenler tarafından gönderilen mektuplardır. Haber mektupları ailelerin kendilerini değerli hissetmelerini sağlamaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarından evlere günlük, haftalık veya 15 günlük arayla düzenli olarak haber mektupları gönderilebilir. Haber mektuplarında, çocuğun o gün ilk kez başarabildiği bir davranış, çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili makaleler, eğlendirici ve eğitici sosyal aktivitelere ilişkin bilgiler, evde çocukla yapılabilecek etkinlikler, etkinlikler sırasında çekilmiş fotoğraflar, çocuğun okulda öğrendiği bir kavramın evde nasıl pekiştirileceği, basit oyuncakların yapımı, çocukların öğrendikleri oyunlar, şarkılar, şiirler gibi bilgilere yer verilebilir (Şahin ve Özyürek, 2010: Henniger 2005:180 Eliason ve Jenkins, 2003:68-69).

Haber mektuplarında kullanılan ifadeler çok önemlidir. Resmiyetten uzak, çok fazla bilimsel terimler içermeyen, ebeveynlerin anlayacağı ifade tarzında yazılmalıdır. Haber mektuplarının dikkat çekici olabilmesi için farklı biçimlerde hazırlanması gerekmektedir.

Ayrıca haber mektuplarında ne amaçla hazırlandığına, kim tarafından hazırlanıp gönderildiğine ilişkin bilgilere yer verilmeli, ayrıca ailelere yetecek sayıda çoğaltılmalı ve her aileye ulaşım ulaşılmadığı kontrol edilmelidir (Ersoy 2003: 165, Diffily 2001:3, Temel 2001: 347, Henniger 2005: 180, Eliason ve Jenkins, 2003: 68-69).

Yazışmalar: Öğretmenlerin ebeveynlerle paylaşacak pek çok bilgileri bulunmaktadır. Yazılı iletişim, bu bilgileri ailelere aktarmanın etkili bir yoludur. Öğretmenler ailelerin öğrenme sürecini daha iyi anlayabilmeleri, çocuklar hakkındaki deneyimlerini yazışma yolu ile paylaşabilirler. Yazışmalar anne-babaya, anne-babadan okula olmak üzere iki yönlü bir iletişim sürecidir. Çift yönlü iletişimi, her iki tarafında ilgisi doğrultusundaki bilgilerin karşılıklı paylaşımı ve cevapları oluşturmaktadır. Çoğu anne baba, öğretmenlerle mektupla iletişim kurmayı tercih ederken, bazıları da okul-ev günlükleri veya defterleri aracılığıyla iletişim kurmayı tercih etmektedir. Bu tür yazışmalar, günlük veya haftalık olarak yapılabilir. Yazışmalar yoluyla çocuğun okuldaki etkinliklere katılımı, sağlık durumu, gelişimi ve ailelerin evde paylaştıkları, yaşadıklarına ilişkin konularda karşılıklı iletişim sağlayabilir.

Yazılı iletişim kurulurken dikkat edilmesi gereken nokta yazıların iyi nitelikte olmasıdır. Yazışma notları, kısa ve anlaşılır bir dille kaleme alınmalı, metin ve dil bilgisi hataları olmamalıdır. Karşılıklı yazışmalarda öğretmenin veya ebeveynin adı soyadı ve yazışmanın tarihi yazılarak dosyalanmalıdır. Yazışmalarda dikkat edilmesi gereken en önemli nokta gizliliklerdir. Ebeveynlerin, öğretmenden gelen veya onların öğretmene giden yazının iki taraf arasında kalacağı konusunda güven duymaları sağlanmalıdır (Diffily 2001:6, Ömeroğlu ve Can Yaşar 2005; 5, Henniger, 2005: 180, Temel ve Diğerleri 2010:346, Aydoğan 2010:115).

İnternet: Teknolojinin hızla gelişmesi ile internetin eğitimde kullanılması gündeme gelmiştir. İnternet aracılığı ile öğretmen, ailenin eğitime katılımını sağlamakta, planladığı birçok etkinliği (yazılı materyal, video bölümleri, fotoğraflar vb) hızlı bir şekilde daha çok aileye ulaştırmaktadır. İnternet, sınıfın e- postası oluşturularak ve web sayfası tasarlanarak kullanılabilir. Öğretmen e- posta aracılığı ile her aileye doğrudan mesaj yollayabilir, günün olayları ya da haber mektuplarını dağıtım listesiyle sınıftaki herkese gönderebilir. Ayrıca öğretmenler ailelerin sınıfta yapılan etkinliklerden haberdar olabilmeleri için birlikte bakabilecekleri fotoğraflar, video kayıtları, etkinlik resimlerini web sitesinde yayımlayabilirler.

E-posta ile iletişim ağı oluşturabilmek için öğretim yılı başında ailelerden alınan bilgilere ek olarak bir e- posta adresi alınmalı ve olmayanlara bu konuda yönlendirme yapılmalıdır. (Arabacı 2003:17, Köksal Eğmez,2008: 148, Henniger 2005: 181, Catron ve Allen 2003:68).

Portfolyo Dosyaları: Çocuklar hakkında tam bir değerlendirme yapabilmek için zengin materyallerden oluşmuş gelişim dosyalarıdır. Portfolyolar, çocukların okulu geldikleri günden itibaren her türlü gelişimini, başarısını, yıl boyunca yaptığı bütün etkinliklerin sistematik olarak toplanmasını içermektedir (Tuğrul, 2003:384).

Portfolyo dosyaları hem öğretmene hem de ailelere çocuğun gelişimi hakkında bilgi vermekte ve çocuğun gelişimini kronolojik olarak ortaya koymaktadır. Portfolyo dosyalarında, kontrol listeleri, gözlem kayıtları, dereceli ölçekler, test verileri, çocuk ve aileye ait görüşme verileri, bilgi formları, raporlar, öğretmenin gözlem ve görüşleri, programda çocuk için belirlenen amaçlar ve çocuğun çalışma örnekleri yer almalıdır (Temel ve Diğerleri 2010: 347).

Portfolyo dosyaları gelişimsel süreci ortaya koyması nedeni ile her çocuk için ayrı ve belli bir düzen içerisinde oluşturulmalıdır. Portfolyo dosyaları ebeveynlerle yapılacak bireysel görüşmelerde bilgi vermek amacı ile kullanılabilir. Ayrıca her dönem sonunda ailelere gönderilerek çocukların gelişimsel takibini yapması sağlanabilir. Ayrıca çocuğun bir sonraki gideceği okula çocuğun gelişimi hakkında bilgi vermek amacıyla gönderilmelidir (Köksal Eğmez 2008:43, Temel ve diğerleri, 2010: 347, Deniz Kan 2007).

Toplantılar: Toplantılar okulun ilk günlerinden başlayarak düzenli aralıklarla okulun sistemi, eğitim politikası, uygulanan eğitim programı, çocukların gelişimi konularında ailelerin farkındalık düzeylerini arttırmak ve bilgilenmelerini sağlamak amacıyla yapılan etkinliklerdir. Toplantılar, öğretmen ve ailelerin birbirlerini tanımaları, birbirleri arasında işbirliği ve iletişim kurmalarını sağlama açısından önemlidir (Aydoğan 2010:110, Catron ve Allen 2005:75 Henniger 2005:184).

Toplantılar yıl içerisinde her dönem bir kez olmak üzere yılda en az iki defa yapılmalıdır. Dönem başında yapılan toplantılar ailelerle tanışma fırsatını sağlarken, okul öncesi eğitimin önemi ve okul öncesinde yapılan çalışmaların neler olduğu, amaçlar ve program anne-babalara anlatılmalıdır. Daha sonraki toplantılarda ise yapılan uygulamalarda hedeflere ne kadar ulaşıldığı hakkında bilgi verilmelidir. Son toplantıda ise değerlendirme

yapılmalı ve önerilerde bulunulmalıdır (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010:75, Köksal Eğmez 2008:45)

Toplantılarda beklenen amaca ulaşabilmek için iyi bir planlama yapmak gerekmektedir. Planlama, toplantı öncesi ve toplantı sırası olarak yapılabilir.

Toplantı öncesinde öğretmen; ilk olarak toplantı konusunu belirlemelidir. Toplantı konusu belirlenirken ailelerin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Ailelerin ihtiyaçları belirlenirken ihtiyaç değerlendirme formu veya öğretmenin hazırladığı sorulardan oluşan anket uygulanabilir. Toplantının yeri, zamanı ile ilgili ailelere bilgi verilmelidir. Erken duyuru yapılması toplantıya katılımın sağlanması açısından önemlidir. Öğretmenin dikkat etmesi gereken diğer bir konu ise toplantı sırasında kullanacağı araç-gereçleri (görüntü/ses kayıtları, internet, power point vb.) belirlemesi, hangi amaçla kullanacağını tespit etmesi ve hazırlıklarını yapması gerekmektedir. Toplantı yapılacak mekânın belirlenmesi önemli diğer bir konudur. Seçilen mekanın aydınlık, havadar, gürültüden uzak olması, ailelerin bir birlerini görebilecekleri şekilde rahat oturma düzeninin tercih edilmesi olumlu iletişim kurulmasını ve ailelerin kendilerini güvende hissetmelerini sağlayabilmektedir (Catron ve Allen 2003:75, Kostelnik ve diğerleri, 2004:223, Temel ve Diğerleri 2010:347, Aydoğan 2010:110).

Toplantı sırasında öğretmen, zamanı verimli kullanabilmek için toplantıya belirlenen zamanda başlanmalı ve zamanında bitirilmelidir. Konuşmaya olumlu ifade ile başlamalı ve konu ile ilgili kısa bir açıklama yapmalıdır. Toplantı sırasında kısa ebeveynlerin aktif katılımlarını sağlamalı, sorularına dürüst ve içtenlikle cevap vermelidir. Ayrıca konuşma ve tartışmaların gündemin dışına taşılmasına ve tüm ailelerle ilgili konuların konuşulup tartışılmasına özen göstermelidir. Toplantı sonunda ise konunun ve alınan kararların özeti yapılmalı, ailelerin önerileri kaydedilmeli ve değerlendirme yapılmalıdır (Ömeroğlu, Can Yaşar, 2005:3 , MEB 2006: 80 , Catron ve Allen 2003:75).

Okul ziyaretleri: Okul ziyaretleri ebeveynlerin program etkinliklerini anlamaları, eğitimsel bilgilerin paylaşılması ve ailelerle beraber vakit geçirilebilmesi açısından önemlidir. Çocuklar okula başlamadan önce ebeveynlerin okulu ziyaret etmeleri anne babaların okulun işleyişi, okuldaki yapılan çalışmalar, kurallar, çocukların oynadıkları, uydukları ortamları görmesi hem anne babaların okul hakkındaki merak ve endişelerini gidermekte hem de eğitim hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır. Okul ziyaretleri özellikle çocukların okula yeni başladıkları zamanlarda planlanmalıdır. Okul ziyaretleri planlanırken,

ebeveynlerin uygun zamanları tespit edilmelidir. Özellikle babaların düzenli aralıklarla okulu ziyaret etmesi zordur. Bu nedenle babalar için de uygun zamanları tespit edip, okul ziyaretleri planlamalıdır. Özel günlerde de okul ziyaretleri planlanabilir. Bunlar; aile çocuk kahvaltısı, tohum ekme, şiir okuma, kardeşler günü, büyükanne/büyükbaba günü vb olabilir. Özel ziyaret günleri, anne babalar ve çocuklar için birlikte daha fazla zaman geçirme, kendilerini değerli hissetme ve paylaşımında bulunma fırsatı sunmaktadır (Diffily, 2001: 11, Kostelnik ve diğerleri, 2004: 224, Temel ve Diğerleri 2010: 349, Tezel Şahin ve Özyürek 2010: 129).

Geliş-Gidiş Zamanları: Geliş gidiş zamanları ebeveyn ve öğretmen arasında güvenli iletişim kurabilmek için önemli fırsatlardır. Okula geliş gidiş zamanları hem öğretmenin hem de ebeveynlerin çok yoğun olduğu zamanlardır. Bu nedenle öğretmen ve ebeveynler arasında çok kısa bilgi alışverişi gerçekleşir. Okula geliş gidiş zamanlarında önemli bir sorun yok ise günün programı, çocuğun bir önceki gün sınıf içindeki durumu hakkında kısa bilgi verilmesi ya da ebeveynin de öğretmene çocuğun bir gün öncesinde evde yaşadıkları ile ilgili ve çocuğun duygusal durumu hakkında bilgi vermesi yeterlidir. Geliş gidiş zamanlarında öğretmenin ebeveynlerle etkili iletişim kurabilmesi için çocuklarla ilgilecek bir personele ihtiyaç duyabilir. Ayrıca ebeveynlerle yapılan bu kısa görüşmelerde, çocuğunda konuda olmasına gerek yok ise çocuğun önünde yapılmamasına dikkat edilmelidir (Aral ve Diğerleri, 2000:168 Arabacı, 2003: 15 Temel ve Diğerleri 2010: 351, Catron ve Allen 2003:57, MEB, 2006: 84).

Dilek Kutusu: Dilek kutuları anne babaların kurum hizmetler, eğitim programı ve çocukları ile ilgili her konuda görüş ve düşüncelerini, isteklerini, arzularını, öneri ve eleştirilerini iletmelerini sağlamaktadır. Dilek kutusu kurumun büyüklüğüne göre her sınıf için bir tane yada kurumun genelinde kullanılabilecek şekilde tüm anne baların görebilecekleri bir yere hazırlanabilir. Dilek kutusuna gelecek yazılar belirli aralıklarla değerlendirilerek, eleştiri ve öneriler dikkate alınmalı, gelen talepler konusunda ailelere bilgi verilmelidir (Kuzu, 2006:25, Temel ve Diğerleri 2010: 350, Aydoğan 2010: 120).

Ebeveyn Kaynak Merkezi: Ebeveynlerin çocuk gelişimi ve eğitimi, ebeveynlik, aile ilişkileri hakkında kitaplar, dergiler, videolar, broşürler ve çocuklar için hazırlanmış hikaye kitaplarının bulunduğu, odalardır. Bu odalar okulun uygun olan yerlerinde hazırlanabilir. Kaynak merkezinde, ebeveynlerin kaynakları inceleyebilecekleri bir düzen oluşturulmalıdır.

Ebeveynler kaynakları bu odalarda inceleyebilecekleri gibi evlerinde incelemek için ödünç verilebilir (Catron ve Allen 2003:73, Morrisson 2003: 355).

2.6.7.1.3. Ebeveynlerin Eğitim Etkinliklerine Katılımı

Ailelerin evde çocuklarına uygun öğrenme ortamı sağlamak kadar, okulda yapılan etkinliklere katılımları ve bu etkinliklere katkıda bulunmaları önemlidir. Anne babaların eğitim etkinliklerine katılmaları, çocuklarını sınıf ortamında görmeleri, etkinlikler ve program hakkında fikir edinmelerini sağlamaktadır. Aileler eğitim etkinliklerine katıldıkları zaman öğretmen rolünü daha iyi anlamakta ve okula, personele karşı daha olumlu tutum geliştirmektedirler (Kostelnik ve diğerleri 2004:224, Elian ve Jenkins 2003: 72-73, Tezel Şahin ve Özyürek 2010: 121).

Ailelerin eğitim etkinliklerine katılımı sınıf içerisindeki etkinliklere izleyici olarak katılmaktan, okuldaki eğitsel etkinliklerde aktif görev almaya kadar değişik düzeylerde gerçekleşebilir. Ebeveynlerin eğitim etkinliklerine hangi düzeyde katılabilecekleri önceden aile ile birlikte planlamayı gerektirir. Ailenin katılımını sağlayacak ve onlara etkinlikleri tanıtmak amacıyla yılın başında yapılan toplantıda, sınıf içi ve sınıf dışı hangi etkinliklerde destek olabileceklerinin belirlenmesine yönelik “aile katılım formu” doldurulmalıdır. Katılım formlarının analizi sonrasında çalışmalara sürekli katılmak isteyen her ebeveyn için bir katılım planı oluşturulmalıdır. Öğretmen çalışmayı düşündüğü ebeveyni tanımalıdır. Ebeveynin değerlerini, alışkanlıklarını bilmesi iletişim kurmak için önemlidir (MEB 2006: 85).

Aileler, sınıf katılımına ilişkin önceden uygulanan eğitim programı, katılımın ne şekilde olacağı, çocuklara hangi durumlarda nasıl rehberlik edileceği, çocuklarla çalışmanın etik kuralları, çocuklarla ilgili bilgilerin gizliliği gibi konularda bilgilendirilmelidir. Öğretmenler aileleri bilgilendirmek için “aile rehber kitabı” oluşturabilirler (Elian ve Jenkins 2003:72, Temel ve Diğerleri 2010: 353, Aydoğan 2010: 122, Tezel Şahin ve Özyürek 2010: 121).

Ebeveynlerin sınıf içi etkinliklerine katılımı belli bir aşamayı gerektirmektedir. Bu aşama, çocuklarla doğrudan çalışılmayan etkinlikler, rutin etkinlikler, çocuklarla doğrudan iletişime dayalı etkinlikler şeklinde olmalıdır (MEB 2006: 86)

Öğretmen ebeveynlerin sınıf içi etkinliklere katılımını sağlarken birinci aşamada çocuklarla doğrudan çalışılmayan etkinlikleri düzenlemelidir. Bu etkinlikler kapsamında, ebeveynin gözlemci olarak yer alması, sosyal etkinlikler ve organizasyonların planlanması, okulun veya sınıfın kütüphanesinin düzenlenmesi, kütüphanelerden kaynak materyal bulma, kendilerinin veya çocukların kullanabilecekleri materyal hazırlama olabilir.

Rutin etkinlikler katılımın ikinci aşamasını oluşturmaktadır. Bu etkinlik kapsamında geziler ve organizasyonlar sırasında yardım etme, sınıfta yeteneğine göre bir etkinlikte öğretmen ile birlikte görev alınması, sınıftaki eşyaların korunması yer alabilir.

Sınıf içi etkinliklere katılımın son aşaması ise çocuklarla doğrudan iletişime geçilen etkinliklerdir. Yarım gün sınıf programına katılma, öğretmen tarafından planlanan bir etkinlikte görev alma, pasta yapımı, hikaye anlatma gibi etkinliklerin çocuklarla birlikte geçirilmesidir. Ailelerin kendilerini katılımcı olarak görebilmeleri için onlardan beklentiler ve sorumluluklar açık olmalı, verilen görevler önemli, konu ile ilgili olmalıdır. Ayrıca ailelerin katılımı onların bireysel yeteneklerine göre ayarlanmalıdır (Elia ve Jenkins 2003:73, Kostelnik ve diğerleri, 2004: 228, Temel ve diğerleri 2010: 355).

2.6.7.1.4. Ev Ziyaretleri

Okul öncesi eğitimde ailelerin, çocuğuna karşı tutum ve davranışlarını, çocuk ile ilgili beklentilerini öğrenmek ve aileyi tanımak için kullanılan bir yöntemdir. Ev ziyaretleri öğretmenlerin çocukların ev ortamlarını görerek onları daha iyi anlamalarına ve aileler hakkındaki düşüncelerini yapılandırmalarına yardımcı olmaktadır. Ev ziyaretleri aile, öğretmen ve çocuk arasında daha yakın bağlar kurulması, çocuğun öz saygısını güçlendirmesi ve aileye çocuğun öğretmeni için önemli olduğunu hissetmesi ve nitelikli bir ev ortamının düzenlenmesine yardımcı olması açısından önemlidir (Köksal Eğmez, 2008: 47, Morrisson 2003:354-355, Eliason ve Jenkins, 2003:71, Aydoğan, 2010: 126).

Öğretmen açısından güç olsa da bir çocuk için yılda en az iki ev ziyareti önerilmektedir. Ev ziyaretleri planlanırken öğretmen ve aileler için uygun zaman seçilmeli, planlanan zamandan birkaç gün önce ev ziyareti aileye hatırlatılmalıdır. Ev ziyaretleri ailelere özel yaşamları hakkında bilgi elde etmek için gelindiğini düşünmelerine neden olabilir. Böyle bir yanlış anlamaya sebebiyet vermemek için ev ziyaretlerinin amacı ailelere açıklanmalıdır (Kostelnik ve diğerleri, 2004: 222, Temel ve Diğerleri 2010: 356).

Öğretmen ev ziyaretleri sırasında anne babaların geleneksel tutumlarına ve değer yargılarına saygı göstermeli, duygu ve düşüncelerini paylaşarak onları desteklemelidir. Ev ziyaretlerinin süresi hem öğretmenin hem de ailenin ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmeli fakat çok uzun tutulmamalıdır (Morrisson 2003:354-355 , Eliason ve Jenkins 2003: 71, Kızıltaş 2009:60).

Ev ziyaretleri sırasında öğretmen anne baba ve çocuğun evde kullanmasına uygun öğrenme etkinlikleri, materyaller, araç gereçler hakkında öneriler sunabilir, aile bireyleri arasındaki iletişimi izleyebilir, okulda verilen eğitimin uygulanıp uygulanmadığını gözlemleyebilir. Ev ziyaretlerinde öğretmenin en önemli rolünün rehberlik olduğu unutulmamalıdır. Öğretmen çocuk ve ebeveynin birlikte oynayabileceği etkinlik planlamalı, ebeveyni dinleyerek onunla konuşup tartışarak desteklemelidir. (Tezel Şahin ve Özyürek 2010:128, Eliason ve Jenkins 2003:71, Temel 2001: 354)

2.6.7.1.5. Ebeveynlerin Yönetim ve Karar Verme Sürecine Katılımı

Başarılı bir aile katılımı, okulun amaçları, okul aile işbirliği ve açık iletişim gibi konularda ebeveynlerin yönetim ve karar verme süreçlerine katılımı ile gerçekleşmektedir. Ailelerin okuldaki karar verme süreçlerine katılımı ile hem kendi çocuklarının öğrenme sorumluluğunu üstlenmeleri hem de kendi bölgelerindeki eğitim kurumlarının değişimine ve gelişimine katkı sunmalarını sağlayabilir. Okulda bulunan ebeveynlerin hepsinin yönetim ve karar verme sürecine katılımı mümkün olmayabilir. Bu nedenle ailelerin görüşlerini almak ve aileleri temsil etmek amacı ile bir grup ebeveyn seçilebilir. Seçilen ebeveynler, kurum ve aileler arasında iletişim sağlayarak alınan kararları bildirebilirler. (MEB 2006: 88, Abbot, Lanston, 2006 Akt. Temel ve Diğerleri 2010: 357, Aydoğan 2010: 128).

2.8. Konuyla İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, aile eğitimi ve aile katılımıyla ilgili yapılan yabancı ve yerli yayınların özetlerine yer verilmiştir.

Fantuzzo ve arkadaşları (2000), erken çocukluk yıllarında aile katılımını inceledikleri çalışmalarında ebeveynin eğitim düzeyi ve medeni durumunun aile katılımını etkilediğini ancak ebeveyn mesleği, ailedeki çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetinin aile katılımında etkili olmadığını belirlemişlerdir. Bu çalışmaya 641 çocuğun velisi katılmıştır. Bu çocuklar, Head Start, anaokulları yâda ilk kademe programlarına kayıtlı olan öğrencilerdir. Anket sürecine katılanların yaşları 19 ile 72 arasında değişmektedir. Araştırmada FIQ'nun bilimsel araştırması literatürdeki aile katılımına bir katkı sağlarken, aynı zamanda örneklemin eşsiz karakteristiği ve çalışmanın sınırlılıkları bu bulguları hafiflettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ortiz ve Stile (2000), yaptıkları çalışmada, okul öncesi dönemdeki engelli çocukların okuma ve yazma yeteneklerinin gelişimi konusunda babaları eğitmek amacıyla proje geliştirmişlerdir (Dads Project). Projede çocukların evde babaları ile yaptıkları etkinliklerle dil gelişimini desteklemek amacıyla farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır. Projeye 16 baba katılmıştır. Araştırmada gözlem yöntemi kullanılmıştır. Baba eğitim programı; erken sosyal etkileşim, kitap okuma, yazı öncesi ve yazma, dışarıdaki çıktı materyalleri, okul-ev iletişimi ve teknoloji bölümlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda, çocuğun dil gelişiminin temellerinin ev ortamında atıldığı ortaya konmuştur.

McBride, Rane ve Bea (2001) yaptıkları çalışmada, okul öncesi eğitim programlarında baba katılımını kolaylaştırmayı ve teşvik etmeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya 21 öğretmen ve bu öğretmenlerin sınıflarında bulunan risk altındaki çocukların babaları katılmıştır. Aile katılımının içeriği, koşulları, niteliği gibi konularda babalara 20 haftalık eğitim verilmiştir. Araştırmanın sonucunda deney grubunda yer alan babaların, kontrol grubunda yer alan babalara göre katılımlarının daha yüksek başarılı ve istekli olduğu saptanmıştır.

Aktaş Arnas (2002), yaptığı çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarında okul aile işbirliği çalışmaları ile anne-baba eğitim programı uygulamalarını belirlemeye çalışmıştır. Araştırma 35 özel okul öncesi eğitim kurumunun yöneticileri ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak yönetici anket formu uygulanmıştır. Yönetici anketinde okul ve aile ile ilgili bilgilerin yanı sıra okul aile işbirliği ve anne baba eğitim programına ilişkin sorular

yer almıştır. Araştırmanın sonucunda, okulların anne aba eğitim programının sonuçlarını çocukları gözleyerek ve velilerle bireysel olarak görüşerek değerlendirdikleri, program sonucunda ebeveynlerin davranışlarında değişiklikler gözlemlendiği saptanmıştır.

Kaya (2002), Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Programlara Ailelerin İlgi ve Katılımları İle Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Aile Eğitimine Katkısı Konusunda Anne Babaların Görüşlerini incelemiştir. Araştırmaya okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların gönüllü 24 anne babası katılmıştır. Araştırmada veri toplamak amacı ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, anne babaların okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara karşı ilgi ve istekli oldukları saptanmıştır.

Gürşimşek ve diğ. (2002), “çocuğun eğitiminde aile katılımının önemi bir pilot çalışma” konulu araştırmada, alt sosyo ekonomik bölgelerde risk altındaki beş-altı yaş çocuklarının çeşitli alanlardaki gelişiminde ve çocuğun eğitiminde aile katılımının önemini incelemiştir. Araştırmada beş-altı yaş grubu 20 çocuk ve bu çocukların anneleri ile çalışılmıştır. Araştırmada, çocuklar okul öncesi eğitim alırken, anneler haftanın üç günü yapılan toplantılara katılarak çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili konularda 4 haftalık sürede bilgilendirilmiş, ayrıca annelere çalışılan konulara paralel olarak basit ev çalışmaları verilmiştir. Toplantılarda sınıfta çocuklarla çalışılan konular annelere ayrıntılı olarak anlatılmış ve bu konuları ev ortamında nasıl pekiştirebilecekleri konusunda bilgi verilerek anneler görevlendirilmiştir. Annelerin eğitim öğretim etkinliklerine aktif olarak katılımı sağlanmıştır. Araştırmada üç bölümden oluşan form ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; anne ve çocuklarda olumlu düzeyde davranış değişikliği olduğu, özellikle çocukların öz bakım, temizlik, beslenme, sosyal beceri alanlarında çalışma sonrasında olumlu değişimlerin olduğu, ailenin çocuğun eğitim ve gelişimine ilişkin duyarlılık düzeyinin çeşitli alanlardaki gelişimi hızlandırdığı, okul öncesi çocukların motivasyonunu, sosyal becerilerini, gelişimini ve ilkokula hazırlık sürecini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Sevinç ve Evirgen (2002), yaptığı araştırmada okul öncesi eğitim çerçevesinde okul destekli anne eğitim programının anneler üzerindeki etkisini incelemiştir. Altı yaş grubuna devam eden 37 deney, 37 kontrol grubu olmak üzere toplam 74 anne ile çalışmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen anne eğitim programı üç temel boyutta ele alınmıştır.

Program, anneyi bilinçlendirme, anne çocuk etkileşimini güçlendirme ve annenin sınıf içi etkinliklere katılımı boyutlarını içermektedir. Yedi haftalık uygulama öncesi ve sonrasında deney-kontrol gruplarında yer alan annelere kişisel bilgi formu, aile tutum envanteri ve aile görüşme formu uygulanarak veriler analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, anne eğitim programına katılan anneler ve katılmayan annelerin çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Eğitim uygulanan annelerin çocukları ile daha fazla etkileşime girmeye başladıkları, çocuklarını dinledikleri, onlarla daha fazla konuştukları, oyunlar oynadıkları ve kendilerini daha olumlu algıladıkları ortaya çıkmıştır.

Albritton (2003), çocuğun eğitimindeki aile katılımını arttırmak amacıyla, öğretmen olarak ebeveynler (PAT) programına dahil olan ve olmayan aileler arasındaki okula katılım sıklıklarındaki farklılıkları değerlendirmişlerdir. Araştırmada Missisipi’de yapılan 63 PAT programı değerlendirilmiştir. Veri toplamak amacıyla ebeveynlerin okul faaliyetlerine katılım sıklıkları ve ev içi öğrenme faaliyetlerine katılma seviyelerini ölçen anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda PAT’ a katılan ailelerin PAT’a katılmayan ailelere kıyasla ev ortamında dil odaklı faaliyetleri daha fazla kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Gürşimşek (2003), yaptığı çalışmada okul öncesi eğitime aile katılımının çocukların psiko sosyal gelişimine etkisini incelemiştir. Araştırmaya 5-6 yaş grubunu oluşturan toplam 200 çocuk ve bu çocukların aileleri katılmıştır. Çalışmada okul öncesi çocuklara, psiko sosyal gelişim gözlem formu, annelerine ise aile katılım ölçeği uygulanmıştır. Okul temelli, ev temelli ve okul aile işbirliği temelli çeşitli katılım durumlarının analizi sonucu, ailenin eğitim sürecinin aktif bir ögesi olarak evde ve okuldaki çeşitli etkinlikleri sürdürmesine ilişkin davranışların daha az ortaya çıktığı görülmüştür. Ailenin eğitim sürecine katılım düzeyi ile çocukların öğretmenlerce gözlenen psiko-sosyal gelişim düzeyleri arasında olumlu yönde bir ilişki bulunmasına karşın, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Coley ve Morris (2003), yaptığı araştırmada hem ailesi ile birlikte olan hem de ailesinden farklı bir yerde ikamet eden babalardan oluşan dar gelirli çoğunlukla azınlığı temsil eden ailelerin aile katılımı doğrultusundaki anne-baba farklılıklarını ve baba katılımının belirtilerini incelemiştir. Çalışmaya birbirleriyle uygun bir şekilde eşleşmiş anne-babadan oluşan çiftleri ve onların okul öncesi çağındaki çocukları katılmıştır. Çalışmada, dar gelirli ailelerde ki çocukların ve onlara ilk olarak bakım sağlayan bayanların bir anketi, biyolojik babalarıyla röportajları, çocukların videoya alınmış düşünceleri, çocuk bakımındaki

gözlemleri, çocuk bakımını yapanlar ile röportajlar ve anket aileleri olarak aynı çevrede yaşayan 215 ailenin derin etnografik bir incelemesi yer almaktadır. Bilgileri sunan çiftlerin arasındaki ilişkiyi kontrol etmek için eşleştirilmiş hiyerarşik doğrusal model kullanılmıştır. Bilgi incelemeleri sonucunda anne ve babaların bildirimleri benzer olmasına rağmen, anneler, baba katılımının daha az olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmada ebeveynsel çatışmanın, babanın farklı bir yerde ikamet etmesi, babanın yaşı, annenin eğitimi ve iş durumunun, anne ve babaların bildirimlerinde büyük bir fark oluşturmaya neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ünal (2003), empatik iletişim eğitiminin okul öncesi çocuğu olan annelerin empatik beceri düzeylerine etkisini incelemek amacıyla deneysel çalışma yapmıştır. Çalışmaya 2002-2003 öğretim yılında Ankara il merkezinde M.E.B.'na bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden çocukların anneleri katılmıştır. Araştırmaya 17 deney, 17 kontrol grubu olmak üzere toplam 34 anne katılmıştır. Araştırmada annelere 10 haftalık eğitim uygulanmıştır. Araştırma verilerini toplamak amacıyla, annelerin genel bilgilerine ilişkin araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” annelerin empatik düzeylerini belirlemek amacıyla ise Dökmen tarafından geliştirilen “Empatik Beceri Ölçeği-b (EBÖ-B) Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, uygulanan empatik iletişim eğitiminin annelerin empatik becerilerinin gelişimine katkı sağladığı görülmüştür.

Tezel Şahin (2004), yaptığı çalışmada anne babaların okul öncesi eğitim programına katılımlarına ilişkin görüşlerini dört-altı yaş grubu anaokuluna devam eden çocuğu olan 47 anne-baba üzerinde incelemiştir. Okullarda yapılan aile katılım çalışmaları sonunda anne babaların aile katılımına ilişkin görüşleri araştırmacı tarafından oluşturulan anket yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, yapılan aile katılım çalışmaları ile ilgili olarak anne babaların çocuklarını ve okulu daha iyi tanıdıkları, okul ile aileler arasındaki ilişkinin daha da güçlendiği ve aile katılım çalışmalarının sürmesini istedikleri ortaya çıkmıştır.

Fantuzzo ve diğerleri (2004), aile katılımının farklı boyutları ve aile katılımının kentli, alt gelir grubu çocukların davranış ve öğrenme yeterlilikleriyle ilişkisini araştırmışlardır. Araştırmaya Head Start Erken Çocukluk Eğitimi Merkezi'ne devam eden 144 çocuk ve ebeveyni katılmıştır. Araştırmada aile üyelerinin çocuğun eğitimine katılım düzeyleri, aile katılımını üç ayrı boyutta ölçen 42 maddelik likert tipi “aile katılım” anketi, çocuklar için ise 29 maddeden oluşan “okulöncesi öğrenme davranışları ölçeği” kullanılmıştır. Head Start merkezinde toplantılar düzenlenmiş ve veriler toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda ev-temelli

aile katılımının çocukların öğrenme ve sınıfta davranışsal uyumlarına olumlu katkılar sağladığı ortaya konmuştur.

Yazıcı ve diğerleri (2005), ailelerin okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmaları ile ilgili görüşleri ve yapılan çalışmalara yönelik beklentilerini incelemiştir. Antalya il merkezinde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubu çocuğu olan 175 anne-baba araştırmaya katılmıştır. Araştırmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu veri toplamada kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ailelerin okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan aile katılım çalışmalarında yer almak istedikleri, en çok bireysel görüşmeleri tercih ettikleri, düzenli olarak haber mektupları gönderilmesini istedikleri ve öğretmenlerin ev ziyaretleri düzenlemelerine yönelik beklentilerinin olduğu saptanmıştır.

Yang (2005) tarafından yapılan araştırmada aile katılımına yönelik roller, aile katılımının etkisi ve aile katılım engelleri incelenmiştir. Araştırmaya Taipei’de bulunan 41 özel anaokulu ve çocuk bakım merkezlerinden 857 ebeveyn ve 177 öğretmen katılmıştır. Veri toplamak amacıyla anket kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ailelerin ve öğretmenlerin dolaylı katılım etkinlikleri yerine doğrudan katılabilecekleri etkinlikleri tercih ettikleri, çocuklara yardımcı olmada öğretmenlere göre kendilerinin daha etkili olarak değerlendirdikleri, ailelerin farkında olmadan daha çok katılım engellerine sahip oldukları saptanmıştır.

Arabacı (2005), tarafından yapılan araştırmada okul öncesi eğitimde annelere uygulanan okul öncesi eğitime katılım programının, annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgilerine etkisi incelenmiştir. Araştırmada, Ankara ili gölbaşı ilçesindeki baldudak ilköğretim okulu anasınıfına devam eden 25 çocuğun anneleri deney, aynı sosyo ekonomik ve kültürel çevrede yer alan, bezer özelliklerdeki farklı iki ilköğretim okulundaki 25 çocuğun anneleri kontrol grubu olmak üzere toplam 50 anne üzerinde çalışılmıştır. Veri toplamada araştırmacı tarafından hazırlanan okul öncesi eğitimi bilgi formu ve kişisel bilgi formu geliştirilmiştir. Araştırmanın ön test sonuçlarına göre deney ve kontrol grubunda bulunan annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin benzer olduğu görülmüştür. Deney grubundaki annelerle geliştirilen sınıf içi etkinliklere katılım programından sonra annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin arttığı araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Caspe ve Lopez (2006), erken çocukluk dönemi eğitiminde aile katılımını incelemek amacıyla Harvard aile araştırma projesi (HAAP-HFRP) geliştirmişler ve doküman incelemişlerdir. . Proje kapsamında son altı yıl içerisinde yayınlanan 38 makale ve rapor incelenmiştir. Makalelere ulaşmak amacı ile Eric eğitim özetleri ve tez özetleri gibi elektronik bilgi kaynakları kullanılmıştır. Makaleler aile katılım uygulamaları ve çocukların davranış şekilleri olarak ayrılmıştır. Araştırmada, aile katılımı ile çocukların akademik başarıları ve sosyal gelişiminin erken çocukluktan yüksek eğitime kadar etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ekinci Vural (2006), tarafından yapılan araştırmada “okul öncesi eğitim programındaki duygusal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere yönelik olarak hazırlanan aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerinin gelişimine etkisi” incelenmiştir. Araştırmada okul öncesi eğitim kurumunda eğitime devam eden altı yaş grubu 20 öğrenci ve ebeveynleri deney, 20 öğrenci ve ebeveynleri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmada kullanılmak üzere geliştirilen “aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programı” uygulanmıştır. Program 43 aktiviteden oluşan sosyal beceri eğitim programı sekiz hafta uygulanmıştır. Deney ve kontrol grubunda bulunan çocukların öğretmenleri tarafından sosyal beceri değerlendirme formu, okul öncesi çocukları için psikolojik gözlem formu, çocukların aileleri tarafından ise aile katılım ölçeği ve kişisel bilgi formu doldurulmuştur. Araştırmada aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programına katılan çocuklar ile böyle bir programa katılmayan çocukların sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğun sonucuna ulaşılmıştır. ,

Wells (2006), araştırmasında özel bakıma alınan çocuğun eğitimdeki ebeveynleri ve ebeveyn katılımını incelemiştir. Araştırmanın örneklem grubunu Oklahama Üniversitesi İnsan Hizmetleri Çocuk ve Aile Hizmetleri Dağıtım Bölümünün himayesinde 6-12 yaşları arasındaki çocukların bakımını üstlenen 345 bakıcı aileler oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak bakıcı ebeveyn yardımcı çalışan desteği, özel eğitim süreci, sosyal destek kaynakları, özel bakım altında olan çocukta gözlenen davranış bozukluklarının bakıcı ebeveyn tarafından nasıl yorumlandığına ilişkin soruların yer aldığı anket kullanılmıştır. Anketler mail yolu ile ebeveynlere ulaştırılmıştır. Araştırmada, bakıcı ebeveynlerin ortalama seviyelerde ebeveyn katılım faaliyetlerinde buldukları, çocukların eğitim ihtiyaçlarını konu alan okullardaki ebeveyn merkezli rolleri destekledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Güzel (2006), tarafından yapılan çalışmada dört-altı yaş grubu çocuğa sahip annelerin aile eğitimine yönelik ihtiyaç duydukları konular belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya Ankara ili, büyükşehir merkezindeki ilçelerde dört-altı yaş grubu çocuğa sahip olan anneler dâhil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Berkman tarafından geliştirilen aile eğitimi ihtiyaç belirleme görüşme formu kullanılmıştır. Aile eğitimi, ihtiyaç belirleme görüşme formu “çocuğun davranışını yönlendirme”, “aile içi iletişim”, “fiziksel gelişim sağlık ve beslenme”, zihinsel gelişim, “genel kişilik gelişimi”, “okul öncesi eğitimin önemi”, “oyun ve oyuncağın önemi” olmak üzere yedi başlıktan oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda genel amacına yönelik araştırmaya katılan ebeveynlerin en çok ihtiyaç duyduğu üç konu alanı; davranış yönlendirme, genel kişilik gelişimi, aile içi iletişim alanı olarak belirlenmiştir.

Simpkins, Weiss ve diğerleri (2006) yılında yaptıkları çalışmada, eğitsel aile katılımı ile çocuğun başarısı arasındaki ilişkide bir iyileştirici faktör olarak anne çocuk ilişkisini araştırmışlardır. Araştırmada, düşük gelirli ailelerin 175 anaokulu çocuğu ve onların anneleri ile çalışmışlardır. Araştırmada veri toplamak için anket yöntemini kullanmışlardır. Araştırmada, okulda aile katılımı ile çocuğun başarısı arasındaki pozitif ilişkinin anne-çocuk samimiyeti arttıkça güçlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Akkaya (2007), öğretmenlerin ve velilerin okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarına ilişkin görüşlerini incelenmiştir. Araştırmada, 2006-2007 öğretim yılında Eskişehir ilinde M.E.B. bağlı 10 bağımsız anaokulunda görev yapan 25 okul öncesi eğitimi öğretmeni ve bu okullarda eğitim alan 25 çocuğun velisi ile görüşme yapılmıştır. Araştırmada problemin çözümü için öğretmenlerin ve velilerin görüşlerinin alınmasında kullanılmak üzere iki ayrı yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmada aile katılımına yönelik olarak öğretmenlerin, çeşitli çalışmalar düzenledikleri, ailelerin bu çalışmalara daha çok katılım göstermeleri gerektiği aynı zamanda, ailelerin çalışmaların kapsam ve çeşidinin arttırılmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Işık (2007), yaptığı araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okul-aile işbirliği çalışmalarını anne-baba görüşlerine dayalı olarak incelemiştir. Tarama modelinde yapılan araştırmada 20 ilköğretim okulunun bünyesindeki anasınıflarında eğitim gören 480 anne-babaya ulaşılmıştır. Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan okul-aile işbirliği çalışmaları formundan oluşan anket uygulanmıştır. Araştırmada anne-babalara göre; okul-aile işbirliği çalışmalarının

çocukların gelişimine ve eğitimine olumlu katkılar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca okul öncesi eğitim kurumlarının aileleri gereksinim duydukları konular hakkında bilgilendirdiği, ailelerle çocuğun eğitimi konusunda işbirliği yaptığı ve etkinliklerini okul-aile işbirliği ilkesi doğrultusunda düzenledikleri ortaya çıkmıştır.

Sohn (2007), yaptığı çalışmada evde, okulda ve toplumda Asyalı ailelerin katılımı ve ilk çağlarda çocukların başarısını incelemiştir. Çalışmaya, anasınıfı, 1. sınıf, 2. sınıf ve 3. sınıfa devam eden 127 Asyalı, 1074 beyaz çocukların aileleri katılmıştır. Çalışmanın verileri 1998-1999'da toplanmaya aşılanmıştır. İlk çocukluk dönemi çalışması-okul öncesi grubu (elcs-k) çalışmalarındaki bilgiler analiz edilmiştir. Veriler ebeveynlerle telefon, bilgisayar aracılığı ile görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Araştırmada Asyalı ve beyaz göçmeler karşılaştırılmış ve Asyalı ebeveynlerin beyazlara göre çocukların eğitime daha az katılma eğilimi gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Turner, Richards ve Sanders (2007) yaptıkları çalışmada, yerel aileler için düzenlenen aile programlarının bu aileler için ne kadar geçerli olduğunu ortaya koymaya çalışmışlardır. Araştırmaya 1-3 yaş arasında çocuklara sahip 62 ebeveyn katılmıştır. Araştırmada ebeveynlere 3 P Pozitive Parenting Program (olumlu ebeveynlik programı) uygulanmıştır. Programda sekiz seanstan oluşan aktif yetenek eğitimi uygulanmıştır. Seanslarda ebeveynlere program hakkında bilgi verilmiş, ebeveyn eğitimi uygulanmış ve eve yönelik uygulamalar yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, 3 p grubuna katılan ebeveynlerin çocuklarının problemleri azaldığı, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda yanlış uygulamalardan uzaklaştığı tespit edilmiştir.

Kara (2007), okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı ile ilgili tutumlarını incelemiştir. Çalışmanın üç temel amacı bulunmaktadır. Devlet okulları ve özel okullarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı ile ilgili tutumları arasında benzerlik olup olmadığını belirlemek, öğretmenlerin çalıştığı okul tipi, eğitim seviyesi, mezun olunan bölüm, deneyim, gelir, öğrenci sayısı, yaş grubu, eğitim esnasında aile katılımı ile ilgili ders alınması ve derslerin aile katılımına hazırlanması, aile katılımı ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetleri, ailelere bülten gönderme ve sıklığı değişkenlerinin aile katılımı ile ilgili tutumları etkileyip etkilemediğini tanımlamak, öğretmenlerin öz yeterlilik düzeylerinin tutumlarını etkileyip etkilemediğini incelemektir. Çalışmaya Ankara ili merkez ve ilçelerinde bulunan 3-6 yaş grubu, devlet okullarından 169, özel okullardan ise 121 okul öncesi öğretmeni katılmıştır.

Veri toplamak amacıyla “Öğretmenlerin Aile Katılımı ile ilgili Tutumları” ölçeği kullanılmıştır. Ölçek altı alt maddeden oluşmaktadır. ilk beş alt ölçeğe göre devlet ve özel okullarda çalışan öğretmenlerin tutumları arasında önemli bir fark çıkmamıştır.

Özışıklı (2008), yaptığı araştırmada çocukları Boğaziçi Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim Merkezi'ne kayıtlı anne-babaların aile katılımına yönelik görüşlerini, katılımı yasadıkları engelleri ve uygulamaya dair önerilerinin ortaya çıkarılması amaçlamıştır. Çalışmada nitel ve nicel yöntem bir arada kullanılmıştır. 15 anne-baba görüşmelere, 143 anne-baba ise tarama çalışmasına katılmıştır. Çalışmanın sonunda; anne-babaların merkezin kendi anne-babalık bilgi ve becerilerine katkı sağladığı görüşünde oldukları, geliştirilmesi gereken yanları olduğundan söz etmiş olsalar da kendileriyle öğretmenler, idare ve diğer veliler arasında olan iletişime dair olumlu görüş sahibi oldukları, gönüllülük konusunda, çoğunun, eğer merkez tarafından yönlendirilir ve motive edilirse çeşitli yollarla gönüllü olmaya istekli oldukları bulunmuştur.

David ve diğerleri (2008), okul öncesi dönemde aileler ve öğretmenler tarafından uygulanan erken müdahale programlarının etkileri incelenmiştir. New England şehir merkezinde bulunan yedi çocuk bakım merkezindeki 19 öğretmen, 163 okul öncesi çağıdaki çocuk ve bu çocukların ailesi araştırmaya katılmıştır. Araştırmanın verileri, aile katılım ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmada, aile katılımının çocukların okul başarısında etkili rol oynadığı, aile katılımının ve sosyo ekonomik statünün etkili olabileceği, tek ebeveynlerin katılımının daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Abbak (2008), Okulöncesi eğitim programındaki aile katılımı etkinliklerinin anasınıfı öğretmenleri ve veli görüşleri incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Adana ili merkez ilçelerinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 4 bağımsız anaokulu ve 16 ilköğretim okullu olmak üzere toplam 20 okuldan; 288 veli ve 61 anasınıfı öğretmeni oluşturmuştur. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen anket formları ve yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak toplanmıştır. Görüşmeye 10 anasınıfı öğretmeni ve 17 anasınıfı velisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmen ve veli kaynaklı sebeplerden dolayı aile katılımının tam anlamıyla gerçekleştirilemediği belirlenmiştir.

İnal ve diğerleri (2008), okul öncesi eğitim programı kapsamında, okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin ailelerle iletişim kurmak ve ailelerin programa katılımını sağlamada kullandıkları etkinliklere ilişkin görüşlerini incelemiştir. Araştırmaya Ankara

ve Afyon merkez ilçede Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel anaokullarında görev yapan 153 öğretmen katılmıştır. Veriler iki bölümden oluşan anket aracılığıyla toplanmıştır. Ankette öğretmenlere ait kişisel bilgilere, öğretmenlerin ailelerle iletişim kurmada ve ailelerin programa katılımını sağlamada kullandıkları etkinliklere ve bu etkinlikleri kullanım sıklığına ilişkin görüşleri ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin aile katılımının eğitim programının başarısını arttırdığına inandıkları, ailelerle iletişim kurmada kullandıkları etkinlikler ve mezun oldukları okul türü arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Musaoğlu (2008), aile katılım programı uygulayan okul öncesi eğitim kurumlarının uygulamalarını incelemiştir. Araştırmada nitel yöntem kullanılmıştır. Araştırmada, Ankara ilinde bulunan bir yuva ve iki anaokulunda görev yapan üç yönetici, 10 öğretmen, 25 veli ve 12 öğrenci olmak üzere toplam 50 kişi ile çalışılmıştır. Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formları ve gözlem yöntemi kullanılarak veri toplanılmıştır. Araştırma sonucunda, kurumların programlarında aile katılımı türlerinin çoğuna yer verdikleri ancak her kurumun belli türleri daha çok kullandığı belirlenmiştir.

Atabey (2008), yaptığı araştırmada yönetici öğretmen aile iletişim ve işbirliği aracı geçerlilik güvenilirlik çalışması ve okul öncesi eğitim kurumlarındaki yönetici öğretmenler ile aileler arasındaki iletişim ve işbirliğini yönetici öğretmen aile bakış açısına göre incelemiştir. Araştırma Ankara'nın merkez ilçelerinde alt ve üst sosyo ekonomik düzeyde bulunan ilköğretim okullarına bağlı anasınıflarında görev yapan yöneticiler, anasınıfı öğretmenleri ve anasınıfına çocuğu devam eden aileleri kapsamaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak demografik bilgilere ait soruların yer aldığı “Yönetici Kişisel Bilgi Formu”, “Öğretmen Kişisel Bilgi Formu”, “aile kişisel bilgi formu” kullanılmıştır. Değişkenlere bağlı olarak karşılaştırma yapmak amacıyla “yönetici öğretmen aile iletişim ve işbirliği aracı (yönetici formu)” “yönetici öğretmen aile iletişim ve işbirliği aracı (öğretmen formu)” olmak üzere araştırmacı tarafından geliştirilen üç ayrı form kullanılmıştır. Yöneticilerin aileler ile olan ilişkilerine bakış açılarının; yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılığın ($p<0.05$) olduğu, Öğretmenlerin aileler ile olan ilişkilerine bakış açılarının; yaş gruplarına, öğrenim durumlarına, mesleki kıdemlerine, anne baba eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına, okul öncesi eğitim kurumunun bulunduğu bölgenin SED ‘ine göre istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.05$) farklılığın olduğu, ailelerin öğretmenlerle olan ilişkilerine bakış açılarının; çalışma durumlarına, mesleklerine, “Okul aile işbirliği” çalışmalarından memnun olma durumlarına ,

“Aile katılımı” çalışmalarından memnun olma durumlarına, okul öncesi eğitim kurumunun bulunduğu bölgenin SED ‘ine göre istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.05$) farklılığın olduğu, saptanmıştır.

Kıldan (2008), araştırmasında yapılandırmacı yaklaşıma göre okul öncesi öğretmenlerine verilen hizmet içi eğitimin öğretmen çocuk ve öğretmen ebeveyn ilişkilerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Kastamonu ilinde bulunan 44 anaokulu-anasınıfı öğretmeni, 176 okul öncesi eğitime devam eden dört-altı yaş arası çocuk ve 352 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırmada bilgi toplamak için kişisel bilgi formu, “Öğretmen Görüşleri Belirleme Anketi”, “Öğretmen Çocuk İlişkileri Ölçeği”, “Öğretmen Ebeveyn İlişkileri Ölçeği”, “Ebeveyn Öğretmen İlişkileri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada ön test son test kontrol gruplu model kullanılarak deneysel uygulama yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmen görüşleri belirleme anketi son-test ortalama puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Diğerlerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Köksal Eğilmez (2008), yaptığı araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımını incelemiştir. Araştırma okul öncesi eğitim kurumlarının topluma etkileri ve değişen aile yapısı ile anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının alınan eğitimle nasıl şekilleneceğini incelemeye çalışmıştır. Araştırma, Kocaeli’nde M.E.B. okullarında görev yapan 29 öğretmen ve bu okulda eğitim alan 546 çocuğun anne-babasına uygulanmıştır. Araştırmada “okul öncesi eğitimi aile anket formu” “okul öncesi öğretmen anket formu” olmak üzere iki anket kullanılmıştır. Okul öncesi eğitimde ailenin eğitime katılımına dair öğretmen ve aile görüşlerinden yola çıkılarak elde edilen verilere bakıldığında; öğretmen ve ailelerin konu ile ilgili üzerilerine düşen görevleri yapıyor gibi görünseler de, ailelerin bu konudaki açıklamalarına bakıldığında aile katılımı sağlamaya yönelik yöntem ve sonucuna ulaşılmıştır.

Argon ve Akaya (2008), ebeveynlerin okul öncesi eğitime ve okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik görüşlerini incelemiştir. Araştırmaya Bolu il merkezindeki özel ve devlet ilköğretim okulları bünyesinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların 91 ebeveyni katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, “görüşme” formu kullanılmıştır. Formda çocuk ve aile hakkında genel bilgilerin yanı sıra, ebeveynlerin okul öncesi eğitim ve bu kurumlara yönelik görüşlerine ilişkin sorulara yer verilmiştir. Ebeveynlerin çoğunluğunun okul öncesi eğitim kurumlarında öğrencilere yapılan sosyal etkinliklerin gerekli ve yeterli olduğunu belirttikleri araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Asberry (2009), Çalışan Sınıf Afrikan Amerikan Aileler İçin Alternatif İlişkilerin Keşfi ve Fikirlerin Değerlendirilmesi konulu araştırmasında var olan aile katılım programlarının toplum içerisindeki öncelik değerleriyle mücadele etmek ve yeni yaklaşımlar sunmayı amaçlamıştır. Araştırmada 17 ebeveyn ile çalışılmıştır. Araştırmada altı hatalık eğitim programı uygulanmıştır. Veri toplamak amacıyla ebeveynlerle görüşme yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, ebeveynlerin okul aile arasındaki ilişkiye bakış açılarının değişebileceği ve aile katılımı konusunda eksiklikleri ve kendilerine sağladığı yararları görmeleri sağlanmıştır.

Kızıltaş (2009), yaptığı araştırmada, okul öncesi eğitimde uygulanan aile katılım çalışmalarını beş-altı yaş grubu çocukların dil becerilerinin gelişimine etkisini incelemiştir. Araştırma sabancı ilköğretim okulu anasınıfında öğrenim gören 40 öğrenci ve deney grubundaki 20 öğrencinin ailesi üzerinde yapılmıştır. Araştırmada verilerin elde edilmesinde dil beceri gözlem formu, sistematik gözlem formu ve aile katılımı değerlendirme formları kullanılmıştır. Araştırmada aile katılım etkinliklerini uyguladığı deney grubu ile aile katılım etkinliklerinin uygulanmadığı kontrol grubu arasında çocukların dil beceri düzeylerinde olumlu etkide bulunduğu saptanmıştır.

Yang (2009), yaptığı çalışmada, Kore Ailelerindeki Baların Okul Öncesi Çocuklarına Yaptıkları Katılımlarıyla İlgili Fikirleri ve öğretmenlerin Çocukların Sosyal Yetenekleri Hakkındaki Yorumlarına Yönelik İlişkileri incelemiştir. Çalışmaya 415 ebeveyn ve 3-6 yaş arası çocukların öğretmenliğini yapan 56 öğretmen katılmıştır. Araştırmada ebeveynlerin ev işleri ile ilgili yaptıkları zamanlama, ebeveyn katılımının derecesi ve kalitesini, çocuk gelişiminde babanın rolüne yönelik anket kullanılmıştır. Öğretmenler ise çocukların okul öncesi ortamdaki sosyal başarılarının durumu hakkında bilinçlendirilmiştir. Araştırma sonucunda baba katılımı ve çocuğun sosyal yetenekleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Yapılan araştırmalar, aile katılımı ve aile eğitiminin çocuğun gelişimini destekleme, okul başarısını artırma, ebeveynlerin kendilerini geliştirme vb. konularda önemli role sahip olduğu ve ailelerin çocukların eğitimine katılmalarının gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu araştırma ile literatüre öğretmenlerin aile katılımı ve aile eğitimini uygulayabilmeleri için en uygun modeli belirlemede katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, çözümü ve yorumlanmasında kullanılan istatistiksel yöntem ve tekniklere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, aile eğitim ve aile katılımı programının etkililiğini deneysel olarak araştırmak ve öğretmen eğitiminde en etkili modeli saptamak amacı ile tek denekli, yarı deneysel, ön test-son test kontrol gruplu desende nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntem uygulanmıştır.

Deneysel desenlerde temel amaç değişkenler arasında oluşturulan neden sonuç ilişkisini test etmektir. Neden sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacı ile doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma modelidir. Deneysel desenlerde amaçlar genellikle denence (hipotez) şeklinde ifade edilir. Deneysel desenler arasında en çok tercih edilen deneysel desen grupları, zayıf deneysel desenler, yarı deneysel desenler ve gerçek deneysel desenler olarak belirtilmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009: 187, Karasar, 2009:99).

Yarı deneysel desen gerçek deneme modellerinin gerektirdiği kontrollerin sağlanamadığı ya da onların bile yeterli olmadığı birçok durumlarda kullanılabilir (Karasar, 2009). Yarı deneysel desende eşleştirilmiş, zaman serisi, en çok kullanılan desendir. Öntest-sontest eşleştirilmiş kontrol gruplu desende hazır gruplardan ikisi belli değişkenler üzerinden eşleştirilmeye çalışılır. Eşleştirilen gruplar işlem gruplarına seçkisiz atanır. Ancak eşleştirme çalışmaya dâhil edilen grupların denk olduğunu garanti etmez. Öntest-sontest kontrol gruplu desende katılımcılar deneysel işlemde önce ve sonra bağımlı değişkenle ilgili olarak ölçüme tabi tutulur (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009: 84).

Araştırma, öğretmene eğitim verilmesi ve öğretmen aracılığıyla ebeveyne aile eğitiminin uygulanması nedeniyle yarı deneyseldir.

Deneysel desenler için çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Deneysel desenler ilk aşamada çok denekli desenler ve tek denekli desenler olarak ikiye ayrılabilir.

Tek denekli araştırmalar, davranışların temel ilkelerini tanımlamak ve bulgu temelli uygulamaların oluşturulması için kullanılan bilimsel bir yöntemdir. Bu araştırma türünde deneklerin uygulama sırasında davranış, tutum, beklenti, gereksinim ve bilgi düzeyleri belirlenerek bunlar üzerindeki değişimlerin gözlemlenmesi mümkündür (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009: 207).

Tek denekli araştırmalarda genellikle uygulama verileri ile deneğin başlama düzeyi verileri karşılaştırılarak bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasındaki işlevsel ilişki ortaya konur. İşlevsel ilişki bağımlı değişken ile bağımlı değişken arasındaki neden-sonuç ilişkisi olarak tanımlanır (Tekin, 2000: 3).

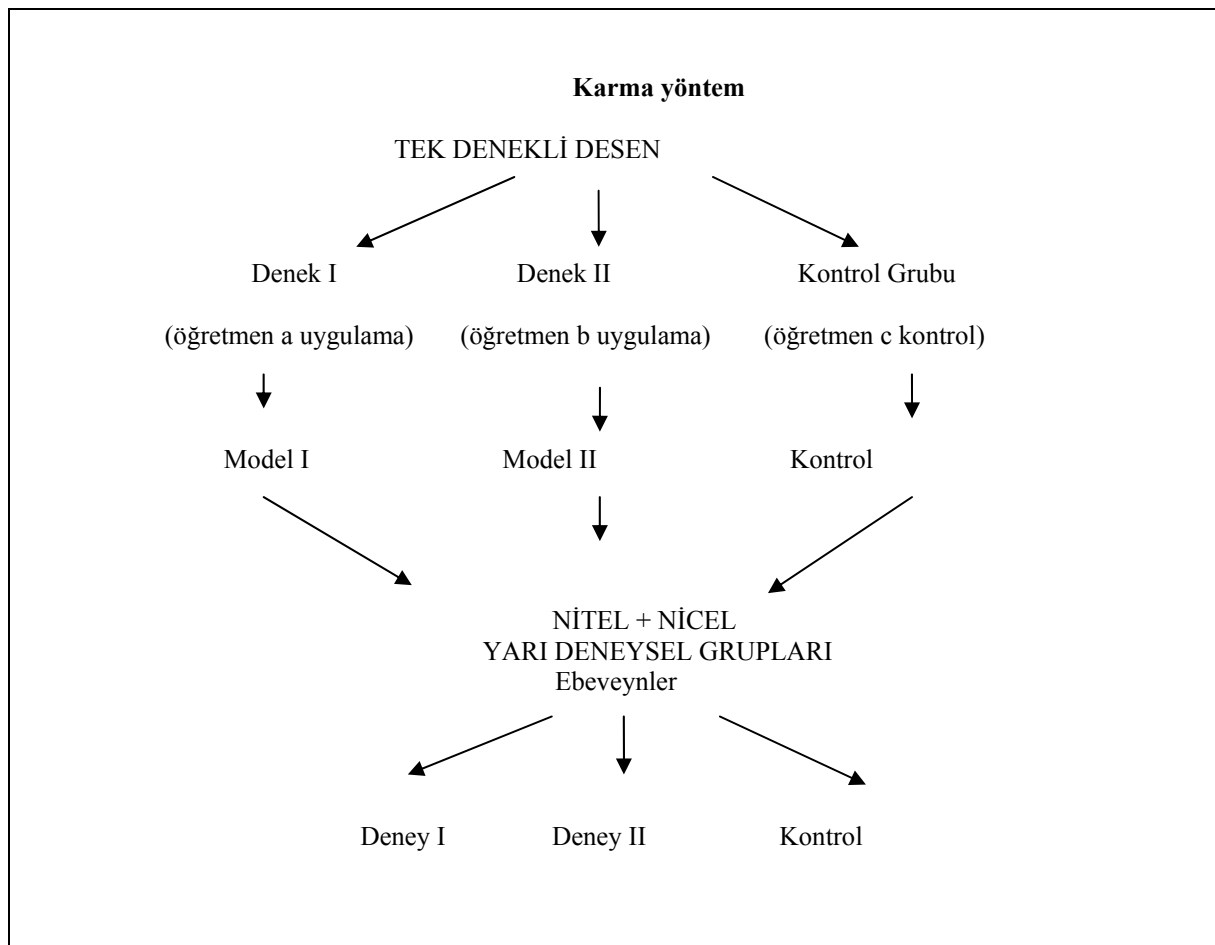
Tek denekli araştırmalar, eğitim yönteminin belli bir birey üzerindeki etkisini inceler, küçük grupların incelenmesinde daha güvenilir sonuçlar verir, pratiği ya da klinik uygulamalara aktarılması kolaydır, tek bir kişiyle yapılabilir ya da tek bir çalışmada 3-8 katılımcı ile yapılabilir (Horner ve diğerleri 2005: 166).

Çalışma grubunu oluşturan iki öğretmene araştırmacı tarafından aile eğitimi ve aile katılım çalışmaları ile ilgili eğitim verilmiştir. Eğitim alan iki öğretmen ebeveynlerine eğitim vermek üzere deney grubunu oluşturmuştur. Deney grubunda yer alan öğretmenler öğretmen a (deney I), öğretmen b (deney II), kontrol grubu ise öğretmen c olarak adlandırılmıştır. Araştırmanın I. Modelinde, öğretmen a, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden toplam 16 çocuğun ebeveynine eğitim vermiş ve eğitim veren öğretmene araştırmacı tarafından yüz yüze rehberlik sağlanmıştır. Model II de ise eğitim alan öğretmen b'nin çalıştığı okuldaki 16 çocuğun ebeveynine eğitim vermesi istenmiş ve öğretmen b' ye araştırmacı tarafından uzaktan rehberlik sağlanmıştır. Kontrol grubunu oluşturan üçüncü öğretmen c ve 20 ebeveynine eğitim verilmemiştir. Araştırmada iki farklı model uygulanmış ve her modelde bir öğretmenle çalışılmıştır. Bu nedenle çalışmanın bu boyutu için tek denekli deneysel desen seçilmiştir.

Araştırmanın hem nitel hem de nicel boyutunun olması nedeniyle “karma yöntem” (mixed method) kullanılmıştır. Araştırmada nitel ve nicel yaklaşımlar arasında önemli farklar

vardır. Buna rağmen iki yaklaşım arasında pek çok benzerliklerde mevcuttur. Nicel araştırma özellikle sosyal yaşamın “yapısal” özelliklerini tespit etmede etkiliyken nitel araştırma, çoğunlukla “süreci” anlama açısından daha güçlüdür. Bu güçlü yanlar tek bir çalışmada bir araya gelebilir (Punch, 2005: 60). Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin aynı araştırmada birlikte kullanılması birbirleri ile uyuşan ve bütünleşen veriler elde edilmesini sağlayarak araştırmanın güvenilirliği artmaktadır (Türnüklü, 2001:110).

Araştırma Deseni

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara’ daki Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarında görev yapan toplam üç öğretmen ve bu öğretmenlerin sınıfına devam eden çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır (n=52). Çalışma grubunu

oluşturan ebeveynlerin 50'sini anne, ikisini baba oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel ve nitel boyutuna yönelik çalışma grubunun seçilmesinde amaçlı örnekleme yönteminden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme; Patton'a (1987) göre, olasılık temelli örnekleme temsiliyeti sağlama yoluyla evrene geçerli genellemeler yapma konusunda önemli yararlar sağlarken, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışmasına olanak vermektedir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur (Yıldırım, Şimşek, 2006: 107). Amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örneklemede temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Ölçüt yada ölçütler araştırmacı tarafından belirleneceği gibi daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 112). Çalışma grubu oluşturulurken araştırmacı tarafından belirlenen ölçütler şu şekilde sıralanabilir. Çalışma grubu oluşturulurken Çankaya ilçesinin seçilmesinin nedeni merkezi, ebeveyn ve öğretmenlere daha kolay ulaşılabilir olmasıdır.

Çalışma grubunu teşkil eden öğretmenlerin, 10 yılın üzerinde görev yapıyor olması, üçünün de anasınıfında görev yapıyor olmasına dikkat edilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmen a, 20 yıl, öğretmen b, 24 yıl, öğretmen c ise 24 yıldır görev yapmaktadır. Öğretmenlerin birbirlerinden etkilenmelerini önlemek amacıyla üç ayrı okul seçilmiştir.

Örnekleme teşkil eden ebeveynlerin çocuklarının anasınıfında olmasına dikkat edilmiştir. Çalışma desenine ilişkin tablo aşağıda verilmiştir.

Çalışma deseni

Gruplar	Denekler	Nitel veriler	Nicel veriler	Eğitimin birinci boyutu (aile eğitimi çalışması)	Eğitimin ikinci boyutu (aile katılım çalışması)
Model I Öğretmen 1	Öğretmen a	odak sorulu görüşme, gözlem, doküman inceleme		Araştırmacı tarafından üç hafta süreyle haftada üç gün, günde 1 saat olmak üzere toplam 10 saatlik verilen eğitim	Öğretmene, aile katılım çalışmaları ile ilgili araştırmacı tarafından yüz yüze rehberlik sağlanması
Model I Ebeveyn 16	Ebeveyn 16	Görüşme (üç ebeveyn)	“Ebeveyn için öğretmene yönelik görüş formu”, “Ebeveyn için aile katılım formu”	Beş haftalık haftada iki gün, günde bir saat olmak üzere toplam 10 saat öğretmen tarafından ebeveynlere aile eğitimi verilmesi	
Model II Öğretmen 1	Öğretmen b	Odak sorulu görüşme, gözlem, doküman inceleme		Araştırmacı tarafından üç hafta süreyle haftada üç gün, günde 1 saat olmak üzere toplam 10 saatlik verilen eğitim	Öğretmene, Aile katılım çalışmaları ile ilgili araştırmacı tarafından uzaktan eğitim yöntemi ile rehberlik sağlanması
Model II Ebeveyn 16	Ebeveyn 16	Görüşme (üç ebeveyn)	“Ebeveyn için öğretmene yönelik görüş formu”, “Ebeveyn için aile katılım formu”	Beş haftalık haftada iki gün, günde bir saat olmak üzere toplam 10 saat öğretmen tarafından ebeveynlere aile eğitimi verilmesi	
Kontrol grubu Öğretmen 1	Öğretmen c	Görüşme			
Kontrol grubu Ebeveyn 20	Ebeveyn 20	Görüşme (üç ebeveyn)	“Ebeveyn için öğretmene yönelik görüş formu”, “Ebeveyn için aile katılım formu”		

3.3. Araştırmanın İç Geçerliliği

3.3.1.Zaman

Öğretmen: İç geçerliliği kontrol etmek amacı ile deneyin süresi eğitim programının öğretmenler üzerinde etkili olmasını sağlamak amacı ile 3 haftalık, hafta üçer oturum olmak üzere toplam 10 oturum olarak belirlenmiştir. Deneklerin yansız seçilmesi ile zaman içerisindeki olgunlaşma etkisi giderilmeye çalışılmıştır.

Ebeveyn: İç geçerliliği kontrol etmek amacı ile deneyin süresi eğitim programının ebeveyn üzerinde etkili olmasını sağlamak amacı ile beş haftalık, haftada iki oturum toplam 10 oturum olarak belirlenmiştir.

3.3.2. Deney öncesi ölçme

Öğretmen: Deney öncesinde, denekler üzerinde yapılacak bir ölçme, denekleri uyarıcı, onları güdüleyici bir rol oynayarak, deney sonu ölçmeyi de, önemli derecede etkileyebilir. Bu nedenle ön testler uygulandıktan sonra üç haftalık bir eğitim programı uygulanmıştır. Haftanın sonunda son testler uygulanmıştır.

Ebeveyn: Deney öncesinde, denekler üzerinde yapılacak bir ölçme, denekleri uyarıcı, onları güdüleyici bir rol oynayarak, deney sonu ölçmeyi de, önemli derecede etkileyebilir. Bu nedenle ön testler uygulandıktan sonra beş haftalık bir eğitim programı uygulanmıştır. Haftanın sonunda son testler uygulanmıştır.

3.3.3. Veri Toplama Aracı

Öğretmen: Aynı ölçütlere göre yapılması gereken (deney öncesi-deney sonrası: deney-kontrol grupları) ölçmelerde, ayrı araç ve süreçlerin kullanılması ve izlenmesi karşılaştırmaları anlamsız kılabilir. Olabildiğince aynı işlemler uygulanmalıdır. Araştırmada bu etkiyi kontrol etmek amacı ile ön test-son test ve izlemede aynı ölçme araçları kullanılmıştır. Bu durumda özellikle tutarlılığı artırmak amacıyla iki gözlemci seçilmiştir.

Ebeveyn: Karşılaştırılmak üzere, aynı ölçütlere göre yapılması gereken (deney öncesi-deney sonrası: deney-kontrol grupları) ölçmelerde, ayrı araç ve süreçlerin kullanılması ve izlenmesi karşılaştırmaları anlamsız kılabilir. Olabildiğince aynı işlemler uygulanmalıdır. Araştırmada bu etkiyi kontrol etmek amacı ile ön test-son test ve izlemede aynı ölçme araçları kullanılmıştır. Bu durumda özellikle tutarlılığı artırmak amacıyla iki farklı deney grubu seçilmiştir.

3.3.4. Denek Kaybı

Öğretmen: Araştırma süresince, zorunlu nedenlerle ya da isteyerek deneyden ayrılmaları, arta kalan grupların özelliklerini değiştirebilir. Araştırmada deney kaybını önlemek amacı ile araştırmanın başlangıcında öğretmenlere eğitim sürecinin aşamaları ve süresi hakkında ayrıntılı bilgi verilerek düzenli katılımının önemi vurgulanmıştır.

Ebeveyn: Araştırma süresince, zorunlu nedenlerle ya da isteyerek deneyden ayrılmaları, arta kalan grupların özelliklerini değiştirebilir. Araştırmada deney kaybını önlemek amacı ile araştırmanın başlangıcında ebeveynlere eğitim sürecinin aşamaları ve süresi hakkında ayrıntılı bilgi verilerek düzenli katılımının önemi vurgulanmıştır. Denek kaybını önlemek amacıyla deneye üç ebeveyn fazladan katılmıştır.

3.3.5. Deneklerin Geçmişi

Öğretmen: Deneklerin geçmiş deneyimlerini en aza indirmek amacıyla benzer geçmiş deneyimlere sahip denekler seçilmiştir.

Ebeveyn: Deneklerin geçmiş deneyimlerini en aza indirmek amacıyla benzer geçmiş deneyimlere sahip denekler seçilmiştir.

3.4. Araştırmanın Dış Geçerliliği

3.4.1. Deneme Tepkisi

Öğretmen: Deney ortamının yapay olarak yarattığı fizik ve psikolojik etkiler sonucu, deneklerin, normal koşullarda gösteremeyecekleri, bazı tepkiler vardır ki bunlara deneme tepkisi denir. Bu tepki ile denemek istenen bağımsız değişkene gösterilen tepki arasında bir ilişki yoktur. Bu nedenle öğretmenlere uygulanan eğitim programının bir araştırma olduğunu vurgulamak yerine öğretmenler için hazırlanmış bir eğitim programı olduğu vurgulanmıştır.

Ebeveyn: Deney ortamının yapay olarak yarattığı fizik ve psikolojik etkiler sonucu, deneklerin, normal koşullarda gösteremeyecekleri, bazı tepkiler vardır ki bunlara deneme tepkisi denir. Bu tepki ile denemek istenen bağımsız değişkene gösterilen tepki arasında bir ilişki yoktur. Bu edenle ebeveynlere uygulanan eğitim programının bir araştırma olduğunu vurgulamak yerine ebeveynler için hazırlanmış bir eğitim programı olduğu vurgulanmıştır.

3.4.2. Bağımsız Değişkenlerin Etkileşimi:

Öğretmen: Araştırma kapsamında yer alan öğretmenlerin araştırma süresince benzer bir eğitime katılmamaları kontrol altına alınmıştır. Ayrıca öğretmenlerin uygulama sürecinde bir birlerinden etkilenmelerini önlemek amacı ile iki ayrı okul seçilmiştir.

Ebeveyn: Araştırma kapsamında yer alan ebeveynler araştırma süresince benzer bir eğitime katılmamaları kontrol altına alınmıştır.

3.4.3. Örneklem Etkisi

Öğretmen: Dış geçerliği, özellikle de genellenebilirliği etkileyen bu durum, örneklem temsiliyet derecesi ile ilgilidir. Örneklem genellenecek olan grubu temsil edebilmesi gerekir. Bu nedenle seçilen örneklem genellenecek evreni temsil edecek şekilde belirlenmiştir. Deneklerin eğitimlerinin tipik olmasına ve M.E.B. en yaygın kurum türü olan anasınıflarında çalışıyor olmasına dikkat edilmiştir.

Ebeveyn: Dış geçerliği, özellikle de genellenebilirliği etkileyen bu durum, örneklem temsiliyet derecesi ile ilgilidir. Örneklem genellenecek olan grubu temsil edebilmesi gerekir. Bu nedenle seçilen örneklem genellenecek evreni temsil edecek şekilde belirlenmiştir.

3.5. Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Nicel veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”, “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”, yolu ile, nitel veriler ise, öğretmen ve ebeveynlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler yolu ile toplanmıştır. Aynı zamanda araştırmacı tarafından doküman inceleme ve gözlem yolu ile de veri toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan teknikler ve izlenen yol aşağıda verilmiştir.

3.5.1. Nicel Verilerin Toplanması

Nicel verilerin toplanmasında ebeveynlerin yaş, cinsiyet, eğitim durumları, öğretmen ve okula yönelik görüşlerinin yer aldığı “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu” ve aile katılım etkinliklerinin yer aldığı “Ebeveyn İçin Aile Katılımı Değerlendirme Formu” kullanılmıştır.

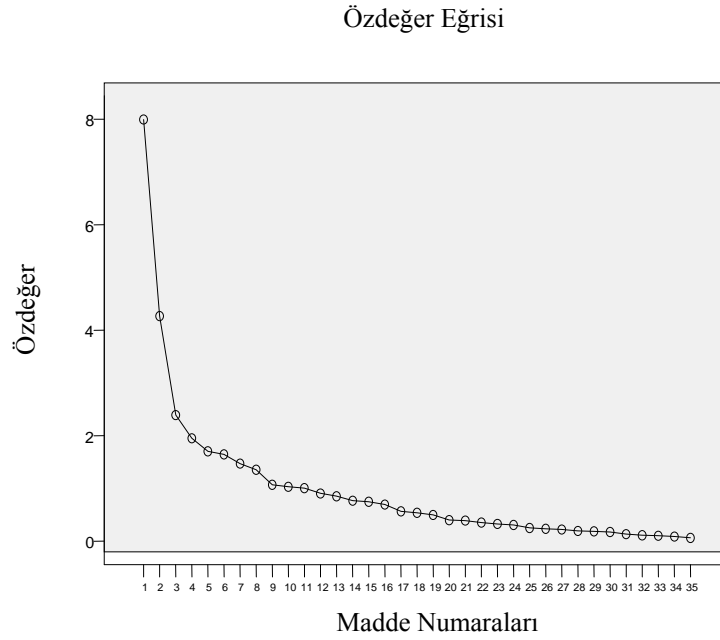
3.5.1.1. Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu

“Ebeveyn İçin Öğretmen Ve Okula Yönelik Görüş Formu” araştırmacı tarafından danışman rehberliğinde geliştirilmiştir. Bu form ebeveynlerin öğretmen ve kuruma yönelik görüşlerini ortaya koymak amacı ile hazırlanmıştır. Amaca ulaşabilmek için pilot çalışma yapılmış ve pilot çalışma sonucunda ebeveynlerin öğretmenlere ilişkin beklentileri irdelenmiştir. Ebeveynlerden alınan cevaplar başlıklar altında toplanmıştır. Ayrıca literatür çalışmasında iletişim, aile katılım çalışmaları, ebeveynlerin kuruma ve öğretmenlere yönelik görüşleri ile ilgili ölçekler ve araştırmalar taranmıştır. Literatür taraması ve pilot çalışma sonucunda danışman ve araştırmacı tarafından ebeveynlerin öğretmenlere ve kuruma yönelik iletişim, eğitim ile ilgili görüşlerini ortaya koyacak form maddeleri belirlenmiştir. “Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”, aile katılımı konusunda çalışmaları olan yedi öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuştur. Öğretim üyeleri formu; ifade, uygunluk ve kategori açısından değerlendirmişlerdir. Değerlendirme sonucunda %80 uyumlu olan maddeler

alınmış, “Çocuğumun eğitimi ile ilgili kararlarda benim fikrimi alır” maddesi ölçekte bulunan “çocuğumun eğitimi ile ilgili benimle çalışmaya önem verir”, “çocuğumla ilgili bilgi vermek amacıyla beni arar” maddeleri ile binişiklik olması nedeniyle çıkarılmıştır. Form 35 maddeye indirilmiştir. Değerlendirme sonucunda çıkarılması gereken maddeler uzman görüşlerine göre her bir madde için olumlu yanıt vermiş olan uzman sayılarının toplamının, toplam uzman sayısına oranının bir eksiği olarak ifade edilir (Yurdağül, 2010).

Formların geçerlik ve güvenilirlik çalışması için madde kişi sayısı oranına göre, seçkisiz (tesadüfi, random) yöntemi ile belirlenen üç katı öğretmene ulaşılmıştır. Seçkisiz (tesadüfi, random) yönteminde, evrendeki her birey veya objenin yerine bir başka birey veya obje konulmadan örnekleme işleminin tamamlanması esastır (Arseven, 2001). Formun geçerlik ve güvenilirlik çalışması için beş adet M.E. B.’na bağlı okullarda çocuğu olan toplam 105 ebeveyne form uygulanmıştır. Forma madde analizi uygulanması sonucunda formun yüksek düzeyde geçerlilik ve güvenilirliğinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliğini istatistiksel olarak tespit etmek için açımlayıcı faktör analizi tekniği kullanılmıştır. Ölçeğin öncelikli olarak, faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak amacıyla KMO ve Bartlett testi yapılmıştır. Bu kapsamda KMO testi ölçüm sonucunun .50 ve daha üstü, Bartlett küresellik testi sonucunun da istatistiksel olarak anlamlı olması gerekmektedir (Jeong, 2004: 70). Bu çalışma sonucunda KMO testi sonucu .71, Bartlett küresellik testi de ($P < 0.01$) anlamlı bulunmuş ve ölçeğe faktör analizi yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Tüm maddeler ile faktörler döndürülmeden yapılan ilk analizde, öz değeri 1’den büyük olan 11 faktör olduğu görülmektedir. Ancak Şekil 1 incelendiğinde, öz değeri diğer faktörlerden daha yüksek olan ve açıkladığı varyansı daha yüksek olan iki faktörün baskın olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 1. Faktörlerin öz değerlerine ait scree plot.

Ölçeğin faktör sayısı belirlendikten sonra, bu iki faktöre ait ilişkileri daha iyi açıklamak için Varimax döndürme yöntemi kullanılarak, Faktör analizi tekrar edilmiştir. Açımlayıcı faktör analizinde maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerleri için sınır değer .30 olarak alınmıştır. Faktör analizi sonucunda 3., 20. ve 30. maddelerin yeterince (.30) yüklenmedikleri belirlenmiştir. Bu nedenle bu maddeler çıkartılarak analiz tekrar edilmiştir. Nihai analiz sonunda “Ebeveyn İçin Öğretmen Ve Okula Yönelik Görüş Formu”nun açımlayıcı faktör analizine ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Ebeveyn için öğretmen ve okula yönelik Formu'nun Açıklayıcı Faktör Analizi
(Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi) Sonuçları

Madde	Döndürülmüş Faktörler için Yük Değerleri	
	Faktör 1	Faktör 2
EM12	.820	
EM7	.769	
EM2	.759	
EM10	.694	
EM18	.690	
EM19	.683	
EM11	.668	
EM16	.614	
EM6	.583	
EM9	.581	
EM4	.560	
EM5	.547	.311
EM21	.532	.302
EM8	.497	
EM1	.404	.370
EM22	.397	-.306
EM14	.343	
EM29		.743
EM34		.711
EM33		.700
EM26		.642
EM28		.641

Madde	Döndürülmüş Faktörler için Yük Değerleri	
	Faktör 1	Faktör 2
EM35		.618
EM25		.614
EM32		.609
EM27		.541
EM31		.480
EM17	.346	.356
EM13	.285	.346
EM23		.343
EM15		.339
EM24		.330

“Ebeveyn İçin Öğretmen Ve Kuruma Yönelik Görüş Formu” yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda 2 faktör elde edilmiştir. İlk faktör ölçeğe ilişkin toplam varyansın %24.39’unu, ikinci faktör %13.23’ünü açıklamaktadır. Ölçeğin faktör boyutlarının toplamı ise ölçeğin %37.62’sini açıklamaktadır. Büyüköztürk (2002: 119), tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %30 ve daha fazla olmasının yeterli görülebileceğini ifade etmektedir. Yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen veriler ölçeğin geçerliğinin orta düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

“Ebeveyn İçin Öğretmen Ve Kuruma Yönelik Görüş Formu” için yapılan faktör analizi sonucunda Faktörler anlamlı bir şekilde ayrılmadığı için temel bileşenler analizi uygulanarak tek faktörlü bir yapı ortaya koyulmuştur.

Ölçeğin güvenilirliğini tespit etmek amacıyla Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı belirlenmiştir. Yapılan istatistiklere göre ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa değeri .88, birinci alt boyutu için Cronbach Alfa değeri .88, ikinci alt boyutu için Cronbach Alfa değeri .84, olarak bulunmuştur. Tezbaşaran (1997: 47), likert tipi bir ölçekte yeterli sayılabilecek bir güvenilirlik katsayısının olabildiğince 1’e yakın olması gerektiğini ifade etmektedir. Bu

sonuçlara göre ölçeğin tamamının ve alt boyutlarının güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

Form 35 maddeden oluşmaktadır. Form model I: 16, Model II: 16, kontrol grubu:20 olmak üzere toplam 52 ebeveyne uygulanmıştır. Form çalışma başlamadan önce ve çalışma bitimi olmak üzere iki kez uygulanmıştır. Ebeveynlerin formda mevcut olan her bir maddeyi katılıyorum, kararsızım ve katılmıyorum olarak belirtmeleri istenmiştir.

3.5.1.2. Ebeveyn için Aile Katılımını Değerlendirme Formu

“Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu” araştırmacı tarafından danışman rehberliğinde geliştirilmiştir. Bu formun amacı öğretmenlerin aile katılım çalışmalarını ne kadar gerçekleştirdiklerini ve ebeveynlerin aile katılım çalışmalarına ne kadar katıldıklarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aile katılım çalışmaları ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Aile katılım çalışmalarının basamakları ve yapılması gereken temel unsurlar belirlenerek danışman ve araştırmacı tarafından formun ana maddeleri ve bu ana maddelerin alt maddeleri oluşturulmuştur.

Formun maddeleri oluşturulduktan sonra Ankara üniversitesinden iki, Hacettepe üniversitesinden iki, Gazi üniversitesinden üç olmak üzere doktora sonrası aile katılım konusunda çalışmış olan yedi öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuştur. Öğretim üyeleri formu ifade, uygunluk ve kategori açısından değerlendirmişlerdir. Değerlendirme sonucunda kategori ve alt maddeler %80 uyumlu bulunduğu için gerekli düzenlemeler yapılarak forma son hali verilmiştir.

Aile katılımı konusunda “Ebeveyn İçin Aile Katılım Etkinliklerini Değerlendirme Formu”: Haber Mektubu, duyuru panoları, portfolyo, kaset/video kayıtları, broşür, kitapçık- etkinlik örneği, telefon görüşmeleri, geliş-gidiş saatleri, okul ziyaretleri, yazışmalar, fotoğraflar, eğitim panolar, konferanslar, eğitim toplantıları, bireysel görüşme, ebeveynlerin eğitim etkinliklerine katılımı, ev ziyaretleri, evde yapılacak etkinlikler, yönetim ve karar verme sürecine katılım olmak üzere toplam 19 aile katılım etkinliğinden oluşmuştur. Aile katılım etkinliklerinden haber mektubu: 6 Maddeden, duyuru panoları: 2 maddeden,

portfolyo: 1 maddeden ve diğeri sırası ile 1, 5, 5, 2, 2, 2, 2, 2, 1, 1, 1, 1, 14, 6, 1, 6 olmak üzere toplam 61 maddeden oluşmuştur.

Bu form, model I: 16, model II: 16, kontrol grubu: 20 olmak üzere toplam 52 ebeveyn uygulanmıştır. Form, ebeveynlere çalışma başlamadan önce ve çalışma bitiminde olmak üzere iki defa uygulanmıştır. Ebeveynlerin formda mevcut olan her bir maddeyi “evet”, ya da “hayır” şeklinde belirtmeleri istenmiştir.

3.5.2. Nitel Verilerin Toplanması

Araştırmanın nitel boyutuna ilişkin öğretmen ve ebeveyn verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme yöntemi, bireylerin görüşlerini deneyimlerini ve duygularını ortaya çıkarma bakımından oldukça güçlü olması ve iletişimin en yaygın biçimi konuşmayı temel alması nedeniyle nitel araştırmalarda sıkça kullanılan veri toplama türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 127). Görüşme araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir (Büyüköztürk, 2009: 158).

Görüşmeler yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış görüşme olarak sınıflandırılmaktadır.

Yapılandırılmış görüşmede amaç, görüşülen bireylerin verdikleri bilgiler arasındaki paralelliği ve farklılığı saptamak ve buna göre karşılaştırma yapmaktır. Açık uçlu sorular bu tür araştırmada nadiren kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008:120).

Yapılandırılmamış görüşmeler, araştırmacıya konuyla ilgili olabilecek maddelerin sorulmasında büyük serbestlik sağlar. Sorular ve sıralamaları sabit değildir, görüşme sırasında genişletilebilir. Bu yöntemde karşılaştırma ve analiz kolaylığı amacıyla zorlamak yerine açık uçlu sorular aracılığıyla zengin ve yeterli bilgi toplaması hedeflenmektedir (Büyüköztürk, 2009: 160).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, daha esnekler. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme formunu hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını

etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını, ayrıntılara itmesini sağlayabilir (Türnüklü, 2000).

Görüşme, temel boyutları açısından ele alındığında özel bir eğitimi gerektiren bir veri toplama yöntemidir. Bu temel boyutları; görüşme formunun hazırlanması, test edilmesi, görüşmelerin ayarlanması, hazırlıkların yapılması ve görüşmelerin gerçekleştirilmesi oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2008.127).

3.5.2.1. Görüşme Formunun Hazırlanması

Araştırma verilerinin yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanabilmesi amacıyla, danışman rehberliğinde araştırmacı tarafından öğretmen ve ebeveynlere yönelik görüşme formu geliştirilmiştir.

Görüşme formları geliştirilirken, öncelikle sorulacak sorular öğretmen ve ebeveyn için ayrı olmak üzere ana başlıklar halinde oluşturulmuştur. Daha sonra görüşme formu, araştırmanın amacı ve görüşme sorularını içeren bir form haline getirilmiştir. Görüşme soruları açık uçlu olup öğretmen için sekiz, ebeveyn için yedi sorudan oluşmaktadır. Görüşme soruları Ankara Üniversitesi iki, Hacettepe Üniversitesi iki, Gazi Üniversitesi üç olmak üzere doktora sonrası aile katılımı konusunda çalışmaları olan yedi öğretim üyesinin görüşlerine sunulmuştur. Öğretim üyeleri formu ifade, içerik, uygunluk açısından değerlendirmişlerdir. Değerlendirme sonucunda ifade olarak gerekli görülen düzenlemeler danışman ile birlikte yapılarak sorulara son şekli verilmiştir. Daha sonra soruların uygun ve anlaşılır olup olmadığını belirlemek için üç öğretmen ve üç ebeveynle ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşmeler Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi uygulama anaokulunun öğretmen ve ebeveyni ile onlara uygun zamanlarda gerekli izinler alınarak yapılmıştır. Araştırmacı görüşmelerin başlangıcında, amacını ve görüşmenin nasıl yürütüleceğini öğretmen ve ebeveynlere açıklamış ve verilerin güvenilir bir biçimde elde edilebilmesi için teybe kaydetme izni almıştır. Ön görüşmeler Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Uygulama Anaokulunun öğretmen odasında bireysel olarak gerçekleştirilmiş ve 15-20 dk sürmüştür.

Ön görüşmeler sonunda elde edilen veriler çözümlenerek dökümleri yapılmıştır. Görüşme sırasında anlaşılmayan soru ya da ifadelerin olup olmadığına bakılarak gerekli

düzeltilmeler yapılmıştır. Araştırmada kullanılan görüşme formlarının güvenilirliğini belirlemek amacıyla bir uzman ile birlikte çalışılarak son biçimi verilmiştir.

3.5.2.2. Görüşme kılavuzu

Görüşme kılavuzu, görüşmecinin uyması gereken önemli kuralları hatırlatıcı, görüşme sorularını belli bir sırada içeren ve gerektiğinde kayıt işlerini kolaylaştıracak biçimde hazırlanmış bir listedir (Karasar, 2009).

Görüşme kılavuzunda; araştırmanın amacı, kaynak kişiden beklentilerin ne olduğu, verilerin nasıl kullanılacağı, görüşme kaydının nasıl yapılacağı ve araştırmacının kendisini tanıttığı bilgiler yer almaktadır. Araştırmacı görüşme kılavuzunda yer alan bilgileri görüşme öncesinde görüşülen her bir öğretmen ve ebeveyne açıklamıştır (Ek I-II).

3.5.2.3. Görüşmenin yapılması

Araştırmanın görüşme ile ilgili verileri 15.04.2010 – 3.06.2010 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmelere başlamadan önce il milli eğitim müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. İzinler araştırmaya katılan deneklerin deşifre edilmemesi amacıyla verilmemiştir. Görüşme öncesinde okul yönetimi ile iletişim kurularak görüşülecek öğretmen ve ebeveynlerle uygun zaman tespit edilmiştir. Öğretmenler ders dışı saatlerde görüşme yapmayı, ebeveynler ise çocuklarını okula getirdikleri saatte görüşme yapmayı tercih etmişlerdir. Görüşmeler okulun toplantı salonu ya da kütüphanesinde gerçekleştirilmiş ve 15-20 dk arasında sürmüştür. Görüşme takvimi ekte verilmiştir (Ek III-IV).

Görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından birebir olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı her görüşme öncesinde, görüşülen öğretmen ve ebeveynlere araştırmanın amacını belirterek, bu konuda görüş ve önerilerine ihtiyaç duyulduğunu söylemiştir. Araştırma sorularının birkaç kez okunabileceği, istenirse açıklama yapılabileceği ifade edilmiştir. Görüşme sırasında sonuçların daha ayrıntılı değerlendirilebilmesi için teyp kaydı yapılmak istenildiği belirtilerek izin alınmıştır.

Görüşmede sorulacak sorular görüşülen öğretmen ve ebeveynlere önceden gösterilmeyerek, görüşmenin yapıldığı anda sorulmuştur. Sorular her öğretmen ve ebeveyne aynı sıra ile sorulmuştur.

3.6. Doküman İnceleme

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmalarda gözlem ve görüşme gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte kullanıldığında “verinin çeşitlemesi” amacına hizmet ederek ve araştırmanın geçerliliğini önemli ölçüde arttırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2008).

Yıldırım ve Şimşek (2008)’e göre, doküman incelemesi, dokümana ulaşma, orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma olarak beş aşamada yapılabilir. Ancak her araştırmacı bu aşamaları araştırma probleminin niteliğine, doküman incelenmesi sonucunda elde etmeyi hedeflediği veriye veya dokümanları ne kadar kapsamlı ve derinlemesine incelemek istediğine bağlı olarak yeniden yorumlayabilir. Doküman inceleme araştırmada görüşme ve görüşme yoluyla elde edilecek verileri desteklemek amacıyla kullanılmaktadır.

Doküman inceleme araştırmanın ikinci boyutunda kullanılmış ve öğretmen a’nın aile katılım etkinliklerinde hazırladığı belgeler incelenmiştir. Araştırmanın ikinci boyutu olan aile katılım çalışmaları ebeveyn eğitime paralel olarak yürütülmüştür. Öğretmen a’ya araştırmacı tarafından yüz yüze rehberlik yapılmıştır. Rehberlik için öğretmenle gün ve saat belirlenmiş ve rehberlik süresi bir saati geçmemiştir. Araştırmacı rehberlik sürecinde öğretmenin sorularını yanıtlayarak, bir sonraki hafta için neler yapacağını planını kontrol etmiş, bir önceki yaptığı çalışmanın dokümanlarını incelemiştir. Araştırmacının öğretmene rehberlik yapması ve hazırlanan dokümanları kontrol etmesi dokümanların orijinal ve özgün olduğunu göstermektedir. Öğretmen tarafından hazırlanan dokümanlar araştırmacı tarafından toplanmış ve doküman takvimi oluşturulmuştur (Ek V).

3.7. Gözlem

Gözlem nitel araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan bir diğer veri toplama yöntemidir. Gözlem herhangi bir ortamda ya da kurumda oluşan davranışı ayrıntılı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Nitel araştırmada gözlem sayısal veri üretmekten çok araştırmaya konu olan olay, olgu ve duruma ilişkin derinlemesine ve ayrıntılı açıklamalar ve tanımlamalar yapmaya yönelmektedir (Yıldırım ve şimşek, 2008: 169). Her sınıflama işleminde olduğu gibi, gözlem içinde literatürde ayrı ölçütler kullanılarak ayrı sınıflamalar yapıldığı görülmektedir. Gözlem çeşitleri, doğal gözlem, doğal olmayan gözlem, katılarak gözlem, dışarıdan gözlem, aralıklı gözlem ve sürekli gözlem olarak altıya ayrılmaktadır. Dışarıdan gözlemede, gözlenenin gözlemciyi görme olanağı yoktur. Katılarak gözlemede ise, gözlemci gözlenen ile birlikte olup, onlardan biri gibi davranır. Katılarak gözlem dışarıdan gözleme oranla daha çok bilgi verir. Dışarıdan gözlemede, gözlenen davranışların nedenleri gözlemci tarafından kestirilmeye çalışıldığı halde, katılarak gözlemede bu nedenler daha derinliğine ve daha “geçerli” bir biçimde öğrenilebilir (Karasar, 2009).

Sürekli gözlemede, belli olgu, başından sonuna kadar bütünüyle izlenir. Bu tür gözlemler az rastlan olgular için yapılır. Aralıklı gözlemede, belli zaman arakları ya da örneklenmiş zaman aralıkları ile izlenir. Bu tür, gözlemler sık sık rastlanan gözlem ünitelerinin bulunduğu olgular için yapılır. Gözlem süresini, amaca uygun olarak araştırmacı kendisi kararlaştırır (Karasar,2009).

Nitel araştırmalarda yapılan bir gözlem sürecinde her şeyi gözlemek mümkün değildir. Bu nedenle gözleme başlamadan önce neyin hangi kapsamda gözleneceğinin açık bir biçimde ortaya konması gerekir. Gözlem formunun hangi boyutlarının olması gerektiği aşağıda açıklanmıştır.

Gözlenecek olgunun çok yönlü olarak gözlemlenmesine olanak verecek biçimde gözlem boyutlarını belirleme, fiziksel ortam tanımlaması, ortamın sosyal boyutlarının gözlenmesi, ortamda oluşan etkinliklerin gözlemlenmesi, ortamda oluşan dilin gözlemlenmesidir (Yıldırım ve şimşek, 2008: 175-177).

Araştırmada kullanılan gözlem formunda öncelikle gözleme temel oluşturan araştırmanın amacına ve bu amaç çerçevesinde yanıtlanması beklenen araştırma sorularına yer

verilmiştir. Gözlemin nerede, ne kadar süreyle ve hangi kapsamda yapılacağı açıklanmış ve sınıf ortamı, sınıfın biçimsel yapısı, sınıf içi etkileşim üzerinde durulmuştur.

Araştırmada, aralıklı ve katılarak gözlem teknikleri, öğretmenin ebeveynlere aile eğitim programını uygulaması sırasında kullanılmıştır. Gözlemin yapılması sürecinde araştırmacı 1, 2, 5, 8, 10. oturumlarda gözlemci olarak katılmıştır. Gözlem sırasında öğretmen ve ebeveynlerden izin alınarak video kayıtları kullanılmıştır. Gözlem sırasında araştırmacı tarafından geliştirilen gözlem formları kullanılmış daha sonra video kayıtları incelenerek formda eksik kalan veriler tamamlanmıştır (Ek VI).

3.8. Eğitim Programının Hazırlanması

Araştırmada kullanılan eğitim programının içeriğini oluşturabilmek amacıyla Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Uygulama Anaokulunda pilot çalışma yapılmıştır. Eğitim programının içeriğini oluşturabilmek için Gazi Eğitim Fakültesi Uygulama Anaokulunda bulunan sekiz öğretmen ve 80 ebeveynle dört sorudan oluşan ihtiyaç belirleme formu uygulanmıştır (Ek VII-VIII). İhtiyacın belirlenmesi, yapılacak eğitim etkinliklerinin programlanması için gerekli bilgileri elde etmede ve program hedeflerinin yerindeliğini ortaya koymada da yardımcı olur. İhtiyaç belirleme, Delphi / Anket Geliştirme Tekniği, Meslek (İş) Analizi, Progel / Dacum Tekniği, Testler / Ölçme Araçları, Gözlem, Görüşme / Grup Toplantıları, Kaynak / Literatür Tarama tekniklerinden oluşmaktadır. Araştırmada ihtiyaç belirleme tekniklerinden Delphi/ Anket Geliştirme Tekniği kullanılmıştır. Delphi / Anket Geliştirme Tekniği, Bir eğitim programında hedeflerin neler olacağı, eğitimin anlamlılığı, önceliklerin belirlenmesi, katılımcıların ihtiyaçları vb. konular ile ilgili görüş farklılıkları olabilir. Delphi yöntemi ile görüş farkı olan bireylerin/grupların yüz yüze gelmeden uzlaşmaları amaçlanmaktadır (Aybey, 2009). İhtiyaç belirleme formunda öğretmenlerin, yönetimden beklentileri, anne babalardan beklentileri, eğitim desteği beklentileri ve aile katılım çalışmaları hakkındaki düşünceleri ile ilgili sorulara, ebeveynlere, okul öncesi eğitim kurumundan beklentileri, öğretmenlerden beklentileri, Eğitim programından beklentileri, Aile katılım çalışmaları olarak beklentilerine ilişkin sorulara yer verilmiştir. Pilot çalışma sonucunda cevaplar kategorileştirilerek danışman ve araştırmacı tarafından öğretmen ve

ebeveyn eğitim programında ihtiyaç duyulan konu başlıkları belirlenmiştir. Belirlenen konu başlıkları aşağıda verilmiştir.

Öğretmen eğitim programı konu başlıkları; “algularımız ve kalıp yargılar”, “okul öncesi eğitim ve aile katılımı”, iletişim kurma ve beden dili”, “duygularım”, “nasıl problem çözebilirim?”

Ebeveyn eğitim programı konu başlıkları; “algularımız ve kalıp yargılar”, “erken çocukluk ve okul öncesi eğitimin önemi”, iletişim ve beden dili”, “duygularım”, “problem çözme”, “olumlu davranış kazandırma” olarak belirlenmiştir. Konu başlıkları öğretmen ve ebeveyn için aynı görünse de kullanılan yöntem, teknik ve içerikte farklılıklar bulunmaktadır.

Pilot çalışma, model I dört öğretmen, 20 ebeveyn, model II altı öğretmen ve 30 ebeveyn ile tekrar yapılmıştır. Gazi üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Uygulama Anaokulunda yapılan pilot çalışma ile %80 uyumluluk göstermesi nedeni ile tüm ebeveynlere uygulanmamıştır. Çalışmanın tamamlanması ile araştırmada uygulanacak eğitim programının konu başlıkları kesinlik kazanmıştır.

Konuların kesinlik kazanması ile öğretmen ve ebeveyn eğitim programlarının hedef ve hedef davranışları belirlenmiştir. Hedef ve hedef davranışlar yazılırken bilişsel ve duyuşsal alanda hedef yazılmasına dikkat edilmiştir. Bilişsel alanda hedef yazılırken bilgi, kavrama, uygulama, analiz basamaklarında, duyuşsal alanda hedef ve hedef davranışlar yazılırken, tepkide bulunma, değer verme basamaklarına yer verilmiştir. Hedef ve davranışlar doğrultusunda yöntem ve teknikler belirlenerek, program kitabı danışman ve araştırmacı tarafından yapılandırılmıştır. Öğretmen ve ebeveyn program kitabında hedef ve davranışlar, konuların eğitim durumu, konulara göre belirlenen yöntem ve teknikler, bilgi sayfasına yer verilmiştir.

3.9. Aile Eğitim + Aile Katılımı Programının Uygulanması

3.9.1. Öğretmen Eğitim Programının Uygulanması

Öğretmenlere yönelik hazırlanan eğitim programı araştırmacının deney grubunu oluşturan model I, model II olmak üzere toplam iki öğretmene araştırmacı tarafından verilmiştir. Araştırmacının kontrol grubunu oluşturan öğretmene eğitim verilmemiştir. Eğitim

için öğretmenlerle ortak zaman ve yer belirlenmiştir (Ek IX). Eğitim model II'nin bulunduğu okulunun konferans salonunda Pazartesi, Salı, Çarşamba günleri yapılmıştır. Eğitim haftada üç, son hafta dört oturum olmak üzere toplam üç hafta, 10 saat süresince devam etmiştir. Araştırmanın daha objektif değerlendirilebilmesi için eğitim esnasında video kayıtları tutulmuştur.

Eğitim programının konu, yöntem, teknik ve süre dağılımı çizelge 1'de verilmiştir.

Hafta	Süre	Hedef ve Davranışlar	Konu	Yöntem
I	30 dk.	Tanışma ve genel değerlendirme	Verilecek eğitimin içeriği, konu başlıkları, yöntem ve tekniklerle ilgili genel bilgi verilmiştir.	
II	1 saat	Hedef1: Algı ile ilgili süreçleri düzenleyebilme Davranış: 1- Algıda seçiciliği etkileyen faktörlere dikkat etme 2- Duyguların algıya olan etkisinin farkında olma	Algı ve algılarımızın yaşamımıza etkisi	Sıcak sandalye, Yuvarlak masa
III	1saat	Hedef 1: Algı ile ilgili süreçleri düzenleyebilme Davranış: 1- Var olan kalıp yargılarını değiştirmeye istekli olma	Algılarımız ve Kalıp Yargılarımız	Kavram Haritası, Kartopu Tekniği
IV	1saat	Hedef 1: Okul öncesi eğitim programının süreçlerini kavrayabilme Davranış: 1- Okul öncesi eğitim programının yazma 2- Okul öncesi eğitim programının ilkelerini söyleme 3- Okul öncesi eğitim programının süreçlerini açıklama	Okul öncesi eğitim programının süreçleri, okul öncesi eğitiminin amaçları ve ilkeleri	Akvaryum tekniği, beyin fırtınası
V	1saat 30 dakika saat	Hedef 2: Okul öncesi eğitimde aile katılımının önemini kavrayabilme Davranış: 1- Aile katılım çalışmalarında yönetime düşen sorumlulukları ortaya koyma 2- Aile katılım çalışmalarında	Aile katılım çalışmalarında öğretmenlere, ebeveyne ve yönetime düşen sorumluluklar, aile eğitim etkinlikleri: eğitim toplantıları, konferanslar, eğitim panosu, bireysel görüşme, ev ziyaretleri, evde yapılacak etkinlikler, yönetim ve karar verme süreci	Konuşma halkası, tartışma

		<p>öğretmene düşen sorumlulukları ortaya koyma</p> <p>3- Aile katılım çalışmalarında ebeveynlere düşen sorumlulukları ortaya koyma</p> <p>Hedef 3: Aile katılım çalışmaları ile ilgili süreçleri uygulayabilme</p> <p>Davranış:</p> <p>1- Aile eğitim etkinlikleri ile ilgili plan yapma (eğitim toplantıları, konferanslar, eğitim panoları vb.)</p> <p>2- Aile eğitim etkinliklerini uygulama</p> <p>5-Ebeveynlerin eğitim etkinliklerine katılım çalışmalarının ilkelerini söyleme</p> <p>6-Evde yapılacak etkinlikleri planlama</p> <p>7-Ebeveynlerin yönetim ve karar verme süreçlerine katılımını sağlama</p>		
VI	1 saat	<p>Hedef 3: Aile katılım çalışmaları ile ilgili süreçleri uygulayabilme</p> <p>Davranış:</p> <p>3- iletişim etkinlikleri ile ilgili plan yapma (telefon görüşmesi, kitapçıklar, etkinlik örnekleri, teyp/video kayıtları, fotoğraflar vb.)</p> <p>4- Aile iletişim etkinliklerini uygulama</p>	<p>Aile iletişim etkinlikleri; telefon görüşmeleri, kitapçıklar ve etkinlik örnekleri, teyp/video kayıtları, fotoğraflar, duyuru panoları, haber mektupları, yazışmalar, portfolyolar, toplantılar,okula geliş gidiş zamanları, okul ziyaretleri.</p>	<p>Bulmaca çözme, tartışma</p>
VII	1 saat 20 dakika	<p>Hedef 1: İletişim süreçlerinin farkına varabilme</p> <p>Davranış:</p> <p>1- İletişim basamaklarını ifade etme</p> <p>2- İletişim ile ilgili dinleme tekniklerini öğrenmeye açık olma</p> <p>3- Beden dilini doğru kullanmayı öğrenme</p> <p>4- İletişimi engelleyici etmenleri ortadan kaldırmaya istekli olma</p> <p>5- İletişimi engelleyici etmenleri ortadan kaldırmada üstüne düşen rol ve sorumlulukları yerine getirme</p>	<p>İletişim süreçleri, iletişimin önemi, iletişim engelleri, etkili dinleme, etkili konuşma, beden dili</p>	<p>İstasyon yöntemi, konuşan filmler, oyun</p>

VIII	1 saat 50 dakika	Hedef 1: Verilen durum ile ilgili problem çözmeye istekli olabilme Davranış: 1- Verilen durum ile ilgili problemleri tanımlama 2-Verilen durum ile ilgili probleme ilişkin çözüm üretme 3- Verilen durum ile ilgili bulunduğu çözüm yollarını uygulama 4- Verilen durum ile ilgili bulunduğu çözüm yollarında en uygununu seçme	Problem çözme	Balık kılıçığı, beyin fırtınası, neden-nasıl ağaç diyagramı, rol oynama
IX	1 saat	Hedef 1: Davranış değiştirmeye açık olabilme Davranış: 1-Davranış değiştirmeye yönelik uyarılara açık olma 2-Davranış değiştirme basamakları ile ilgili ilkelerini yerine getirmede istekli olma 3-Davranış değiştirmeye yönelik grup faaliyetlerine katılma 4-Davranış değiştirmeye yönelik verilen sorumluluğu yerine getirme	Problem çözme	Canlandırma, siz olsaydınız ne yapardınız? konuşma halkası
X	45 dakika	Hedef 1: Temel duygularının farkına varabilme Davranış: 1-Kendi ile ilgili duygularını ayırt etme 2-Başkalarının duygularını anlamaya istekli olma 3- Kendi duygularını doğru ifade etme Hedef 2: başkalarının duygularını anlayabilme Davranış: 1-Başkaları ile ilgili duyguları doğru algılama 2-Başkalarının duygularını objektif değerlendirme 3-Başkalarının duyguları ile ilgili empati kurma	Temel duygular, duyguları fark etme, duyguların işlevleri, başkalarının duygularını anlama	Oyun, Duygu zarı

Çizelge 1: Öğretmen Eğitim Programı Konu Ve Yöntem Dağılımı

3.9.2. Ebeveyn Eğitim + Rehberlik Programının Uygulanması

Ebeveyn eğitim programı; aile katılımı ve eğitim programı olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Araştırmanın ilk boyutu olan ebeveyn eğitimi, eğitim alan iki öğretmen tarafından gerçekleştirilmiştir (Ek X). Araştırmanın deney grubunu oluşturan ve eğitim alan model I grubundaki öğretmen, 16 ebeveyn araştırmacının yapılandırılmış olarak hazırladığı eğitim programını araştırmacı rehberliğinde uygulamıştır. Eğitim için ebeveynlerle ortak gün ve saat belirlenmiş ve eğitim Model I'in okulunun etüt odasında Salı ve Perşembe günleri gerçekleştirilmiştir. Eğitimler Eğitim programı haftada iki oturum olmak üzere toplam beş hafta sürmüştür. Eğitimlerde video kaydı tutulması için ebeveynlerden izin alınarak video kaydı yapılmıştır. Kaydedilen videolar o gün için gelmeyen veliye verilerek izlemeleri istenmiş, izleyip izlemedikleri öğretmen tarafından kontrol edilmiştir. Araştırmacı ebeveyn eğitimi süresince 1, 2, 5, 8, 10 oturumlarda gözlemci olarak katılmıştır. Bu oturumlar ebeveyn eğitiminin başında ortasında ve sonunda olmak üzere, öğretmene uygulamaya dönük eksiklikleri konusunda rehberlik edilmesi amacıyla belirlenmiştir. Araştırmacı Öğretmene eğitim programına ilişkin geribildirimde bulunmak amacıyla haftada bir saat ayırmıştır. Ebeveyn eğitim programına ilişkin konu, yöntem, teknik ve süre aşağıda verilmiştir.

Hafta	Süre	Hedef ve Davranışlar	Konular	Yöntem
I	30 dakika	Tanışma		
II	50 dakika	Hedef 1: Algılarımızı etkileyen süreçleri öğrenmeye istekli olabilme Davranış: 1- Algıları doğru ifade etme 2- Algılarımızın yaşamımıza etkisini ifade etme	Algı ve algılarımızın yaşamımıza etkisi	Konuşan resimler, konuşma halkası
III	1 saat	Hedef 1: Algılarımızı etkileyen süreçleri öğrenmeye istekli olabilme Davranış: 3- Kalıp yargılarını değiştirmeye çaba gösterme 4- Algıladıklarını doğru değerlendirme	Algı ve algılarımızın yaşamımıza etkisi	İstasyon Yöntemi, Tartışma

IV	1 saat 15 dakika	Hedef 1: Okul öncesi eğitimin önemini kavrayabilme Davranış: 1- Okul öncesi eğitimin gerekliliğini kavrama 2- Okul öncesi eğitiminin amacını kavrama 3- Okul öncesi eğitimde aile katılımının önemini kavrama 4- Okul öncesi eğitimde aile katılım çalışmalarına zaman ayırma	Erken çocukluk ve okul öncesi eğitimin önemi, aile katılımının önemi	Beyin fırtınası, afiş, kitapçık, el kartı
V	1 saat 15 dakika	Hedef 1: Temel duygularının farkına varabilme Davranış: 1- Kendi ile ilgili duygularının ayırdına varma 2- Başkalarının duygularının ayırtına varmaya istekli olma 3- D Kendi duygularını doğru ifade etme 4- Duygularının nedenlerini araştırmaya istekli olma 2: Başkalarının duygularını anlayabilme Davranış: 1- Başkaları ile ilgili duyguları doğru algılama 2- Başkalarının duyguları ile ilgili empati kurma 3- Başkalarının duygularını objektif değerlendirme	Temel duygular, duyguların yaşamımıza etkisi, başkalarının duygularını anlamamızın önemi	duygu zarfı, beyin fırtınası, yuvarlak masa
VI	1 saat	Hedef 1: İletişim ile ilgili süreçlerin farkına varabilme Davranış: 1- İletişim basamaklarını ifade etme 4-Beden dilini kullanmaya istekli olma 5-Beklentilerini doğru ifade etmeye istekli olma	İletişimin önemi, empati kurma	Grup Hikâyesi, Tartışma, bulmaca

VII	1 saat	Hedef 1: İletişim ile ilgili süreçlerin farkına varabilme Davranış: 2-İletişim ile ilgili dinleme tekniklerini öğrenmeye açık olma 3-Öğrendiği teknikleri kullanmaya istekli olma 6-İletişimi engelleyici etmenleri ortadan kaldırmaya istekli olma 7-İletişimi engelleyici etmenleri ortadan kaldırmada üstüne düşen rol ve sorumlulukları yerine getirme	İletişim engelleri, etkili dinleme Etkili konuşma	Tartışma, balık kılıcı, akvaryum tekniği, yoklama listesi
VIII	1 saat 20 dakika	Hedef 1: Verilen durum ile ilgili problem çözmeye hazır olabilme Davranış: 1-Verilen durum ile ilgili problemi doğru tanımlama 2- Probleme ilişkin çözüm yolları bulmaya istekli olma 3- Problemi doğru analiz etme 4- Doğru sonuca ulaşmak için zaman ayırma 5- Bulduğu çözüm yolunu uygulamaya isteyerek katılma	Problem Çözme ve basamakları	Beyin Fırtınası, Canlandırma
IX	1 saat	Hedef 1: Davranış değiştirme basamaklarının farkına varabilme Davranış: 1- Davranış değiştirmeye yönelik olumlu tutum geliştirmeye hazır olma 2- Olumlu davranışları kazanmaya istekli olma 3- Olumlu ve olumsuz davranışlarının farkında olma	Davranış nedir? Olumlu ve olumsuz davranışlar nelerdir?	Duygu Çemberi, oyun, Konuşma Halkası
X	1 saat	Hedef 1-: Davranış değiştirme basamaklarının farkına varabilme Davranış: 4- İstenmeyen davranışları değiştirmeye açık olma 5- Güdülenmeye açık olma 6- Olumsuz davranışlara karşı eleştirilere açık olma	Davranış Değiştirme: Olumsuz Davranışlarımı Nasıl Değiştirebilirim	Kukla Gösterisi, tartışma

Çizelge 2: Ebeveyn Eğitim Programının Konu Ve Yöntem Dağılımı

3.10. Verilerin Analizi

Bu bölümde nicel ve nitel verilerin analizinde kullanılacak aşamalar ve analizin nasıl gerçekleştiği yer almaktadır.

3.10.1. Nicel Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan ebeveynlerin, öğretmen ve okula yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu” ebeveyn aile katılım etkinliklerini değerlendirmek amacıyla “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu” unda yer alan veriler SPSS programına aktarılarak amaca uygun olarak çözümlenmiştir.

Deney ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu” , “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu” ön test puanlarının ve son test puanlarının karşılaştırılması amacıyla Kruskall Wallis testi kullanılmıştır. Kruskall Wallis testi, az sayıda denekten oluşan ($n < 30$) tek faktörlü gruplar arası deneysel çalışmalarda grupların bir değişkene ait puanları arasında gözlenen farkın anlamlılığını test etmede kullanılmaktadır. Parametrik bir test olan tek yönlü ANOVA'nın normallik varsayımının karşılanmadığı durumlarda Kruskall Wallis testi önerilmektedir (Büyüköztük, 2006: 159).

Deney ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin “ Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”, “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu” nun ön test-son test puanlarının karşılaştırılması amacıyla t testinin nonparametrik (parametrik olmayan) karşılığı olan Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır. Wilcoxon işaretli sıralar testi, ilişkili iki ölçüm setine ait puanlar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla, deneklerin fark puanlarının normal dağılım göstermediği durumlarda kullanılmaktadır ve az denekli yürütülen gruptaki ($n < 30$) araştırmada tercih edilmektedir (Büyüköztürk 2006:162-163).

3.10.2. Nitel Verilerin Analizi

3.10.2.1. Görüşme

Görüşme yoluyla elde edilen verilerin çözümlenmesinde, betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2008) e göre, betimsel analizde görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır.

Betimsel analiz; betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması aşamalarından oluşmaktadır.

Araştırmacı, öğretmen ve ebeveynlerle gerçekleştirdiği bireysel görüşmeleri tamamlamış ve betimsel analizin aşamalarına uygun olarak verileri çözümlenmiştir.

Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma; bu aşamada her öğretmen ve ebeveyn için ayrı görüşme formu kullanılarak, görüşmeler sırasında elde edilen ses kayıtları hiçbir değişiklik yapılmadan olduğu gibi görüşme formuna aktarılmıştır. Yazılı hale getirilen görüşmelerin tümü tek tek okunarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda verilerin nasıl sunulacağı belirlenmiştir. Araştırmanın amaçlarından yola çıkılarak veri analizi için çerçeve oluşturulmuştur.

Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi; görüşme soruları tek tek ele alınarak her soru için öğretmen ve ebeveynlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda seçenekler sıralanmıştır. Yapılan değerlendirmelerin sonucunda, her bir sorunun, soru ile ilgili yanıt seçeneklerinin yazılı olduğu “aile katılımı değerlendirme formu” ile görüşme kodlama anahtarı kayıt formu oluşturulmuştur. Bu işlemler sonucunda, görüşme kodlama anahtarında araştırmanın sorularına ve bu soruların cevaplarını kapsayacak biçimde oluşturulan kategorilere yer verilmiştir.

Görüşme kodlama anahtarında yer alan yanıt seçeneklerinin güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla görüşmelerin dökümünün yapıldığı görüşme formları çoğaltılarak bir uzmana verilmiştir. Araştırmacı ve uzman görüşme formlarını, birbirlerinden bağımsız olarak

görüşme kodlama anahtarına göre değerlendirmiştir. Değerlendirme görüşülen her öğretmen ve ebeveyn için görüşlerine uygun bulunan seçeneğin görüşme kodlama anahtarına işaretlenmesi şeklinde yapılmıştır. Yapılan işaretlemelerin tutarlılığını belirlemek amacıyla görüşme kodlama anahtarı tek tek incelenerek karşılaştırma yapılmış ve uzmanlar arası görüş birliğine bakılmıştır (Ek XI-XII).

Bulguların tanımlanması; iki uzman arasında görüş birliği sağlandıktan sonra veriler araştırmanın hipotezleri ve amaçları doğrultusunda yorumlanmıştır. Denek sayısının az olması nedeni ile sayısallaştırma yoluna gidilmemiştir.

3.10.2.2. Doküman İnceleme

Araştırmada öğretmen a tarafından hazırlanıp uygulanan aile katılım dokümanları analiz edilmiştir. Dokümanlar, Eğitim Panosu, Evde Yapılacak Etkinlik Örnekleri, Haber Mektupları, Görüntü/Ses Kayıtları, Ebeveynlerin Eğitim Etkinliklerine Katılımı, Bireysel Görüşme, Toplantı, Konferans, Okul Ziyaretleri, Ev Ziyaretleri, Kitapçık ve Portfolyo Dosyalarından oluşmaktadır. Doküman analizinde, analize konu olan verilerden örnekler seçme, kategorilerin geliştirilmesi, analiz biriminin saptanması ve sayısallaştırma olma üzere dört aşama kullanılmaktadır.

Analize konu olan verilerden örnek seçme: Öğretmen a'nın aile katılım çalışmaları kapsamında gerçekleştirdiği etkinliklerden örnekler seçkisiz atama yöntemi ile seçilmiştir.

Kategori geliştirme: Araştırmacı, araştırmasına başlamadan önce, alandaki kurumlardan yola çıkarak veya kendi geliştirdiği kategoriler yoluyla işe başlayabilir. Bu durumda, kategoriler veya temalar, yapılacak doküman analizinin de temel kategorileri olacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 198). Doküman incelemede öğretmenlerin aile katılımında gerçekleştirmesi beklenen ve okul öncesi eğitim programında yer alan aile katılım etkinlikleri olan 19 kategori baz alınmış, her bir madde ile ilgili doküman hazırlayıp hazırlamadığı incelenmiştir. Bu kategoriler: Haber mektubu, Duyuru panoları, Portfolyo, Kaset/ video kayıtları, Broşür, Kitapçık-Etkinlik örneği, Telefon görüşmeleri, Geliş-gidiş saatleri, Okul ziyaretleri, Yazışmalar, Fotoğraflar, Eğitim Panolar, Konferanslar, Eğitim

toplantıları, Bireysel görüşme, Ebeveynlerin Eğitim Etkinliklerine Katılımı, Ev ziyaretleri, Evde yapılacak etkinlikler, Yönetim ve karar verme sürecidir.

Analiz biriminin saptanması: araştırmanın amacına bağlı olarak tema analizi kullanılmıştır. Temalar yazıya konu olan amaçlarla, yani dokümanın belirli bölümlerinin yazılış amacıyla ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek 2008: 199). Model I de yer alan öğretmenin aile katılımı ile ilgili hazırladığı dokümanların hangi temalarla ilgili yazıldığı analiz edilmiştir.

Sayısallaştırma: dokümanlardan elde edilen verilerin mutlaka sayısallaştırılması veya nicelleştirilmesi gerekmez. Araştırmacı saptadığı kategorileri ve analiz birimi doğrultusunda yaptığı analizden sonra bulduğu sonuçları düzyazı şeklinde rapor haline getirebilir (Yıldırım ve Şimşek 2008: 200). İncelenen dokümanlar tarihlerine ve hangi temada yapıldığına ilişkin raporlaştırılmıştır.

3.10.2.4. Gözlem Verilerinin Analizi

Gözlem verilerinin analizinde betimsel yöntem kullanılmıştır. Ebeveyn eğitim programının 1, 2, 5, 8, 10. oturumlarda gözlem yapılmıştır. Gözlem sırasında kullanılan gözlem formları ve video kayıtları araştırmacı ve bir uzman tarafından ayrı zamanlarda incelenmiştir. Veriler analiz edilirken eğitim ortamı, eğitimin süresi, konu, kullanılan yöntem ve teknikler dikkate alınmıştır. İki uzman arasında görüş birliği sağlandıktan sonra veriler yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, aile katılım çalışmalarının öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına bakış açılarına ve ebeveynlerin öğretmenler hakkındaki görüşlerine etkisi kapsamında araştırmaya dahil edilen deney1, deney 2 ve kontrol grubundaki öğretmen ve ebeveynlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular nicel ve nitel olmak üzere iki bölümde incelenmiştir. İlk bölümde, “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu “ Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”,na ilişkin nicel bulgulara, ikinci bölümde ise, öğretmen ve ebeveynlerin aile eğitimi ve aile katılımı konusunda görüşlerine yer verilmiştir.

4.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Nicel verilere ilişkin bulgular, “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu” Deney1, Deney 2 ve Kontrol Grubu için ön-test puanlarının karşılaştırılması, son-test puanlarının karşılaştırılması, ön-test son-test puanlarının karşılaştırılması, sırası ile verilmiştir.

4.1.1. Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu Puanlarının Karşılaştırmasına Yönelik Bulgular

Deney 1, deney 2, ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu” ön test puanlarının karşılaştırılması amacıyla Kruskall Wallis testi uygulanmıştır. Ebeveyn için öğretmen ve okula yönelik görüş formunun Ön test puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 4.1.1.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1.1.1.: “Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen ön test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Kruskall Wallis Testi Bulguları

Sıra	Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	P
1	Deney1	16	30,81			
2	Deney2	16	25,19	2	1.926	.382
3	Kontrol	20	24,10			

Ebeveyn eğitim programı öncesinde deney 1, deney 2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin “Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu” ön test puanlarına bakılmıştır. Tabo 4.1.1.1. incelendiğinde Kruskall Wallis testi sonucunda “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen deney öncesi deney 1, deney 2 ve kontrol grubu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir [$X^2_{(2)}=1.926, p>.05$]. Elde edilen analiz sonuçları, deney 1, deney 2 ve kontrol grubu arasında fark olmadığını göstermektedir. Ebeveynlerin görüşlerinin benzer olması ebeveyn eğitimine eşit koşullarda başlanması açısından önemlidir.

Deney 1, deney 2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu” son test puanlarının karşılaştırılması amacıyla Kruskall Wallis testi uygulanmıştır. “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”nun son test puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 4.1.1.2.’de verilmiştir.

Tablo 4.1.1.2.: “Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Kruskall Wallis Testi Bulguları

Sıra	Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	P
1	Deney1	16	17.41			
2	Deney2	16	36.03	2	12.19	.002
3	Kontrol	20	26.15			

Tablo 4.1.1.2. incelendiğinde deney 1 deney 2 ve kontrol grubunun “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik kruskall Wallis testi sonuçlarına göre elde edilen son test

puanlarının deney 2 lehine anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir [$X^2_{(2)}=12.19, p<.05$]. Diğer bir deyişle uzaktan rehberlik modeli ile rehberlik yapılmış deney grubunun, yüz yüze rehberlik sağlanmış deney grubuna göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir.

Deney 1, deney 2 ve kontrol grubu ebeveynlerinin “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu” son test puanları karşılaştırıldığında, sonuçların ön test – son test bulguları ile örtüşmektedir. Ebeveynlerin okuldan beklentilerinin ne yönde olacağını bilmemeleri ve her okulun fiziki şartları, yönetimin tutumu, ebeveynlere sunduğu imkânların farklı olması, “Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formunda” deney 2 lehine çıkmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Deney1, Deney2 ve kontrol grubuna ait “Ebeveynin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması amacıyla yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testine ait bulgular Tablo 4.1.1.3., Tablo 4.1.1.4., ve Tablo 4.1.1.5’de yer verilmiştir.

Tablo 4.1.1.3.: Deney1 “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar testi Sonuçları

Son test – ön test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	P
Negatif Sıra	12	9.25	111.00		
Pozitif Sıra	4	6.25	25.00	-2.29	0.026
Eşit	0	-	-		

Tablo 4.1.1.3. incelendiğinde, Deney1 “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir, $z=-2.29, p<.05$. Fark puanlarının sıra ortalamaları ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın negatif sıralar, yani ön test puanı lehinde olduğu görülmektedir.

“Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”, öğretmen nitelikleri ve okulun sağladığı koşullarla ilişkili bir formdur. Formda öğretmene ilişkin; öğretmen sevecendir, güler yüzlüdür, iyi bir öğretmen olmak için gerekli bilgi ve beceriye sahiptir vb., okula ilişkin; okul maddi kaynaklar konusunda fikrimi alır, okulun fiziksel özellikleri eğitim için uygundur, kurum yeterli uzman desteği sağlar vb. maddelere yer verilmiştir. Deney 1’de

yer alan ebeveynlerin eğitim sonrasında verdikleri cevaptan, öğretmenin niteliğinden ziyade okula yönelik görüşlerinde fark olduğu ve bu görüşlerin son test puanlarına yansıdığı düşünülmektedir. Ebeveynlere, E.E.P.'da okul öncesi eğitim ve erken çocukluk konularında eğitim verilmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarının özelliklerine ilişkin verilen bilgi, ebeveynlerin bilgi düzeylerini arttırarak okulda bulunması gereken özellikleri ve ebeveynlerin okuldan beklentileri konusunda farkındalık yaratmış olabilir. Ebeveynler okulu değerlendirme de en etkili gruptur. Bu nedenle okulun amacı eğitim ilkeleri ve eğitim faaliyetleri hakkında aydınlatılmaya ihtiyaçları vardır (Doğu, 2006). Neyi değerlendireceğini veya beklentilerinin ne yönde olacağı hakkında bilgi düzeyi artan ebeveynlerin daha doğru değerlendirme yapabilecekleri söylenebilir.

Kuzu (2006), çalışmasında okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının anne davranışları üzerindeki etkilerini ve annelerin okul öncesi eğitime yönelik görüşlerine etkisini incelemiştir. Annelere verilen eğitim sonucunda, annelerin anaokulundaki program hakkında bilgilerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Arabacı (2003), tarafından yapılan araştırmada okul öncesi eğitimde annelere uygulanan okul öncesi eğitime katılım programının, annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgilerine etkisi incelenmiştir. Deney grubundaki annelerle geliştirilen sınıf içi etkinliklere katılım programından sonra annelerin okul öncesi eğitime ilişkin bilgi düzeylerinin arttığı araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Arabacı ve Kuzu'nun yaptığı çalışma, araştırmanın okul öncesi eğitim ve aile katılım çalışmaları konusunda ebeveynlere eğitim verilmesi ile bilgi ve farkındalık düzeylerinin arttığı bulgusu ile örtüşmektedir.

Tablo 4.1.1.4.: Deney2 “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar testi Sonuçları

Son test – ön test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	P
Negatif Sıra	2	9.75	19.50		
Pozitif Sıra	14	8.32	116.50	-2.51	0.012
Eşit	0	-	-		

Tablo 4.1.1.4. incelendiğinde, Deney 2 için “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen deney öncesi ve sonrası puanları arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmektedir, $z=-2.51$, $p<.05$. Fark puanlarının sıra ortalamaları ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu anlamlı farklılığın pozitif sıralar, yani son test puanı lehinde olduğu görülmektedir.

Deney 2’de yer alan ebeveynlerin “Ebeveyn için Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu” sonucunda ön test-son test puanları arasında anlamlı farkın olduğu görülmektedir. Bu durumun deney 2 de yer alan ebeveynlerin okuldan beklentileri ve okulun onlara sağlaması gereken koşullar hakkında bilgi düzeylerinde herhangi bir değişiklik yaratacak eğitim almamalarından ve ideal olan görüşleri yansıtmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca, okulların fiziki koşulları ve ebeveynlere sunduğu imkânların birbirinden farklı olması nedeniyle ebeveynlerin okula yönelik görüşlerinde fark olacağı düşünülebilir. Deney 2’de yer alan öğretmene uzaktan eğitim modeli ile rehberlik sağlanmasına rağmen E.E.P.’ni uygulamadığı, ebeveyn ve öğretmen görüşleri sonunda ortaya çıkmıştır. E.E.P. ebeveynleri okul öncesi eğitim ve erken çocukluk konusunda bilinç düzeylerini arttırmada katkı sağlayabilir.

Tablo 4.1.1.5: Kontrol grubu “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

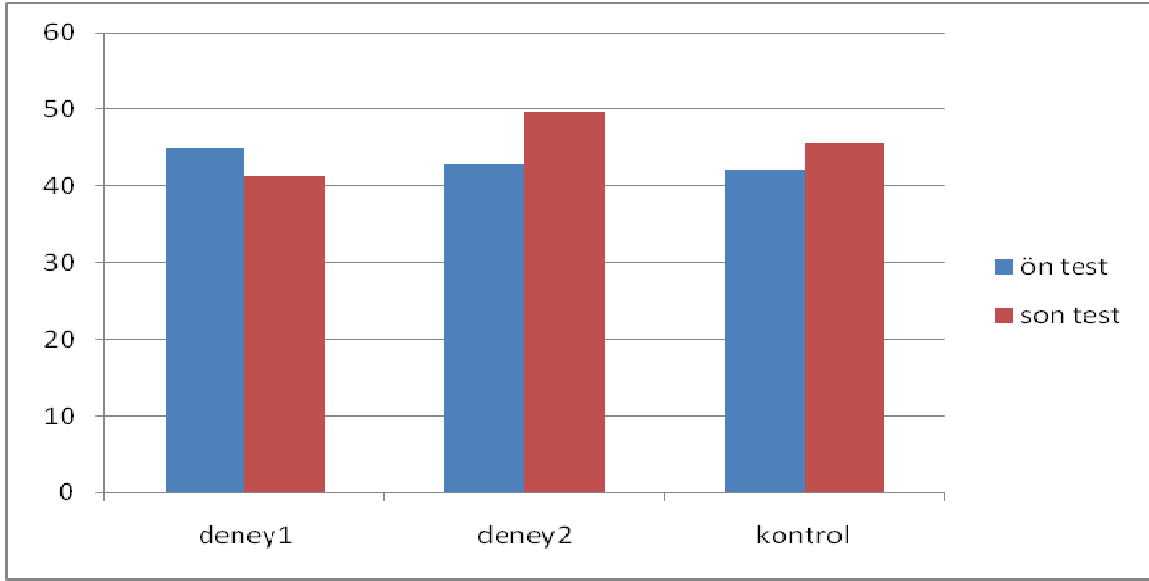
Son test – ön test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	P
Negatif Sıra	8	7.56	60.50		
Pozitif Sıra	11	11.77	129.50	-1.39	0.164
Eşit	1	-	-		

Tablo 4.1.1.5. incelendiğinde, kontrol grubu için “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu”ndan elde edilen deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($z=-2.51;p>.05$).

Kontrol grubu ebeveynlerin “Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu” fark puanlarının sıra ortalamalarında fark olmamasının nedeni, bu grupta yer alan ebeveynlere hiçbir eğitim verilmemesi olabilir. Öğretmenin sahip olması gereken nitelikleri ve okulun kendilerine sağlaması gereken koşullar hakkında fikir sahibi olmayan ebeveynlerin, görüşlerinde duygularını ön planda tutabilecekleri düşünülebilir.

Kuzu (2006), Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının anne davranışları üzerindeki ve annelerin okul öncesi eğitime yönelik görüşlerini incelediği çalışmada, kontrol grubunda yer alan annelerin okulun fiziki koşullarına ilişkin görüşlerinde fark olmadığını ortaya koymuştur. Araştırma, kontrol grubunun görüşlerinde anlamlı fark olmamasını desteklemektedir.

Grafik 4.1.1.5’de deney 1, deney 2 ve kontrol grubuna ait ön- test son-test puanlarının wilcoxon işaretli sıralar testi verilmiştir.

Grafik 4.1.1.5. Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu Deney 1, Deney 2 ve Kontrol Grubu ön-test son-test puanlarının karşılaştırılması

“Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu” sonucunda deney 1, deney 2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin öğretmene karşı olumlu tutum sergiledikleri ancak, deney 2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynler okulu değerlendirmede okulun sağlaması gereken koşullar ile ilgili farkındalık yaratılmamasına bağlı olarak, değerlendirmelerinde ideal olanı yansıtmış olabilirler. Deney 1 de yer alan ebeveynlerin bilgi düzeylerindeki artışın değerlendirmelerine yansımaları nedeniyle ön test lehine çıkmış olacağı düşünülebilir.

4.1.2. Ebeveyn için Aile Katılımını Değerlendirme Formu Puanlarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular

“Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu” deney 1, deney 2 ve kontrol grubu için ön test puanlarının karşılaştırılması, son test puanlarının karşılaştırılması ön-test son-test puanlarının karşılaştırılması sırası ile verilmiştir.

Deney 1, deney 2, ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu” ön test puanlarının karşılaştırılması amacıyla Kruskal

Wallis testi uygulanmıştır. Aile katılım formunun Ön test puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 4.1.2.'de verilmiştir.

Tablo 4.1.2.1: “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen ön test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Kruskall Wallis testi sonuçları

Sıra	Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	P
1	Deney1	16	19,00			
2	Deney2	16	28,47	2	5.918	.052
3	Kontrol	20	30,93			

Tablo 4.1.2.1 incelendiğinde Kruskall Wallis testi sonucunda “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen deney öncesi deney 1, deney 2 ve kontrol grubu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir [$X^2_{(2)}=5.918$, $p>.05$].

Ebeveyn eğitim programı öncesinde deney 1, deney 2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin ön test puanlarına bakılmıştır. Ön test puanları sonucunda “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu” sonucunda anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Görüşlerinin benzer olması ebeveyn eğitimine eşit koşullarda başlanarak araştırmanın güvenilirliğini etkilemesi bakımından önemlidir.

Deney 1, deney 2, ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu” son test puanlarının karşılaştırılması amacıyla Kruskall Wallis testi uygulanmıştır. Ebeveyn için Aile katılımını değerlendirme formunun son test puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 4.1.2.2.'de verilmiştir.

Tablo 4.1.2.2: “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Kruskall Wallis testi sonuçları

Sıra	Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	P
1	Deney1	16	42.88			
2	Deney2	16	23.44	2	29.29	.000
3	Kontrol	20	15.85			

Tablo 4.1.2.2. incelendiğinde Kruskall Wallis testi sonucunda “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen deney 1, deney 2 ve kontrol grubuna ait son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir [$X^2_{(2)}= 29.29$, $p<.05$]. Bu farklılığın deney 1 lehine olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle yüz yüze rehberlik sağlanmış deney grubunun, uzaktan rehberlik modeli uygulanan deney grubuna göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak öğretmen eğitim programına katılan öğretmenlerin aile katılımı konusunda bilgi düzeylerinin arttığı görülmüştür. Fakat deney 2'nin çeşitliliğinin artmasına rağmen uygulama yapılmadığı doküman incelemesi sonucunda tespit edilmiştir. Deney 1 de yer alan öğretmenin ise, aile katılımı çalışmaları konusunda aldığı eğitimi uygulamalarına yansıtılabildiği ve model 1'in daha etkili olduğunu göstermektedir.

Deney 1, Deney 2 ve kontrol grubuna ait “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması amacıyla yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testine ait sonuçlara Tablo 4.1.2.3., Tablo 4.1.2.4. ve Tablo 4.1.2.5.'de yer verilmiştir.

Tablo 4.1.2.3: Deney1 “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son test – ön test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	0	0.00	0.00		
Pozitif Sıra	16	8.50	136.00	-3.52	0.000
Eşit	0	-	-		

Tablo 4.1.2.3 incelendiğinde, Deney1 için “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir, $z=-3.52$, $p<.01$. Fark puanlarının sıra ortalamaları ve toplamaları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehinde olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.2.4.: Deney2 “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son test – ön test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	5	3.20	16.00		
Pozitif Sıra	9	9.89	89.00	-2.29	0.022
Eşit	2	-	-		

Tablo 4.1.2.4. incelendiğinde, Deney2 “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir, $z=-2.29$, $p<.05$. Fark puanlarının sıra ortalamaları ve toplamaları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehinde olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.2.3 ve 4.1.2.4 incelendiğinde deney grubundaki ebeveynlerin “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu” puan ortalamalarının son test lehine olduğu ve anlamlı bir fark yarattığı görülmektedir. Bu farkın deney grubundaki öğretmenlerin uyguladığı aile

katılım çalışmalarının çeşitliliğinin artmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu çeşitliliğin artmasında, deney grubunda yer alan öğretmenlere “ aile katılımı etkinlikleri, aile eğitimi, iletişim, algılarımız, duygular, okul öncesi eğitim programı, davranış değiştirme, problem çözüme” konularında eğitim verilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğretmenlere verilen eğitimde, aile katılım çalışmalarında kullanabilecekleri teknik ve yöntemler hakkında bilgi verilmiş ve uygulama yapma fırsatı tanınmıştır. “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”, eğitimle daha ilgili bir formdur. Formda literatürde yer alan aile katılım etkinliklerine yer verilmiştir. Aile katılım çalışmaları literatürde aile eğitim etkinlikleri; Eğitim Toplantıları, Konferanslar, Aile İletişim Etkinlikleri; Telefon Görüşmeleri, Kitapçıklar, Ses/Görüntü kayıtları, Duyuru panoları, Bülten, Haber Mektupları, Yazışmalar, Portfolyo Dosyaları, Okul Ziyaretleri, Geliş Gidiş Zamanları, İnternet, Dilek Kutusu, Ebeveynin Eğitim Etkinliklerine Katılımı, Ev Ziyaretleri, Yönetim ve Karar Verme Sürecine Katılım etkinliklerinden oluşmaktadır (Temel ve Diğerleri 2010: 328). Eğitim öncesinde deney grubunda yer alan öğretmenlerin, aile katılımından, haber mektupları, telefon görüşmeleri, geliş gidiş saatleri etkinliklerine yer verdikleri ebeveyn ve öğretmen görüşmeleri sonucunda ortaya çıkmıştır. Eğitim sonrasında ise deney 1’de yer alan öğretmenin literatürde yer alan aile katılım çalışmalarının hepsini uyguladığı doküman incelemeleri ve görüşmeler sonucunda ortaya konmuştur. Deney 2 de yer alan öğretmenin ise aile katılımı çalışmalarına ilişkin dokümanlarının olmadığı tespit edilmiştir. Ebeveynlerle yapılan görüşmelere yönelik sonuçlarda öğretmenin sınırlı etkinlik kullandığı yönünde çıkmıştır. Bu durumda deney 1 ve deney 2 nin uygulanan eğitim programı sonucunda bilgi düzeylerinde artış olduğu, bununla birlikte ebeveynlerinde aile katılımı konusunda bilgi düzeylerinin arttığının göstergesi olabilir. Ancak deney 1 deki ebeveynlerin son test puanlarının deney 2 ye göre daha yüksek olması deney 1 e aile katılımı çalışmalarında yüz yüze rehberlik yapılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğretmenler aile katılım çalışmaları ile ilgili eğitim almış olsalar da uygulamayı nasıl yapacakları ile ilgili sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu durum öğretmenlerin aile katılım çalışmalarının uygulanmasında rehberliğe ihtiyaç duyduklarının göstergesi ve model 1’in daha etkili olduğu sonucuna varılabilir.

Işık (2007), okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okul-aile işbirliği çalışmalarını anne-baba görüşlerine dayalı olarak incelemiştir. Araştırma sonucunda okul tarafından en sık yer verilen çalışmaların yüz yüze görüşmeler olduğu belirlenmiş buna karşın

telefon görüşmeleri, konferans ve seminerler, ev ziyaretleri, dilek ve şikâyet kutusu ile aile tanışma kaynaşma toplantılarının hiçbir zaman düzenlenmediği tespit edilmiştir.

Köksal Eğmez (2008), çalışmasında okul öncesi eğitim kurumlarının topluma etkileri ve değişen aile yapısı ile anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının alınan eğitimle nasıl şekilleneceğini incelemiştir. Araştırma sonucunda ebeveynlerin görüşlerinden yola çıkarak öğretmenlerin aile katılım çalışmalarını uygulamada çok yeterli olmadıkları saptanmıştır.

Işık ve Köksal Eğmez'in çalışmaları, araştırmanın öğretmenlerin aile katılım çalışmalarında sınırlı yöntem ve teknik kullanmaları ve aile katılım çalışmalarında kullanılan yöntem teknikleri uygulamalarında rehberliğe ihtiyaç duydukları bulgusu ile örtüşmektedir.

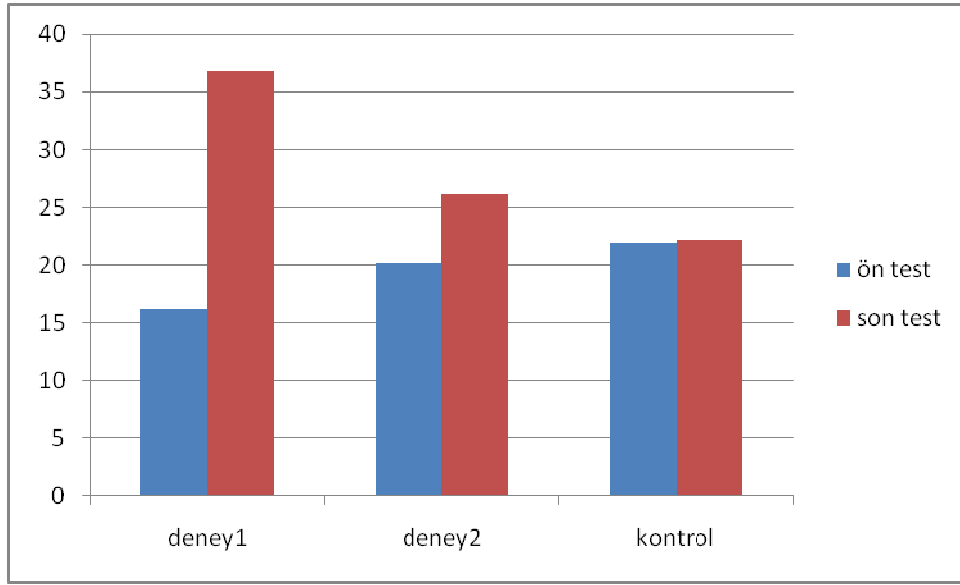
Tablo 4.1.2.5.: Kontrol grubu “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasına yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son test – ön test	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Negatif Sıra	11	8.41	92.50		
Pozitif Sıra	8	12.19	97.50	-0.10	0.920
Eşit	1	-	-		

Tablo 4.1.2.5 incelendiğinde, kontrol grubu “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu”ndan elde edilen deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı, ($z=-1.39$, $p>.0.5$) görülmüştür.

Kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin “Ebeveyn için Aile Katılımını Değerlendirme Formu” ön test- son test puanları arasında fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu durum, kontrol grubunda yer alan öğretmene deney 1 ve deney 2’ye verilen eğitim ile benzer bir eğitim verilmemesinden kaynaklanabilir. Öğretmenler; aile eğitimi ve aile katılımına yönelik lisans dersleri almalarına ve 2006 okul öncesi eğitim programı kitabında bu konunun detaylı olarak vurgulanmasına rağmen, bilgilerini uygulamaya yansıtamadıkları gözlenmektedir. Deney 2 ve kontrol grubunun sonuçları öğretmenlerin aile eğitimi ve aile katılım konusunda uygulamaya yönelik yüz yüze rehberliğe ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

Grafik 4.1.2.6. da “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu” ön-test son-test puanlarının deney 1, deney 2 ve kontrol grubu için puanlarının sıra ortalamasının karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Grafik 4.1.2.5. Ebeveyn için Aile Katılımını Değerlendirme Formu deney 1, deney 2 ve kontrol grubu Ön test Son test Karşılaştırması

Grafik incelendiğinde deney 1 de yer alan ebeveynlerin aile katılımı konusunda deney 2 ve kontrol grubuna göre daha fazla etkinliklerle karşılaştığını göstermektedir. Sonuç olarak öğretmen eğitim programına katılan öğretmenlerin aile katılımı konusunda bilgi düzeylerinin arttığı görülmüştür. Fakat deney 2'nin çeşitliliğinin artmasına rağmen uygulama yapılmadığı doküman incelemesi sonucunda tespit edilmiştir. Bu da öğretmenlerin aile katılımı uygulamada yüz yüze rehberliğe ihtiyaç duyduklarının bir göstergesi olabilir.

4.2. Nitel verilere ilişkin bulgular

4.2.1. Eğitim Öncesi ve Sonrası Öğretmen Yanıtlarına İlişkin Bulgular ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen a, öğretmen b ve öğretmen c'ye eğitim öncesi ve sonrasında aile katılım çalışmalarının gerekliliğine ilişkin düşünceleri, aile iletişimine yönelik en etkili çalışmanın hangisi olduğu, aile katılımını engelleyici olarak gördükleri sebeplerin neler olduğu, kendilerinin en iyi sonucu ulaştıkları aile katılım etkinliği uygulamasının hangisi olduğu, aile eğitimi ve katılımı etkinliklerini kolaylaştıran ve zorlaştıran etmen olarak neleri gördükleri ve eğer uygun şartlar sağlansaydı ebeveynlerle ne tür çalışmalar planlayabilecekleri sorulmuştur.

Öğretmenlerin bu sorulara verdikleri yanıtlar nitel olarak incelenerek değerlendirilmiştir.

Aile katılım çalışmalarının gerekliliği hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Aile katılım çalışmalarının gerekliliği hakkındaki düşüncelerini eğitim öncesinde deney grubundaki öğretmenler şu şekilde belirtmişlerdir.

Öğretmen a, “*Anne-babaların okulda neler olup bittiğini öğrenebilmeleri ve eğitimin evde desteklenebilmesi için gerekli*”

Öğretmen b, “*Okulda vermeye çalıştığımız eğitimin evde devamının sağlanması için gerekli*”

Öğretmen c ise bu konudaki düşüncelerini “*problemleri davranışları çözmek ve okuldaki kuralların evde de uygulanması gerektiği için gerekli*” şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerle aile katılım çalışmalarının gerekliliği hakkındaki düşünceleri, eğitim sonrasında tekrar sorulmuştur. Öğretmenlerden şu şekilde cevap alınmıştır.

“ Ebeveynlerle daha iyi iletişim kurarak çocuğun eğitiminin paralel gitmesi için gereklidir” (Öğretmen a)

“ Çocuk, öğretmen ve ailenin işbirliği içerisinde eğitimi sürdürebilmesi için gerekli” (Öğretmen b)

“Aile ile iletişim kurulduğunda çocuktaki gelişim daha iyi gözlemleniyor ve bu nedenle gereklidir.” (Öğretmen c) cevabını vermişlerdir.

- Eğitim öncesinde, öğretmenlerin çocuklara yönelik eğitimin evde de devam edebilmesi için aile katılım çalışmalarının gerekliliğini vurguladıkları görülmektedir. Kontrol grubundaki öğretmen ise okuldaki kuralların evde de uygulanabilmesi için bu çalışmaların gerekli olduğunu ifade etmiştir.
- Eğitim sonrasında ise deney grubunda yer alan öğretmenler ebeveynle iletişim ve öğretmenin aile ile işbirliğine dikkat çekmişlerdir.

Bu ifadeler öğretmenlerin deney ya da kontrol grubunda olmalarına bakılmaksızın aile katılım çalışmalarının gerekli olduğuna inandıklarını göstermektedir. Aile katılım çalışmalarının literatürde yer aldığı gibi çocuğun evde de eğitilebilmesi, öğretmenlerin ebeveynlerle iyi iletişim kurabilmeleri ve işbirliği içinde eğitimi devam ettirebilmeleri gibi birçok nedenle gerekli olduğu teorik olarak öğretmenlerce bilinmektedir. Ancak öğretmenlerin bu bilgilerinin aile katılım çalışmalarını sözü geçen nedenlerle ne kadar istedik düzeyde gerçekleştirildiği hakkında net bilgi verdiğini söylememiz mümkün olamayabilir.

İnal ve diğerleri (2008), yaptıkları çalışmada öğretmenlerin programlarında yer verdikleri aile katılımı etkinliklerine ilişkin görüşlerini bazı değişkenlere göre incelemişlerdir. Araştırma kapsamındaki öğretmenlerin tamamının aile katılımının eğitim programının başarısını arttırdığına inandıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Musaoğlu (2008), aile katılım programı uygulayan okul öncesi eğitim kurumlarının uygulamalarını incelemiştir. Araştırmaya katılan kurumların yöneticilerinin ve eğitimcilerinin aile katılımı uygulamalarının gerekliliğine yüreктen inandıklarını saptamıştır.

Yapılan araştırmalar, araştırmanın öğretmenlerin aile katılımının gerekliliğine inandıkları bulgularını destekler niteliktedir.

Aile katılım çalışmalarında aile iletişimine yönelik en etkili olduğunu düşündüğünüz çalışma hangisidir? Açıklar mısınız?

Aile iletişimine yönelik en etkili çalışma hakkındaki düşüncelerini eğitim öncesinde deney grubundaki öğretmenler şu şekilde belirtmişlerdir.

Öğretmen a “ *Okula geliş gidiş saatlerinin iletişim kurmada en etkili çalışma olduğunu*” ifade etmiştir. Deney I de yer alan öğretmen ayrıca “*Okuldaki olayları haberdar etmek amacı ile haber mektupları gönderiyorum, ihtiyaç duyduğumda telefon görüşmesi yapıyorum*”

Öğretmen b, “ *Yüz yüze görüşme*” cevabını verirken, ebeveynlerden *malzeme istemek için haber mektupları gönderdiğini, ihtiyaç hissettiğinde telefon görüşmesi yaptığını* belirtmiştir.

öğretmen c ise bu konudaki düşüncelerini “*Duyuru panoları etkili*” bunun yanında *broşür gönderdiğini, geliş gidiş zamanlarında ebeveynlerle iletişim kurduğunu, telefon görüşmesi yaptığını, çocuk gelişim ile ilgili makalelerden oluşan haber mektupları gönderdiği* şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerle aile iletişimine yönelik en etkili oldukları çalışma hakkındaki düşünceleri, eğitim sonrasında tekrar sorulmuştur. Öğretmenlerden şu şekilde cevap alınmıştır.

“*Duyuru panoları daha etkili, çünkü bilgi güncellenerek ebeveyne ulaşıyor*” Bunun yanında telefon görüşmesi, haber mektupları, toplantı, okula geliş gidiş zamanları, toplantı, okul ziyaretleri, yazışma, kitapçık ve etkinlik örnekleri, teyp video kayıtları, fotoğraflarında iletişim kurmada etkili olduğunu belirtmiştir. (Öğretmen a)

“*Yüz yüze görüşme*” (Öğretmen b)

“*Geliş gidiş saatleri*” (Öğretmen c)

- Eğitim öncesinde, tüm öğretmenler aile katılım çalışmalarında aile iletişimine yönelik en etkili çalışmaların haber mektupları, telefon görüşmeleri ve okula geliş gidiş saatleri olduğunu belirtmişlerdir.
- Eğitim sonrasında, öğretmen b ve öğretmen c'nin cevabında değişiklik olmazken, öğretmen a; bu zamanlara ek olarak duyuru panoları, toplantılar, okul ziyaretleri,

yazışma, kitapçık ve etkinlik örneklerinin ailelere sunulması, teyp video ve fotoğrafların etkili olduğunu belirtmiştir.

Eğitim öncesi öğretmen a aile katılımı çalışmalarında yaptığı etkinlikleri sınırlı sayıda belirtirken eğitim sonrasında yaptığı etkinliklere okul ziyaretleri, kitapçık, görüntü/ses kayıtları, toplantılar ve duyuru panolarını da eklemiştir. Bu durumun Ö.E.P.'da aile katılım çalışmaları ile ilgili bilgi verilmesi ve uygulama yapılmasına fırsat tanınmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca öğretmen a aile katılım çalışmalarını planlama, hangi etkinliği nasıl ve ne amaçla yapacağına ilişkin yüz yüze rehberlik sağlanmasının da etkili olduğu söylenebilir. Aile katılım çalışmalarına yönelik öğretmenin görüşlerinin yanı sıra doküman incelemesi de yapılmıştır. Doküman incelemesi sonuçları görüşmeyi destekler niteliktedir.

Öğretmen b'nin Ö.E.P.'na katılması aile katılım etkinlikleri konusunda bilgi düzeyinde artış sağlamıştır. Bilgi düzeyindeki artış, uygulamaya yönelik çeşitliliğin artmasında etkili olmamıştır. Bunun nedeni olarak her zaman uyguladığı etkinliklere ek olarak, aile katılım programında yer alan diğer etkinlikleri nasıl planlayacağı ve uygulayacağı konusunda tecrübe eksikliği yaşamasından kaynaklanabilir. Başka bir deyişle, öğretmen b'ye uzaktan eğitim modeli yöntemi ile rehberlik sağlanmasına rağmen, yüz yüze rehberlik sağlanmadığı için uygulamada sıkıntı yaşadığı düşünülebilir.

Kontrol grubunda yer alan öğretmen c'nin , öğretmen b'nin cevabında olduğu gibi herhangi bir değişikliğe rastlanmamıştır. Bu durum öğretmen c'ye Ö.E.P. uygulanmaması ile açıklanabilir.

İnal ve diğerleri (2008), yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin daha çok bilgilendirme toplantılarını, ailelerden yetenekleriyle ilgili konularda çocuklara etkinlik yaptırılmalarını ve meslekleri hakkında çocuklara bilgi vermelerini kullanmayı tercih ettiklerini ortaya çıkarmışlardır.

Akaya (2007), yaptığı çalışmada öğretmenlerin ve velilerin okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarına ilişkin görüşlerini incelenmiştir. Çalışma sonucunda öğretmenlerin daha çok velilerin sınıfta eğitim etkinliklerine katılımlarını sağladıklarını ortaya koymuştur.

Yapılan çalışmalar, öğretmenlerin aile katılım çalışmalarında sınırlı etkinlikler kullandıkları bulgusu ile örtüşmektedir.

Bugüne kadar aile ile iletişimde karşılaştığınız engeller neler olmuştur?

Aile iletişimde karşılaştığı engeller hakkındaki düşüncelerini deney grubunda yer alan öğretmenler şu şekilde belirtmiştir.

“Kendimi iyi ifade ettiğim için sıkıntı yaşamıyorum” (Öğretmen a)

“Ailenin problem durumunu reddetmesi” (Öğretmen b)

Öğretmen c ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir.

“Problem yaşamıyorum.”

Araştırmaya katılan öğretmenlerle aile iletişimine yönelik karşılaştıkları engeller hakkındaki düşünceleri, eğitim sonrasında tekrar sorulmuştur. Öğretmenlerden şu şekilde cevap alınmıştır.

“Ailelerin farklı özelliklere sahip olmaları” (Öğretmen a)

“Ailenin problem durumunu reddetmesi” (Öğretmen b)

“Aile ile iletişim kurmada her hangi bir problem yaşamıyorum” (Kontrol grubu)

- Eğitim öncesinde öğretmen a ve öğretmen c sıkıntı yaşamadıklarını, öğretmen b ise ailenin problem durumunu reddetmesi olduğunu ifade etmiştir.
- Eğitim sonrasında öğretmen b ve öğretmen c'nin cevabında değişiklik gözlenmemiştir. Fakat öğretmen a ailelerin farklı özelliklere sahip olmasının iletişimde engel olduğunu belirtmiştir.

Öğretmen a, eğitim öncesinde, ebeveynlerle doğrudan iletişim kuracağı etkinliklere yer vermemesi nedeniyle problem yaşamadığı düşünülebilir. Eğitim sonrasında aile eğitimi ve aile katılımı konusunda, ebeveynlerle bire bir iletişim kuracağı uygulamalara yer vermesi, öğretmenin iletişim kurarken dikkat etmesi gereken ayrıntıları fark etmesine ve bilgi düzeyindeki artışa paralel olarak ebeveynlerin farklı özelliklere sahip olmasının önemli bir iletişim engeli olduğunu belirtmesine neden olmuş olabilir. Ayrıca Ö.E.P.' da iletişim ile ilgili konuya yer verilmesinin de öğretmenin bu konuda ayrıntılara yoğunlaşmasına neden olabilir: Konuyla ilgili eğitim alınması, öğretmenlerin ailelere

yönelik çalışmalarla daha fazla ve ayrıntılı şekilde yoğunlaşmasını sağlamada etkili olabilmektedir.

Kıldan ve Temel (2008), yapılandırıcı yaklaşıma dayalı oluşturulan hizmet içi eğitim programının öğretmen ve ebeveyn ilişkilerine etkisini inceledikleri çalışmada, hizmet içi eğitim programının öğretmen- ebeveyn ilişkisine etkisinin öğretmenin demografik özellikleri açısından anlamlı bir farklılık ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin eğitim alması, ebeveyn- öğretmen ilişkisinde ayrıntıları göz önünde bulundurdukları bulgusunu destekler niteliktedir.

Aile katılım çalışmalarından aile eğitim etkinliklerinde sizi başarıya götürdüğünü düşündüğünüz çalışmanız hangisidir? Açıklar mısınız?

Aile katılım çalışmalarında aile eğitim etkinliklerinde başarılı olduğunu düşündükleri çalışmalarla ilgili olarak eğitim öncesinde deney grubundaki öğretmenler görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

“Dönem başında ebeveynlerden çocuklarında karşılaştıkları problem davranışlarla ilgili yazı istedim bunları da haber mektupları ile gönderdim.” (Öğretmen a)

“Çocuklara kazandırmaya çalıştığım davranış ile ilgili bilgi verip destek istiyorum bana dönmelerini istiyorum” (Öğretmen b)

Öğretmen c ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir.

“Onlara sene başında hangi eğitimi istiyorsunuz diye bir form doldurtmuştum. Formlarda en çok neye ihtiyaç hissediliyorsa onları belirledim. Ona göre ben daha çok bilgi maksatlı internetten araştırdım veya gene okul öncecilerin hazırladığı notlar, yazılar gönderdim velilere o şekilde ulaşmaya çalıştım.”

Araştırmaya katılan öğretmenlerle Aile katılım çalışmalarında aile eğitim etkinliklerinde başarılı olduğunu düşündükleri çalışma hakkındaki düşünceleri, eğitim sonrasında tekrar sorulmuştur. Öğretmenlerden şu şekilde cevap alınmıştır.

“Eğitim semineri ve konferanslarla bilgi daha kalıcı ve daha etkili” (Öğretmen a)

“Velilerle olan diyalogum ve bana olan güvenleri” (Öğretmen b)

“Slaytlar hazırlayarak düzenlediğim toplantılar daha etkili” (Öğretmen c)

- Eğitim öncesinde, tüm öğretmenlerin kendilerini başarılı buldukları çalışmalarının daha çok haber mektupları ile yüz yüze iletişimi içermeyen çalışmalar olduğu saptanmıştır.
- Eğitim sonrasında, deney grubundaki öğretmenlerin seminer, konferans, toplantı ve karşılıklı diyaloga dikkat çektikleri belirlenmiştir. Ancak araştırmacı rehberliğinde eğitim programı uygulayan denek 1 eğitim semineri ve konferanslarla bilginin daha kalıcı ve daha etkili olduğunu belirtmiştir.

Eğitim öncesinde öğretmenlerin aile eğitim etkinlikleri hakkında bilgi sahibi

olmadıkları verdikleri cevaptan görülebilmektedir. Ancak eğitim sonrasında deney 1’de yer alan öğretmen ebeveyn eğitimi uygulamaları sonucunda seminer/eğitim, konferans ve toplantıların daha etkili olduğunu belirtmiştir. Bu durum Ö.E.P. sonucunda öğretmenin aile eğitim etkinlikleri konusunda bilgi düzeyinde artış olduğunu, artan bilgi düzeyini uygulamalarına yansıtılabildiği ile açıklanabilir. Öğretmenin ebeveyn eğitimine yönelik gözlem kayıtları görüşleri destekler niteliktedir.

Aile ile ilgili yaptığımız çalışmalarda koşullarınızı kolaylaştıran etmenleri söylemisiniz?

Aile ile yaptığı çalışmalarda kolaylaştırıcı koşullara ilişkin düşüncelerini eğitim öncesinde deney grubundaki öğretmenler şu şekilde belirtmiştir.

“ Okul yönetiminden destek alıyorum ve ebeveynlerin eğitim seviyesinin yüksek olması”
(Öğretmen a)

“ Velilerin tutumu ve okul yönetiminin verdiği destek” (Öğretmen b)

Öğretmen c ise şu şekilde ifade etmiştir. *“yönetimden gördüğüm destek”*

Araştırmaya katılan öğretmenlerle aile ile yaptığı çalışmalarda kolaylaştırıcı koşullar hakkındaki düşünceleri, eğitim sonrasında tekrar sorulmuştur. Öğretmenlerden şu şekilde cevap alınmıştır.

“ Okul öncesi eğitim programını anlamak benim için kolaylaştırıcı bir etmen oldu”
(Öğretmen a)

“Aile ile kurduğum iletişim” (Öğretmen b)

“Ailenin desteğini almak” (Öğretmen c)

- Eğitim öncesi tüm öğretmenler yönetimden gördüğü desteğin kendileri için kolaylaştırıcı bir etmen olduğunu söylemişlerdir.
- Eğitim sonrasında öğretmen a , okul öncesi eğitim programını tam olarak anlamış olmanın kolaylaştırıcı bir etmen olduğunu, öğretmen c, ailelerle kurduğu iletişimin, kontrol grubu ise ailenin desteğini sağlamanın kolaylaştırıcı bir etmen olduğunu söylemiştir.

Öğretmen a okul öncesi eğitim programında yer alan aile katılım çalışmaları ve bu çalışmaların nasıl yapılacağı konusunda bilgi edinmiş olması ve bu bilgilerle aile katılım çalışmalarını araştırmacının yüz yüze rehberliği ile uygulamasından kaynaklandığı düşünülebilir. Öğretmenlerin bilgilerini güncelleme, gelişmeleri takip edebilme, konulara yönelik uygulama yapabilmeleri amacıyla rehberliğe ihtiyaç duydukları söylenebilir.

Şen (2001), okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin eğitim gereksinimlerinin saptanması ve hizmet içi eğitimle yetiştirilmesine yönelik yaptığı araştırmada örnekleme alınan öğretmenlerin çoğunluğu, meslekleriyle ilgili olarak sürekli hizmet içi eğitime gereksinim duyduklarını açıklamışlardır. Öğretmenin eğitim programını tam olarak anlaması ve uygulamada rehberliğe ihtiyaç duymaları bulgusunu destekler niteliktedir.

Aile ile ilgili yaptığınız çalışmalarda koşullarınızı zorlaştıran etmenleri söyler misiniz?

Eğitim öncesi Aile eğitimine yönelik çalışmalara ilişkin öğretmen a, b ve c *aile eğitimine yönelik çalışma yapmadıkları için zorlaştıran koşullarının da olmadığını* ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerle aile ile yaptığı çalışmalarda kolaylaştırıcı koşullar hakkındaki düşünceleri, eğitim sonrasında tekrar sorulmuştur. Öğretmenlerden şu şekilde cevap alınmıştır.

“Tüm bu çalışmaların çocukların eğitim etkinliklerine paralel devam etmesi zaman açısından zor” (Öğretmen a)

“Sınıfta yalnız olmam ve yönetimin destek vermemesi” (Öğretmen b)

“Araştırma yapmak ve tüm etkinliklerinin yapılması için zaman yetersiz” (Öğretmen c)

- Eğitim öncesinde, tüm öğretmenler aile eğitimine yönelik çalışma yapmadıkları için zorlaştıran koşulun da olmadığını ifade etmişlerdir.
- Eğitim sonrasında öğretmen a, almış olduğu eğitimin etkisiyle ailelere yönelik birçok çalışmanın olduğunu öğrenerek sınıf ortamında çocuklara yönelik eğitim ile birlikte ailelere yönelik bu çalışmalara zaman ayırmanın güç olduğunu belirtmiştir. Öğretmen b sınıfta yalnız olduğu ve yönetimin destek vermemesi nedeniyle aile eğitimini uygulamadığını ve zorlaştırıcı bir etmen olduğunu belirtmiştir. Öğretmen c ise zamanın yetersiz olduğunu ve araştırma yapmak gerektiğini belirtmiştir.

Bu ifadeler öğretmene yönelik yapılan eğitimin ve araştırmacı rehberliğinde yapılan çalışmaların öğretmenin bilgi düzeyini arttırdığını düşündürmekle birlikte öğretmenlerin aileye yönelik çalışma yapabilmelerinde başka etmenlerin de olabileceğini akla getirebilir. Öğretmenlerin zaman açısından zorlanması, sınıfta öğretmen başına düşen çocuk sayısının fazla olduğu gerçeğini gösterebilir. Ayrıca aile eğitimi çalışmalarında yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulması ve öğretmenlere ek ücret verilmesi, aile eğitiminin uygulanabilirliğini arttırabilir.

Öğretmen b'nin cevabındaki çelişki dikkat çekmektedir. Bir önceki soruda yönetimin destek vermesini kolaylaştırıcı unsur olarak söylerken bu soruda zorlaştırıcı etmen olarak göstermesi, öğretmenlerin aile eğitimi konusunda çalışmalarında kendilerine dönük öz eleştiri yapmadıklarını düşündürülebilir.

Ensari ve Zembat (1999) yaptığı çalışmada Yönetim Sitillerinin Ailenin okul öncesi eğitim programlarına katılımı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmada yöneticilerin ve ailelerin okul aile işbirliğinin gerçekleştirilmesinde zaman yetersizliğini engel olarak üçüncü sırada göstermişlerdir.

Aile katılımı etkinliklerinizi zorlaştıran koşullarınız nelerdir?

Aile katılım çalışmalarını güçleştiren koşullar hakkındaki düşüncelerini eğitim öncesinde deney grubunda yer alan öğretmenler şu şekilde belirtmişlerdir.

“Nadiren de olsa velilerin isteksiz olması” (öğretmen a)

“Hayat koşullarına bağlı olarak velilerin mazeretlerinin olması” (öğretmen b)

öğretmen c ise bu konudaki düşüncesini *“ daha fazla araştırma yapmak gerekiyor, bulunduğum okula yeni atanmış olmam ve eğitim seviyesi yüksek ailelerle çalışmak her şeyi bildiklerini düşünmeleri açısından bazen sıkıntı yaratıyor.”* şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerle aile katılım etkinliklerini zorlaştıran koşullar hakkındaki düşünceleri, eğitim sonrasında tekrar sorulmuştur. Öğretmenlerden şu şekilde cevap alınmıştır

“ Teyp olmadığı için teyp kayıtları tutmakta zorlandım” (Öğretmen a)

“Okul idaresinin tutumu” (Öğretmen b)

“Sınıfların kalabalık olması” (Öğretmen c)

- Eğitim öncesinde, tüm öğretmenler ebeveynlerin katılımına isteksiz olmaları, mazeret belirtmeleri ve öğrenim düzeylerinin yüksek olmasını zorlaştıran koşul olarak belirtmişlerdir.
- Eğitim sonrasında öğretmen a, bütün etkinlikleri yapmasına rağmen teyp eksikliğine bağlı olarak kayıtları tutmakta zorlandığını ifade etmiştir. Öğretmen b, okul idaresinin tutumu, öğretmen c ise sınıfların kalabalık olmasının zorlaştıran etmen olduğunu ifade etmişlerdir.

Buna göre, aile katılım çalışmalarında öğretmenin eğitimci olarak bireysel çabaları yanında okul yönetiminin materyal desteğini sağlaması aile katılım çalışmalarının uygulanması ve işlevselliğinin artması açısından önemli bir etken olabilir.

Şen (2001), okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin eğitim gereksinimlerinin saptanması ve hizmet içi eğitimle yetiştirilmesi konulu çalışmasında, yöneticilerin, öğretmenlerin eğitim gereksinimlerini karşılamada ve gereken rehberliğin

sağlanmasında yetersiz olduklarını tespit etmiştir. Bu sonuç araştırmanın öğretmenlerin çabalarının yanında okul yönetiminin destek sağlaması bulgusu ile örtüşmektedir.

Anderson ve Minke (2007), ailelerin aile katılımını ulaşım, zaman ve çocuk bakımı gibi konuların engelleyebileceğini vurgulamışlardır. Köksal Eğmez (2008), yaptığı çalışmada öğretmenlerin aile katılımında karşılaştıkları zorluklar olarak birinci sırada aile katılımı ile ilgili etkinlikleri gerçekleştirmede zorluk yaşamadıklarını, ikinci sırada ise ailelerin bu tarz çalışmalara katılmak için sürekli bahaneler öne sürmelerini aile katılımını gerçekleştirmede engel olarak ortaya koymuştur. Yapılan araştırmalar öğretmenlerin ailelerin katılıma isteksiz olmaları ve mazeret göstermeleri bulgusunu desteklemektedir.

Uygun şartlarınız olsa aileler ile ne tür çalışmalar yaparsınız? (aile eğitimi, aile katılımı)

Yapmak istedikleri çalışmalar hakkındaki düşüncelerini deney grubunda yer alan öğretmenler şu şekilde belirtmişlerdir.

“Dikkat çekici şekilde duyuru panosu hazırlamak ve konferans düzenlemek”

(Öğretmen a)

“ Seminer, konferans ve bireysel görüşme yapmak” (Öğretmen b)

Öğretmen c ise bu konudaki düşüncesini *“drama ve orf çalışması”*

şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerle yapmak istedikleri çalışmalar hakkındaki düşünceleri, eğitim sonrasında tekrar sorulmuştur. Öğretmenlerden şu şekilde cevap alınmıştır

“Hepsini yaptığım inancındayım fakat vaktim olsa daha çok ev ziyaretleri yapmak isterdim” (Öğretmen a)

“Konferans düzenlemek ve bireysel görüşme yapmak” (Öğretmen b)

“ Konferans düzenlemek ve ebeveynleri sınıf içi etkinliklere almak isterdim.”
(Öğretmen c)

- Eğitim öncesinde deney grubundaki öğretmenlerin aile eğitimine ve aile katılımına yönelik seminer, konferans, duyuru panosu hazırlama ve bireysel görüşme yapmak istedikleri saptanmıştır. Kontrol grubundaki öğretmen ise bu konudaki düşüncesini drama ve orf çalışması yapmak istediği şeklinde ifade etmiştir.
- Uygulanan eğitim sonrasında, deney grubunda yer alan öğretmen a'nın programda yer alan çalışmaların hepsini yaptığını belirtmiştir. Aynı zamanda ev ziyaretlerinin önemini fark ederek çalışmaya vakit ayırması gerektiğinin önemi üzerinde durmuştur.

Eğitim sonrasında öğretmen a aile katılımı ve aile eğitimi konusunda programda yer alan etkinliklerin hepsini yaptığını ve zamanı olsa daha çok ev ziyaretleri planlayacağını ifade etmiştir. Bu durum öğretmenin aile katılım çalışmalarının önemini ve uygulanabilirliğini görmesi açısından önemli bir bulgu olabilir. Çünkü öğretmenin ev ziyaretlerinin ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda gerçekleştirildiğinde çocuk ve ebeveyn için katkılarının farkına varmasını sağladığı düşünülebilir.

Buna göre, öğretmenin aldığı eğitimin ve bu eğitimi ebeveynlere uygulama çabası deney grubunda yer alan öğretmenlerin eğitim öncesinde aile eğitimi ve aile katılım çalışmalarından farklı anlamlar çıkardıkları söylenebilir. Uygulanan eğitim sonrasında deney grupları incelendiğinde özellikle öğretmen a'nın aile eğitim ve aile katılımına ilişkin bilgi, görüş ve uygulamalarında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Doküman incelemesi ve öğretmen a'nın aile eğitimi uygulama gözlem kayıtları da çalışmaları destekler niteliktedir. Öğretmen b ve öğretmen c'nin geçen zaman içerisinde görüşlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak, Ö.E.P. sonucunda öğretmenlerin aile eğitimi ve aile katılımı konusunda bilgi düzeylerinde artış sağlandığı görülmektedir. Fakat aile eğitimi ve aile katılımını gerçekleştirebilmeleri için yüz yüze rehberliğe ihtiyaç duydukları söylenebilir.

4. 2. 2. Eğitim Öncesi ve Sonrası Ebeveyn Yanıtlarına İlişkin Sonuçlar

Seçilen ebeveynlerle eğitim öncesinde ve eğitim sonrasında aile katılım çalışmalarının gerekliliğine ilişkin düşünceleri, aile katılımına ilişkin ne tür çalışmalarla karşılaştıkları;

uygulanan aile katılımı çalışmalarının ebeveyn, çocuk ve öğretmen açısından katkılarının neler olduğuna ilişkin düşünceleri; aile katılımına ilişkin öğretmenden bekledikleri; öğretmen ve ebeveyn açısından aile katılımını güçleştiren koşullarının neler olduğu sorulmuştur.

Buna göre, ebeveynlerin bu sorulara verdikleri yanıtlar nitel olarak incelenerek değerlendirilmiştir.

4.2.2.1. Ebeveyn Görüşme Bulguları

Aile katılım çalışmalarının gerekliliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Aile katılım çalışmalarının gerekliliği hakkındaki düşüncelerini eğitim öncesi deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmiştir.

Deney I de buluna birinci ebeveyn “ *Sınıfa farklı ailelerin girmesi çocuklarımızın bizi kıyaslamasını kazandırdığına inanıyorum*”

İkinci ebeveyn, “ *Çocuğum beni yanında gördüğü zaman daha mutlu oluyor*”

Üçüncü ebeveyn, “*Çocuğumun gelişim sürecinde benim göremediğim şeylerin başka bir gözle aktarılması için gerekli*” cevaplarını vermişlerdir.

Deney II de yer alan birinci ebeveyn “ *Çocuğumun yaptıklarını gözümle görüyorum hem de bilinçleniyorum.*”

İkinci ebeveyn “*çocuğum hakkında bilgi alışverişi yapıyoruz. Çocuğum hakkında bilgi aktarılması, bizim hocaya yönlendirme yapmamızı sağlıyor.*”

Üçüncü ebeveyn “*çocuğum hakkında daha çok bilgi edinmek için gereklidir*”

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

Birinci ebeveyn, “*Okul, aile birinden biri eksik olduğu zaman olmuyor. Beraber gitmesi gerekiyor. Öğretenle kurduğunuz diyalog çocuğun gelişimine yansıyor*”

İkinci ebeveyn “*Yapılandan haberdar olmak için gerekli olduğunu düşünüyorum*”

Üçüncü ebeveyn “Okulda neler yapıldığını öğrenmek ve çocuğuma katkı sağlayabilmek için gerekli olduğunu düşünüyorum”

Aile katılım çalışmalarının gerekliliği hakkındaki düşüncelerini eğitim sonrasında tekrar sorulmuş deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmiştir.

Deney I grubunda yer alan birinci ebeveyn “ Çocuğumuz ile ilgili neler yapıldığı, çocuğumuzun kendine olan güvenini arttırmak için, davranışlarımızı geliştirmek, eksik olan yanlarımızı tamamlamak için gerekli olduğunu düşünüyorum.” ikinci ebeveyn “ Hareket ve davranışlarımın yanlışlığını fark ettim ve düzeltmeye çalışıyorum.” Üçüncü ebeveyn “Öğretmen çocuk ve aile diyalogunu kolaylaştırdığı için gerekli olduğunu düşünüyorum.” Deney II grubunda yer alan birinci ebeveyn aynı soruya “ Öğretmenin bize yardımcı olması, çocuğum için gerekli olduğunu düşünüyorum” ikinci ebeveyn “Çocuğum hakkında bilgi almam açısından önemli” üçüncü ebeveyn ise “Öğretmenimizden çocuğumuz hakkında bilgi almak ve bazı konularda bilgilenmek için gerekli olduğunu düşünüyorum

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir. Birinci ebeveyn “çocuğumun gelişimi için, çünkü evde ve dışarıda farklı davranabiliyor. Dolayısıyla okul, aile, öğretmen üçlü olarak hareket etmek zorunda” ikinci ebeveyn “çocuğumun neler yaptığını, nerede nasıl davrandığını bilmek istediğim ve onun gelişimi için gereklidir” derken üçüncü ebeveyn “çocuğun gelişimini takip açısından arkadaşları nasıl? Bilgim olması açısından” cevabını vermiştir.

- Eğitim öncesinde ebeveynler, aile katılımının çocukları hakkında bilgi edinmek ve okul ortamında neler yaptıklarını görmek için önemli olduğunu belirtmişlerdir.
- Eğitim sonrasında deney 1’de yer alan ebeveynlerin cevaplarında farklılık olduğu saptanmıştır. Ebeveynler kendilerini değerlendirme, yanlışlarının farkına vararak bunları düzeltme konusunda aile katılım çalışmalarının etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Literatürde yer aldığı gibi aile katılım çalışmalarının amaçlarından birisi, çocuğun eğitimi ve gelişimi konusunda aileyi bilgilendirmektir (Aydoğan 2010:105). Ebeveynlerin deney ya da kontrol grubunda olmalarına bakılmaksızın aile katılım çalışmalarının çocukları hakkında bilgi edinmek için gerekli olduğunu düşündükleri görülmektedir. Ancak eğitim sonrasında deney 1 de yer alan ebeveynler, aile katılımının farklı bir yönüne dikkat çekerek,

sadece çocuklarının eğitimi ve gelişimi konusunda bilgilenecek değil, kendi davranışlarını değerlendirme, yanlış davranışlarını düzeltme konusunda da katkıda bulunduğunu vurgulamışlardır. Aile eğitimleri sadece çocuğun gelişimi ve eğitimini desteklemekle kalmamakta, aile açısından da pek çok kazanımlar sağlamaktadır. Anne babaların özgüvenini ve aile içi iletişimi güçlendirmekte, okul öncesi çocuklarının gelişimlerini desteklemek için onları bilgi ve becerilerle donatmaktadır (Lordoğlu 2008, 265). Dolayısıyla, aile katılım çalışmaları yoluyla aileler, kendileri ve becerileri konusunda güven kazanıp hem kendileri hem de çocukları için daha anlamlı amaçlar oluşturabilirler (Aslanargun 2007:).

Bu durumda, öğretmen tarafından uygulanan eğitim programının aile katılım çalışmalarının önemi konusunda ebeveynlerin bilinç düzeyini arttırdığı söylenebilir.

Kuşin (1991), Okul öncesinde aile ve okul aile işbirliği konulu çalışmasında ailelerin büyük bir çoğunluğunun okul aile işbirliği çalışmalarını çok önemli gördüklerini bulmuştur. Ebeveynlerin aile katılımının gerekli olduğuna inandıkları bulgusu ile örtüşmektedir.

Aile katılım çalışması olarak ne tür uygulamalar ile karşılaşıyorsunuz?

Aile katılım çalışması olarak karşılaştıkları uygulamaları eğitim öncesi deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I üç ebeveyn, *okuldaki olayları bilgilendirmek için haber mektupları geldiğini, gezilerde görev aldıklarını, ihtiyaç duydukları zaman telefon görüşmesi yaptıklarını, deney yapmak için sınıf içi etkinliklere katıldıklarını, çocuklarının gezilerde çekilen fotoğraflarının cd'ye aktarılarak izletildiğini, eve aile ve çocuğun birlikte yapabilecekleri etkinlik örneklerinin geldiğini bildirmişlerdir.*

Deney II üç ebeveyn *ihtiyaç duyduklarında öğretmenle telefon görüşmesi yaptıklarını, geliş gidiş saatlerinde öğretmenle iletişim kurduklarını, çocukların etkinliklerine ilişkin duyuru panoları asıldığını, evde aile ve çocuğun birlikte yapabileceği etkinlik örnekleri geldiğini, çocuklarının fotoğraflarını internet ortamında izlediklerini, dönem ortasında çocuklarının etkinliklerinin yer aldığı dosyaların geldiğini ifade etmişlerdir.*

Kontrol grubunda yer alan üç ebeveyn aynı soruya benzer olarak, *sınıfta yapılacak*

etkinliklere ilişkin haber mektuplarının geldiğini, düzenlenen toplantıda çocuklarının resimlerinden oluşan sine vizyon gösterisi yapıldığını, ihtiyaç hissettiklerinde telefon görüşmesi yaptıklarını, çocuklarının etkinliklerinin asıldığı panonun olduğunu, çocuklarının etkinliklerinin yer aldığı dosyaların gönderildiğini ifade etmişlerdir.

Aile katılım çalışması olarak karşılaştıkları uygulamaları eğitim sonrasında deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I grubunda yer alan birinci ebeveyn düşüncelerinin ve makalelerin yer aldığı panolar, neler yapabileceklerine ilişkin doldurdukları formlar, velilerin görmediği zamanda çekilen fotoğraflar, çocuk gelişimine yönelik ve etkinliklerine ilişkin haber mektupları, çocuğunun etkinlikleri ve gelişimi ile ilgili raporların olduğu toplu dosyalar ,ihtiyaç duyduklarında telefon görüşmesi ve okula geliş gidiş saatlerinde yaptıkları görüşme, Perşembe günü bir ebeveyn için bireysel görüşme, konferans, eğitim semineri, özel günlerde okul ziyaretleri gibi uygulamalarla karşılaştığını ifade etmiştir.

İkinci ebeveyn bilgilendirme amaçlı haber mektuplarının geldiğini, evde yapılacak etkinliklerin geldiğini ve kızı ile birlikte yaptıklarını, eğitim panosu ve duyuru panosu hazırlandığını, eve kitapçık broşürün geldiğini, çocuğunun etkinlik ve gelişim ile ilgili toplu dosyanın geldiğini, ev ziyareti yapıldığını, çocuğunun olumsuz davranışı olduğunda bireysel görüşme yaptıklarını, ihtiyaç duyduğunda telefon görüşmesi yaptıklarını, özel günlerde ara ara okul ziyareti yapıldığını, bir kez konferans düzenlendiğini ve üç haftalık eğitim aldıklarını ifade etmiştir.

Üçüncü ebeveyn ise, zaman zaman duyuru ve eğitim panosunu incelediğini, çok genel konularda kitapçık ve broşürün geldiğini, okulla ilgili bilgi almak amacı ile okul ziyaretine katıldıklarını, düzenlenen konferansa ve eğitim seminerine katıldığını, eğitim toplantısı düzenlendiğini, öğretmenle bireysel görüşme yaptığını, haber mektupları geldiğini, okula geliş gidiş saatlerinde öğretmenle görüştüğünü, çocuğunun etkinlikleri ve gelişimi ile ilgili toplu dosya geldiğini belirtmiştir.

Deney II grubunda yer alan birinci ebeveyn, yapılacak etkinliklerle ilgili haber mektuplarının geldiğini, acil durumlarda telefon görüşmesi yaptığını, çocuğunun yaptığı etkinliklerin asıldığı pano olduğunu, okula gelip gittikçe öğretmenle görüştüğünü, çocuğu ile birlikte yapabilecekleri etkinlik örneklerinin geldiğini, çocuğunun etkinliğinin olduğu toplu dosya geldiğini ifade etmiştir.

İkinci ebeveyn, *gezi, doğum günü olacağı zaman haber mektupları geldiğini, çocuğu hasta olduğunda telefon görüşmesi yaptığını, çocukların etkinliklerinin asıldığı pano olduğunu, internette resimleri takip ettiğini, çocukların etkinliklerinin olduğu toplu dosyaların geldiğini, çocuğu ile birlikte yapabileceği etkinlik örneklerin geldiğini belirtmiştir.*

Üçüncü ebeveyn, *acil durumlarda telefon görüşmesi yaptığını, çocuğunun etkinliklerini panodan takip ettiğini, kendisinin çektiği bir iki fotoğrafın olduğunu, ihtiyaç duyduğu zaman okula geliş gidiş saatlerinde öğretmenle görüştüğünü, okulda yapılan etkinliklerin dosya ile gönderildiğini ve evde yapılacak etkinlik örneklerinin geldiğini ifade etmiştir.*

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir. Birinci ebeveyn, *bir şey kutlanacak ise onunla ilgili haber mektuplarının geldiğini, gezi ya da çocukların yaptıkları etkinliklerle ilgili duyuru panolarının olduğunu, çocukların gezi fotoğraflarının slayt şeklinde gösterildiğini, çocukların sorulara verdiği cevaplardan oluşan kitapçıkların geldiğini, belirtmiştir.*

İkinci ebeveyn, *faaliyet ve geziler ile ilgili haber mektuplarının geldiğini, acil durumlarda telefon görüşmesi yaptıklarını, geliş gidiş zamanlarında öğretmenle görüştiklerini, çocukların faaliyetleri ile ilgili kitapçıkların geldiğini, çocukların faaliyetlerinin yer aldığı dosyaların geldiğini ifade etmiştir.*

- Eğitim öncesinde deney ve kontrol gruplarında yer alan ebeveynler, aile katılımına ilişkin etkinlikler olarak haber mektupları, telefon görüşmeleri, duyuru panoları, fotoğraflar, etkinlik dosyaları, geliş gidiş saatlerinde iletişim etkinlikleri olduğunu belirtmişlerdir.
- Eğitim sonrasında deney 1’de yer alan ebeveynlerin aile katılım çalışmaları ile ilgili karşılaştıkları etkinliklerin sayısında ve içeriğinde artış olduğu saptanmıştır. Daha önceden ebeveynler çocukla ilgili materyal ve etkinliklerle ilgili görüş bildirirken uygulama sonrasında konferans, eğitim semineri ve toplantılar yaptıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bireysel görüşme ve ev ziyaretlerinin de yapılan etkinlikler kapsamında olduğunu ifade etmişlerdir.

Aile katılım çalışmaları Aile Eğitim Etkinlikleri, Aile İletişim Etkinlikleri, Ebeveynin Eğitim Etkinliklerine Katılımı, Ev Ziyaretleri, Yönetim ve Karar Verme Sürecine Katılımdan

oluşmaktadır. Aile eğitim etkinlikleri olarak; Eğitim Toplantılarına, Konferanslara, Aile İletişim Etkinlikleri olarak ise; Telefon Görüşmelerine, Kitapçıklara, Ses/Görüntü kayıtlarına, Duyuru panolarına, Bültene, Haber Mektuplarına, Yazışmalara, Portfolyo Dosyalarına, Okul Ziyaretlerine, Geliş Gidiş Zamanlarına, İnternet kullanımına, Dilek Kutusuna, yer verilmektedir (Temel ve Diğerleri 2010, 328). Eğitim öncesinde deney ve kontrol grubunda yer alan ebeveynler aile katılımı çalışmalarına yönelik sınırlı sayıda etkinlik yapıldığına ilişkin bilgi vermişlerdir. Ebeveynlerin karşılaştıkları etkinliklerin genellikle aile iletişimine yönelik etkinlikler olduğu söylenebilir. Eğitim sonrasında ise deney 2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin görüşlerinde fark olmazken, deney 1 grubunda yer alan ebeveynler literatürde yer alan aile katılım etkinliklerinin yapıldığına ilişkin görüş bildirmişlerdir. Ebeveynlerin karşılaştıkları çalışmaların çeşitliliğinin ve niteliğinin artmasında verilen eğitimin amacına ulaşmasında önemli bir yere sahip olduğu düşünülebilir.

Uygulanan aile katılım çalışmalarının katkılarının ne olduğunu düşünüyorsunuz?

Uygulanan aile katılım çalışmalarının **ebeveyn olarak kendilerine** katkısını eğitim öncesi deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I, *“Çocuğumun kimlere yakın olduğunu gördüm. Öğretmeni yakından tanımamızı, sınıf ortamını tanımamızı sağladı.”* (ebeveyn 1)

“Bilmediğim şeyleri öğreniyorum. Bilgi ediniyorum.” (ebeveyn 2)

“Çocuğumun görmediğim başka yönlerini görmem açısından önemli” (ebeveyn 3)

Deney II, *“Hem çocuğumun yaptıklarını görüyorum hem kendim bilinçleniyorum”* (ebeveyn1)

“Bilmiyorum” (ebeveyn 2)

“Çocuğumun yetenekli olup olmadığını görüyorum” (ebeveyn 3)

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde belirtmişlerdir.

“ Yanlışlarımızı görmemizi sağlıyor” (ebeveyn 1)

“Görmediğim şeyleri, uygulama yönünden öğretmenden öğreniyorum” (ebeveyn 2)

“Çocuğuma nasıl davranacağım ile ilgili daha iyi bilgi ediniyorum. Kendime ders çıkardığım şeyler vardır” (ebeveyn 3)

Uygulanan aile katılım çalışmalarının **çocuklarına katkısını** eğitim öncesi deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I, “Ebeveynlerin sınıf içine girmesi çocuğumun farklı aile yapılarını görmesini sağladı.” (ebeveyn 1)

“Çocuğumun daha farklı olduğuna inanıyorum. İçine kapanıktı, paylaşmayı bilmiyordu bunları öğrendi.” (ebeveyn 2)

“Bilmiyorum” (ebeveyn 3)

Deney II, “çocuğumun becerisi artıyor” (ebeveyn 1)

“Öğrendiklerim çocuğuma olumlu yansıyor.” (ebeveyn 2)

“Çocuğumun konuşması hitap etmesi çok değişti” (ebeveyn 3)

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

“Eğitilmiş bir anne olarak çocuğumla ilgilendiğimde eğitimine katkı sağlamış oluyorum” (ebeveyn1)

“Kendine güveni geliyor” (ebeveyn 2)

“Çocuğumun olumsuz davranışlarını değişmesi sağladı.” (ebeveyn 3)

Uygulanan aile katılım çalışmalarının **öğretmen ve kuruma katkısını** eğitim öncesi deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I, “Bilmiyorum” (ebeveyn 1,2)

“İşin pratik bölümünü burada gördükleri için öğrenmeyi de burada yaşıyorlar” (ebeveyn 3)

Deney II ve kontrol grubu “Bilmiyorum”

Uygulanan aile katılım çalışmalarının ebeveyn olarak **kendilerine katkısını** eğitim sonrası deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I, *“Aldığım eğitim semineri ve konferans ile yaptığım yanlışları gördüm ve yapmamaya başladım”*.(ebeveyn 1)

“Bildiğim şeylerin, sessiz kaldığım yerlerin yanlış olduğunu fark ettim ve yanlışlarımı düzeltme fırsatı buldum” (ebeveyn 2)

“Çocukların refleksleri konusunda aydınlandım ve çocuğumu ona göre değerlendiriyorum” (ebeveyn 3)

Deney II, *“Çocuğumun gelişimi ve ilkokula hazırlamada iyi oldu”* (ebeveyn 1)

“Çocuğumu yönlendirme ve görmediğim huylarını görmemde yarar sağlayabilir” (ebeveyn 2).

“Bilgilenmiş için çocuğumun gelişiminde etkili oldu” (ebeveyn3)

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

“Sorunların çözülmesi daha kolay” (ebeveyn 1).

“Bilgilenmemi sağladı” (ebeveyn 2)

“Çocuklarımıza nasıl davranacağımız ile ilgili daha iyi bilgi ediniyorum kendime ders çıkardığım şeyler vardır” (ebeveyn3)

Uygulanan aile katılım çalışmalarının **çocuklarına katkısını** eğitim sonrası deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I, *“çocuğumun güveninin arttı ve kendini korumasını öğrendi”* (ebeveyn 1)

“Yanlışlarımı görmem çocuğuma olumlu yansıdı” (ebeveyn 2)

“Çocuğumu reflekslerine göre değerlendirdiğim için olumlu yansıdı” (ebeveyn 3).

Deney II grubunda yer alan birinci ve ikinci ebeveyn aynı soruya cevap vermezken üçüncü ebeveyn, *çocuğunun becerisinin ne yönde olduğunu öğrendiği zaman, ona olumlu yansıdığı* cevabını vermiştir.

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

Birinci ebeveyn aile katılım çalışmalarının çocuğuna katkısına cevap vermemiştir. İkinci ebeveyn, *davranışları değiştiği için çocuğuna olumlu yansıdığını belirtmiştir*. Üçüncü ebeveyn, *disiplin ve davranış kontrolü olarak katkı sağlayacağını* ifade etmiştir.

Uygulanan aile katılım çalışmalarının **öğretmen ve kuruma katkısını** eğitim sonrasında deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I grubunda yer alan birinci ebeveyn, *saç ayağının kurulmasının öğretmeni daha verimli kılacağını* belirtmiştir. İkinci ebeveyn, *öğretmenin kendilerini daha iyi tanıdığını ve sağlıklı iletişim kurduklarını* ifade etmiştir. Üçüncü ebeveyn, *öğretmenin velilerin reflekslerini olumlu değerlendirebileceğini* belirtmiştir.

Deney II de yer alan birinci, ikinci ve üçüncü ebeveyn aynı soruya cevap vermemişlerdir.

Kontrol grubundaki birinci ve ikinci ebeveyn bu konudaki düşüncelerini ifade etmez iken üçüncü ebeveyn, *çocukları tanımları açısından yarar sağlayacağını* belirtmiştir.

Aile katılım çalışmalarının Ebeveyn açısından katkıları;

- Eğitim öncesinde deney 1 grubunda yer alan ebeveynler bu soruya çocuğunu okul ortamında tanımak yönünde cevap verirken deney2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynler çocukları hakkında bilgi edinmek yönünde cevap vermişleridir.
- Eğitim sonrasında ebeveynlerin görüşleri incelendiğinde deney 1 grubunda yer alan ebeveynler kendilerini değerlendirme ve çocuklarının gelişimsel özelliklerinin farkına varmada eğitim seminerinin katkısı olduğunu vurgulamışlardır. Deney 2 grubunda yer alan ebeveynler ise çocuğun gelişimsel özelliklerinin yanda ilkokula hazırlama da yardımcı olabileceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Kontrol grubunda herhangi bir değişikliğe rastlanmamıştır.

Ebeveynlerin aile katılım çalışmalarının daha çok kendilerine katkı sağladığını bu katkının ise, çocukları hakkında bilgi edinmek ve okul ortamlarını tanımak yönünde olduğu söylenebilir. Denek 1'de araştırmacı rehberliğinde aile eğitimi ve aile katılımını uygulaması ebeveynlerin aile katılımına bakış açılarını değiştirme, önemini kavrama, çocuğun gelişimini destekleme ve kendini değerlendirme yönünde görüşlerinin değişmesine katkı sağladığı söylenebilir.

Işık (2007), yaptığı araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okul-aile işbirliği çalışmalarını anne-baba görüşlerine dayalı olarak incelemiştir. Okul aile işbirliği ile anne babaların çocuklarını daha bilinçli yetiştirebilecekleri ve çocuklarının eğitimine daha çok katkıda bulunabilecekleri ifade etmişlerdir.

Şahin (2004), yaptığı çalışmada anne babaların okul öncesi eğitim programına katılımlarına ilişkin görüşlerini incelemiştir. Çalışmanın sonucunda yapılan aile katılım çalışmaları ile ilgili olarak anne babaların çocuklarını ve okulu daha iyi tanıdıkları, okul ile aileler arasındaki ilişkinin daha da güçlendiğini ortaya çıkarmışlardır.

Aile katılımının çocuk açısından katkıları;

- Eğitim öncesinde ebeveynlerin çocuklarında değişikliklere ilişkin görüşleri incelendiğinde deney 1 grubundaki ebeveynler çocuklarının sosyalleşme sürecine katkıda bulunduğunu ve farklı kültürel yapıdaki aileleri tanımaya destek olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Deney2 grubundaki ebeveynler ise çocuklarının dil gelişimi ve becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Kontrol grubundaki ebeveynler çocuklarda öz güven arttırarak davranış değişikliği sağladığını belirtmişlerdir.
- Eğitim sonrasında deney 1 grubunda yer alan ebeveynler, katıldıkları eğitim programını ile kendilerindeki olumsuz davranışların farkına vararak düzeltme çabasına girdikleri ve bununda çocuklarının özgüvenlerini ve gelişimsel özelliklerini desteklemede olumlu katkı sağlayacağını vurgulamışlardır. Deney2 ve kontrol grubunun cevaplarında önemli bir değişiklik gözlenmemiştir.

Ebeveynlerin aile katılımı ile çocuklarının sosyalleşme sürecine, dil gelişimlerine ve öz güvenlerinin artmasına katkı sağlayacağını düşündükleri söylenebilir.

Lopez ve Caspe (2006), erken çocukluk dönemi eğitiminde aile katılımını incelemek amacıyla Harvard aile araştırma projesi (HAAP-HFRP) geliştirmişler ve doküman incelemiştir. Araştırmada, aile katılımı ile çocukların akademik başarıları ve sosyal gelişiminin erken çocukluktan yüksek eğitime kadar etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Vural (2006), okul öncesi eğitim programlarındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisinin incelendiği araştırmada, çocukların sosyal

becerilerinin gelişiminde ve ailelerin aile katılımı deneyimlerini arttırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aile katılımının öğretmen açısından katkıları;

- Eğitim programı uygulanmadan önce deney 1 grubunda yer alan ebeveynlerden biri öğretmenlerin teorik bilgiyi pratiğe dönüştürmesi açısından katkı sağlayacağını ifade ederken diğer iki ebeveyn bilmediklerini ifade etmiştir. Deney 2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynler bilmediklerini belirtmişlerdir.
- Eğitim sonrasında deney 1 grubunda yer alan ebeveynler, okul, öğretmen ve ebeveyn işbirliğinin önemini vurgulayarak öğretmen ebeveyn iletişiminin ve kendilerini tanımalarını sağlamada eğitim programının etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Eğitim programı ebeveynlerin farklı bakış açısı kazanmasına, öğretmenleri algılamada daha bilinçli davranmalarına ve iletişim kurmanın önemini anlamalarına destek olduğu söylenebilir.

Öğretmenden aile katılım çalışmaları ile ilgili neler yapmasını bekliyorsunuz?

Öğretmenlerden aile katılım çalışmaları ile ilgili beklentilerini eğitim öncesi deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I, *“Deneyler yapıyor, geziler düzenliyor. Her şey yapıldı. Zaten kısıtlı zaman”* (ebeveyn 1)

“Öğretmenin yeterince her şeyi yaptığına inanıyorum başka bir beklentimde yok” (ebeveyn 2)

“Çocuğumun burada ki tepkilerinin, yönlendirmelerinin bana bildirilmesini, elektronik ortamların kullanılmasını istiyorum” (ebeveyn 3)

Deney II, *“Çocuğumuzun her yaptığı şeyleri daha iyi göstermesini tanıtmasını istiyorum”* (ebeveyn 1)

“Gerekeni yapıyor” (ebeveyn 2)

“Çocuğuma nasıl davranmam gerektiği ile ilgili beni bilgilendirmesini isterim”
(ebeveyn 3)

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

“Velileri ayda bir kere toplayıp çocuğun gelişimi ile ilgili bilgi vermesini isterim”
(ebeveyn 1)

“Konferans ve ev ziyaretleri yapmasını isterim” (ebeveyn 2)

“Bilgilerimizin artması, davranışlarımızı kontrol etmemiz için konferanslar düzenlenebilir” (ebeveyn 3)

Öğretmenlerden aile katılım çalışmaları ile ilgili beklentilerini eğitim sonrası deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I grubu, birinci ve ikinci ebeveyn benzer olarak, *yapılması gereken her şeyin yapıldığını dolayısıyla beklentilerinin olmadığı cevabını vermiştir. Üçüncü ebeveyn ise, çocuklarla ilgili bilgi toplantılarının daha sık aralıklarla yapılmasını istediğini* belirtmiştir.

Deney II grubu birinci ebeveyn, *sınıf içinde düzenlenen etkinliklere çocuklarla birlikte olmak istediğini* belirtmiştir. İkinci ebeveyn, *katılamayacağı için beklentisinin olmadığı* cevabını vermiştir. Üçüncü ebeveyn, *geziler düzenlenmesini, çocuklar ile ilgili toplantılar yapılmasını istediğini* ifade etmiştir.

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

Birinci ebeveyn, *öğretmenin ev ziyaretleri düzenleyerek ailelerle kaynaşmasını istediğini* belirtmiştir. İkinci ebeveyn, *anaokulu olduğu için yapacak bir şeyi olmadığını* belirtirken üçüncü ebeveyn, *bilgilenmek için daha çok toplantıların olmasını istediğini* ifade etmiştir.

- Eğitim öncesinde deney 1 grubunda yer alan ebeveynlerden bi, çocuğun yaptığı etkinliklerle ilgili bilgilendirmek ve elektronik ortamların kullanılması yönünde görüş bildirmiştir. Deney 2 de yer alan ebeveynler, davranışlarının doğruluğu hakkında destek olmak istediklerini ifade etmişlerdir. Kontrol grubundaki ebeveynler ise

toplantı, ev ziyaretleri ve konferansların yapılmasına ihtiyaç duyduklarını söylemişlerdir.

- Eğitim programının uygulanmasından sonra deney 1 ve deney 2 grubunda, daha sık toplantı yapılması ve sınıf içi etkinliklere katılmayı isteme konusunda anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kontrol grubunun görüşlerinde bir değişiklik saptanmamıştır.

Ebeveynlerin çocuklarının okul ortamını tanımak ve onların gelişimine katkı sağlayacak bilgiye ihtiyaç duydukları ve öğretmenin bu yönde çaba sarf etmesini bekledikleri söylenebilir.

Işık (2007), anne babaların en çok, kurumda yapılan etkinlikler ve çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemi hakkında bilgilenmek ve öğretmen-anne-baba-çocuk arasındaki iletişimin daha iyi olması beklentileri içerisinde olduklarını ortaya koymuştur.

Yazıcı ve diğerleri (2005), ailelerin okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmaları ile ilgili görüş ve yapılan çalışmalara yönelik beklentilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, ailelerin okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan aile katılım çalışmalarında yer almak istedikleri, en çok bireysel görüşmeleri tercih ettikleri, düzenli olarak haber mektupları gönderilmesini istedikleri ve öğretmenlerin ev ziyaretleri düzenlemelerine yönelik beklentilerinin olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmalar, araştırmanın ebeveyn beklentileri ile örtüşmektedir. Ebeveynler çocuklarının eğitiminin her aşamasında olma istemekte ve gelişimleri hakkında daha çok bilgiye sahip olmak istemektedirler.

Aile katılım çalışmalarına katılımınızı güçleştiren koşullarınız nelerdir?

Aile katılım çalışmalarının **öğretmen açısından** güçleştiren koşulları eğitim öncesi deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I, *“çocuk sayısının fazla olması öğretmenin çalışmasını zorlaştırabilir” (ebeveyn 1)*

“16 çocukla ilgilenmesi uygulamalarını güçleştirebilir” (ebeveyn 2)

“Öğretmenimizde insan onunda günlük yaşamı var çocukları var ve hayatını sürdürmesi gerekiyor. Herkes için uygun zamanın bulunması zor”

(ebeveyn 3)

Deney II, *“Aklıma bir şey gelmiyor”* (ebeveyn 1)

“ Vakti olmayabilir” (ebeveyn 2)

“ Bilemiyorum” (ebeveyn 3)

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

“Okulumuzun seminer odası gibi bir yeri yok dolayısıyla bizi oturtup seminer düzenleyeceği yeri yok” (ebeveyn 1)

“Ekstra zaman olduğu için sıkıntı olabilir” (ebeveyn 2)

“ Çocukların kalabalık olması” (ebeveyn 3)

Aile katılım çalışmalarının öğretmen açısından güçleştiren koşulları eğitim öncesinde tekrar sorulmuş ve deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I grubu, birinci ebeveyn, *öğretmenin eğitim semineri düzenlemesinin sınıfı yalnız bırakması adına zor olduğu* cevabını vermiştir. İkinci ebeveyn, *tüm bu çalışmalar yürütülürken çocuklara zaman ayırmasının zor olabileceğini* ifade etmiştir. Üçüncü ebeveyn, *aile katılımını sağlamak için ailelerin analizini yapması gerektiğini bunun ise çok zor olabileceğini ve öğretmenin de bir hayatının olduğunu* belirtmiştir.

Deney II grubu, birinci ebeveyn, *kendisini ayarladığı zaman sıkıntı olmayacağını* ifade etmiştir. İkinci ebeveyn, *vakti varsa zaten o işi yapar* cevabını vermiştir. Üçüncü ebeveyn, *bilmediğini* belirtmiştir.

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

Birinci ebeveyn, *ebeveynlerin katılmak istememesini zorlaştırıcı* koşul olarak belirtmiştir. İkinci ebeveyn, *zorlaştırıcı koşul olmadığını düşündüğünü* ifade etmiştir. Üçüncü ebeveyn, *velilerin çoğunun çalışıyor olması* cevabını vermiştir.

Aile katılım çalışmalarının ebeveyn açısından güçleştiren koşulları eğitim sonrasında tekrar sorulmuş ve deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I grubu, birinci ve ikinci ebeveyn, *güçleştiren koşulumuz yok* cevabını vermişlerdir. Üçüncü ebeveyn, *çalışıyor olmasının katılımını güçleştirdiğini* ifade etmiştir.

Deney II grubu, birinci ebeveyn, *zamanım olmayabilirdi* cevabını vermiştir. İkinci ebeveyn, *vardiyalı çalıştığı için sıkıntı olabilir* cevabını verirken üçüncü ebeveyn, *zorlaştıran koşulunun olmadığını* belirtmiştir.

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

Birinci, ikinci ve üçüncü ebeveyn benzer olarak *zorlaştıran koşullarının olmadığını* ifade etmişlerdir.

Öğretmen açısından;

- Eğitim öncesinde deney 1, deney2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynler kendileri açısından uygun zamanların olmaması, sınıfta çocuk sayısının fazla olması ve mekân eksikliği üzerinde durmuşlardır.
- Eğitim sonrasında ebeveynlerin öğretmenler açısından uygulamaya bakışlarında anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir. Ebeveynlerin öğretmenin ek bir eleman ihtiyacı duyabilecekleri konusunda görüş bildirmişler ve ailelerin sosyo kültürel seviyesinin eşit olmamasını öğretmeni engelleyebileceği üzerinde durmuşlardır.

Eğitim programı ebeveynlerin öğretmen lehine empati kurabilmesinde ve uygulamalarda yaşanan zorlukları fark ederek öğretmene destek olma yönünde çaba sarf etmelerinde katkıda bulunduğu söylenebilir.

Ebeveyn açısından;

- Eğitim öncesinde deney1, deney 2 ve kontrol grubundaki ebeveynler herhangi bir zorlaştırıcı koşulların olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir.
- Eğitim sonrasında deney 1 ve deney 2 grubunda yer alan iki ebeveynler çalışıyor olmalarını zorlaştırıcı koşul olarak ifade etmişlerdir. Diğer ebeveynler zorlaştırıcı koşullarının olmadığını yönünde görüş bildirmişlerdir.

Aile katılım çalışmalarını uygulamaları halinde ebeveynlerin katılımlarının sağlanabileceği söylenebilir.

Yılmaz ve diğerleri (2008), çalışmalarında ana-baba okulu programını katılımcı görüşlerine göre değerlendirmişlerdir. Genel olarak katılımcıların ana baba okulu seminerlerine düzenli olarak katılma eğiliminde oldukları görülmüştür. Bu sonuç ebeveyn eğitimi düzenlenirse, ebeveynlerin katılmada istekli olabilecekleri yönündeki görüşlerini destekler niteliktedir.

Aile eğitimi ile ilgili ne tür uygulamalar ile karşılaşıyorsunuz?

Aile eğitimi ile ilgili karşılaştıkları uygulamaları eğitim sonrasında ebeveynlere sorulmuş ve deney grubundaki ebeveynler şu şekilde belirtmişlerdir.

Deney I grubunda yer alan birinci ebeveyn, *iletişim, duyguları ifade etme, davranış değiştirme gibi konularda üç haftalık eğitim aldıklarını, bu eğitim çocuğunu geçiştirdiğinde içinde nasıl yaralar açıldığını fark etmesini sağladığını, eşini anlamasını sağladığını ilişkilerine olumlu yansıdığını* ifade etmiştir. İkinci ebeveyn, *düşünme, algılama, önyargılı olmama gibi konularda eğitim aldığını, çocuklarını dinlemediğini fark etmesini ve yanlışlarını düzeltme şansının olduğu* cevabını vermiştir. Üçüncü ebeveyn, *üç haftalık bir eğitim programı aldığını, okul, çocuk ve öğretmen ilişkisini kolaylaştırdığını* belirtmiştir.

Deney II grubunda yer alan birinci ebeveyn, *böyle bir çalışma olmadığını* belirtmiştir. İkinci ebeveyn, *yapılmadı* cevabını verirken üçüncü ebeveyn, *aile eğitimi karşılaşmadıklarını* belirtmiştir.

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

Birinci ebeveyn, *veli toplantılarında çocuklarına ilişkin bir iki şey gösterildiğini fakat kendileri ile ilgili bir eğitim yapılmadığını* ifade etmiştir. İkinci ve üçüncü ebeveyn benzer olarak *aile eğitimi ile karşılaşmadıkları* cevabını vermişlerdir.

Ebeveynlerin verdikleri cevap incelendiğinde, deney 2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynler aile eğitimine yönelik çalışma yapılmadığını, deney 1 de yer alan ebeveynler ise aile eğitimine yönelik üç haftalık bir eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir.

Deney 1de yer alan ebeveynlerin öğretmen tarafından aile eğitimi uygulandığı, deney 2 ve kontrol grubunda yer alan öğretmenlerin ise aile eğitimi uygulamadığı söylenebilir.

Aile eğitimine katılımınızı güçleştiren koşulunuz var mı?

Aile eğitim çalışmalarına katılımlarını güçleştiren koşulları eğitim sonrasında sorulmuş ve deney grubundaki ebeveynler şu şekilde cevap vermişlerdir.

Deney I grubu birinci ebeveyn, *hastalık durumunun kendisi için sıkıntı yarattığını gelemediği zamanları cd den izlediğini* belirtmiştir. İkinci ebeveyn, *zorlaştıran bir koşulunun olmadığını zevkle geldiğini* ifade etmiştir. Üçüncü ebeveyn, *eşinin il dışında çalışması sebebiyle çocuğunun okul dönüşü karşılaşacağı ortamı hazırlamada zorlandığını* belirtmişlerdir.

Deney II grubu birinci ebeveyn, *aile eğitimi ile ilgili saati belirtirse güçleştiren koşulu olmayacağını* belirtmiştir. İkinci ebeveyn, *böyle bir eğitim olsaydı çalışıyor olmam zorlaştırmacı koşul olurdu* cevabını vermiştir. Üçüncü ebeveyn, *çocuğu için her zaman katılabileceğini* ifade etmiştir.

Kontrol grubundaki ebeveynler ise bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmişlerdir.

Birinci ebeveyn, *öyle bir eğitim olsun isterdim ve katılırdım* cevabını vermiştir. İkinci ebeveyn, *öğretmen isterse katılabileceğini zorlaştırmacı koşulunun olmadığını* ifade etmiştir. Üçüncü ebeveyn, *katılım açısından hiçbir engelini olmadığını* belirtmişlerdir.

Eğitim sonrasında deney 2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynler aile eğitimi yapıldığı takdirde çalışmalara katılma konusunda zorlaştırmacı koşullarının olmayacağı yönünde görüş bildirmişlerdir. Deney 1 de yer alan ebeveynler ise aile eğitimi sürecinde yaşanan hastalıkların ve eşinin farklı bir ilde çalışıyor olmasının kendisi için güçleştirici koşul olduğunu ifade etmişlerdir.

Aile eğitimi konusunda ebeveynlerin genel olarak istekli oldukları söylenebilir.

Argon ve Akaya (2008), yaptıkları çalışmada ebeveynlerin, anne baba eğitim programlarına katılıp katılma istemediklerine bakılmış ve büyük çoğunluğunun düzenlenecek olursa katılmak istedikleri ortaya çıkmıştır.

Yılmaz ve diğeri (2008), Gökkuşuğu Projesi kapsamında ana babalara verilen seminerlerin mesai saatleri dışında gerçekleştirilmesinin katılımı arttıracakını vurgulamışlardır.

Yapılan araştırmalar ebeveynlerin ebeveyn eğitim programlarına katılabilecekleri yönündeki görüşlerini desteklemektedir.

Yang (2005) tarafından yapılan araştırmada aile katılımına yönelik roller, aile katılımının etkisi ve aile katılım engelleri incelenmiştir. Ailelerin farkında olmadan daha çok katılım engellerine sahip oldukları saptanmıştır. Deney 1 de yer alan bazı ebeveynlerin eğitim sürecinde karşılaştıkları engeller bulgusu ile örtüşmektedir.

4.3. Doküman İncelemeye İlişkin Bulgular

Telefon Görüşmesi: 26.04.2010 öğretmen tiyatroya gelmeyen öğrencinin velisini telefonla arayarak neden gelmediğini öğrenmiştir. Çocuğun hasta olduğunu öğrenen öğretmen geçmiş olsun dileğini ileterek görüşmeyi sonlandırmıştır.

Yazışma: 27. 04. 2010 öğretmen aile eğitim etkinliğine ilişkin ebeveynlere yazılı not göndermiştir. Ebeveynlerden bir tanesi eğitime katılmayacağına ve nedenlerine dair yazılı not göndermiş ve öğretilerde notu aldığına uygun olduğu zaman oturumlara katılabileceğine ilişkin cevap yazmıştır. Yazışmayı arşivine eklemiştir.

Evde Yapılacak Etkinlikler: 28.04.2010 öğretmen sınıfta yaptıkları proje çalışması için ebeveynlerden çocukları ile birlikte korkuluk yapmalarını istemiştir. Bunun için yazılı not ve korkuluk resmi gönderilmiştir.

Haber Mektupları: 29.04.2010 öğretmen çocuk gelişimi ile ilgili “çocuğunuzu olduğu gibi sevin ve anne baba olmanın 24 yolu” “çocukların bize öğrettikleri” sözlerin yer aldığı “çocuğumuz ile birlikte neler yapabiliriz” konulu haber mektuplarını veliye göndermiştir.

Eğitim Panosu: Eğitim panosu 30. 04 2010 tarihinde hazırlanmıştır. Öğretmen ebeveynlere konu listesi hazırlamış ve bu listeden konuları belirlemelerini istemiştir. Listeye göre belirlenen konular çocuklarda görülen dört sorun konulu “inatçılık, saldırganlık, parmak emme, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, başarısızlık mı? hadi canım sende” başlıkları

altında eğitim panosu hazırlamıştır. Eğitim panosu sınıfın girişine ebeveynlerin görebilecekleri bir şekilde hazırlanmıştır. Panoya ebeveynlerin dikkatlerini çekecek resimler asılmıştır. Ayrıca panonun yanına “çocukta yeteneklerin keşfi” ile ilgili el ilanları hazırlanmıştır. Öğretmen okula geliş gidiş saatlerinde ebeveynlerin dikkatlerini panoya çektiğini ifade etmiştir.

Eğitim Toplantısı: Öğretmen beş haftalık haftada iki oturum olmak üzere daha önceden yapılan ihtiyaç belirleme formuna göre belirlediği konulardan oluşan ebeveyn eğitimini uygulamıştır.

Teyp Kaydı: 3.05.2010 öğretmen müzik etkinliği esnasında “annem” isimli şarkıyı söyleyen çocuğun sesini teybe kaydederek akşam ebeveynine göndermiştir.

Bireysel Görüşme: 3.05.2010 öğretmen sınıfta bulunan bir çocukta huzursuzluk tespit etmesi nedeniyle ebeveynleri ile bireysel görüşme yapmak istemiş, ebeveynlerle birlikte uygun saat ve yer belirlenmiştir. 06.05.2010 tarihinde saat 16:00 da görüşmeye sadece anne gelmiştir. Öğretmen görüşme için uygun ortam hazırlamış görüşmenin amacı açıklanmıştır. Çocuğun genel özelliklerinden bahsedildikten sonra öğretmen problem davranışla ilgili ebeveynle konuşmuştur. Görüşme sonucunda öğretmen anne babanın birlikte izlemesi gereken yollar hakkında örnekler vermiş tavsiyelerde bulunmuştur.

Ebeveynlerin Eğitim Etkinliklerine Katılımı:4.05.2010 ebeveyn aile katılımı ihtiyaç formunu doldurtmuştur. Ayrıca çocuk gelişimi ve eğitimi hakkında ebeveyn bilgilendirilmiştir.

Toplantılar:07.05.2010 tarihinde 2. Dönemin değerlendirilmesi ve çocukların gelişimlerine ilişkin toplantı düzenlenmiştir. Öğretmen toplantı için okul yönetiminden izin almış ve ebeveynlere 03.05.2010 tarihinde toplantının yeri, saati konusu ile yazı göndermiştir. Toplantı öncesinde gündem oluşturmuştur. Toplantının amacı, beklentiler açıklanmış tartışmaların gündem dışında kalmasına özen gösterilmiştir. Alınan kararlar, uzlaşılan noktalar özetlenmiş ve değerlendirme yapılmıştır.

Okul Ziyaretleri: 11.05.2010 tarihinde öğretmen tebeşirle resim yapmak için ebeveynleri okula davet etmiştir. Ebeveynlere okul gezdirilerek yapılacak çalışma açıklanmış ve bahçeye çocukları ile birlikte tebeşirlerle resimler yapılmıştır.

Fotoğraflar: 11.05.2010 tarihinde öğretmen yıl boyunca yapılan etkinlikleri içeren slayt gösterisini hazırlayarak ebeveynlere göndermiştir.

Ebeveynlerin Eğitim Etkinliklerine Katılımı: 12.05.2010 ebeveynlerden sınıftaki dosyalamalar için yardım istenmiştir.

Ev Ziyaretleri: 12.05.2010 öğretmen İsimli çocuğun evine ev ziyareti yapmıştır. Öğretmen bir hafta öncesinden ebeveyn ile iletişime geçerek 12 Mayıs saat 11 için randevu almıştır. Ev ziyareti sırasında ... isimli çocukla dikkat geliştirici oyun oynamış, annesine evde çocuğu ile birlikte oynayabileceği oyunlar ile ilgili bilgiler vermiş ve bu konu ile ilgili yazı bırakmıştır. ... isimli çocuğun televizyon merakı üzerinde görüşülmüş ve anneye bir planlama yapması gerektiği ile ilgili bilgi verilmiştir.

Yönetim Ve Karar Verme Süreci: 14.05.2010 öğretmen aracılığı ile dönem başında okul aile birliğinin sene başı toplantısı ve yönetim kadrosunun seçimi için velilere toplantı tarihi ve saati bildirilmiştir. Ancak bu toplantıda anasınıfı velilerinden üye olmadığı için yönetim ve karar verme sürecine katılım maddesi uygulanamamıştır.

Kitapçıklar: 17.05.2010 tarihinde öğretmen “koi” adlı hikâyeyi çocuklarla birlikte oluşturmuş ve çoğaltarak çocuklarla birlikte eve kitapçık olarak göndermiştir.

Ebeveynlerin Eğitim Etkinliklerine katılımı: 18.05.2010 öğretmen ebeveynlerden kahvaltı saatinde yardım istemiş ve ebeveynin katılımını sağlamıştır.

Duyuru Panosu: 18.05.2010 öğretmen yapacağı etkinlikle ilgili olarak duyuru panosuna “ yarınki etkinlikte kullanılmak üzere bozuk cd göndermeniz rica olunur” yazısını velilerin göreceği şekilde ilişirmiştir.

Geliş-Gidiş Zamanları: 21.05.2010 öğretmen Türkçe dil etkinliği sırasında çocukla olan diyalogunu gidiş saatinde velisi ile paylaşmış ve veliyi bilgilendirmiştir.

Portfolyo: 24.05.2010 öğretmen çocukların yıl boyunca hazırlamış olduğu etkinlik örnekleri, duygularını içeren notlar, gelişimleri ile ilgili formları içeren portfolyo oluşturarak velilere göndermiştir.

Ebeveynlerin Eğitim Etkinliklerine katılımı: 25.05.2010 öğretmen sınıf içi aile katılım çalışması olarak bir veli ile “ çim tohumları kullanarak faaliyet yapma” konusundaki etkinliği planlayarak uygulamanın gün ve saatini belirlemiş ve veli davet edilmiştir.

Konferans: Öğretmen konferans öncesinde ebeveynlerle görüşerek konferansın konusu, yer ve zamanını belirlemiş daha sonra uzaman ile görüşmüştür. Konferans öncesinde konunun içeriğini gözden geçirmek amacı ile uzmanla tekrar görüşülmüştür. 26. 05.2010 tarihinde “çocuklarda olumlu davranış geliştirme” konulu konferans gerçekleştirilmiştir. Konferans için afiş hazırlanarak velilere duyurulmuştur.

Aile katılım etkinlikleri literatürde aile eğitim etkinlikleri; Eğitim Toplantıları, Konferanslar, Aile İletişim Etkinlikleri; Telefon Görüşmeleri, Kitapçıklar, Ses/Görüntü kayıtları, Duyuru panoları, Bülten, Haber Mektupları, Yazışmalar, Portfolyo Dosyaları, Okul Ziyaretleri, Geliş Gidiş Zamanları, İnternet, Dilek Kutusu, Ebeveynin Eğitim Etkinliklerine Katılımı, Ev Ziyaretleri, Yönetim ve Karar Verme Sürecine Katılım etkinliklerinden oluşmaktadır (Temel ve Diğerleri 2010: 328). Öğretmen a'nın literatürde yer alan aile katılım çalışmaları kategorileri göz önünde bulundurularak dokümanları incelenmiştir. Ayrıca doküman incelemede danışman rehberliğinde araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğretmen İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Aile eğitim etkinliklerinden; eğitim toplantısı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan E.E.P. uygulanmıştır. Konferans, çocuklarda olumlu davranış geliştirme konusunda düzenlenmiştir. Aile iletişim etkinlikleri olarak öğretmenin; Eğitim Panosu, Yazışma, Telefon Görüşmesi, Duyuru Panosu, Portfolyo Dosyaları, Ses/Görüntü Kayıtları, Toplantı, Okul Ziyareti, Evde Yapılacak Etkinlikler, Haber Mektupları, Kitapçıklara ilişkin dokümanlarının olduğu tespit edilmiştir. Yönetim ve Karar verme Süreci ve Ev ziyaretiyle ilişkin dokümanları olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenin ebeveynlerin sınıf için etkinliklerine katılımı, ev ziyaretlerine yönelik dokümanları incelenmiştir. Doküman incelemesi sonucunda; Eğitim Panosu, Yazışma, Evde Yapılacak Etkinlikler, Haber Mektupları, Eğitim Toplantısı, , Kitapçıklar, Duyuru Panosu, Konferanslar, Ses/Görüntü Kayıtları, Bireysel Görüşme, Toplantı, Okul Ziyareti ve Ev ziyareti amaca uygun olarak gerçekleştirdiği görülmüştür. Ancak, portfolyo dosyalarının çocuğun okula başladığı andan itibaren hazırlanmaya başlaması gerektiği için amacına uygun hazırlanamamıştır. Fakat öğretmenin bu konuda bilgi düzeyi artmıştır. Yöntem ve karar verme sürecinde, okul aile birliğinin dönem başında oluşturulması nedeni ile anasınıfından veliler katılmamıştır. Ev ziyaretleri her çocuk için planlanması gerekirken E.E.P. ve okul programına paralel yürütüldüğü için sadece bir çocuk için planlanmıştır. Doküman incelemeye ilişkin belgeler ek XIII de verilmiştir.

Ebeveynlerin “Ebeveyn İçin Aile Katılımını Değerlendirme Formu” undan elde edilen sonuçların doküman inceleme sonuçlarını desteklediği görülmektedir.

4.4. Gözleme İlişkin Bulgular

Ebeveyn Eğitim Programı Gözlem Kayıtları

Sınıfın özellikleri

Eğitimler okulun üçüncü katında bulunan 3- A sınıfında gerçekleşmiştir. Sınıf dikdörtgen olup kapıdan girince sol tarafta tahta, tahtanın yanında öğretmen dolabı, öğretmen dolabının önünde öğretmen masası, öğretmen masasının üstünde bilgisayar bulunmaktadır. Sınıfın sağ duvarında duyuru panosu askılıklar bulunmakta karşı tarafında ise boydan boya pencere bulunmaktadır. Sınıfın aydınlatması ve havalandırması eğitim için uygun fakat teneffüs zili çaldığında biraz gürültülü olmaktadır. Sınıfta power point gösterisi sunabilmek için perde ve ses düzeneği bulunmaktadır.

1.Oturum :

Birinci oturum 27. 04,2010 tarihinde gerçekleştirilmiş ve 30 dakika sürmüştür. Öğretmen toplantı için okulun üçüncü katında (3-a) sınıfını “u” şeklinde düzenlemiştir. Öğretmen ebeveynlerle kısa bir selamlaşmadan sonra yapılacak eğitim programının amacı, özellikleri, süresi ve ebeveyn beklentileri hakkında genel konuşma yapmıştır. Toplantının gün ve saatini ebeveynlerle uygun olan saate karar vererek vedalaşmışlardır.

2. Oturum:

Konu: “Algı ve Algıların Yaşamımıza Etkisi”

Katılan ebeveyn sayısı:16

Tarih: 29.04.2010

Kullanılan teknikler: konuşan resimler, konuşma halkası

Süre: 50 dk.

Öğretmen ebeveynler gelmeden önce sınıfı “u” şeklinde herkesin bir birini ve tahtayı görebileceği şekilde düzenledi. Eğitim programı için hazırladığı materyallerini kontrol etti. Camları açarak sınıfı havalandırdı. Bilgisayarı açtı hazırladığı power pointi kontrol etti. Ebeveynler sınıfa gelmeye başladığında onları selamlayarak karşıladı kısa bir sohbet etti. Eğitime başlayacaklarını duyurarak işleyecekleri konu, kullanacakları materyaller ve tekniklerle ilgili kısa bir açıklama yaptı. Eğitim programında ki aşamaları doğru bir şekilde uyguladı. Öncelikle algı ile ilgili kısa süreli resim gösterdi, ne gördükleri ile ilgili sohbet etti daha sonra resimleri daha uzun gösterdi ve aralarındaki farkları sordu. Algı üzerine konuşuldu. Boş bir kâğıda nokta koydu ve ebeveynlerin ne gördükleri üzerinde konuştu. Ebeveynlerden birkaçı nokta cevabını verirken bazı ebeveynler hiçbir şey dedi ve öğretmen algıların neyi görmek istediğimizle ilişkisi açıkladı. Öğretmen ebeveynlere üç farklı resimler gösterdi sınıfı gruplara ayırarak resimlerle ilgili hikaye yazmalarını istedi onlara zaman verdi fakat ne kadar zamanları olduğu ile ilgili açıklama yapmadı. Herkes çalışmasını tamamlayınca resimler ve hikâyeleri üzerinde tartışıldı. Resimlerin gerçek hikâyesi okunduğunda arada neden fark olduğu ile ilgili tartışıldı. Tartışma yapılırken konuşma halkası sınıftaki sıralar nedeni ile çok amacına ulaşarak uygulanamadı. Öğretmen algıların özelliklerinden oluşan hazırladığı power point gösterisini sundu. Kısa bir özetleme yaptı ve bir sonraki oturumda ne işleyecekleri ile ilgili kısa bilgi verdi. Öğretmen ebeveynleri katılıma teşvik edici davranış sergiledi fakat konu anlatımı ebeveynlerin seviyesi uygun anlatılmasına rağmen monoton (ders anlatma niteliği) oldu. Ders esnasında yaşanan aksaklıkları sözel olarak ifade etti. Eğitim programı belirlenen süreden 10 dk. Erken bitti.

5.Oturum:

Konu: Duygular

Katılan ebeveyn sayısı:16

Tarih: 6.05.2010

Kullanılan teknikler: duygu zarı, beyin fırtınası, yuvarlak masa

Süre: 1 saat 15 dakika

Öğretmen ebeveynler gelmeden önce sınıfın oturma düzenini “u” şeklinde birbirlerini, öğretmeni ve tahtayı görebilecek şekilde düzenledi. Hazırladığı materyalleri ve power point sunusunu kontrol etti. Sınıfın camlarını açarak içeriği havalandırdı. Öğretmen ebeveynleri karşılayarak kısa süre onlarla sohbet etti. Ebeveynlerden telefonlarını kapatmaları için uyarı yaptı. Ebeveynler tamamlanınca çalışma ve kullanılacak yöntemlerle ilgili kısa bir açıklama yaptı. Beyin fırtınası yöntemini kullanarak duygu sözcüklerini sordu ve gelen cevapları tahtaya yazdı. Daha sonra öğretmen duygu zarını gösterdi nasıl kullanılacağı ile ilgili açıklama yaparak sırayla ebeveynlerden atmalarını ve gelen duygu ile ilgili yaşadıkları olayları anlatmalarını istedi. Her ebeveyne söz hakkı verdi çalışma sonunda “yaşadığımız duygular” yaşantı sayfasını dağıtarak üç duygu seçmelerini ve eşleşmelerini istedi. Eşleşen gruplara duyguları paylaşma ve empati kurma için zaman tanıdı 10 dk. Süre verdi. Çalışma bitiminde empati kurma ile ilgili hazırladığı afişi tahtaya asarak ebeveynlerle tartıştı. Ebeveynlerden gelen cevapları afişin kenarına yazdı. Ebeveynlere duygu resimlerini göstererek tekrar iki duygu seçmelerini ve bu kez çift yönlü düşünmelerini istedi. Herkese söz hakkı tanısı çalışma bitiminde duyguları ifade etmenin faydasını tartışmalarını istedi. Duyguları fark etmenin ve başkalarının duygularını anlamının faydaları ile ilgili afişi asarak üzerinde ebeveynlerle tartıştı. Konu bitiminde neler işledikleri ile ilgili özet yaptı. Öğretmen eğitim programının aşamaları doğru bir şekilde uyguladı. Konuyu ebeveynlerin seviyesi uygun anlattı fakat power point sunusu yaparken ders anlatır gibi sunulması ebeveynler için biraz sıkıcı oldu. Yuvarlak masa sıralar nedeniyle tam olarak uygulanmadı. Öğretmen ebeveynlerin aktif katılımlarını sağlayarak söyledikleri cümlelerin tekrarlarından oluşan pekiştireçler verdi fakat geri bildirimde bulunmadı. Konu belirlenen süreden 15 dakika fazla sürdü. Uygulama sırasında herhangi bir aksaklık yaşanmadı.

8. Oturum:

Konu: Problem Çözme

Katılan ebeveyn sayısı:11

Tarih: 18.05.2010

Kullanılan teknikler: beyin fırtınası, canlandırma

Süre: 1 saat 20 dakika

Öğretmen ebeveynler gelmeden önce sınıfın oturma düzenini “u” şeklinde birbirlerini, öğretmeni ve tahtayı görebilecek şekilde düzenledi. Hazırladığı materyalleri ve power point sunusunu kontrol etti. Sınıfın camlarını açarak içeriği havalandırdı. Öğretmen ebeveynleri karşılayarak kısa süre onlarla sohbet etti. Ebeveynlerden telefonlarını kapatmaları için uyarı yaptı. Ebeveynler tamamlanınca çalışma ve kullanılacak yöntemlerle ilgili kısa bir açıklama yaptı. Öğretmen ebeveynlerden okuyacağı senaryoyu dikkatle dinlemelerini istedi ve okudu ve grubu ikiye ayırarak senaryodaki problemleri belirlemelerini istedi onlara 10 dakikalık süre tanıdı. Süre bitiminde tartışılarak belirlenen problemleri kartlara yazmalarını istedi. Kartlara yazılan problemler tartışılarak ebeveynler en uygun olanı tespit etti. Öğretmen ebeveynlere problemi çözmek için çözüm yollarının neler olabileceğini sorarak beyin fırtınasını başlattı. Üretilen çözüm yollarını senaryoyu değiştirmelerini ve canlandırma yaptırdı. Canlandırma için gönüllü olan ebeveynleri belirledi. Senaryo ilk haliyle ve çözüm yolları ile iki kez canlandırıldı. Ve üzerinde çözümün doğru olup olmadığı ile ilgili tartışıldı. Ebeveynlere çalışmanın neler kattığı ile ilgili soru sordu. Cevapları dinledikten sonra problem nasıl çözümlere ilişkin power poin sunusunu yaptı ve konuyu, yapılan çalışmalarını özetleyerek çalışmayı bitirdi. Çalışma eğitim programında belirlenen sırada uygulandı. Ebeveynlere geri bildirim verildi. Söylediklerinin tekrarı olan pekiştirmeçerler kullanıldı. Çalışma belirlenen süreden 20 dakika uzun sürdü. Uygulama sırasında herhangi bir aksaklık yaşanmadı.

10. Oturum:

Konu: Olumsuz davranışları nasıl değiştirebilirim?

Katılan ebeveyn sayısı:13

Tarih: 25.05.2010

Kullanılan teknikler: kukla gösterisi, tartışma

Süre: 1 saat

Öğretmen ebeveynler gelmeden önce sınıfın oturma düzenini “u” şeklinde birbirlerini, öğretmeni ve tahtayı görebilecek şekilde düzenledi. Hazırladığı materyalleri ve power point sunusunu kontrol etti. Tahtaya hazırladığı 6 aşamada olumsuz davranış değiştirme basamaklarını astı. Sınıfın camlarını açarak içeriği havalandırdı. Öğretmen ebeveynleri karşılayarak kısa süre onlarla sohbet etti. Ebeveynlerden telefonlarını kapatmaları için uyarı yaptı. Ebeveynler tamamlanınca çalışma ve kullanılacak yöntemlerle ilgili kısa bir açıklama yaptı. Öğretmen tahtaya astığı afişleri dikkatle incelemelerini istedi. İnceleme bitiminde olumsuz davranışlarla ilgili videoyu izleyeceklerini problem davranışın ne olduğunu belirlemelerini istedi. Belirlenen davranışları değiştirmek için neler yapılabileceği ile ilgili ebeveynlerin tartışma yapmalarını sağladı. Çalışma bitiminde bir önceki oturumda istemiş olduğu resimleri topladı ve tahtaya astı. Resimler üzerinde konuşuldu. Tahtayı kim, davranış, neden, doğrumu, alternatif olmak üzere beşe böldü. Ebeveynler resimdeki davranışları ilgili bölümlere analiz etti. Analiz ve tartışma sonucunda grubu ikiye bölerek olumsuz davranışları değiştirme ile ilgili hikaye yazmalarını istedi. Hikâyelerin yazılması tamamlanınca gruplar hikayelerine uygun karakterleri seçerek kukla gösterisi yaptılar. Kukla gösterisi sonunda öğretmen ebeveynlere teşekkür ederek konuyu kısaca özetledi. Çalışma belirlenen sürede tamamlandı. Öğretmen güzel, teşekkür ederim ve ebeveynlerin söylediklerinin tekrarı olan pekiştiriciler verdi. Program belirlenen aşamayı takip etti. Ses düzeneği çok iyi olmadığı için video izlenirken teneffüs zilinın çalması ve çocukların seslerinin sınıfta gürültü yapması nedeniyle zorluk çekildi ve izlenmesi için kısa bir ara verildi. Öğretmen ebeveynlerin katılımlarını aktif bir şekilde sağladı.

Öğretmen a'nın E.E.P'nı uygulama sırasında 1, 2, 5, 8, 10. oturumlar, programın uygulama sürecini görmek amacıyla gözlemlenmiştir.

Gözlem sonuçlarında öğretmenin, eğitim ortamını önceden düzenlediği, konuya ilişkin kullanacağı materyalleri önceden hazırladığı, eğitim programını uygularken programda yer alan aşamaları takip ettiği gözlemlenmiştir. Ancak, öğretmenin özellikle power point sunumu esnasında monoton bir anlatım sergilediği, ilk oturumlarda ebeveynlere pekiştiriciler vermediği, konu bitiminde geri bildirimlerde bulunmadığı tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak, öğretmenin daha önce ebeveyn eğitimi yapmamasından kaynaklandığı düşünülebilir.

İkinci ve beşinci oturumlarda kullanılan konuşma halkası ve yuvarlak masa tekniği amacına uygun gerçekleştirilememiştir. Sınıfların sıralardan oluşması tekniğin uygulanmasında zorluk yaşanmasına neden olmuştur. Bu nedenle, E.E.P. eğitim ortamlarının farklı şekillerde düzenlenebilecek masa ve sandalyelerden oluşmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca 10. oturumda olumsuz davranışlarla ilgili video gösteriminde ses düzeneğinin yeterli olmaması ve eğitimin ders saatleri içerisinde yapılması nedeni ile tam olarak izlenemedi. Ebeveyn eğitimlerinin ders saatleri dışında yapılması ya da gürültüden uzak bir ortamda gerçekleştirilmesi sınıf içi etkileşimin ve kullanılan materyallerin amacına ulaşması için daha uygun olabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu bölümde, okul öncesi eğitim kurumlarında, aile katılım etkinliklerinin tam olarak gerçekleştirilebilmesi için, öğretmenlere, öğretmenler aracılığıyla ebeveynlere yönelik olarak uygulanan aile eğitimi ve aile katılımı programının etkililiğini deneysel olarak saptamak ve etkili modeli oluşturmak amacıyla yapılan bu çalışmanın sonuçları sunulmuştur.

5.1.1. Nicel Verilere İlişkin Sonuçlar

Ebeveynlerin, “Ebeveyn İçin Öğretmen Ve Okula Yönelik Görüş Formu” ve “Ebeveyn İçin Aile Katılımı Değerlendirme Formu”na ilişkin eğitim öncesin ön test puanları karşılaştırıldığında deney 1, deney 2 ve kontrol grubunun aynı düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“Ebeveyn İçin Öğretmen ve Okula Yönelik Görüş Formu” ön test- son test puanları sonucunda deney 1, deney 2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin öğretmene karşı görüşlerinin olumlu olduğu görülmektedir. Ancak okula yönelik görüşlerinde beklentilerine yönelik fark olduğu, bu farkın deney 1’de ön test, deney 2’de son test ve kontrol grubunda son test lehine olduğu, kontrol grubunda son test lehine olsa da hiçbir anlamlılığın olmadığı ortaya konmuştur.

“Ebeveyn için Aile Katılımı Değerlendirme Formu” ön test- son test puanları sonucunda deney 1 ve deney 2 de Öğretmen Eğitim Programı ile öğretmenlerin aile katılımı çalışmaları konusunda bilgi düzeylerinin arttığı, ancak aile katılım çalışmaları uygulamalarında yüz yüze rehberliğin daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kontrol grubunda ise herhangi bir değişiklik olmamıştır.

5.1.2. Nitel Verilere İlişkin Sonuçlar

Öğretmelerin aile eğitimi ve aile katılımı konusundaki görüşleri ile ilgili sonuçlar

Öğretmenlerin, aile katılım çalışmalarının gerekli olduğuna inandıkları saptanmıştır.

Eğitim öncesi öğretmen a, b ve c'nin aile iletişimine yönelik etkili çalışmalarının haber mektupları, telefon görüşmeleri ve okula geliş-gidiş saatlerinin olduğu ortaya konmuştur. Eğitim sonrasında ise öğretmen b ve öğretmen c'nin daha önce belirttikleri etkinliğin dışında farklı bir iletişim etkinliği belirtmedikleri, dolayısıyla aile iletişim etkinliklerinin nicelik ve niteliğinde değişiklik olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen a' da ise, eğitim öncesinde aile iletişimine yönelik üç etkinlik uygularken, eğitim sonrasında etkinlik sayısının dokuza yükseldiği görülmektedir. Bu etkinliklerin, duyuru panosu, toplantı, okul ziyaretleri, yazışma, kitapçık ve etkinlik örnekleri, ses/görüntü cihazlarından oluştuğu belirtilmiştir. Etkinliklerin içeriği incelendiğinde literatürde yer alan aile iletişim etkinliklerinin tamamına yer verildiği görülmüştür. Bu durumda deney 1 de aile iletişimine yönelik etkinliklerin niceliğinde artış niteliğinde de gelişme olduğu saptanmıştır.

Eğitim öncesi öğretmen a, b ve c'nin aile iletişiminde problem yaşamadıkları, eğitim sonrasında ise, öğretmen a'nın ailelerin farklı özelliklere sahip olmasından dolayı iletişim engeli yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim öncesinde öğretmen a, b ve c'nin aile eğitimine ilişkin bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu, eğitim sonrasında öğretmen eğitim programına katılan öğretmenlerin aile eğitimi konusunda bilgi düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte yüz yüze rehberlik sağlanan öğretmenin aile eğitimi uyguladığı, uzaktan eğitim modeli ile rehberlik sağlanan öğretmen ve kontrol grubunda yer alan öğretmenin aile eğitimi uygulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin aileler ile ilgili çalışmalarını kolaylaştıran ve zorlaştıran etmenler olarak, öğretmen a ve öğretmen c aile eğitimi yapmadıkları için kolaylaştıran ve zorlaştıran etmenlerinin olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmen a ise okul öncesi eğitim programını anlamının kolaylaştırıcı etmen olduğu, çocukların eğitimi ile birlikte aile eğitiminin yapılması zaman kontrolü açısından zorlaştıran etmen olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin aile katılımına isteksiz olmaları, mazeret bildirmeleri, öğrenim düzeylerinin yüksek olması ve materyal eksikliğinin aile katılımını güçleştiren koşullar olduğu ortaya çıkmıştır.

Eğitim öncesinde öğretmenlerin uygun koşullar sağlandığında aile eğitimi ve aile katılımına yönelik seminer, konferans, duyuru panosu hazırlama ve bireysel görüşme yapmak istedikleri, eğitim sonrasında ise öğretmen b ve c'nin cevabında değişiklik olmadığı, ancak öğretmen a'nın programda yer alan çalışmaların hepsini uyguladığı, ev ziyaretlerini daha çok yapmak istediği ortaya çıkmıştır.

Ebeveynlerin aile eğitimi ve aile katılımı konusundaki görüşleri ile ilgili sonuçlar

Eğitim öncesinde ebeveynlerin, aile katılımının çocukları hakkında bilgi edinmek ve okul ortamında neler yaptıklarını görmek için önemli olduğuna inandıkları, eğitim sonrasında deney 2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin görüşlerinde fark olmadığı, ancak deney 1'de yer alan ebeveynlerin, kendilerini değerlendirme, yanlışlarının farkına vararak bunları düzeltme konusunda aile katılım çalışmalarının gerekli olduğuna inandıkları ortaya konmuştur.

Eğitim öncesinde deney 1, deney 2 ve kontrol gruplarında yer alan ebeveynlerin, aile katılımına ilişkin haber mektupları, telefon görüşmeleri, duyuru panoları, fotoğraflar, etkinlik dosyaları, geliş gidiş saatlerinin karşılaştıkları etkinlikler olduğu, eğitim sonrasında ise deney 1'de yer alan ebeveynlerin bu etkinliklere ek olarak konferans, eğitim semineri ve toplantı, bireysel görüşme ve ev ziyaretlerinin de karşılaştıkları uygulamalar olduğu ortaya konmuştur. Deney 2 ve kontrol grubunun cevaplarında her hangi bir değişikliğe rastlanmamıştır.

Eğitim öncesi ebeveynlerin aile katılım çalışmaları ile, çocuklarını okul ortamında tanıma, çocukları hakkında bilgi edinme de katkı sağladığı, eğitim sonrasında ise deney 1 grubunda yer alan ebeveynlerin görüşlerinde kendilerini değerlendirme ve çocuklarının gelişimsel özelliklerinin farkına varmada katkı sağladığı yönünde değişiklik olduğu saptanmıştır. Kontrol grubunda ise herhangi bir değişikliğe rastlanmamıştır.

Aile katılım çalışmalarının çocuklarına katkısı konusunda ebeveynlerin görüşlerinin eğitim öncesinde çocukların sosyalleşme süreci ve farklı aile yapılarını tanıması, dil gelişimi

ve öz güvenini arttırarak davranış değişikliği sağladığı ortaya çıkmıştır. Eğitim sonrasında Deney 2 ve kontrol grubunun cevaplarında önemli bir değişiklik saptanmamıştır. Deney 1’de yer alan ebeveynlerin, kendilerindeki olumsuz davranışların farkına vararak düzeltme çabasına girmelerinin, çocuklarının özgüvenlerini ve gelişimsel özelliklerini desteklemede olumlu katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim öncesinde aile katılım çalışmalarının öğretmene katkısını ebeveynlerin genel olarak bilmedikleri, ancak eğitim sonrasında deney 1 de yer alan ebeveynlerin görüşlerinde, öğretmen- ebeveyn iletişimini güçlendirme ve kendilerini tanıma fırsatı sağlayacağı yönünde değişiklik olduğu ortaya çıkmıştır.

Eğitim öncesi ve eğitim sonrasında, Deney 1, deney 2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin daha çok öğretmenlerden çocuklarının yaptıkları hakkında bilgilenmek ve çocuk gelişimi konusunda bilinçlenmek yönünde beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aile katılım çalışmaları uygulamalarında, ebeveynlerin uygun zamanlarının olmaması, çocuk sayısının fazla olması ve mekân eksikliği nedeniyle katılımın sağlanmasında öğretmenin güçlüklerle karşılaşabileceği, eğitim sonrasında ise, öğretmenin ek bir elemana ihtiyaç duyabileceğini ve ailelerin sosyo kültürel seviyesinin eşit olmamasının öğretmen için güçleştirici koşul olabileceği ebeveyn görüşleri sonucunda ortaya konmuştur.

Eğitim öncesinde deney1, deney 2 ve kontrol grubundaki ebeveynlerin aile katılımında herhangi bir zorlaştırıcı koşullarının olmadığı, eğitim sonrasında ise, deney 1 ve deney 2 grubunda yer alan iki ebeveynin çalışıyor olmalarının zorlaştırıcı koşul olduğu diğer ebeveynlerin ise zorlaştırıcı koşullarının olmadığını sonucuna ulaşılmıştır.

Deney 2 ve kontrol grubunda yer alan ebeveynlerin aile eğitimi yapıldığı takdirde katılabileceklerini belirtmişlerdir. Deney 1 de yer alan ebeveynlerden biri aile eğitimi sürecinde yaşanan hastalıkların ve eşinin farklı bir ilde çalışıyor olmasının kendisi için güçleştirici koşul olduğunu belirtmiştir. Diğer iki ebeveyn ise, katılımlarını güçleştiren bir koşul olmadığını ifade ettikleri ortaya konmuştur.

5.1.3. Öğretmen Doküman inceleme sonuçları

Deney 1 de yer alan öğretmenin aile katılım etkinlikleri (duyuru panosu hazırlama, yazışma, telefon görüşmesi, evde yapılacak etkinlikler, haber mektupları, teyp kaydı, bireysel görüşme, toplantı, okul ziyaretleri, ev ziyaretleri, yönetim ve karar verme süreci, kitapçıklar, portfolyo, konferans, ebeveynlerin eğitim etkinliklerine katılımları ile ilgili dokümanlarının olduğu tespit edilmiştir. Deney 2 de yer alan öğretmenin bu konuda yazılı dokümanının olmadığı belirlenmiştir.

5.1.4. Öğretmen Ebeveyn Eğitimi Gözlem sonuçları

Araştırmacı deney 1 de yer alan öğretmenin, ebeveyn eğitimlerinden 1.2.5.8. ve 10 oturumuna katılmıştır ve gözlenen bu eğitimlerin sonuçlarına yer verilmiştir. Öğretmenin, genel olarak, eğitimi eğitim programının amacına uygun olarak gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Deney 2 de yer alan öğretmenin ise araştırmacı tarafından eğitim almasına ve ebeveynlere eğitim yapması istenmesine rağmen, aile eğitimine ilişkin çalışma yapmadığı tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda öğretmenlere uygulanan öğretmen eğitim programı ile öğretmenlerin aile eğitimi ve aile katılımı konusunda bilgi ve beceri düzeylerinin arttığı ortaya konmuştur. Ebeveyn eğitim programına katılan, ebeveynlerin aile eğitimi ve aile katılımı konusundaki görüşlerinde, ebeveyn eğitim programına katılmayan ebeveynlere göre olumlu yönde farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bundan sonraki bölümde bu bilgiler ışığında konu ile ilgili yapılacak araştırmalara ve uygulamalara yön verecek önerilere yer verilecektir.

5.2. Öneriler

Çalışmadan elde edilen bulgular ve literatür bilgileri ışığında öğretmen, ebeveyn ve araştırmacılara ilişkin öneriler geliştirilmiştir.

5.2.1. Öğretmenlere Yönelik Öneriler

Öğretmenler, eğitim öğretimden birinci derecede sorumlu görülen, okul ortamında çocuk ve ailelerle en sık görüşen ve kurumun diğer çalışanlarına göre daha etkin iletişimde bulunan kişiler olarak ebeveynlerin eğitimi ve çocuğun eğitimine katılımında önemli bir sorumluluğa sahiptirler. Öğretmenlerle ilgili olarak kurumsal ve bireysel düzeyde aşağıdaki hususlar dikkate alınabilir;

- Öğretmenler, aile eğitimi ve aile katılımı konusunda eğitim almalarına rağmen, uygulamaya dönük rehberliğe ihtiyaç duymaktadırlar. Öğretmenlerin aile eğitimi ve aile katılımı konusunda uygulamaya dönük Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, paket program, kitapçık/ kılavuz/ cd çıkarılarak okullara dağıtılabilir.
- Öğretmenlerin, aile eğitimi ve aile katılım çalışmalarının uygulamasına ilişkin yılda bir kez eğitim almaları zorunlu hale getirilebilir.
- Öğretmenlerin birçoğu hizmet içi eğitimden yararlanabilmektedir. Hizmet içi eğitimlerde aile eğitimi ve aile katılım çalışmalarında teorik bilgiden ziyade uygulamanın nasıl yapılacağına ilişkin atölye çalışmaları yapılabilir.
- Teknolojinin eğitimde kullanılması ile uzaktan eğitim modeli hızla yaygınlaşmaktadır. Hizmet içi eğitime katılma imkânı olmayan öğretmenler için uzaktan eğitim modeli ile aile eğitimi ve aile katılımı konusunda desteklenebilir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin, çalıştıkları koşullar ve çocuk sayısı göz önünde bulundurulduğunda, sınıfta desteğe ihtiyaçları olmaktadır. Özellikle aile eğitimi çalışmalarında okul rehber öğretmenlerinin desteğinin sağlanması, çalışmanın etkinliğini artırabilir.
- Aile eğitim ve aile katılımının kurum, öğretmen, ebeveyn ve çocuk açısından birçok katkı sağladığı araştırmalarla desteklenmektedir. Böylesine gerekli bir eğitimi öğretmenin veya ebeveynlerin uygun zamanlarında gerçekleşmesini beklemek yerine, sürecin standart bir takvime yerleştirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması önerilebilir.
- Aile eğitimi uygulamalarında öğretmenlerin zaman problemlerini çözebilmek amacıyla sınıfta çocukların eğitim etkinliklerini yürüten ikinci bir öğretmen görevlendirilebilir.

- Aile eğitimi çalışmalarını planlama ve uygulamaları için öğretmenlere ek ücret verilebilir.
- Aile eğitimi konusunda çalışma planı hazırlama ve uygulamaya yardımcı olabilecek ve bunun denetimini gerçekleştirebilecek olan rehber öğretmen sistemi oluşturulabilir.
- Öğretmenlerin, aile eğitimi ve aile katılımı çalışmalarının değerlendirilmesi amacı ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından elektronik ortamlar oluşturulabilir.
- Paylaşım programları oluşturularak, sene sonunda öğretmenlerin bir araya gelmeleri ve aile katılım çalışmaları ile ilgili yaptıkları etkinlikleri paylaşımaları sağlanabilir.
- Lisans programlarında aile eğitimi ve katılımı çalışmalarının teorik bilgiden çok uygulamaya ağırlık verilmesi, alanda donanımlı öğretmenlerin yetişmesine katkı sağlayabilir.
- Uygulamanın başarısında, kurum yöneticilerinin rolü büyüktür. Bu nedenle, yöneticilerin aile eğitimi ve aile katılımı konusunda desteklenmelerine yönelik eğitim programları hazırlanarak katılımları sağlanabilir.
- Her şeyden önce, eğitim etkinliklerine ebeveyn katılımının önemine yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılması, ebeveynlerin de karar verme sürecine katılımlarını artırmada etkili olabilir.
- Öğretmenlerin aile eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi ve toplum katılım çalışmalarına katılımları sağlanabilir.
- Öğretmenlere aile katılımı ve aile eğitimi konusunda materyal desteği sağlanabilir.

5.2.2. Ebeveynlere Yönelik Öneriler

Ebeveynlerin, çocuğun okula başlamasıyla birlikte farklı bir sorumluluk üstlendikleri unutulmamalıdır. Bu nedenle, ebeveynlerin de bazı hususlara dikkat etmesi gereklidir;

- Ebeveynler, çocuğun tüm sorumluluğunun okul ve öğretmenin olduğunu düşünmemelidirler. Okulda gerçekleştirilen her türlü etkinliğe katılma konusunda çaba gösterebilirler.

- Çocuğun olumlu ya da olumsuz etkileyebilecek durumların öğretmenle paylaşılması, eğitim öğretimin etkinliğini artırabilir.
- Toplantı, seminer, konferans gibi davetlere katılım konusunda hassasiyet göstermeleri ve diğer velileri de bu konuda organize etmeye çalışmaları katılımın artırılmasında etkili olabilir.
- Ebeveynler, sorunların çözümünde tek çözüm kaynağını kurum veya öğretmen olarak görmeyip kişisel olarak katkı sağlayabilecekleri yollar önerebilirler.
- Çocuğun sorumluluğunun yalnızca anneye ait olmadığı bir gerçektir. Genel olarak okulla ilgili etkinliklere katılan anneler, babaların da bu sorumlunun bir parçası olarak katılımlarını teşvik edebilirler.
- Ebeveynler, öğretmenin teklifini beklemeden kendi yetenek ve ilgileri doğrultusunda eğitim çalışmalarına katkı sağlayacak öneriler getirebilirler.
- Ebeveynlerin, öğretmenin çabalarını destekleyici tutumlar sergilemesi olumlu bir atmosfer oluşmasında etkili olacaktır. Unutulmamalıdır ki, okul ve aile arasında kurulan işbirliği ne kadar fazla olursa, çocukların eğitim öğretimi ile ilgili hedeflere ulaşmada da başarı oranı artacaktır.

5.2.3. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu çalışmada, okul öncesi dönemde aile eğitim ve katılımı çalışmaları incelenmiştir. Benzer bir konuda çalışmak isteyen araştırmacıların çalışmalarına rehber olması amacıyla şunlar önerilebilir;

- Bu çalışmada öğretmenler ve ebeveynler örnekleme alınmıştır. Bir başka çalışmada, lisans eğitimine devam eden, yeni mezun ve uzun süredir meslekte çalışan öğretmenler örnekleme alınarak karşılaştırma yapılabilir.
- Araştırma öğretmenlere yönelik hazırlanmış olup, dolaylı olarak ebeveynlere katkısı ölçülmüştür. Bu nedenle ebeveynlerin aile eğitimi ve aile katılımı konusunda doğrudan ölçülecek çalışmalar yapılabilir.
- Yapılacak çalışmalara kurum yöneticileri de dahil edilerek konuya ilişkin bakış açıları değerlendirilebilir.

- Aile eğitimi etkinliklerine katılmış ve katılmamış anne-babaların, çocuklarıyla etkileşim ortamları değerlendirilebilir.
- Küçük bir örneklem grubuyla çalışılan bu nitel çalışma, daha büyük bir örneklem grubu ele alınarak tekrarlanabilir.

KAYNAKÇA

- Abbak, B.S. (2008). *Okulöncesi Eğitim Programındaki Aile Katılımı Etkinliklerinin Anasınıfı Öğretmenleri Ve Veli Görüşleri Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Akkaya, M. (2007). “*Öğretmenlerin ve Velilerin Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılımı Çalışmalarına İlişkin Görüşleri*”, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir
- (1990) I. Aile Şurası. Ankara: 17-10 Aralık
- Aksoy, H.H. (2008). Ev Okulu Uygulaması. *Eğitim Yönetimi ve Politikaları*. <http://www.80.251.40.59/uducation.ankara.edu.tr/Aksoy/.../akgunduzmm.doc>. 15.05.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Albritton, T.S. (2003). “*Parents as Teachers: Advancing Parent Involvement in a Child’s Education*” Mississippi:The University Of Souther Mississippi,
- Anderson, J.K. and Minke, K.M. (2007). Parent involvement in education: toward an understanding of parent’ decision making. *Copyright C 2007 Heldref Publications*.
- Arabacı, N. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Sınıf İçi Etkinliklere Katılan Ve Katılmayan Annelerin Okul Öncesi Eğitim Hakkındaki Bilgilerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Aral, N. (2001). *Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılmasında Farklı Modeller*. Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Anaokulu/Anasınıfı Öğretmenleri El Kitabı. Rehber Kitaplar Dizisi. İstanbul:Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Y.M. (2002). *Okulöncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı*. (2. Baskı), İstanbul: YA-PA Yayınları
- Argon, T. ve Akaya, M. (2008). Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Yönelik Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 16(2) 413-430
- Arnas, Y.A. (2002). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul-Aile İşbirliği Çalışmaları ile Anne-Baba Eğitim Programı Uygulamaları. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22) 31-41

- Arnas, Y.A. ve Sadık F. (2008). *Okul Öncesi Eğitimde Sınıf Yönetimi*. (2. Basım) Ankara: Kök Yayıncılık
- Arseven, A. (2001). *Alan Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık
- Asberry, T.D. (2009). *Family Involvement: Examining Ideas and Exploring Alternative Relationships For Working Class African American Families*, Doctor of Education, A. Dissertation Submitted To The Education Faculty Of The University Of ST.
- Atabey, D. (2008). *Yönetici Öğretmen Aile İletişim ve İşbirliği Aracı Geçerlilik Güvenirlilik Çalışması ve Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Yönetici, Öğretmenler ile Aileler Arasındaki İletişim ve İşbirliğinin Yönetici, Öğretmeni Aile Bakış Açısına Göre İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Aybey, M.D. (2009). *Eğitim İhtiyacı*. İstanbul Sağlık Müdürlüğü Eğitim Semineri İstanbul.
- Aydoğan, Y. (2010). Okul Öncesi Eğitim Programlarında Aile Katılımı. T. Güler (Ed.) *Anne-baba Eğitimi*. Ankara : Pegem A Akademi s: 104-140
- Ayhan, R. (1990). *Ailenin Hukuki Raporu* Türkiye Aile Yıllığı. Ankara T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Balkar, B. (2009). Okul aile işbirliği sürecine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri üzerine nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3(36) 105-123.
- Beaty, J.J. (2000). *Skills For Preschool to Teachers*. New Jersey Columbus :Merrill an Imprint of Prentice Hall Upper Saddle River.
- Berkman, S. (1990). Erken Çocukluk Eğitimde Farklı Modeller. *Seminer Unicef Bildirileri*. Eylül, 10-14. İstanbul
- Bilgin, V. (1991). *Yapısal Özellikleri İtibariyle Ailenin Görünümü*. Türkiye Aile Yıllığı. Ankara:T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Bronfenbrenner, U. ve Morris P.A. (1998) *The Ecology Of Developmental Processes*. In. W. Damon (Ed). Handbook of child psychology (5 thed. Vol.1,pp 993-1028) Newyork: John Wiley.
- Büyük Öztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2009) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık

- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin El Kitabı. SPSS Uygulamaları ve Yorumları.* (ikinci baskı) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Campbell, D. and Palm, F. (2004). *Group Parent Education: Promoting Parent Learning and Support.* Sage Publications inc. America: Printed in the United States.
- Can Yaşar, M. (2001). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı* Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmen El Kitabı. Rehber Kitaplar Dizi, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Carlisle, E., Stanley, L., and Kemple, K.M.(2005). Opening Doors : Understanding School and Family Influences On Family Involvement *Early Childhood Education Journal*, 33 (3), 155-162
- Caspe, M. and Lopez M.E. (2006). Family İnvolvement in Early childhood education. *Harward Family Researc Project no: 1 in A series*
- Catron, C. and Allen, J. (2003). *“Partnerships with Parents” Early Childhood Curriculum A Creative Play Model.* New Jersey Colombus :Merrill Prentice Hall Upper Saddle River.
- Cavkaytar, A. (2010). *Özel Eğitimde Aile Eğitimi ve Rehberliği.* Ankara: Maya Akademi.
- Çağdaş, A. (2008). *Anne-baba-çocuk İletişimi.* (Birinci baskı) Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çağdaş, A. ve Z. Seçer. (2006). *Anne-Baba Eğitimi.* Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çakıcı, S. (2006). *Alt ve üst sosyo ekonomik düzeydeki ailelerin aile işlevlerinin ve aile işlevlerinin anne-çocuk ilişkilerine etkisinin incelenmesi,* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Çekmecelioğlu, E. (2010). Aile Eğitimi Programlarının Planlanması, Uygulanması ve Değerlendirilmesi. Z.F. Temel (Ed) *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılımı Çalışmaları.* Ankara: Anı Yayıncılık, ss: 159-217.
- Ceal, D. (1991). *Family and The State Of Theory .* Toronto: University of Toronto Press.
- Chibucos, T.R., Leitte, R.W. and Weis, D.L. (2005). *Readings in Family Theory.* Usa: Sage Publications Inc.

- Coley, L.R. and Morris E.J. (2003). Comparing Fathet and Mother Reports of Father Involvement Among Low-Income Minority Families. *Boston College. Ed. 458345 (ERIC)*
- Cowan, P. A., Powel,D and Cowan, C.P (1998) *Parenting Interventions: A Family Systems Perspective*. Damon, W. and R.M. Lerner (Ed), *Handbook of Chid Psychology in Practice s: 3-72 Ny: John Wiley An Sons*
- Cömert, D. ve Güleç, H. (2004). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımının Önemi: Öğretmen- Aile- Çocuk ve Kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 6 (1) : 131-145*
- Crosie-Burnet, M. and Klein, D.M. (2009). *Readings Family Theory*. Usa: Sage Publications inc.
- Dağlıoğlu, E. ve Çamlıbel, Ö. (2007). Okul Öncesi Dönemde Ev Okulu Uygulamaları. *Yaşadıkça Eğitim Ocak-Şubat-Mart ISSN:1300-1272*
- Damon, W. ve Lerner R.M. (Ed). *Handbook of Chid Psychology: Thearetical models of human development*. Newyork: Jhon Wiley and Sons.
- David, H., Arnold, A., Doctorraf, and G. Ortiz, C. (2008). Parent Involvement in Preschool; Predictors and The Relation of Involvement to Preliteracy Development. *School pschology Reviev, Preguest*.
- Demirel, Ö. (2009). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A Akademi
- Deniz, Kan, Ü. (2007). Okul Öncesi Eğitimde Değerlendirme Aracı Olarak Portfolyo. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Degisi, 27(1) 169-178*
- Diffily, D. (2001). Family Involvement: Perspectives of Teachers and Families. *ED 453961 to the educational Resourcers information center (ERIC)*
- Doğan, İ. (2002). *Sosyoloji Kavramları Ve Sorunlar*. Ankara: Pegem A Akademi
- Doğan, İ. (2004). *Toplum ve Eğitim Sorunları Üzerine Felsefi ve Sosyolojik Tahliller*. Ankara: Pegem A Akademi.
- Doğru, T.Ç. (2005). *Okul-Öğretmen-Aile İşbirliğinin Sınıf Yönetimine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak

- Eliason, C. ve Jenkins, L (2003). *Practical Guide Early Childhood Curriculum* New Jersey Columbus: New Jersey Columbus, Merrill Prentice Hall Upper Saddle River.
- Ensari, H. Ve Rengin Z. (1999) *Yönetim Stillerinin Ailenin Okulöncesi Eğitim Programlarına Katılımı Üzerindeki Etkileri*, Marmara Üniversitesi Anaokulu Öğretmeni El Kitabı. İstanbul: Ya-Pa Yayınları, ss.180-205
- Epstein L. (2002) *School, Family and Community Partnership: Caring For The Children We Share*. California: Corwin Pres.
- Eremrem, N. (2007). *Eski Türk Toplumunda Ailenin Yeri ve Önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Erginer, E. (2004). *Öğretimi Programlama Uygulama ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem A Akademi.
- Eric, P. (1997). Concept Mapping; A Graphical System for Under Standing the Realitionship Between Concepts. *Eric Digest*
- Eric, P. (2006). Concept mapping: a graphical system for under standing the relationship between concepts. *Eric Digest*
- Erkan, S. (2010). Aile ve Aile Eğitimi İle İlgili Temel Kavramlar. Z.F. Temel (Ed) *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılımı Çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Ersoy, Ö. (2003). “*Aile Katılım Çalışmaları*” 36-72 aylık Çocuklar için Yıllık Plan Örnekleri ve Aile Katılım Çalışmaları. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Eryorulmaz, A. (1993). *Kurumsal Okul Öncesi Eğitiminde Ailenin Rolü*. 9. Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul: YA-PA Yayınları 90-95
- Evigen, Ş. (2002). *Okul Öncesi Eğitim Çerçevesinde Okul Destekli Anne Eğitim Programının Anneler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Fantuzzo, J., Mcwayne, C., and Perry, A.M. (2004). “Multiple dimensions of Family Involvement and Their relations to Behavioral and Learning Competencies For urban, Low Income Children”, *School Psychology Review*, 33(4), 467, 480. <http://eric.ed.gov> 3.12.2008 tarihinde alınmıştır.

- Fantuzzo,J., Tıghe,E., and Childs,S.(2000). Family Involvement Qestionaire: A Multivariate Assessment of Family Participation in Early Childhood Education. *Journal of Educational Psychology*, 92(2) 367-376.
- Fraser, J. (2001). “Home Visiting Revisited”
<http://www.dil.sched.pitt.edu/ocd/publications> adresinden 12.04.2009 tarihinde alınmıştır..
- Gözütok, D. (2006). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Ekinoks Eğitim Danışmanlık Hizmetleri.
- Gülseven, Ö. (2009). *Takım Çalışması ve Problem Çözme Teknikleri*.
<http://www.tkgm.gov.tr/turkce/dosyalar/dfer%5cicerikdetaydh286.ppt^568,1> adresinden 12.04.2009 tarihinde alınmıştır.
- Güneş, F. (1996). *Yetişkin Eğitimi*. Ankara: Ocak Yayınları
- Gürşimşek, I. (2003) Okulöncesi Eğitime Aile Katılımı ve Psikososyal Gelişim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*. 3(1) 125-144.
- Gürşimşek, I., Girgen,G., Harmanlı, Z., ve Ekinci, D. (2002). Çocuğun Eğitiminde Aile Katılımının Önemi (Bir Pilot Çalışma). *Erken Çocukluk Gelişimi Ve Eğitimi Sempozyumu*. Ankara: Kök Yayıncılık, 262-274
- Güzel, Ş. (2006). *Dört Altı Yaş Grubu Çocuğa Sahip Annelerin Aile Eğitimine Yönelik İhtiyaç Duydukları Konuların Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Hamamcı, Z. ve Kuzgun, Y. (2007). *Ana baba Eğitim Programları*. Ankara: Maya Akademi
- Henniger, L.M. (2005). *Teaching Young Working With Parent, Families and Comunities* Pearson. New Jersey: Merrill Prentice Hall Upper Saddle River.
- Horner, R.H., Carr, E.G., Halle, J. Mcgee, O., Odom, S. And Wolery, M. (2005) *The Use Of Single- Subject Research To Identify Evidence-Based Practice İn Special Education*, Council For Exceptional Children 71(2), 165-179.
- Işık H. (2007). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Gerçekleştirilen Okul-Aile İşbirliği Çalışmalarının Anne-baba Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi , Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir

- İnal, G., Kandır, A. ve Özbey, S. (2008). Öğretmenlerin Programlarında Yer Verdikleri Aile Katılımı Etkilerine İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Uluslar arası Çocuk, Aile ve Okul Bağlamında Okul Öncesi Eğitim Kongresi . 30 Nisan-03 Mayıs Trabzon. s: 301-318
- İnanç Yazgan, B. Bilgin, M. Atıcı, ve Kılıç, M. (2008). *Gelişim Psikolojisi: Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (Dördüncü Basım) Ankara: Pegama A Akademi
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karaman, K. (2003) *Şehirleşme Sürecinde Gelenek ve Değişme, Kayseri Örneği*, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Kartal, H. (2010). Erken Eğitim ve Destek Programı. Z.F. Temel (Ed) *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılımı Çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık ss: 84-105
- Kaya, Ö. M. (2002). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Programlara Ailelerin İlgi ve Katılımları ile Okulöncesi Eğitim Kurumlarının Aile Eğitimine Katkısı Konusunda Anne-Baba Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kaya, R. (2007). *In Partial Fulfillment Of The Requirements For The Degree Of Master Of Science In The Department Of Early Childhood Education*. Yüksel Lisans Tezi A Thesis Submitted To The Graduate School Of Social Sciences Of Middle East Technical University, Ankara
- Kıldan O. ve Temel Z.F. (2008). Yapılandırmacı yaklaşıma Dayalı Oluşturulan Hizmet İçi Eğitim Programının Öğretmen –Ebeveyn İlişisine Etkisinin İncelenmesi. *Uluslar arası Çocuk, Aile ve Okul Bağlamında Okul Öncesi Eğitim Kongresi . 30 Nisan-03 Mayıs Trabzon. S: 279-290*
- Kıldan, O. (2008). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre Okul Öncesi Öğretmenlerine Verilen Hizmet İçi Eğitimin Öğretmen, Çocuk ve Öğretmen-Ebeveyn İlişkilerine Etkisi*, Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kingsbury, N. ve Sconzoni J. (1993). *Structural-Functionalism*. Source book of family theories and methods. <http://www.springerlink.com/content/lw5qop463q629642> adresinden 12.05.2010 tarihinde alınmıştır.

- Kızıldaş, E. (2009). *Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarının 5-6 Yaş Grubu Çocukların Dil Becerilerinin Gelişimine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kostelnik, M. Soderman, A.K. and Whiren, A.P (2004) *Developmentally Appropriate Curriculum Best Practices in Early Childhood Education*. Newjersey: Pearson Education inc.
- Köknel, Ö. (2004) *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köksal Eğmez, F.C. (2008). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı (Kocaeli'nde Beş Anaokulunda Yapılan Araştırma)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya
- Kuşın, İ. (1991). Okulöncesinde Aile ve Okul İşbirliği. 7. *Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul: Ya-pa Yayınları, 74-77.*
- Kuzgun, Y. ve Z. Hamamcı. (2007). *Ana baba Eğitim Programları*. Ankara: Maya Akademi.
- Kuzu, N. (2006). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarının Anne Davranışları Üzerindeki Ve Annelerin Okul Öncesi Eğitime Yönelik Görüşlerine İlişkin Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Küçükahmet, L. (2002). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Küçükler, H. (2002). *Toplam Kalite Yönetimi İyileştirme Takım Lideri Yetiştirme Semineri*. İstanbul Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü.
- Mahoney, G., Kaiser, A., Girolameto, L., Macdonald, J., Robinson, C. Safford, P. and Spiker, D. (1999). Parent Education in Early İnvervention: A call for a renewel Focus. *TECSE*, 19(3)131-140
- Mayers, R. (1996) *Hayatta Kalan Oniki*. Ankara: Anne Çocuk Eğitim Vakfı.
- Mcbride, A, Bea, J.A., and Wright, M. (2002). An Examination Of Family-School Partnership Initiatives İn Rural Prekindergarten Programs. *Early education& development* 13(1) 107-125

- Mcbride, A. Brant, T.R., and Rane, J.H. (2001). Intervening With Teachers to Encourage Father/Male Involvement in Early Childhood Programs. *Early Childhood Research Quartely* 16, 77-93
- Miller, R. (1996). *The Developmentally Appropriate Inclusive Classroom in Early Education*. Newyork Delmar Publishers.
- Morris, C.G. (2002). *Psikolojiyi Anlamak*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Morrisson, S.G. (2003). *Fundamental of Early Childhood Education*. Texas: Merill
- Musaoğlu, E.B. (2008). Aile Katılım Programı Uygulayan Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Uygulamalarının İncelenmesi. *Uluslar arası Çocuk, Aile ve Okul Bağlamında Okul Öncesi Eğitim Kongresi . 30 Nisan-03 Mayıs Trabzon*. s: 196-212
- Nazlı, S. (2003). *Aile Danışmanlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oktay, A . (2006). *Okulöncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık Çocuklar için)*. Ankara: MEB Basımevi
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Ortiz, R.,Stile, S.W. (2000). *Training Fathers To Develop Reading and Writibilities.ng Skills in Young Children With Disabilities*. ED 444700.
- Ömeroğlu, E. (1991) “Anne Baba Eğitimi” Çağdaş Eğitim, 16(116)
- Ömeroğlu, E. (1999). “M.E.B. Halk Eğitim Merkezinde Uygulanan Anne Eğitimi Kurslarına Genel Bir Bakış”. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- Ömeroğlu, E. ve Kandır A. (2005). *Bilişsel Gelişim*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Ömeroğlu, E., Kandır, A., ve Ersoy, Ö. (2003). *36-72 Aylık Çocukların Eğitimi İçin Yıllık Plan Örnekleri Ve Aile Katılım Çalışmaları* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Ömeroğlu, E., Can Yaşar, M. (2005). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı, *Bilim Ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, <<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi62/omeroglu> adresinden 10.11. 2009 tarihinde alınmıştır.
- Özışıklı, I.S. (2008). *A Study Of Parent Involvement In The Bogaziçi University Preschool Center*. Yüksek Lisan Tezi Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Özkan, Ö. (2010). Ebeveynlikle ilgili Kuramlar ve Araştırmalar. F.Z.Temel (Ed) *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılımı Çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık ss:72-103
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal Bölge ve Şehir Merkezinde Yaşayan Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Poyraz, H. ve Dere, H. (2001) *Okulöncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Punch, Keith F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş*. Nicel ve Nitel Yaklaşımlar. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sevinç, M., ve Evirgen, Ş. (2003). Küçükçekmece Okul Öncesi Eğitim Merkezinde Verilen Okul Destekli Anne Eğitim Programının Anneler Üzerindeki Etkileri *Omep Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı*, 2 Ankara: YA-PA Yayınları
- Simpkins, S. Weiss, H. Dearing, D. and Keider,H. (2006). Family Involvement İn School And Low-Income Children's Literacy Performance. *Family involvement research digest*.
- Smith, S. (1995). Family Theory and Multicultural Family Studies. İnggoldsby, BB ve Smith (Ed). *Families in Multicultural Prespectice* . Ny: The Guilford Pres
- Sohn, S. (2007). Asian Parent Involvement in Home School and Community and Children's Achievement in The Early Grades. *A dissertation submitted to the Faculty of the Graduate School of Education of State University of New York at Buffalo in partial fulfillment of the requirements fort he degree of*.
- Sonay, (1990). "Türk Ailesinin Eğitim Yapısı" Türkiye Aile Yıllığı. Ankara:T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu
- Stephen and Stephen, P. (1999). *Discussion As A Way Of Teaching: Tods And Techniques For Democratie Clasrooms*. Sanfirancisco; Jossey-Bass Publishers.
- Sweet, M.A. and Appelbown, M.L. (2004). Is Home Visiting an Effective Stranategy A Meta-Analyic Review of Home Visiting Programs for Family With Young Children. *Child Development*, 75(5)1435-1436

- Şahin Tezel, F. (2004). Anne Babaların Okul Öncesi Eğitim Programlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *I Uluslar arası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları
- Şen, S. (2001). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Eğitim Gereksinimlerinin Saptanması ve Hizmet İçi Eğitim ile Yetiştirilmesi. *X Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Abant İzzel Baysal Üniversitesi 7-9 Haziran 3: 1471-1480*
- Tan, Ş. (2008). *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme. Öğretim Yöntem ve Teknikleri. Ölçme Değerlendirme. KPSS El Kitabı*. Ankara: Pegem A Akademi.
- Tanrıoğen, A. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Türk Dil Kurumu (2010)
- <http://www.tdk.gov.tr/TR/Genel/Ana.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2E4376734BED947CDE>
- Tekin, E. (2000). Karşılaştırmalı Tek-Denekli Araştırma Modeli. *Özel Eğitim Dergisi* 2(4)12
- Temel Z. F. (2008). Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı. *Uluslar arası Çocuk, Aile ve Okul Bağlamında Okul Öncesi Eğitim Kongresi . 30 Nisan-03 Mayıs Trabzon*. S: 89-98
- Temel, Z. F. (2001). *Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı*. Gazi Üniversitesi Anaokulu-Anasınıfı Öğretmen El Kitabı. İstanbul:Ya- Pa Yayınları.
- Temel, Z. F. ve Çatlık, İ. (2002). Alternatif eğitim: ev okulu uygulamaları (home schooling). *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi Sempozyumu Bildirileri* Ankara: Kök Yayıncılık s: 21-33
- Temel, Z. F. ve Ömeroğlu, E. (1993). Türkiye’de Okulöncesi Eğitimin Yaygınlaştırılmasında Aile Eğitimine Dayalı Modeller. Ankara: *Okul öncesi Eğitimi. Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü*
- Temel, Z. F., Aksoy, A., ve Kurtulmuş, Z. (2010). Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları. Z.F.Temel (Ed) *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık ss: 328-357
- Tezbaşaran, A.A. (1997). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara: Türk Psikoloğlar derneği.

- Tezel Şahin F. ve Özyürek A. (2010). *Anne Baba Eğitimi ve Okul öncesinde Aile Katılımı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Tezel Şahin, F., İnal, G. (2007). Okul Öncesi Eğitime Aile Katılımının Öğretmen Ve Okul Üzerine Etkisi *Eğitimde Yeni Yönelimler IV Yapılandırmacılık Ve Öğretmen* <<http://www.tevfikfikret-ank.k12.tr/haber/bildiri/1-5%20Giri%C5%9F.pdf> adresinden 12.06.2009 tarihinde alınmıştır.
- Tezel Şahin, F., ve Ünver, N. (2005). Okul Öncesi Eğitim Programlarına Aile Katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 13 : 23-30
- Tezel, Şahin, F. ve Ersoy (1999). 0-6 Yaş Döneminde Anne Baba Eğitiminin Önemi. *Mesleki Eğitim Dergisi 1(1)* 58-62
- Tezel, Şahin, F. ve İnal, G. (2007) Aile Eğitim Programlarına Niçin Gereksinim Duyulmuştur? Aile Eğitim Programları Neden Önemlidir? *Aile ve toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(12) 7-12
- Tok, T.N. (2009). “Etkili Öğretim İçin Yöntem ve Teknikler” A. Doğanay (Ed) *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegam A Akademi ss:
- Tokdemir, (2010) *Yöntem ve Teknikler*
http://www.bursateftis.com/index2.php?option=com_docman&gid=25&task=doc_view&Itemid=1 12.02.2009 tarihinde alınmıştır.
- Topses, M.D. (2008). *Modern Aile Yapısı ve Fonksiyonlarının Bireyin Elcil Davranış Düzeyi ile İlişkisi*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tor, H. (1998). Uzaktan Anne- Çocuk Eğitimi Model Önerisi. *Türkiye II. Uluslar arası uzaktan eğitim Sempozyumu, Uzaktan Eğitim Vakfı Yayınları*
- Tuğrul, B. (2003). Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme. M. Sevinç (Ed). *Erken çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları ss:380-391
- Turner, K., Richards, M. And Sanders, R. (2007). *Randomised Clinical Trial Of A Group Parent Education Programme For Australian İndigenous*. Journal of Paediatrics and Child Health 43, 429-437
- Türnüklü, A. (2001). Eğitim Bilim Alanında Aynı Araştırma sorusunu yanıtlamak için Farklı Araştırma Tekniklerinin Birlikte Kullanılması. *Eğitim ve Bilim* 26(120), 8-13

- TÜİK (2006) *Aile Yapısı Araştırması*. Ankara: Aile ve Sosyal Araştırma Genel Müdürlüğü.
- Ülken, (1991). Aile. B. Dikeçligil (Ed) *Aile Yazıları 1. Temel Kavramlar Yapı ve Tarihi Süreç*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Ünal, F. (2003). *Empatik İletişim Eğitiminin Okul Öncesi Çocuğu Olan Annelerin Empatik Beceri Düzeylerine Etkisi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üstün E.Y. (2010). Etkili Aile-Okul-Toplum İlişkileri. Z.F.Temel (Ed).*Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılımı Çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık ss: 230-242
- Üstünoğlu, Ü. (1991). Okulöncesi Dönemdeki Aile Eğitiminde Benimsenebilecek Farklı Yaklaşımlar. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 1(2),121-133*
- Varol, N. (2005) *Aile Eğitimi*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Vural, D.E. (2006). *Okul Öncesi Eğitim Programındaki Duyuşsal Ve Sosyal Becerilere Yönelik Hedeflere Uygun Olarak Hazırlanan Aile Katımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programının Çocuklarda Sosyal Becerilerin Gelişimine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Wang, B.X. (2010). *Professional Development Module on Teaching Techniques*. http://www.texascdlaborativeorg/teaching_module.htm 12.09.2010 tarihinde alınmıştır.
- Wells, S.P. (2006). *“Foster Parents And Parental Involvement In The Education Of Children In Foster Care”* The University Of Oklahoma Graduate College. Doctor Of Philosophy.
- Yang, S.L. (2005). *Parents And Teachers Perceptions Of Roles, Effectiveness, And Barriers Of Parent Involvement İn Early Childhood Education İn Taipei Of Taiwan* Ph.D Thesis Faculty Of The School Of Education Spalding University
- Yang, J,H (2009). Perception of Paternal Involvement With Preschoolers in Korean Families Relationship To Teacher’s Assessment of Children’s Social Skills. The Graduate School Syracuse University.
- Yavuzer, H. (2001). *Ana Baba Okulu*. (Dokuzuncu basım) Ankara: Remzi Kitapevi.

- Yazıcı, Z., Begümhan, Y. ve Güzeller, C. (2005). Ebeveynlerin Okulöncesi Eğitimde Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarından Beklentileri. *Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Mesleki Eğitim Dergisi*. 78 13) 63-76.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Yedinci Baskı) Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Yılmaz, N. Biçer, M. ve Çizikçi, A. (1990). *Okul Öncesi Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Yılmaz, S., Çengel, R., ve Vural, D. (2008). Gökkuşuğu Projesi” Kapsamında Gerçekleştirilen Ana-Baba Okulu Programının Katılımcı Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Uluslararası Çocuk, Aile ve Okul Bağlamında Okul Öncesi Eğitim Kongresi* . 30 Nisan-03 Mayıs Trabzon. s: 234-245
- Yurdagül, H. (2005). *Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam ve Geçerlik İndeksinin Kullanımı*. 14. Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale.
- Zemat, R. ve Unutkan, Ö. (2001). *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Yeri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Zemat, R. (2003). *“Aile Katılımı,” Okulöncesi Eğitim Programı Uygulama Rehberi*. (Ne Yapıyorum? Neden Yapıyorum? Nasıl Yapmalıyım?). İstanbul: Ya-Pa Yayınları, ss.159-170.

EKLER

Ek I

Öğretmen Görüşme Klavuzu

Merhaba, benim adım Gülhan Güven. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programında Doktora öğrencisiyim. Aile eğitimi ve aile katılım programlarının öğretmen ve ebeveynlerin aile katılımı bilgi ve beceri düzeylerine etkisinin incelenmesi konusunda araştırma yapmaktayım. Bu konuda sizin görüşlerinizin önemli olduğu düşünüyorum. Katılımlarınız için teşekkür ederim.

Görüşme sürecinde söyleyeceğiniz her şey gizlidir. Elde edilen bilgiler, araştırma dışında hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Başlamadan önce, söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru varsa bunu yanıtlamak istiyorum.

Eğer sizin için bir sakıncası yoksa görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bu söylediklerinizi daha ayrıntılı tutmamı ve zamanı etkili biçimde kullanmamı sağlayacaktır. Bana zaman ayırdığınız ve verdiğiniz cevaplar için teşekkür ederim. İzin verirseniz başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Aile katılım çalışmalarının gerekliliği hakkında düşünceleriniz nelerdir?
2. Aile katılım çalışmalarında aile iletişimine yönelik en etkili olduğunu düşündüğünüz çalışma hangisidir? Açıklar mısınız?
3. Bugüne kadar aile ile iletişimde karşılaştığınız engeller neler olmuştur?
4. Aile katılım çalışmalarından aile eğitim etkinliklerinde sizi başarıya götürdüğünü düşündüğünüz çalışmanız hangisidir? Açıklar mısınız?
5. Aile ile ilgili yaptığınız çalışmalarda koşullarınızı kolaylaştıran etmenleri söylemişiniz?
6. Aile ile ilgili yaptığınız çalışmalarda koşullarınızı zorlaştıran etmenleri söylemişiniz?
7. Aile katılımı etkinliklerinizi zorlaştıran koşullarınız nelerdir?
8. Uygun şartlarınız olsa aileler ile ne tür çalışmalar yaparsınız? (aile eğitimi, aile katılımı)

Ek II

Ebeveyn Görüşme Kılavuzu

Merhaba, benim adım Gülhan Güven. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programında Doktora öğrencisiyim. Aile eğitimi ve aile katılım programlarının öğretmen ve ebeveynlerin aile katılımı bilgi ve beceri düzeylerine etkisinin incelenmesi konusunda araştırma yapmaktayım. Bu konuda sizin görüşlerinizin önemli olduğu düşünüyorum. Katılımlarınız için teşekkür ederim.

Görüşme sürecinde söyleyeceğiniz her şey gizlidir. Elde edilen bilgiler, araştırma dışında hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Başlamadan önce, söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru varsa bunu yanıtlamak istiyorum.

Eğer sizin için bir sakıncası yoksa görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bu söylediklerinizi daha ayrıntılı tutmamı ve zamanı etkili biçimde kullanmamı sağlayacaktır. Bana zaman ayırdığınız ve verdiğiniz cevaplar için teşekkür ederim. İzin verirseniz başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Aile katılım çalışmalarının gerekliliği hakkında düşünceleriniz nelerdir?
2. Aile katılım çalışması olarak ne tür uygulamalar ile karşılaşıyorsunuz nelerdir?
3. Uygulanan aile katılım çalışmalarının katkılarının ne olduğunu düşünüyorsunuz?
Ebeveyn olarak size
Çocuğunuza
Öğretmen ve kuruma
4. Öğretmenlerden aile katılım çalışmaları ile ilgili neler yapmasını beklersiniz?
5. Aile katılım çalışmalarına katılımınızı güçleştiren koşullarınız nelerdir?
Öğretmen açısından
Ebeveyn açısından
6. Aile eğitimi aldınız mı?
7. Aile eğitimini güçleştiren koşullarınızı söyler misiniz?

Ek III**Öğretmen Görüşme Takvimi**

Kod adı	Tarih Ön test	Tarih Son test
Deney 1	15.04.2010	1.06.2010
Deney 2	16.04.2010	2.06.2010
Kontrol grubu	16.04.210	3.06.2010

Ek IV**Ebeveyn Görüşme Takvimi**

Kod adı	Tarih Ön test	Tarih son test
Ebeveyn 1	20.04.2010	1.06.2010
Ebeveyn 2	20.04.2010	1.06.2010
Ebeveyn 3	20.04.2010	1.06.2010
Ebeveyn 4	21.04.2010	2.06.2010
Ebeveyn 5	21.04.2010	2.06:2010
Ebeveyn 6	21.04.2010	2.06.2010
Ebeveyn 7	22.04.2010	3.06.2010
Ebeveyn 8	22.04.2010	3.06.2010
Ebeveyn 9	22.04.2010	3.06.2010

Ek V**Doküman Takvimi**

Etkinlik	Tarih
Telefon Görüşmesi	27.04.2010
Yazışma	27.04.2010
Evde Yapılacak Etkinlikler	28.04.120
Haber Mektupları	29.04.2010
Eğitim panosu	30.04.2010
Teyp kaydı	03.05.2010
Bireysel Görüşme	03.04.2010
Ebeveyn Eğitim Etkinlikleri Katılımı	04.05.2010
Toplantı	07.05.2010
Okul Ziyareti	11.05.2010
Fotoğraf	11.05.2010
Ebeveyn Eğitim Etkinlikleri Katılımı	12.05.2010
Ev Ziyareti	12.05.2010
Kitapçıklar	18.05.2010
Duyuru Panosu	18.05.2010
Geliş-Gidiş Zamanları	21.05.2010
Portfolyo Dosyaları	24.05.2010
Ebeveyn Eğitim Etkinlikleri Katılımı	25.05.2010
Konferans	26.05.2010

Ek VI

Ebeveyn Eğitim Programı Gözlem Formu

Konu:

Tarih:

Saat:

Katılan Ebeveyn Sayısı:

Gözlemi Yapan:

Gözlemlenen:

Gözlem Yeri:

ORTAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ	GERÇEKLEŞTİ	GERÇEKLEŞMEDİ
1-Ortam için uygun düzenleme yapıldı mı?		
2- Aydınlatma yeterli mi?		
3- Sakin bir ortam mı?		
4- Ses düzeneği var mı?		
EĞİTİM PROGRAMININ UYGULAMA SÜRECİ		
1-Eğitime başlamadan önce yeterli açıklama yapıldı mı?		
2- Programdaki aşamalar doğru bir şekilde sunuldu mu?		
3- Belirlenen yöntem ve teknikler doğru uygulandı mı?		
4- Konu ebeveynlerin seviyesine uygun anlatıldı mı?		
5- Belirlenen sürede eğitim programı tamamlandı mı?		
6- Program bitiminde konu özetlendi mi?		
EĞİTİM MATERYALİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ		
1-Programa uygun materyal hazırlandı mı?		
2- Materyaller ebeveynlerin dikkatini çekecek şekilde sunuldu mu?		
3- Hazırlanan materyaller amaca hizmet etti mi?		
UYGULAMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ		
1-Uygulama sırasındaki yaşanan aksaklıklar tespit edildi mi?		
2- Ebeveynlerin aktif katılımı sağlandı mı?		
3- Ebeveynlere geri bildirim verildi mi?		
4- Beklenen amaca ulaşıldı mı?		

Ek VII**Öğretmen İhtiyaç Belirleme Formu**

Sayın Öğretmenler,

Bu çalışma ile aile katılım ölçeği ve aile katılım programının hazırlanmasında kullanılacaktır.

Vereceğiniz doğru cevaplar için teşekkür ederim.

Uzm. Gülhan GÜVEN

- 1- Yönetimden beklentileriniz nelerdir?
- 2- Anne-babalardan beklentileriniz nelerdir?
- 3- Eğitim desteği beklentileriniz nelerdir?
- 4- Aile katılım çalışmaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ek VIII**Ebeveyn İhtiyaç Belirleme Formu**

Sayın veli,

Bu çalışma ile aile katılım ölçeği ve aile katılım programının hazırlanmasında kullanılacaktır.

Vereceğiniz doğru cevaplar için teşekkür ederim.

Uzm. Gülhan GÜVEN

- 1- Anaokulundan beklentileriniz nelerdir?
- 2- Öğretmenlerden beklentileriniz nelerdir?
- 3- Eğitim programından beklentileriniz nelerdir?
- 4- Aile katılım çalışmalarından beklentileriniz nelerdir?

Ek IX

Öğretmen Eğitimi Uygulama Takvimi

1.04.2010	Tanışma, genel bilgi
6.04.2010	Algılarımızın yaşamımıza etkisi
7.04.2010	Algılarımız ve kalıp yargılar
8.04.2010	Okul öncesi eğitim programının süreçleri, amaçları ve ilkeleri
13.04.2010	Aile katılım çalışmalarında öğretmenlere, ebeveyn ve yönetime düşen sorumluluklar, aile eğitim etkinlikleri: eğitim toplantıları, konferanslar, eğitim panosu, bireysel görüşme, ev ziyaretleri, evde yapılacak etkinlikler, yönetim ve karar verme süreci
14.04.2010	Aile iletişim etkinlikleri; telefon görüşmeleri, kitapçıklar ve etkinlik örnekleri, teyp/video kayıtları, fotoğraflar, duyuru panoları, haber mektupları, yazışmalar, portfolyolar, toplantılar, okula geliş gidiş zamanları, okul ziyaretleri.
15.04.2010	İletişim süreçleri, iletişimin önemi, iletişim engelleri, etkili dinleme, etkili konuşma, beden dili
20.04.2010	Problem çözme
21.04.2010	Problem çözme
22.04.2010	Temel duygular, duyguları fark etme, duyguların işlevleri, başkalarının duygularını anlama

Ek X

Ebeveyn Eğitim Programı Uygulama Takvimi

27.04.2010	Tanışma,
29.04.2010	Algı ve algılarımızın yaşamımıza etkisi
5.05.2010	Algı ve algılarımızın yaşamımıza etkisi
6.05.2010	Erken çocukluk ve okul öncesi eğitimin önemi, aile katılımının önemi
11.05.2010	Temel duygular, duyguların yaşamımıza etkisi, başkalarının duygularını anlamamızın önemi
13.05.2010	İletişimin önemi, empati kurma
18.05.2010	İletişim engelleri, etkili dinleme Etkili konuşma
21.05.2010	Problem Çözme ve basamakları
25.04.2010	Davranış nedir? Olumlu ve olumsuz davranışlar nelerdir?
22.04.2010	Davranış Değiştirme: Olumsuz Davranışlarımı Nasıl Değiştirebilirim

Ek XI

Öğretmen Görüşme Kodlama Anahtarı

1. Aile katılım çalışmalarının gerekliliği hakkında düşünceleriniz nelerdir?

- a. Anne-babaların okulda neler olup bittiğini öğrenebilmeleri ve eğitimin evde desteklenebilmesi için gerekli
- b. Problemleri davranışları çözmek
- c. Ebeveynlerle daha iyi iletişim kurmak
- e. Çocuk, öğretmen ve ailenin işbirliği içerisinde eğitimi sürdürebilmesi için gerekli
- f. Çocuktaki gelişimin daha iyi gözlemlenmesi

2. Aile katılım çalışmalarında aile iletişimine yönelik en etkili olduğunu düşündüğünüz çalışma hangisidir? Açıklar mısınız?

- a. Telefon görüşmesi
- b. Kitapçıklar
- d. Görüntü/ses kayıtları
- e. Fotoğraflar
- f. Duyuru panoları
- g. Haber mektupları
- ğ. Yazışmalar
- h. İnternet
- ı. Portfolyo dosyaları
- i. toplantılar
- k. Okul ziyaretleri
- l. Geliş gidiş zamanları
- m. Bülten
- n. Dilek kutusu
- o. Ebeveyn kaynak merkezi

3. Bugüne kadar aile ile iletişimde karşılaştığınız engeller neler olmuştur?

- a. Problem yaşamıyorum
- b. Ailenin problem durumunu reddetmesi
- c. Ailelerin farklı özelliklere sahip olmaları

4. Aile katılım çalışmalarından aile eğitim etkinliklerinde sizi başarıya götürdüğünü düşündüğünüz çalışmanız hangisidir? Açıklar mısınız?

- a. Eğitim toplantıları
- b. Konferanslar

5. Aile ile ilgili yaptığınız çalışmalarda koşullarınızı kolaylaştıran etmenleri söylemişiniz?

- a. Okul yönetiminden destek almak ve ebeveynlerin eğitim seviyesinin yüksek olması
- b. Velilerin tutumu ve okul yönetiminin verdiği destek”
- c. Okul öncesi eğitim programını anlamak
- d. Aile ile kurduğum iletişim ve desteğini almak

6. Aile ile ilgili yaptığınız çalışmalarda koşullarınızı zorlaştıran etmenleri söylemişiniz?

- a. Aile eğitimine yönelik çalışma yapmıyorum
- b. Tüm bu çalışmaların çocukların eğitim etkinliklerine paralel devam etmesi zaman açısından zor
- c. Yönetimin destek vermemesi
- d. Araştırma yapmak ve tüm etkinliklerinin yapılması için zaman yetersiz

7. Aile katılımı etkinliklerinizi zorlaştıran koşullarınız nelerdir?

- a. Nadiren de olsa velilerin isteksiz olması
- b. Hayat koşullarına bağlı olarak velilerin mazeretlerinin olması
- c. Daha fazla araştırma yapmak gerekiyor
- d. Bulduğum okula yeni atanmış olmam ve eğitim seviyesi yüksek ailelerle

- e. Teyp olmadığı için teyp kayıtları tutmakta zorladım
- f. Okul idaresinin tutumu
- g. Sınıfların kalabalık olması

8. Uygun şartlarınız olsa aileler ile ne tür çalışmalar yaparsınız? (aile eğitimi, aile katılımı)

- a. Dikkat çekici şekilde duyuru panosu hazırlamak ve konferans düzenlemek
- b. Seminer, ve bireysel görüşme yapmak
- c. Drama ve orf çalışması
- d. Ebeveynleri sınıf içi etkinliklere almak isterdim.

Ek XII

Ebeveyn Görüşme Kodlama Anahtarı

1. Aile katılım çalışmalarının gerekliliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

- a. Sınıfa farklı ailelerin girmesi çocuklarımızın bizi kıyaslamasını kazandırdığına inanıyorum
- b. Çocuğum beni yanında gördüğü zaman daha mutlu oluyor
- c. Çocuğumun gelişim sürecinde benim göremediğim şeylerin başka bir gözle aktarılması için gerekli
- d. Çocuğumun yaptıklarını gözümle görüyorum hem de bilinçleniyorum
- e. Çocuğum hakkında bilgi alışverişi yapıyoruz. Çocuğum hakkında bilgi aktarılması, bizim hocaya yönlendirme yapmamızı sağlıyor.
- f. Çocuğum hakkında daha çok bilgi edinmek için gereklidir
- g. Okul, aile birinden biri eksik olduğu zaman olmuyor. Beraber gitmesi gerekiyor. Öğretenle kurduğunuz diyalog çocuğun gelişimine yansıyor
- ğ. Çocuğuma katkı sağlayabilmek için gerekli olduğunu düşünüyorum
- h. Çocuğumuzun kendine olan güvenini arttırmak için, davranışlarımızı geliştirmek, eksik olan yanlarımızı tamamlamak için gerekli olduğunu düşünüyorum
- ı. Öğretmen çocuk ve aile diyalogunu kolaylaştırdığı için gerekli olduğunu düşünüyorum

2. Aile katılım çalışması olarak ne tür uygulamalar ile karşılaşıyorsunuz?

- a. Telefon görüşmesi
- b. Kitapçıklar
- d. Görüntü/ses kayıtları
- e. Fotoğraflar
- f. Duyuru panoları
- g. Haber mektupları
- ğ. Yazışmalar
- h. İnternet
- ı. Portfolyo dosyaları
- i. Toplantılar
- k. Okul ziyaretleri

- l. Geliş gidiş zamanları
- m. Bülten
- n. Dilek kutusu
- o. Ebeveyn kaynak merkezi

3. Uygulanan aile katılım çalışmalarının katkılarının ne olduğunu düşünüyorsunuz?

Ebeveyn

- a. Çocuğumun kimlere yakın olduğunu gördüm.
- b. Öğretmeni yakından tanımamızı, sınıf ortamını tanımamızı sağladı
- c. Bilmediğim şeyleri öğreniyorum. Bilgi ediniyorum
- d. Çocuğumun görmediğim başka yönlerini görmem açısından önemli
- e. Hem çocuğumun yaptıklarını görüyorum hem kendim bilinçleniyorum
- f. Bilmiyorum
- g. Çocuğumun yetenekli olup olmadığını görüyorum
- h. Yanlışlarımızı görmemizi sağlıyor
- i. Bildiğim şeylerin, sessiz kaldığım yerlerin yanlış olduğunu fark ettim ve yanlışlarımı düzeltme fırsatı buldum
- j. Çocukların refleksleri konusunda aydınlandım ve çocuğumu ona göre değerlendiriyorum
- k. Çocuğumun gelişimi ve ilkokula hazırlamada iyi oldu
- l. Çocuğumu yönlendirme sağlayabilir.
- m. Sorunların çözülmesi daha

Çocuklar

- a. Ebeveynlerin sınıf içine girmesi çocuğumun farklı aile yapılarını görmesini sağladı
- b. Çocuğumun daha farklı olduğuna inanıyorum. İçine kapanıktı, paylaşmayı bilmiyordu bunları öğrendi
- c. Bilmiyorum
- d. Çocuğumun becerisi artıyor
- e. Öğrendiklerim çocuğuma olumlu yansıyor
- f. Çocuğumun konuşması hitap etmesi çok değişti

- g. Eğitimli bir anne olarak çocuğumla ilgilendiğimde eğitimine katkı sağlamış oluyorum
- h. Kendine güveni geliyor
- i. Çocuğumun olumsuz davranışlarını değişmesi sağladı
- j. Çocuğumun güveninin arttı ve kendini korumasını öğrendi
- k. Yanlışlarımı görmem çocuğuma olumlu yansıdı
- l. Çocuğumu reflekslerine göre değerlendirdiğim için olumlu yansıdı
- m. Çocuğunun becerisinin ne yönde olduğunu öğrendiği zaman, ona olumlu yansıdı

Öğretmen ve Kurum

- a. Bilmiyorum
- b. İşin pratik bölümünü burada gördükleri için öğrenmeyi de burada yaşıyorlar
- c. Saç ayağının kurulmasının öğretmeni daha verimli kılar
- d. Öğretmen bizi daha iyi tanır ve sağlıklı iletişim kurar
- e. Öğretmenin velilerin reflekslerini olumlu değerlendirebileceği

4.Öğretmenden aile katılım çalışmaları ile ilgili neler yapmasını bekliyorsunuz?

- a. Her şey yapıyor
- b. Kısıtlı zaman
- c. Çocuğumun burada ki tepkilerinin, yönlendirmelerinin bana bildirilmesini, elektronik ortamların kullanılmasını istiyorum
- d. Çocuğumuzun her yaptığı şeyleri daha iyi göstermesini tanıtmasını istiyorum
- e. Çocuğuma nasıl davranmam gerektiği ile ilgili beni bilgilendirmesini isterim
- f. Velileri ayda bir kere toplayıp çocuğun gelişimi ile ilgili bilgi vermesini isterim
- g. Konferans ve ev ziyaretleri yapmasını isterim
- ğ. Sınıf içinde düzenlenen etkinliklere çocuklarla birlikte olmak
- h. Geziler düzenlenmesini
- ı. Ev ziyaretleri düzenleyerek ailelerle kaynaşması

5. Aile katılım çalışmalarına katılımınızı güçleştiren koşullarınız nelerdir?

Öğretmen

- a. Çocuk sayısının fazla olması öğretmenin çalışmasını zorlaştırabilir
- b. Öğretmenimizde insan onunda günlük yaşamı var çocukları var ve hayatını sürdürmesi gerekiyor
- c. Herkes için uygun zamanın bulunması zor”
- d. Aklıma bir şey gelmiyor
- e. Okulumuzun seminer odası gibi bir yeri yok dolayısıyla bizi oturtup seminer düzenleyeceği yeri yok
- f. Öğretmenin eğitim semineri düzenlemesinin sınıfı yalnız bırakması adına zor
- g. Tüm bu çalışmalar yürütülürken çocuklara zaman ayırmasının zor olabilir
- ğ. Aile katılımını sağlamak için ailelerin analizini yapması gerektiğini bu ise çok zor

Ebeveyn

- a. Güçleştiren koşulumuz yok
- b. Çalışıyor olmam.
- c. Zamanım olmayabilir

6. Aile eğitimi ile ilgili ne tür uygulamalar ile karşılaşıyorsunuz?

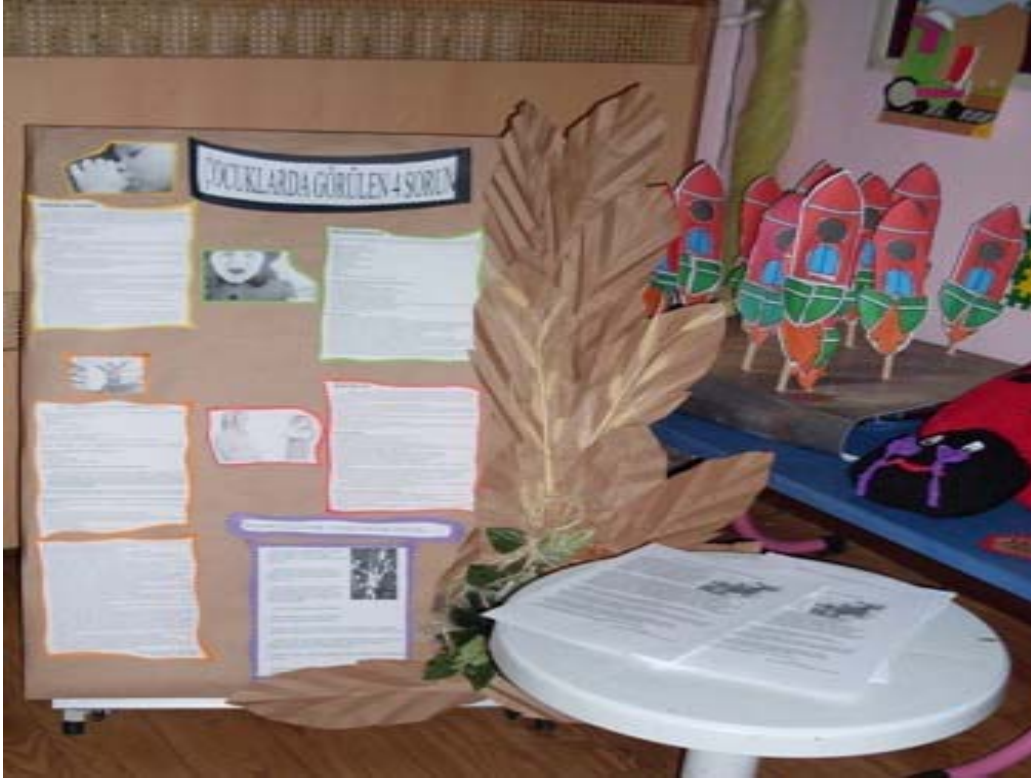
- a. İletişim, duyguları ifade etme, davranış değiştirme gibi konularda üç haftalık eğitim aldık
- b. Aile eğitimi almadık

7. Aile eğitimine katılımınızı güçleştiren koşulunuz var mı?

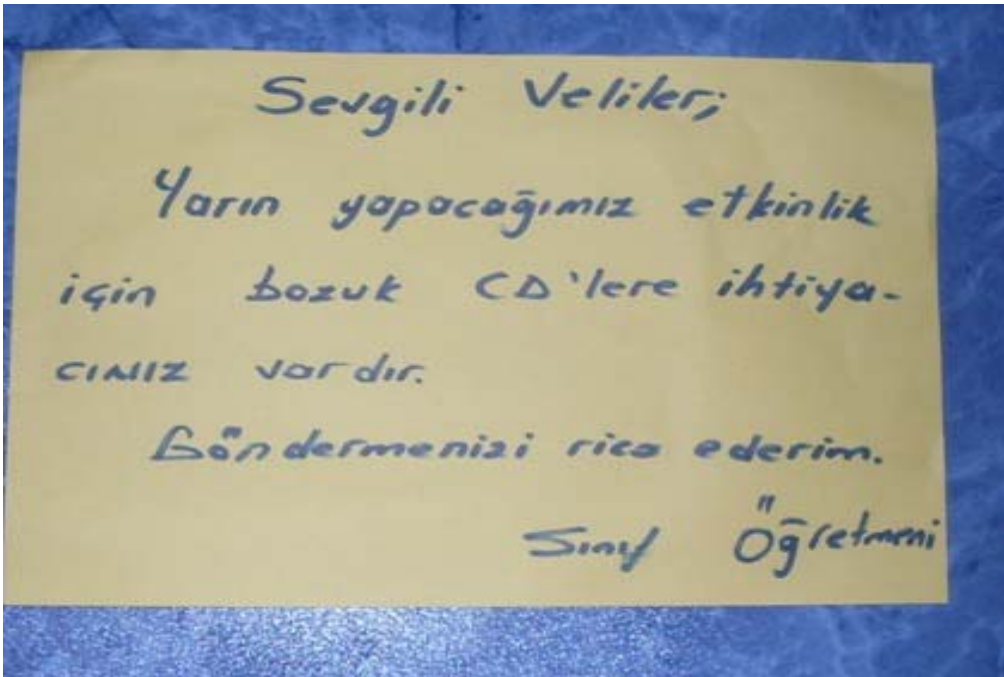
- a. Hastalık durumu benimi için sıkıntı yarattı
- b. Zorlaştıran bir koşul olmadı
- c. Eşimin il dışında çalışması sebebiyle çocuğumun okul dönüşü karşılaşacağı ortamı hazırlamada zorlandım
- d. Böyle bir eğitim olmadı olsaydı zorlaştıran koşulum olmazdı
- e. Eğitim olsaydı çalışıyor olmam zorlaştırmacı koşul olurdu

Ek XIII Doküman İnceleme Belgeleri

Eğitim panosu

Duyuru Panosu

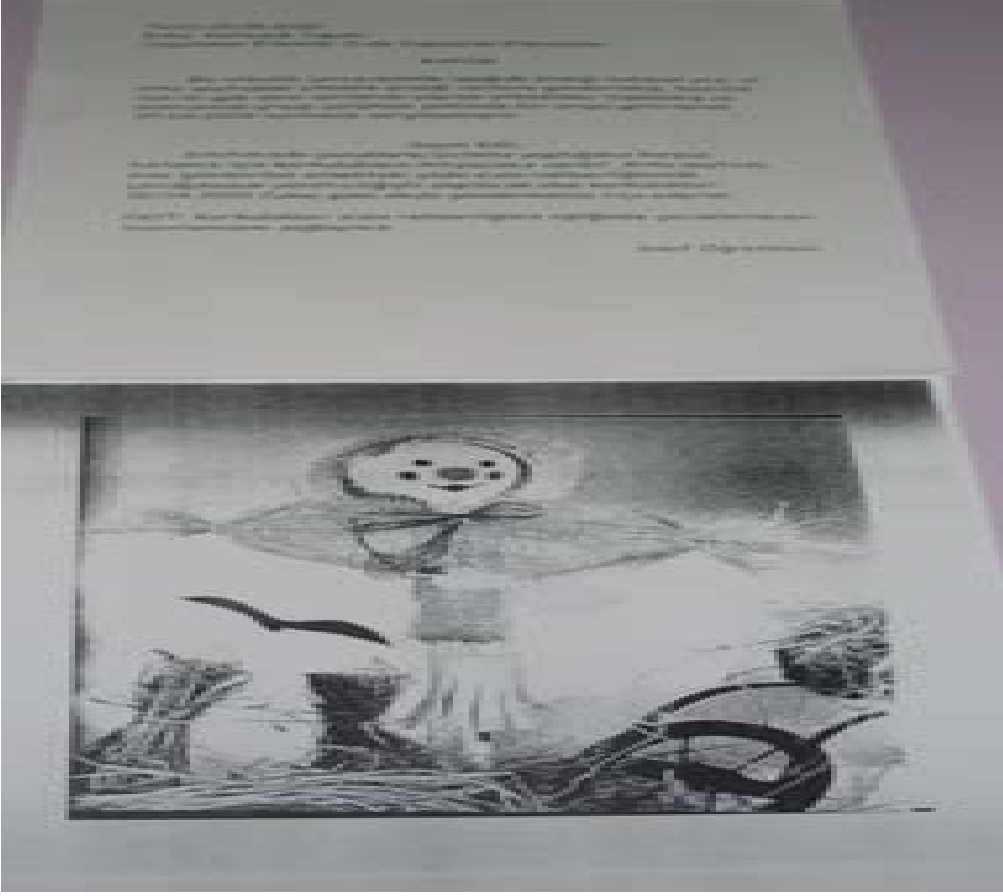
Haber Mektubu

Kitapçık

Evde Yapılacak Etkinlik Örneği

Okul Ziyareti

Konferans

